

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa

o stave a úrovni výchovy a vzdelávania
v školách a v školských zariadeniach
v Slovenskej republike
v školskom roku 2008/2009

Obsah

Úvod	9
1 Závěry z kontrolných zistení	11
1.1 Materské školy	15
1.1.1 Stav a úroveň výchovy a vzdelávania	15
1.1.2 Proces tvorby školského vzdelávacieho programu	18
1.1.3 Stav rozvíjania predčitateľskej gramotnosti	19
1.1.4 Rozvíjanie informačných kompetencií detí	19
1.1.5 Zabezpečenie bezbariérovosti	20
1.1.6 Činnosť školy v oblasti starostlivosti o deti zo sociálne znevýhodneného prostredia	21
1.1.7 Výchova a vzdelávanie detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	22
1.1.8 Plnenie Národného programu prevencie obezity	22
1.1.9 Kontrola plnenia opatrení	23
1.2 Základné školy	25
1.2.1 Výsledky vyučovania a učenia sa žiakov vo vybraných predmetoch	25
1.2.2 Vyučovanie v nultých ročníkoch	37
1.2.3 Pedagogické riadenie a výchova a vzdelávanie v triedach alebo v školách pre žiakov s intelektovým nadaním	38
1.2.4 Vzdelávacie výsledky žiakov 3. ročníka v matematike	41
1.2.5 Vzdelávacie výsledky žiakov 8. a 9. ročníka zo slovenského jazyka a literatúry v základnej škole s vyučovacím jazykom národnostných menšín	42
1.2.6 Celoslovenské testovanie žiakov 9. ročníka	43
1.2.7 Proces tvorby školského vzdelávacieho programu	44
1.2.8 Rozvíjanie čitateľskej gramotnosti	44
1.2.9 Rozvíjanie kompetencií v oblasti informačných a komunikačných technológií	45
1.2.10 Zabezpečenie bezbariérovosti	46
1.2.11 Činnosť školy v oblasti starostlivosti o žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia	46
1.2.12 Plnenie Národného programu prevencie obezity	48
1.2.13 Uplatňovanie ľudských práv vo vyučovacom procese	49
1.2.14 Implementácia metodického usmernenia k zavedeniu eura a používaniu učebných pomôcok vo výchovno-vzdelávacom procese	50
1.2.15 Kontrola plnenia opatrení	50
1.3 Stredné školy	53
1.3.1 Výsledky vyučovania a učenia sa žiakov vo vybraných predmetoch na gymnáziu	53
1.3.2 Výsledky vyučovania a učenia sa žiakov vo vybraných predmetoch v strednej odbornej škole	62
1.3.3 Externá časť a písomná forma internej časti maturitnej skúšky na gymnáziu a v strednej odbornej škole	72

1.3.4	Ústna forma internej časti maturitnej skúšky na gymnáziu a v strednej odbornej škole	74
1.3.5	Záverečná skúška v strednej odbornej škole	75
1.3.6	Proces tvorby školského vzdelávacieho programu	76
1.3.7	Stav rozvíjania čitateľskej gramotnosti	77
1.3.8	Rozvíjanie kompetencií v oblasti informačných a komunikačných technológií	78
1.3.9	Zabezpečenie bezbariérovosti	79
1.3.10	Činnosť školy v oblasti starostlivosti o žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia	79
1.3.11	Plnenie Národného programu prevencie obezity	81
1.3.12	Uplatňovanie ľudských práv vo vyučovacom procese	82
1.3.13	Implementácia metodického usmernenia k zavedeniu eura a používaniu učebných pomôcok vo výchovno-vzdelávacom procese	83
1.3.14	Kontrola plnenia opatrení na gymnáziu	84
1.3.15	Kontrola plnenia opatrení v strednej odbornej škole	85
1.3.16	Kontrola plnenia opatrení v konzervatóriu	86
1.4	Školy pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	88
1.4.1	Výsledky vyučovania a učenia sa žiakov vo vybraných predmetoch	88
1.4.2	Rozvíjanie kompetencií v oblasti informačných a komunikačných technológií	91
1.4.3	Činnosť školy v oblasti starostlivosti o žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia	92
1.4.4	Plnenie Národného programu prevencie obezity	94
1.4.5	Záverečná skúška v odbornom učilišti	94
1.4.6	Kontrola plnenia opatrení	96
1.5	Základné umelecké školy	98
1.5.1	Výsledky vyučovania a učenia sa žiakov vo vybraných odboroch	98
1.5.2	Proces tvorby školského vzdelávacieho programu	101
1.5.3	Rozvíjanie kompetencií v oblasti informačných a komunikačných technológií	102
1.5.4	Zabezpečenie bezbariérovosti	103
1.5.5	Činnosť školy v oblasti starostlivosti o žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia	103
1.5.6	Kontrola plnenia opatrení	104
1.6	Školské zariadenia výchovného poradenstva a prevencie	106
1.6.1	Kontrola plnenia opatrení v centre špeciálnopedagogického poradenstva	106
2	Sťažnosti vybavované ŠŠI	108
3	Regionálne poznatky a zistenia	113
3.1	Bratislavský kraj	113
3.2	Trnavský kraj	114
3.3	Trenčiansky kraj	116
3.4	Nitriansky kraj	117
3.5	Žilinský kraj	118
3.6	Banskobystrický kraj	120

3.7	Prešovský kraj	122
3.8	Košický kraj	124
4	Zistenia a poznatky iných orgánov štátnej správy a inštitúcií z oblasti školstva	126
4.1	Krajské školské úrady	126
4.2	Metodicko-pedagogické centrum	128
4.3	Štátny inštitút odborného vzdelávania	130
4.4	Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania	131
4.5	Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie	133
4.6	Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky	135
4.7	IUVENTA	137
5	Zistenia z vykonaných inšpekcií v cirkevných školách	138
6	Zistenia z vykonaných inšpekcií v súkromných školách	141
7	Implementácia školskej reformy v praxi, školské vzdelávacie programy, pripravenosť učiteľov vo vzťahu k reforme	144
8	Využívanie IKT vo vyučovacom procese	146
9	Prílohy	148
9.1	Prehľad o počte vykonaných inšpekcií	148
9.2	Vyučovanie učiteľom a učenie sa žiakov vo vybraných predmetoch	149

Použité skratky

AJ	anglický jazyk
CPPPaP	centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie
CŠPP	centrum špeciálnopedagogického poradenstva
ČG	čitateľská gramotnosť
ČR	Česká republika
DC	diagnostické centrum
EČ	externá časť
EČ MS	externá časť maturitnej skúšky
ESF	Európsky sociálny fond
FJ	francúzsky jazyk
G	gymnázium
IDIAL	interkultúrny dialóg
IK	informačné kompetencie
IKT	informačno-komunikačné technológie
IND	intelektové nadanie
K	konzervatórium
KHŠI	kancelária hlavného školského inšpektora
KŠÚ	krajský školský úrad
MA	matematika
MEP	modelový európsky parlament
MJL	maďarský jazyk a literatúra
MPC	Metodicko-pedagogické centrum
MS	maturitná skúška
MŠ	materská škola
MŠ SR	Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
MZV SR	Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky
NJ	nemecký jazyk
NPPO	Národný program prevencie obezity
NÚCEM	Národný ústav certifikačných meraní vzdelávania
OECD	Organizácia pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj
OH	odpoveďový hárok
OU	odborné učilšte
OZ Rómsky dom	občianske združenie Rómsky dom
PaRC	pohybové a relaxačné cvičenia
PC	osobný počítač
PČG	predčitateľská gramotnosť
PFÍČ MS	písomná forma internej časti maturitnej skúšky
PK	predmetová komisia
PMK	predmetová maturitná komisia
RJ	ruský jazyk
RŠ	rada školy
SJL	slovenský jazyk a literatúra
SJSL	slovenský jazyk a slovenská literatúra

SK	skúšobná komisia
SOČ	stredoškolská odborná činnosť
SOPK	Slovenská obchodná a priemyselná komora
SOŠ	stredná odborná škola
SR	Slovenská republika
SŠ	stredná škola
SŠÚ	spoločný školský úrad
STU	Slovenská technická univerzita
SZP	sociálne znevýhodnené prostredie
ŠIOV	Štátny inštitút odborného vzdelávania
ŠJ	španielsky jazyk
ŠK	školský koordinátor
ŠKD	školský klub detí
ŠkvP	školský vzdelávací program
ŠMK	školská maturitná komisia
ŠPÚ	Štátny pedagogický ústav
ŠŠI	Štátna školská inšpekcia
ŠVP	štátny vzdelávací program
ŠVVP	špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby
ŠZD	štátny zdravotnícky dozor
ŠZŠ	špeciálna základná škola
ŠZVPP	školské zariadenia výchovného poradenstva a prevencie
ŠŽ ŠVVP	škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami
TALIS	medzinárodná štúdia o vyučovaní a vzdelávaní (Teaching and Learning International Survey)
TI	tematická inšpekcia
ÚFIČ MS	ústna forma internej časti maturitnej skúšky
ÚIPŠ	Ústav informácií a prognóz školstva
UJL	ukrajinský jazyk a literatúra
UK	Univerzita Komenského
ÚKO	úlohy s krátkou odpoveďou
UNESCO	Organizácia OSN pre výchovu, vedu a kultúru (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
UO	učebné osnovy
UP	učebné plány
ÚPSVaR	úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
VJM	vyučovací jazyk maďarský
VJN	vyučovací jazyk národností
VJS	vyučovací jazyk slovenský
VJU	vyučovací jazyk ukrajinský
VÚDPaP	Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
ZS	záverečné skúšky
ZŠ	základná škola
ZŠ s MŠ	základná škola s materskou školou
ZUŠ	základná umelecká škola
ZZ	zdravotné znevýhodnenie

Úvod

Hlavný školský inšpektor predkladá ministrovi školstva SR **správu o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a v školských zariadeniach** za príslušný školský rok na základe inšpekčných zistení a ďalších zistení (ďalej len správa) v zmysle § 12 ods. 3 písm. b) zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov každoročne k 30. novembru od svojho vzniku v roku 2000.

Predkladaná správa je **10.** v poradí a prináša **zaujímavé zistenia a pohľady na stav v školstve v prvom roku školskej reformy.** Prezentuje závery výsledkov kontrolných zistení a hodnotenie stavu a úrovne výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v školskom roku 2008/2009. Okrem iného prináša aj porovnanie vyučovania matematiky a slovenského jazyka a literatúry učiteľmi a prácu žiakov na jednotlivých stupňoch a druhoch škôl podľa vybraných indikátorov v prílohe 2.

Správa vychádza zo zistení ŠŠI z predchádzajúceho školského roka z jednotlivých škôl a školských zariadení, na základe ktorých sa vypracovali správy za jednotlivé úlohy, za kraje a Slovenskú republiku. Všetky samostatné správy v plnom znení ŠŠI zaslala kompetentným inštitúciám, najmä MŠ SR - sekcii regionálneho školstva a zároveň ich zverejňuje na svojej webovej stránke: www.ssiba.sk. Výsledky zistení sú prezentované v pedagogickej i regionálnej tlači, na poradách riaditeľov škôl, na rokovaní so zriaďovateľmi štátnych a neštátnych škôl, na stretnutiach so zamestnancami MŠ SR, ich priamo riadenými organizáciami a pod.

Štruktúrne je správa orientovaná na závery z kontrolnej činnosti podľa druhov škôl a školských zariadení a vykonaných inšpekčných úloh, ktoré jej vyplynuli z vlastného plánu, z požiadaviek MŠ SR, zriaďovateľov a z uznesení vlády SR (napr. z Národného plánu výchovy k ľudským právam na roky 2005 - 2014, Koncepcie výchovy a vzdelávania rómskych detí a žiakov, Koncepcie výchovy a vzdelávania národnostných menšín, Národného programu prevencie obezity, Stratégie informatizácie regionálneho školstva). Ďalej sú to zistenia zo sťažností, poznatky regionálneho charakteru, zistenia a informácie iných orgánov štátnej správy a inštitúcií z oblasti školstva a prílohy.

Spracovanie kontrolných zistení je na základe **1 917** vykonaných inšpekcií, čo predstavuje **29,1 %** zo siete škôl a školských zariadení v SR. Z toho v cirkevných školách bolo kontrolovaných **98** škôl, čo je **39,7 %** zo siete cirkevných škôl, v súkromných školách **93** škôl, čo je **27,6 %** zo siete súkromných škôl. Prehľad o počte vykonaných inšpekcií je uvedený v tabuľke 1, podrobný prehľad v prílohe 1.

Poznatky o stave škôl a školských zariadení získané z hospitácií, rozhovorov, dotazníkov pre riaditeľov, učiteľov, zriaďovateľov a radu školy a z inšpekčných testov **umožňujú ŠŠI predložiť reálnu informáciu o stave výchovy a vzdelávania v SR v školskom roku 2008/2009.**

Tabuľka 1 Prehľad o počte vykonaných inšpekcií

Druh školy/školského zariadenia		Počet inšpekcií vykonaných v školách/školských zariadeniach	% z celkového počtu jednotlivých druhov škôl/školských zariadení
Materské školy	štátne	322	11,60 %
	cirkevné	8	19,10 %
	súkromné	14	25,00 %
	spolu	344	12,00 %
Základné školy	štátne	922	44,20 %
	cirkevné	49	43,40 %
	súkromné	7	20,60 %
	spolu	978	43,70 %
Gymnázia	štátne	105	67,30 %
	cirkevné	31	56,40 %
	súkromné	12	30,00 %
	spolu	148	59,00 %
Stredné odborné školy	štátne	245	62,30 %
	cirkevné	7	35,00 %
	súkromné	42	47,20 %
	spolu	294	58,60 %
Školy pre žiakov so ŠVVP	štátne	81	35,50 %
	cirkevné	1	20,00 %
	súkromné	3	33,30 %
	spolu	85	35,10 %
Základné umelecké školy	štátne	47	24,80 %
	cirkevné	2	18,80 %
	súkromné	9	12,00 %
	spolu	58	21,00 %
Školské zariadenia výchovného poradenstva a prevencie	štátne	1	2,00 %
	cirkevné	0	0 %
	súkromné	3	10,00 %
	spolu	4	3,50 %
Iný druh školy/školského zariadenia	štátne	3	9,70 %
	cirkevné	0	0 %
	súkromné	3	13,10 %
	spolu	6	3,50 %
Spolu		1 917	29,10 %

1 Závery z kontrolných zistení

Dňa 1. septembra 2008 nadobudol účinnosť zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Priniesol zmenu nielen pre školy, žiakov a ďalších zainteresovaných, ale aj pre ŠŠI.

V náväznosti na školský zákon ŠŠI vypracovala nové kontrolné postupy a inšpekčné nástroje, do ktorých zapracovala všetky požiadavky zákona smerujúce k výchovno-vzdelávaciemu procesu. Vo svojej činnosti v školskom roku 2008/2009 sústredila pozornosť najmä na zistenie stavu výchovy a vzdelávania v školách a v školských zariadeniach v prvom roku reformy.

V rámci tematických inšpekcií v materských, v základných, v stredných školách, v školách pre žiakov zo ŠVVP a v základných umeleckých školách sa hodnotila kvalita vyučovania učiteľmi a kvalita učenia sa žiakov predovšetkým hospitačnou činnosťou vo vybraných predmetoch. Pozornosť sa zamerala na niektoré kľúčové kompetencie stanovené školským zákonom. V jednotlivých predmetoch sa sledoval **rozvoj kompetencií a zručností**:

- poznávacích a učebných
- komunikačných
- sociálnych
- v oblasti IKT
- praktických návykov a zručností
- hodnotenia a sebahodnotenia

Zabezpečovanie a uplatňovanie kľúčových kompetencií a zručností vo vyučovacom procese sa kontrolovalo v rámci jednotlivých predmetov vo vzdelávacích oblastiach:

- jazyk a komunikácia
- človek, hodnoty a spoločnosť
- človek a príroda
- matematika a práca s informáciami
- zdravie a pohyb
- odborné vzdelávanie
- praktická príprava

Hodnotenie kvality vyučovania z hľadiska činnosti učiteľa sa v rozvíjaní kompetencií a zručností v rámci jednotlivých predmetov vo vzdelávacích oblastiach vo vyučovacom procese vyhodnotili podľa nasledovných hodnotiacich kritérií:

- < 90 % – 100 % > - veľmi dobrá
- < 76 % – 90 %) - dobrá
- < 45 % – 76 %) - priemerná
- < 30 % – 45 %) - málo vyhovujúca
- < 0 % – 30 %) - nevyhovujúca

Vo všetkých kontrolovaných školách (MŠ, ZŠ, G, SOŠ, ŠZ ŠVVP, ZUŠ) za SR sa vykonalo spolu **12 791 hospitácií**. V nasledujúcich textoch a v grafických znázorneniach je hodnotený

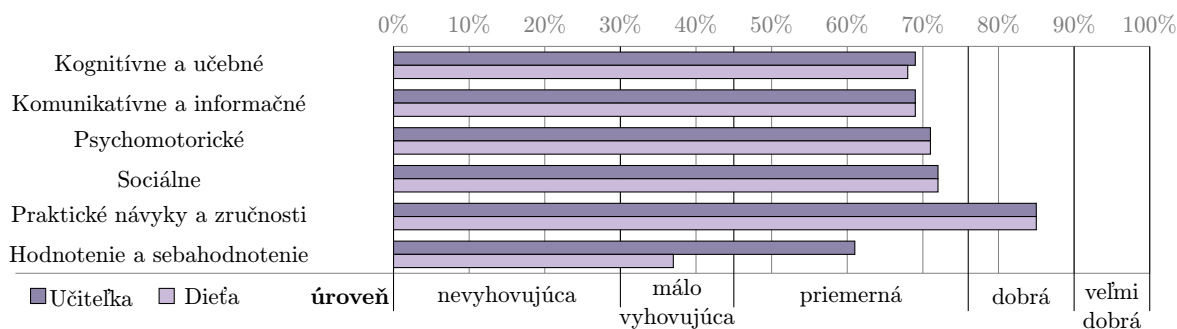
stav rozvíjania jednotlivých kompetencií a zručností za SR a za druh školy. Podrobnejšie zistenia poskytujú ďalšie kapitoly týkajúce sa záverov z inšpekčných zistení z jednotlivých druhov škôl. Informácie o stave v školstve sú uvedené aj v kapitolách z regiónov a obraz dotváraajú informácie iných inštitúcií, ktoré sa zaoberajú školskou problematikou.

Na základe zistení ŠŠI hodnotí za všetky druhy škôl stav rozvíjania kľúčových kompetencií v prvom roku reformy nasledovne:

Rozvíjanie kľúčových kompetencií a zručností v materských školách

V rámci kontrolnej činnosti bolo vykonaných 2 259 hospitácií v organizačných formách denného poriadku. Výsledky poukázali na skutočnosť, že rozvíjanie kľúčových kompetencií požadovaných v zmysle zákona má nedostatky. Najmenej učiteľky rozvíjali hodnotenie a sebahodnotenie, nedostatočné je i zadávanie úloh na získavanie informácií z rôznych zdrojov.

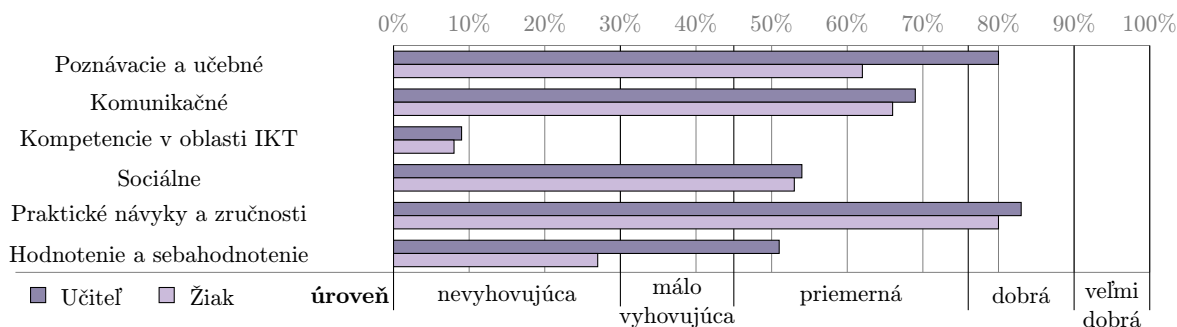
Graf 1 Rozvíjané kompetencie učiteľkou a ich dopad na učenie sa detí v MŠ

Rozvíjanie kľúčových kompetencií a zručností v základných školách

V školách sa celkovo vykonalo 6 364 hospitácií, z toho na 1. stupni 2 407 a 3 957 na 2. stupni. Zo zistení vyplynulo, že väčšina učiteľov ZŠ vo výchovno-vzdelávacom procese v malej miere podporovala rozvíjanie sociálnych kompetencií žiakov, ich hodnotiace a sebahodnotiace zručnosti. Najmenej pozornosti venovali rozvíjaniu kompetencií žiakov v oblasti IKT.

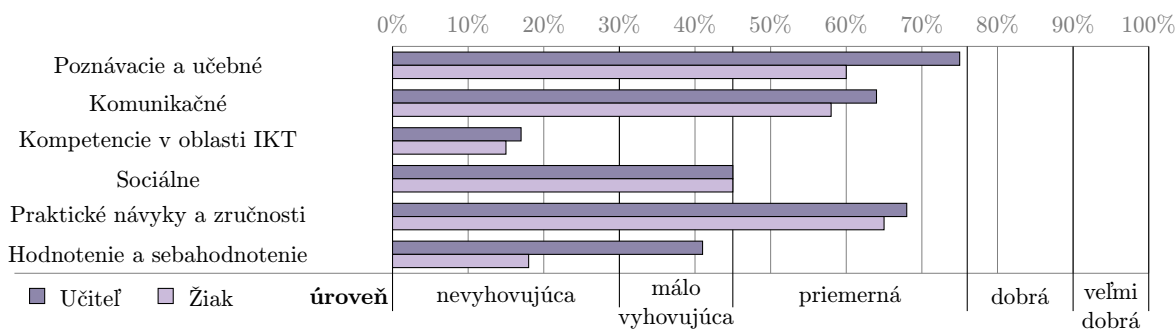
Graf 2 Rozvíjané kompetencie učiteľom a ich dopad na učenie sa žiakov v ZŠ

Rozvíjanie klúčových kompetencií a zručností na gymnáziách

Celkove sa vykonalo 1 146 hospitácií. Zo zistení vyplynulo, že treba venovať pozornosť rozvíjaniu kompetencií v oblasti IKT a podporovať rozvíjanie hodnotenia a sebahodnotenia.

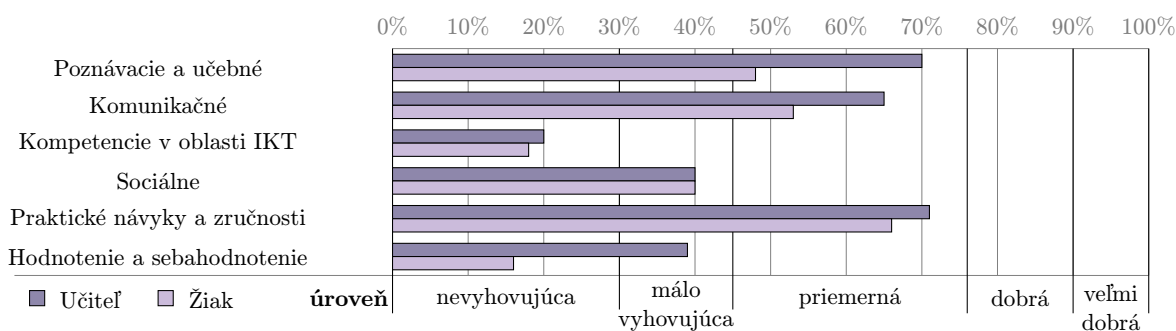
Graf 3 Rozvíjané kompetencie učiteľom a ich dopad na učenie sa žiakov na G

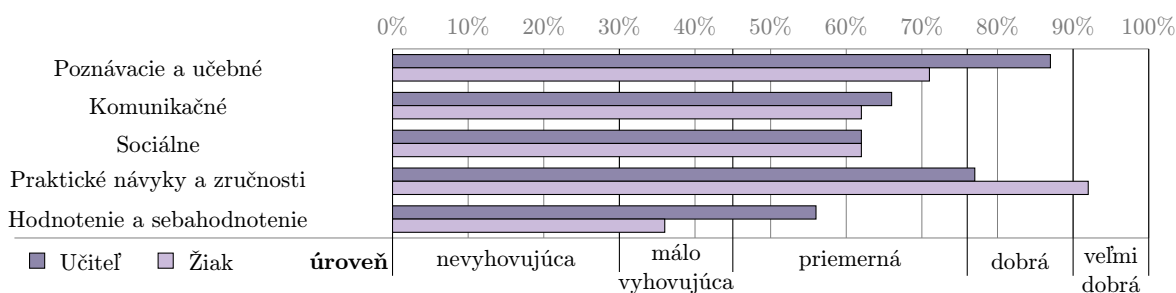
Rozvíjanie klúčových kompetencií a zručností v stredných odborných školách

V študijných a v učebných odboroch sa vykonalo 2 043 hospitácií, z toho 1 425 na teoretickom a 618 na praktickom vyučovaní. Výsledky z hospitácií potvrdili, že rozvíjanie klúčových kompetencií a zručností má značné nedostatky. Najnepriaznivejší je stav v oblasti rozvíjania IKT, hodnotenia a sebahodnotenia i v rozvoji sociálnych kompetencií najmä v teoretickom vyučovaní.

Graf 4 Rozvíjané kompetencie učiteľom a ich dopad na učenie sa žiakov v SOŠ - teoretické vyučovanie

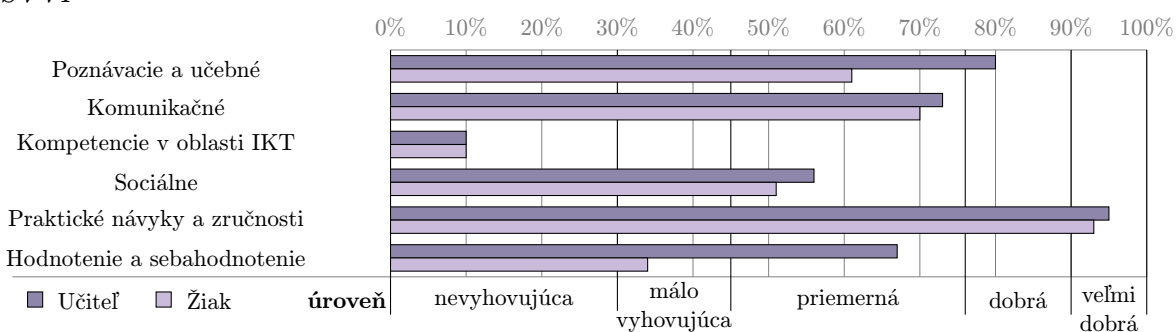
Graf 5 Rozvíjané kompetencie učiteľom a ich dopad na učenie sa žiakov v SOŠ - praktické vyučovanie

Rozvíjanie klúčových kompetencií a zručností v školách pre žiakov so ŠVVP

Uskutočnilo sa celkove 649 hospitácií, z toho 239 na 1. stupni, 410 na 2. stupni. Rozvoj osobnosti žiakov, ich klúčových kompetencií, vedenie ku kompenzácii ich obmedzení sa v ŠZŠ uskutočňovali na úrovni, ktorá bola pre žiakov s mentálnym postihnutím dosiahnuteľná. Najväčší dôraz sa kládol na osvojovanie praktických návykov a zručností, najmenší na rozvíjanie spôsobilostí v oblasti IKT. Úsilie učiteľov zväčša nachádzalo odozvu v snahe a výsledkoch žiakov, k značným rozdielom prišlo v oblasti rozvíjania hodnotenia a sebahodnotenia žiakov.

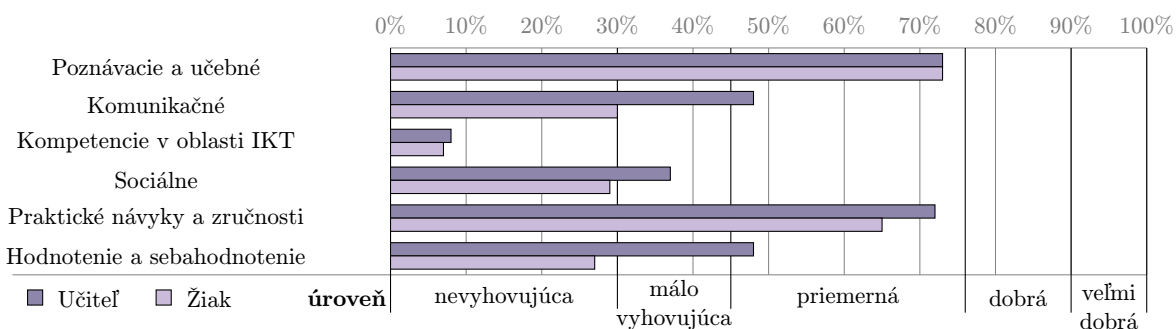
Graf 6 Rozvíjané kompetencie učiteľom a ich dopad na učenie sa žiakov v školách pre žiakov so ŠVVP

Rozvíjanie klúčových kompetencií a zručností v základných umeleckých školách

Vyučovací proces sa sledoval vo všetkých odboroch. Vykonalo sa 330 hospitácií, z toho v hudobnom 225, vo výtvarnom 38, v tanečnom 41 a v literárno-dramatickom odbore 26. Zo zistení vyplynulo, že učitelia v malej miere podporovali rozvíjanie kompetencií žiakov v oblasti komunikačných kompetencií a v oblasti IKT. Málo pozornosti venovali aj rozvíjaniu sociálnych kompetencií žiakov, ich hodnotiacim a sebahodnotiacim zručnostiam.

Graf 7 Rozvíjané kompetencie učiteľom a ich dopad na učenie sa žiakov v ZUŠ

Výchovno-vzdelávacie výsledky

Úroveň vedomostí žiakov 3., 4., 8. a 9. ročníka ZŠ, kvinty gymnázia s osemročným štúdiom a 3. ročníka gymnázia so štvorročným štúdiom sa zisťovala testami, ktoré sa zadávali vo vybraných predmetoch. Úspešnosť žiakov sa posudzovala podľa vopred určených kritérií:

- < 91 % – 100 % > - veľmi dobrá úroveň
- < 81 % – 91 %) - dobrá úroveň
- < 63 % – 81 %) - priemerná úroveň
- < 50 % – 63 %) - málo vyhovujúca úroveň
- < 0 % – 50 %) - nevyhovujúca úroveň

1.1 Materské školy

1.1.1 Stav a úroveň výchovy a vzdelávania

Inšpekcie boli vykonané v **229** MŠ, čo predstavuje **7,96 %** z celkového počtu MŠ v SR. Z kontrolovaných MŠ bolo **217** štátnych, **4** cirkevné a **8** súkromných. S VJS bolo 203 MŠ, s VJM 10 a 16 s VJS/VJM.

Stav a úroveň výchovno-vzdelávacej činnosti a učenia sa

V rámci kontrolnej činnosti bolo vykonaných **2 259** hospitácií v organizačných formách denného poriadku: hry a hrové činnosti - **614** hospitácií, pohybové a relaxačné cvičenia - **608**, edukačné aktivity - **715** a pobyt vonku - **322** hospitácií.

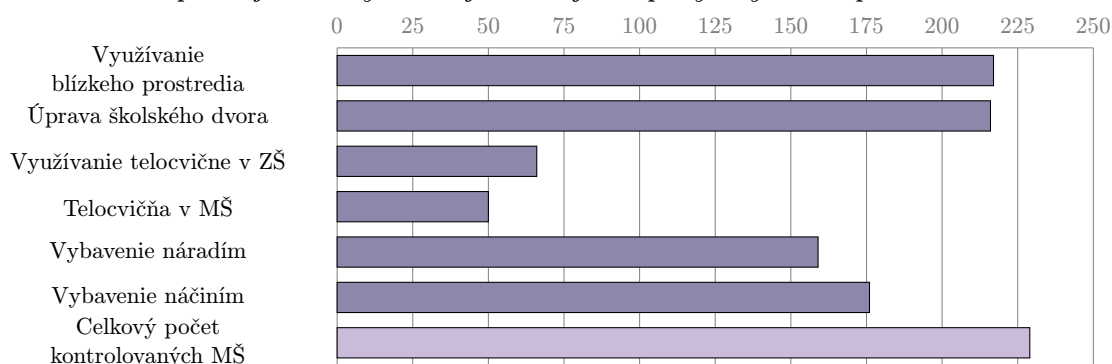
Počas **hier a hrových činností** sa prirodzene striedali spontánne a riadené činnosti. Učiteľky väčšinou vopred oboznamovali deti s očakávanými výsledkami a zisťovali splnenie cieľa prostredníctvom spätnej väzby. Podporovali hrové záujmy detí, ich právo na výber hry a spoluhráča, rešpektovali ich individuálne tempo a výchovno-vzdelávacie potreby zadávaním úloh s rozdielnou náročnosťou. Rozvíjali ich praktické zručnosti a návyky dodržiavaním obvyklých postupov pri manipulácii s pomôckami a tvorení produktov z rôznych materiálov. Počas cieleného rozvíjania ich grafomotorických zručností ojedinele upozorňovali deti na správne sedenie, úchop grafického materiálu a sklon plochy pvyvolávali zaznamenávaní grafickej stopy. Pri rozvíjaní kognitívnych a učebných kompetencií vo väčšine MŠ otvorenými a stimulujúcimi otázkami vyvolávali u detí zvedavosť, umožňovali im individuálne a v skupinách riešiť úlohy a poskytli im potrebný čas na rozmýšľanie. Zadávali im aj úlohy, ktoré vyžadovali tvorivé riešenia. Niektoré deti mali problémy pri tvorení samostatných záverov, úlohy riešili s ich pomocou. Pozitívom bolo, že učiteľky podporovali a rozvíjali u detí schopnosť objavovať, nachádzať funkčnosť vecí a uplatňovať vlastné predstavy v praktických činnostiach. Učiteľky ich motivovali k vyjadrovaniu názorov, skúseností, poznatkov a väčšinou zadávali úlohy, ktoré si vyžadovali vzájomnú spoluprácu a pomoc (85,50 %). Deti sa k navodenej téme vyjadrovali zrozumiteľne a gramaticky správne. V spontánnych činnostiach bol ich slovný prejav myšlienkovbohatší a súvislejší. V 65 % činností samostatne vyhľadávali a triedili informácie získané z rôznych zdrojov. Ojedinele aplikovali IK riešením edukačných programov. Hodnotenie ich výkonov pochvalou bolo väčšinou orientované na sociálne prejavy v rámci skupiny. Učiteľky najčastejšie využívali priebežné hodnotenie, menej uplatňovali súhrnné hodnotenie. Ojedinele hodnotili deti podľa vopred dohodnutých pravidiel a poskytovali im príležitosti na hodnotenie vlastných pokrokov.

Učiteľky vytvárali primeraný časový priestor a podnetne motivovali spontánne i plánované **pohybové a relaxačné cvičenia**. Zväčša oboznamovali deti s cieľom cvičenia, ale často chýbala informácia o tom, čo sa od nich očakáva. Deťom so zníženou motorikou učiteľky v prevažnej miere venovali individuálnu starostlivosť. Darilo sa im dostatočne zvyšovať fyzickú záťaž detí, striedať prirodzené cvičenia so zdravotnými cvikmi a uspokojovať ich túžbu po pohybe. Chýbajúca diferenciacia úloh pri riadených pohybových a relaxačných aktivitách nezohľadňovala aktuálnu pohybovú vyspelosť detí a individuálne tempo najmä v heterogénnych triedach, čo neuspokojovalo dostatočne ich výchovno-vzdelávacie potreby. Psychomotorické kompetencie deti prezentovali aktivitou, reakciami na slovné pokyny, zmenu signálu a telovýchovnú terminológiu. Väčšinou správne dýchali a udržali rovnováhu. Prevažne prejavovali vôľové úsilie a zmysel pre športové zapojenie. Staršie deti správne manipulovali s náčiním, bezpečne sa pohybovali po telovýchovnom náradí. Zväčša pravidelným odľahčova-

ním odevu a prezliekaním do cvičebných úborov mali zautomatizované samoobslužné návyky. Získavali poznatky o ľudskom tele, zdraví, hygiene, životospráve, športových súťažiach, zásadách kultúrneho správania na športových podujatiach. Na elementárnej úrovni uplatňovali základy atletických, športových disciplín a sezónnych pohybových činností. Učiteľky im poskytovali málo príležitostí na vytváranie a prejavovanie hodnotových, názorových a emocionálnych postojov. Niektoré uplatňovali záverečné kolektívne hodnotenie, ktoré nebolo vždy objektívne. Deti nemali možnosť hodnotiť, porovnávať vlastné a spoluhráčove výkony.

Dostačujúce vybavenie telovýchovným náčiním konštatovalo **176** a náradím **159** riaditeľov.

Graf 8 Zastúpenie jednotlivých zdrojov rozvíjania pohybových schopností a zručností detí

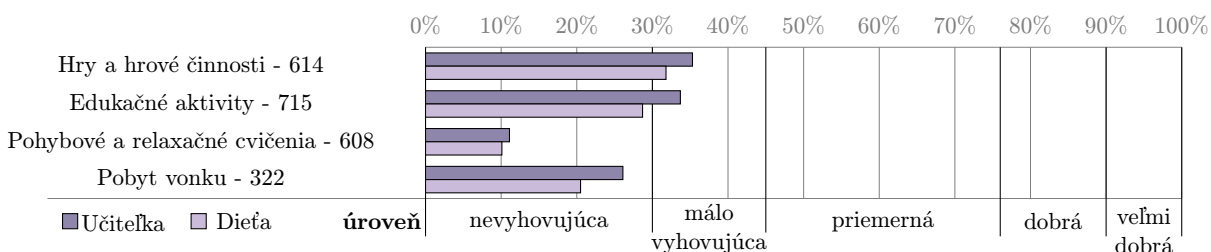
Edukačné aktivity boli cieľavedome orientované na oboznamovanie, získavanie, ovládanie a zautomatizovanie vedomostí, zručností a návykov detí. Učiteľky ich informovali o cieľoch, menej však o tom, aké sa od nich očakávajú výsledky. Úroveň pochopenia a osvojenia poznatkov a sprostredkovaných informácií overovali spätnou väzbou. Deti sa aktívne zapájali do činností, primerane reagovali na podnety a vzájomne sa akceptovali. V oblasti rozvíjania kognitívnych a učebných kompetencií im učiteľky sprístupňovali poznatky kombinovaním zážitkového a intencionálneho učenia, zaradovaním prvkov tvorivej dramatiky a rôznych interaktívnych aktivít. Prevažne zadávali úlohy, otázky a hádanky vyvolávajúce u detí zvedavosť, menej však podporovali tvorivé riešenia a hľadanie možných postupov, dôsledkom čoho mali deti problémy samostatne navrhovať originálne postupy a závery. Ojedinele, najmä vo frontálnych činnostiach, bola pozorovaná výraznejšia dominancia učiteliek s prevažujúcim odovzdávaním poznatkov a podsúvaním správnych odpovedí deťom. V bežnej komunikácii väčšina detí vyjadrovala svoje myšlienky, zážitky súvislo v rozvitých vetách, občas i s nárečovými prvkami, nemala problém pri formulovaní vlastných postojov a názorov. Učiteľky v menšej miere umožňovali deťom využívať a spracovávať informácie získané z rôznych informačných zdrojov (58,46 %). Integrovaním prvkov prosociálnej výchovy a dodržiavaním práv usmerňovali deti k akceptácii multikultúrnych rozdielov a rozvíjali u nich schopnosť uvedomovať si dôsledky vlastného správania. Vytvárali priestor pre činnosti v skupinách, čím skvalitňovali vzájomné kooperovanie, akceptovanie a pomoc detí, podporovali ich sebaistotu a dodržiavanie základných pravidiel kultúrneho správania. V činnostiach s výtvarným a pracovným zameraním boli deti kreatívne, nápadité, vytrvalé, sústredené, zodpovedné, samostatné a výsledky ich tvorby boli zväčša originálne. Staršie deti kreslili uvoľnenou rukou, vedeli graficky zaznamenať rôzne línie, znaky a priestorovo využiť ponúkanú plochu. Vo väčšej miere správne manipulovali s nožnicami a zvládali techniku strihania, lepenia a modelovania. Priaznivá atmosféra vytvorená vzájomnou dôverou, empatiou a spoluprácou

prispela k efektívnemu plneniu plánovaných cieľov. Hodnotenie detí bolo prevažne formálne. Absentovalo hodnotenie ich pokrokov a sebahodnotenie.

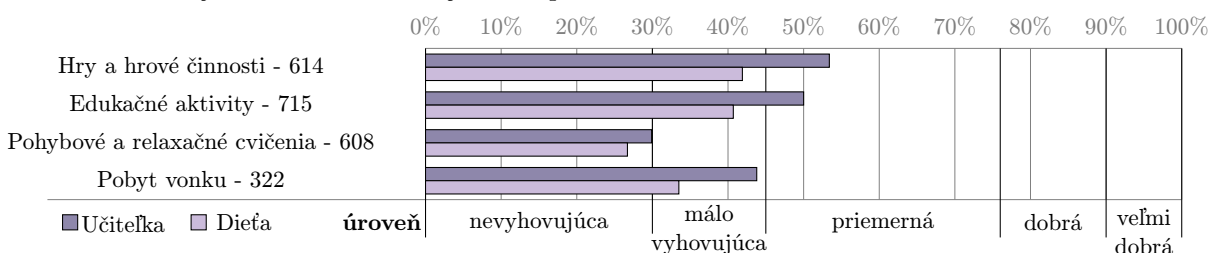
Deti boli s činnosťami **pobytu vonku** primerane oboznamované. Najčastejšie na vychádzkach pozorovali blízke okolie, zúčastňovali sa rôznych kultúrnych a športových aktivít, ktoré obohacovali ich predstavy, fantáziu a priestorovú orientáciu. Aktivity s environmentálnym a zdravotným zameraním formovali ich postoje k zdravému životnému štýlu, ochrane svojho zdravia a životného prostredia. Väčšina učiteliek premyslene rozvíjala špeciálne pohybové schopnosti detí sezónnymi športovými aktivitami. Zážitky a skúsenosti detí z pozorovania umocňovali ich chápanie a porovnávanie vzťahových a prírodných súvislostí zmien v prírode. Osobnou skúsenosťou a používaním ochranných prvkov si uvedomovali pravidlo cestnej premávky - vidieť a byť videný. Prevažne otvorenými otázkami učiteľky stimulovali rečový prejav detí, čím rozvíjali ich komunikatívne kompetencie. Praktickými činnosťami, v ktorých deti zväčša premyslene aplikovali a využívali osvojené poznatky a správne manipulačné postupy, rozvíjali ich kognitívne, učebné kompetencie a manuálne zručnosti. Pretrvávajúcim negatívnym javom bolo neodôvodnené skracovanie pobytu vonku a realizovanie bezcieľných vychádzok. Chýbala sebareflexia detí.

Rozvíjanie sledovaných kompetencií v uvedených organizačných formách denného poriadku v MŠ zobrazujú nasledovné grafy. Zaznamenané sú z pohľadu učenia učiteľkou a učenia sa detí na základe počtu hospitácií. Vzhľadom na rozdielne počty hospitácií v organizačných formách denného poriadku je možné len konštatovať dosiahnutú úroveň rozvoja jednotlivých kompetencií.

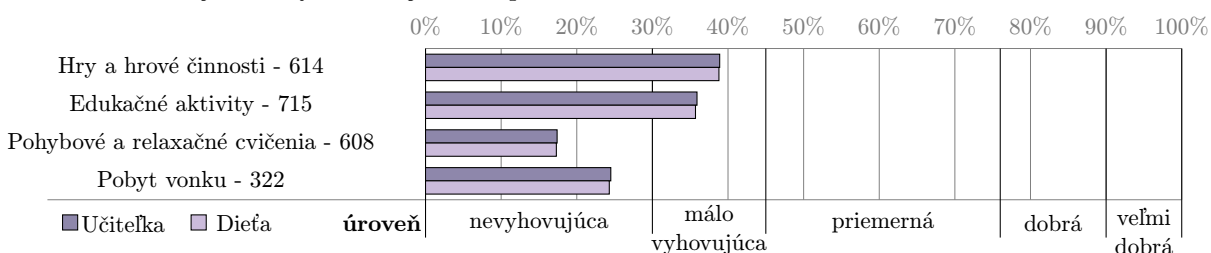
Graf 9 Rozvíjanie kognitívnych a učebných kompetencií v MŠ

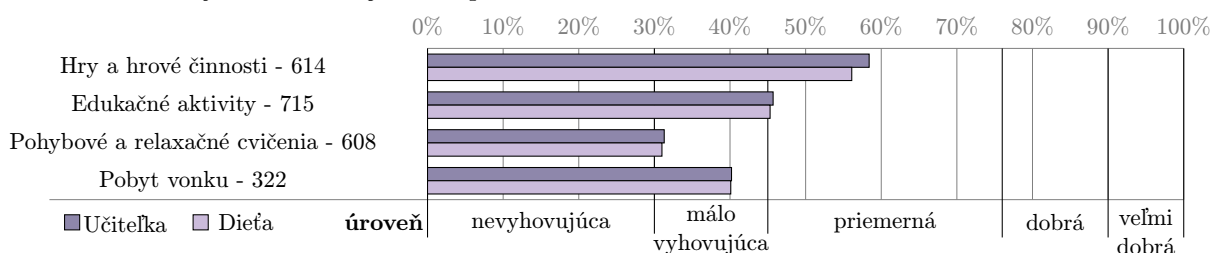
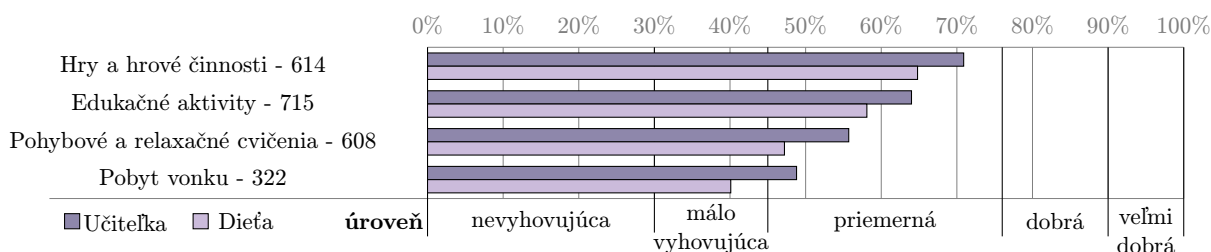
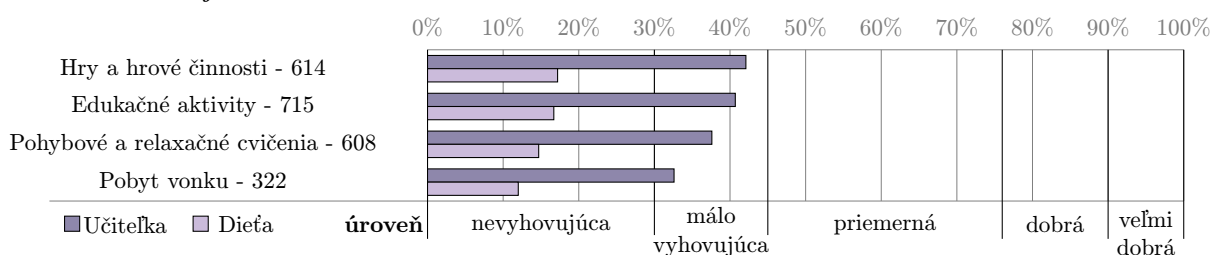

Graf 10 Rozvíjanie komunikatívnych kompetencií v MŠ

Graf 11 Rozvíjanie informačných kompetencií v MŠ

Graf 12 Rozvíjanie sociálnych kompetencií v MŠ**Graf 13** Rozvíjanie praktických návykov a zručností v MŠ**Graf 14** Rozvíjanie hodnotenia a sebahodnotenia v MŠ

Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov

Voči vedúcim zamestnancom kontrolovaných subjektov uplatnila ŠŠI **284 opatrení**, z toho **265 odporúčaní**, **14 uložených opatrení** a **5** kontrolovaných subjektov **prijalo opatrenia** na odstránenie zistených nedostatkov. Na porušovanie platných predpisov bolo upozornených **15** zriaďovateľov. **Odporúčania** sa týkali rozvíjania hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností detí, formulovania cieľov výchovy a vzdelávania, zadávania otvorených otázok a divergentných úloh, získavania informácií z rôznych zdrojov, diferencovania úloh, organizovania pohybových a relaxačných cvičení, používania telovýchovného názvoslovie a vyjadrovania názorov a postojov detí. **Uložené opatrenia** boli zamerané na zosúladenie najvyššieho počtu detí v jednotlivých triedach s právnymi predpismi a zabezpečenie zmenného striedania dvoch učiteliek v triedach s celodennou výchovou a vzdelávaním. **Zriaďovatelia boli upozornení** na nespĺňanie požadovaných kvalifikačných predpokladov pre výkon funkcie riaditeľa školy, nezabezpečenie zmennosti predprimárneho vzdelávania dvomi učiteľkami a prekročenie počtu zaradených detí.

1.1.2 Proces tvorby školského vzdelávacieho programu

Možnosť vzdelávať deti podľa **ŠkVP** od 01. 09. 2008 využilo **24 MŠ**, z toho 15 ho zverejnilo na verejne prístupnom mieste a priebežne ho tvorilo 85 škôl. V prípravnej fáze 54 riaditeľov konzultovalo jeho zameranie a postup spracovania s učiteľkami. S rodičmi, zriaďovateľom

a radou školy spolupracovalo 40 MŠ, s odbornými zamestnancami MPC 26, ŠPÚ 11, s inými vzdelávacími inštitúciami 23 škôl. Skúsenosti učiteliek iných MŠ využilo 83 a odborníkov zo zahraničia 5 MŠ. Pri tvorbe ŠkVP pedagogické zamestnankyne 127 MŠ využili motivujúce informácie autoriek ŠVP. Problémy mali pri spracovaní učebných osnov a vlastných edukačných cieľov. Sporadické pochybnosti vyplývali neraz z množstva nezrozumiteľných požiadaviek, absencie metodických materiálov i formálnosti školení. **Tvorba ŠkVP prispela aj k zmene pedagogického štýlu učenia** smerujúceho cielene k osobnostne orientovanej výchove a vzdelávaniu a k rozvíjaniu kľúčových kompetencií.

1.1.3 Stav rozvíjania predčitateľskej gramotnosti

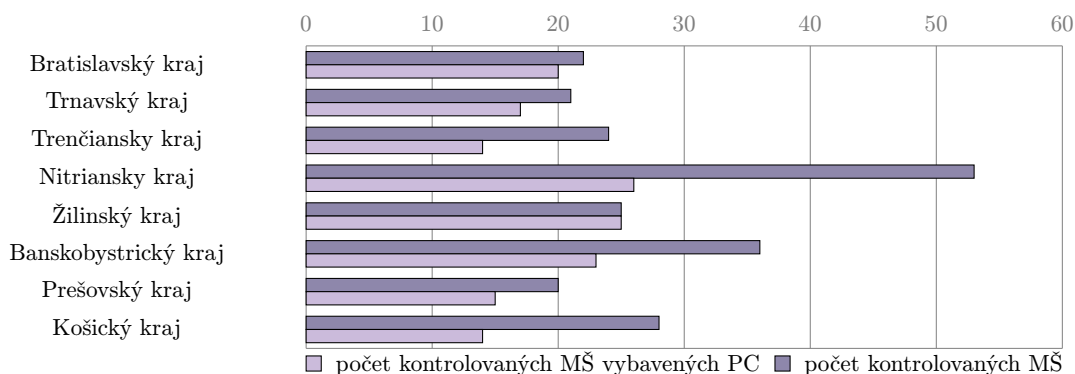
MŠ mali väčšinou vytvorené inšpiratívne prostredie s dostatočným množstvom učebných zdrojov a vizuálnych podnetov pre rozvíjanie PČG detí. Z 229 MŠ využívalo čitateľské kútiky 215, šatne a ostatné priestory 182 škôl. **Samostatne zriadené knižnice** malo 117 MŠ. Široké spektrum detskej literatúry a edukačných programov malo 208, odbornej literatúry 164 a rekvizít, bábok, materiálu rôznych vlastností a použitia 194 MŠ. **Sebavzdelávanie učiteliek 138 MŠ** pozitívne prispelo k rozvíjaniu PČG detí.

Učiteľky deťom sprístupňovali poznatky zrozumiteľným spôsobom kombinovaním zážitkového a intencionálneho učenia, s následným využívaním získaných poznatkov a postupov, čím skvalitňovali ich kognitívne, učebné, sociálne (interpersonálne), komunikatívne a psychomotorické kompetencie. Zadávanie úloh na rozvoj vyšších psychických procesov vyžadovalo od detí situačné rozhodovanie, riešenie logickými postupmi, argumentovanie, vytrvalosť, spoluprácu a kontrolu. Samostatné závery na základe vlastných zistení, skúmaní, experimentov, pozorovaní i porovnávaní tvorili len výnimočne. Učiteľky im v menšej miere zadávali úlohy vyžadujúce získanie informácií z rôznych zdrojov. Deti primerane k veku vysvetľovali a argumentovali presvedčivým spôsobom na základe vlastných skúseností, formulovali hlavnú myšlienku počutého textu, odovzdali sformulovaný odkaz bez toho, aby zmenili jeho význam. Učiteľky väčšinou využívali priebežné slovné hodnotenie, čiastočne adresné pochvaly a ocenenia za snahu.

1.1.4 Rozvíjanie informačných kompetencií detí

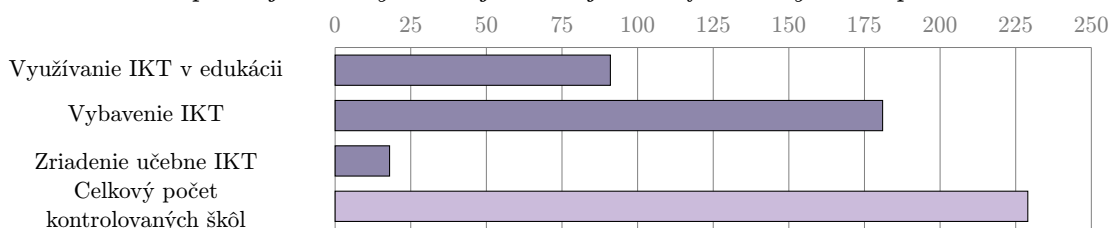
Väčšina (181) kontrolovaných MŠ umožňovala technickým vybavením rozvíjanie informačných kompetencií detí, mala aspoň jeden počítač. Učebňu IKT malo zriadenú 18 škôl. Interaktívnu tabuľu malo 13, dataprojektor 14 a osobný počítač 154 škôl, z toho v 6 MŠ boli dostupné deťom v triedach.

Graf 15 Základné vybavenie PC v sledovaných MŠ podľa krajov

Deťom boli PC dostupné prevažne v hrách a hrových činnostiach, edukačných aktivitách a počas krúžkov informatiky v 8 MŠ. Interaktívnu tabuľu využili 2, dataprojektor 7 a v spolupráci so ZŠ 12 MŠ aj učebňu IKT. Prostredníctvom vhodných edukačných programov rozvíjali kognitívne, komunikatívne a osobnostné kompetencie detí, ich praktické návyky, grafomotorické zručnosti i PČG. **Úlohy na rozvíjanie IK** detí malo zakomponované v ŠkVP 27 MŠ. Učiteľky 124 škôl absolvovali rôzne formy a stupne vzdelávania v oblasti IKT.

Graf 16 Zastúpenie jednotlivých zdrojov rozvíjania informačných kompetencií detí

Počas aktivít s PC boli deti usmerňované k dodržiavaniu pravidiel a skvalitňovaniu elementárnych technických zručností. Napriek slabšej stimulácii učiteľiek vedeli primerane k veku a podmienkam edukačnej skúsenosti vyhľadať, spracovať a použiť rôzne informácie. Vyhľadávali a zvolili správny program, premiestnili sa do iného programu podľa záujmu, rozumeli pokynom a niektoré prečítali jednoduchý sprievodný text. Poznali písomnú formu vlastného mena, vedeli ho zaznamenávať tlačným písmom a zaradiť k riešenej úlohe. Možno konštatovať, že väčšia časť pozorovaných detí manuálne ovládala PC, pretože bol v prevažnej miere súčasťou domáceho prostredia. **Vybavenie MŠ** osobnými počítačmi, internetom, interaktívnymi tabuľami, vzdelávacími programami a modernou didaktickou technikou **bolo nevyhovujúce**.

1.1.5 Zabezpečenie bezbariérovosti

Bezbariérové úpravy, ktoré sú prevažne finančne náročné, nerealizovali zriaďovatelia 19 MŠ cielene, ale v rámci plánovaných rekonštrukcií. Finančné prostriedky na úpravy získali 2 školy od rodičov, 6 od sponzorov, 1 z ESF vypracovaním projektu, 1 od organizácie združujúcej zdravotne postihnutých občanov a 1 z tretieho sektora.

Zo sledovaných 229 MŠ vykonalo len 12 % z nich úpravy pred vstupom do objektov a vo vnútorných priestoroch pre deti s ťažkým telesným, zrakovým alebo sluchovým postihnutím. **Bezbariérový vstup** do objektov vybudovaním nájazdovej rampy zabezpečilo 9 % MŠ. Deťom s obmedzenou schopnosťou pohybu uľahčili prístup do objektu vhodne upravené prahy pred dverami v 8 % a zabudované vodiace tyče s držadlami v 10 % škôl. Zvončekové panely pri vstupných dverách a kľučky na dverách v dostupnej výške pre manipuláciu z invalidného vozíka nainštalovali v 10 % škôl.

Vo vnútorných priestoroch uskutočnili MŠ **menej náročné**, ale i **rozsiahlejšie úpravy**, ktorými zaistili nielen pre deti s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie lepšie podmienky pre napĺňanie ich potrieb v procese výchovy a vzdelávania. Upravili šírku dverí tried (12 %), zabezpečili dvere bez sklenej výplne (10 %), farebne a číselne rozlíšili dvere (2 %), čo prispelo k celkovo lepšej orientácii v interiéri. Sociálne zariadenia mali toaletné kabínky neobmedzujúce vstup dieťaťa s telesným postihnutím v 7 % a umývadlá nainštalovali vo výške primeranej deťom v 18 % MŠ. Takmer štvrtina škôl z bezpečnostných dôvodov farebne zvýraznila prvý a posledný stupeň schodiska, skvalitnila intenzitu osvetlenia na chodbách,

v triedach nainštalovali žalúzie. Presúvanie imobilných detí riešili vybudovaním výťahu v 1 % škôl. **Stav debarierizačných úprav v MŠ bol nevyhovujúci.**

1.1.6 Činnosť školy v oblasti starostlivosti o deti zo sociálne znevýhodneného prostredia

V kontrolovaných **229** MŠ bolo 684 tried s celkovým počtom 14 292 detí, z toho v **44** školách bolo **375** detí zo SZP. Zloženie tried spravidla zodpovedalo demografickým charakteristikám jednotlivých lokalít Slovenska.

Tabuľka 2 Údaje o deťoch zo SZP

Kontrolované MŠ	Počet MŠ				Vyučovací jazyk			Počet tried celkom	Počet detí celkom	Z toho počet detí zo SZP / počet škôl s deťmi zo SZP	Počet detí so SZP v %
	celkom	z toho štátne	z toho cirkevné	z toho súkromné	VJS	VJM	VJS/VJM				
Bratislavský kraj	22	20	1	1	22	0	0	92	2 010	1/1	0,05%
Trnavský kraj	21	21	0	0	17	0	4	58	1 237	0/0	0,00%
Trenčiansky kraj	24	24	0	0	24	0	0	56	1 164	0/0	0,00%
Nitriansky kraj	53	52	1	0	41	3	9	164	3 491	49/11	1,40%
Žilinský kraj	25	20	2	3	25	0	0	73	1 559	0/0	0,00%
Banskobystrický kraj	36	34	0	2	32	1	3	121	2 354	206/16	8,75%
Prešovský kraj	20	18	0	2	20	0	0	80	1 681	76/9	4,52%
Košický kraj	28	28	0	0	22	6	0	40	796	43/8	5,40%
Celkom v SR	229	217	4	8	203	10	16	684	14 292	375/45	2,62%

Najčastejšími príčinami nepravideľnej dochádzky detí zo SZP, boli nezamestnanosť rodičov, ich zlá finančná situácia, migrácia do iných obcí a zahraničia, nezáujem rodičov, najmä z rómskej komunity, o vzdelávanie detí. Pedagogickí zamestnanci, vrátane asistentov učiteľa, v snahe zlepšiť dochádzku detí individuálne komunikovali s rodičmi, navštevovali ich, spolupracovali s obecným úradom, úradom práce a sociálnych vecí. Motivujúcimi vplyvmi boli úľavy z poplatkov, finančný príspevok deťom pred vstupom do ZŠ a organizovanie spoločných kultúrnych podujatí pre deti a rodičov. Dobrú spoluprácu s rodičmi konštatovali riaditelia **22** MŠ, najmä v Banskobystrickom kraji.

Edukačné problémy detí spôsobovali najmä špecifiká sociálneho a kultúrneho prostredia, v ktorom žili. V **14** MŠ upravili edukačné prostredie a v **15** organizáciu výchovy a vzdelávania. Zohľadnili vzdialenosť osady od MŠ, upravili čas prevádzky a deťom umožnili neskorší príchod do školy. Špecifické metódy a formy výchovy a vzdelávania využívalo **17** škôl. Učiteľky najčastejšie využívali individuálne a skupinové formy vzdelávania. Zážitkovým učením umožnili deťom manipulovať s predmetmi, výtvarným, pracovným materiálom a s knihou. Na základe výsledkov depistáže a odporúčaní psychológa malo **240** detí odloženú povinnú školskú dochádzku a **5** dodatočne odloženú povinnú školskú dochádzku. Aj napriek systematickej stimulácii ich osobnostného rozvoja a uplatňovaniu individuálneho a diferencovaného prístupu deti zo SZP zaostávali najmä v kognitívnej oblasti. Slabá slovná zásoba v slovenskom jazyku často ovplyvňovala ich sebadôveru, možnosť získať nové poznatky a spôsobilosť prezentovať sa. Predprimárne vzdelávanie podľa individuálneho vzdelávacieho programu zabezpečovalo **8** MŠ. Školy využili služby školských psychológov **8** a špeciálnych pedagógov **4**. Na základe informovaného súhlasu rodičov boli ojedinele realizované aj pedagogicko-psychologické a špeciálno-pedagogické vyšetrenia detí v MŠ.

Prínosom pre deti zo SZP bolo v jednej škole absolvovanie rozvíjajúceho programu v trvaní 10 týždňov so školským psychológom.

1.1.7 Výchova a vzdelávanie detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

V 3 školách bolo zriadených 5 špeciálnych tried, v ktorých bolo prijatých 41 detí. V Banskobystrickom kraji v 2 školách boli 3 špeciálne triedy, v ktorých bolo 27 detí s poruchami zraku, sluchu a detskou mozgovou obrnou. Prešovský kraj mal školu s 2 špeciálnymi triedami a 14 deťmi s narušenou komunikačnou schopnosťou, mentálnym a zrakovým postihnutím, poruchami správania a prvkami autizmu. V Nitrianskom kraji 11 MŠ vzdelávalo 67 detí so ŠVVP, 18 so zdravotným znevýhodnením a 49 zo SZP. V Trenčianskom kraji jedna škola evidovala 2 imobilné deti s kombinovaným telesným postihnutím a poruchou komunikácie. Všetky deti zaradené do špeciálnych tried mali informovaný súhlas zákonného zástupcu. Ich dochádzka bola bezproblémová, prevažne pravidelná. Potrebná **dokumentácia** pre deti so zdravotným znevýhodnením bola zabezpečená. **Zariadenia výchovného poradenstva a prevencie** diagnostikovali ŠVVP detí a poskytovali učiteľkám a rodičom potrebnú odbornú pomoc. Učiteľky spĺňali odbornú a pedagogickú spôsobilosť. Záujmy detí rozvíjali aj krúžkovou činnosťou. **Spolupráca s rodičmi** bola ústretová. Boli nápomocní pri zabezpečovaní kompenzačných pomôcok, zväčša konzultovali s učiteľkami odborné problémy, ktoré rešpektovali rozdielne typy učenia sa detí. Motivovanými cvičeniami podporovali ich pohybové schopnosti, dbali na ich bezpečnosť a prežívanie radosti z úspechu. Deti si vzájomne pomáhali, boli ohľaduplné, tolerantné a priateľské. Rôznymi formami prezentovali vlastné názory, postoje, skúsenosti a schopnosti.

1.1.8 Plnenie Národného programu prevencie obezity

Zamestnanci väčšiny kontrolovaných MŠ boli preukázateľným spôsobom oboznámení s hlavnými úlohami NPPO, ktoré konkretizovali vo svojich plánoch práce. Obsahovali aj aktivity zamerané na oblasť výživy a pohybu, telesné i duševné zdravie detí.

MŠ plnili úlohy vyplývajúce z interných i celoštátnych projektov zameraných na podporu zdravia. **Organizovali** rôzne preventívne **vzdelávacie programy a aktivity pre rodičov** zamerané na výchovu k zdravému životnému štýlu. Rozvíjanie učebných a kognitívnych kompetencií detí z oblasti správnej výživy ovplyvňovali aktuálne nástenky a výstavy.

Psychohygienické zásady rešpektovali všetky MŠ. Deti mali zabezpečený pitný režim počas celého dňa v triedach i mimo nich. Časové intervaly vymedzené v dennom poriadku medzi desiatou, obedom a olovrantom boli dodržiavané. Školské jedálne zabezpečovali pestrú stravu s dostatočným množstvom zeleninových jedál, šalátov a čerstvého ovocia. Biologická a nutričná hodnota stravy bola vyvážená. Program zdravého stravovania bol priebežne hodnotený so zámerom zlepšiť štruktúru stravy a rozvíjať správne stravovacie návyky detí.

Školy **organizovali športové podujatia, súťaže a spolupracovali s rôznymi organizáciami**, inštitúciami a športovými oddielmi, ktoré sa spolupodieľali na vytváraní pozitívnych postojov detí k svojmu telesnému i duševnému zdraviu. Len niektoré realizovali predplaveckú prípravu, kurzy korčuľovania, lyžovania a organizovali podujatia v priestoroch iných športovísk obce. Pokiaľ sa nachádzali v blízkosti ZŠ, alebo boli ich organizačnými zložkami, často využívali ich areál a telocvičňu.

1.1.9 Kontrola plnenia opatrení

Následné inšpekcie boli vykonané v **115** materských školách, z toho boli **4** cirkevné a **6** súkromných. S VJM bolo 17 a s VJS/VJM 7 MŠ. Stav odstránenia nedostatkov zistených pri inšpekciách sa kontroloval v 87 subjektoch po komplexnej, v 18 po tematickej a v 10 po následnej inšpekcii. Uplatnených bolo **829** opatrení, z toho kontrolované subjekty akceptovali a splnili **753** opatrení (90,83 %).

Zistené nedostatky boli prevažne v:

- dvojjazyčnom vedení dokumentácie školy
- rozhodovaní o počte prijatých a zaradených detí
- neabsolvovaní príslušnej formy ďalšieho vzdelávania vedúceho pedagogického zamestnanca
- kontrolnej činnosti riaditeľov

Tabuľka 3 *Prehľad uplatnených, akceptovaných a splnených opatrení*

Spolu	829									
Z toho	odporúčania		upozornenia		opatrenia prijaté kontrolovaným subjektom		opatrenia uložené školskou inšpekcii		záväzný pokyn	
Počet	466		34		203		120		0	
Z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%
	413	88,63	27	79,41	198	97,54	115	95,83	0	0

Neakceptovaním odporúčaní a nesplnením opatrení naďalej pretrvávajú nedostatky v/vo:

- hodnotení dosiahnutého pokroku detí
- individuálnej starostlivosti o deti vzhľadom na vytváranie priaznivých podmienok na ich sebarealizáciu
- dodržaní zákonom stanovených postupov pri vymenúvaní riaditeľa školy
- plnení obsahu základného pedagogického dokumentu pre MŠ
- vnútornej kontrolnej činnosti školy
- dvojjazyčnom vedení dokumentácie školy

Podnety a odporúčania

Riaditeľom materských škôl

- dodržiavať najvyšší počet detí v triedach a zabezpečiť predprimárne vzdelávanie triedaním na dve zmeny dvomi učiteľkami
- zapracovať do dokumentácie školy a následne na zasadnutiach poradných orgánov hodnotiť úlohy zamerané na rozvíjanie psychomotorických kompetencií detí, informačných kompetencií a predčitateľskej gramotnosti
- dodržiavať všeobecne záväzné právne predpisy pri zaraďovaní detí zo SZP do tried MŠ; považovať za dieťa so ŠVVP dieťa, ktoré má zariadením výchovného poradenstva a prevencie diagnostikované ŠVVP

- zamerať kontrolnú činnosť na rozvíjanie kľúčových kompetencií detí
- odstrániť komunikáciu v nárečí a klásť dôraz na používanie štátneho jazyka
- sledovať diferencovanie úloh a činností s ohľadom na rozdielne výchovno-vzdelávacie potreby detí

Zriaďovateľom

- nezasahovať neodborne do kompetencií riaditeľov škôl
- podporovať účasť riaditeľov a učiteliek na kontinuálnom vzdelávaní
- vybaviť v rámci finančných možností MŠ počítačmi a internetom

Ministerstvu školstva SR

- vypracovať pre zriaďovateľov a riaditeľov MŠ metodické usmernenie, ktoré stanoví podmienky pre zaraďovanie detí zo SZP a detí so ŠVVP do tried MŠ

Metodicko-pedagogickému centru

- vzdelávať učiteľky v oblasti špecializovanej prípravy pre prácu s deťmi zo SZP

1.2 Základné školy

1.2.1 Výsledky vyučovania a učenia sa žiakov vo vybraných predmetoch

Inšpekcie sa vykonali v **285** ZŠ, čo je **12,74** % zo siete ZŠ v SR. Z kontrolovaných škôl bolo **269** štátnych, **14** cirkevných a **2** súkromné, s VJS bolo 252 škôl, s VJM 27 škôl, s VJS/VJM 5 a s VJU bola 1 škola.

V školách sa celkove vykonalo **6 364** hospitácií, z toho na **1. stupni 2 407** a **3 957** hospitácií na **2. stupni**. Výchovno-vzdelávací proces sa sledoval na 1. a 2. stupni v triedach, pre ktoré platil ŠVP a aj v triedach, v ktorých sa vyučovalo podľa učebných plánov. Z dôvodu lepšej názornosti a prehľadnosti boli všetky sledované učebné predmety zaradené do vzdelávacích oblastí ŠVP jazyk a komunikácia; matematika a práca s informáciami; príroda a spoločnosť; človek a príroda; človek a spoločnosť; človek a svet práce; umenie a kultúra; zdravie a pohyb. Pozornosť sa zameriavala na výchovno-vzdelávaciu činnosť učiteľa smerujúcu k rozvíjaniu základných kľúčových spôsobilostí a na proces učenia sa žiakov. Úroveň vedomostí žiakov 4. ročníka sa zisťovala testami zo slovenského jazyka a literatúry, z matematiky, z prírodovedy a úroveň vedomostí žiakov 9. ročníka testami zo slovenského jazyka a literatúry, zo slovenského jazyka a literatúry v školách s VJM, z maďarského jazyka a literatúry, z matematiky, z anglického a z nemeckého jazyka.

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa na 1. stupni ZŠ

Na hodinách **slovenského jazyka a literatúry** učitelia v prevažnej miere uplatňovali zásady postupnosti, názornosti a veku primeranosti. Nové učivo sprístupňovali vyučujúci zrozumiteľne, prostredníctvom medzipredmetových vzťahov. Účelne využívali učebné pomôcky, didaktickú techniku používali ojedinele. Pri rozvíjaní komunikačných kompetencií viedli žiakov k aktívnemu ústnemu prejavu, k čítaniu s porozumením dôslednou analýzou textu. Vzhľadom na ich rozdielne potreby nevýrazne diferencovali zadávané úlohy. Žiaci chápali obsah textu v písomnej i auditívnej forme, vedeli preukázať osvojené vedomosti a čitateľské zručnosti. Výsledky ich činnosti napriek vytvoreným podmienkam neniesli znaky originality a nápaditosti, u niektorých sa prejavili aj nedostatky v komunikačných spôsobilostiach zapríčinené jazykovou bariérou. Iba časť učiteľov uplatnila počas vyučovania aktivity zamerané na rozvoj sociálnych zručností prostredníctvom vzájomnej komunikácie vo dvojiciach alebo v skupinách. Zriedkavo boli na hospitovaných hodinách zadávané aj úlohy zamerané na uplatnenie IKT. Učitelia pri hodnotení žiackych výkonov uplatňovali neformálne hodnotenie, najmä priebežné slovné, klasifikáciu využívali ojedinele. Vlastné pokroky a výkony v učení vedelo zhodnotiť málo žiakov, učitelia zväčša nevytvárali priestor na rozvíjanie ich sebahodnotiacich zručností.

Úroveň vyučovania a učenia sa v predmete **slovenský jazyk/slovenský jazyk a slovenská literatúra** sa sledovala v ZŠ s VJM. Vyučujúci zadávali otázky a úlohy zamerané na porozumenie, podporovali praktickú aplikáciu a praktické činnosti k danej téme. Žiakov viedli k správny postupom pri práci, k spracovaniu a dokončeniu zadaných úloh. Učivo sprostredkovali zrozumiteľne, s dôrazom na vytváranie predstáv, pojmov a správnych postupov. Úroveň pochopenia a osvojenia si základných poznatkov kontrolovali prostredníctvom spätnej väzby. Väčšina žiakov vedela čítať plynule, chápala obsah textu, s ktorým pracovala. Niektorí mali problémy s porozumením, nedokázali osvojené poznatky aplikovať a svoje názory i skúsenosti pretransformovať do slovenského jazyka. Pri riadenom rozhovore, práci s novým textom a pri príprave na samostatnú prácu očakávali pomoc

a usmernenie od učiteľa v materinskom jazyku. Rozvíjanie praktických návykov a zručností žiakov sa pozitívne prejavilo vo všetkých vykonávaných činnostiach. Pri hodnotení výkonov a výsledkov využívali učitelia najmä priebežné verbálne hodnotenie, pochvalu, nevedli ich k sebahodnoteniu.

Poznávacie a učebné spôsobilosti žiakov boli na hodinách **maďarského jazyka a literatúry** rozvíjané jasným a názorným sprístupňovaním poznatkov, zadávaním úloh aplikačného charakteru, niekde aj úloh na rozvíjanie tvorivosti. Učitelia kládli na všetkých žiakov rovnaké požiadavky, nezohľadňovali ich rozdielne schopnosti a možnosti. Vytvárali vhodné podmienky pre rozvoj komunikačných kompetencií žiakov podporovaním čítania, počúvania s porozumením a aktívneho interpretovania vlastných názorov a skúseností. Žiaci sa vedeli vyjadrovať k aktuálnym gramatickým a literárnym otázkam, prejať postoje a skúsenosti vo vzťahu k prečítanému. Rozvoj personálnych a interpersonálnych kompetencií zabezpečovali učitelia len cez poskytovanie príležitostí na vytváranie a prejavovanie hodnotových a emocionálnych postojov, absentovalo zaraďovanie kooperatívnych foriem práce. Výkony a výsledky žiakov hodnotili zväčša priebežne slovne, niekde uplatňovali aj hodnotenie klasifikáciou. K hodnoteniu vlastných alebo spolužiakových výkonov podnecovali žiakov zriedkavo.

Vyučujúci sprístupňovali žiakom učivo na hodinách **cudzieho jazyka** (anglický jazyk, nemecký jazyk) dvojjazyčne, hravou formou s účelným využitím pomôcok, didaktickej techniky, dataprojektoru, niekde i edukačných programov. V rámci rozvíjania poznávacích a učebných kompetencií zadávali žiakom úlohy na počúvanie a čítanie s porozumením, problémové úlohy, imitačné cvičenia, reťazové cvičenia, jazykové hry. Umožňovali im prezentovať zadávaním rôznych zaujímavých úloh a tvorbou krátkych dialógov jazykové poznatky a zručnosti samostatne, vo dvojiciach i v skupinách. Žiaci prejavovali záujem o učenie, vedeli aplikovať osvojené gramatické poznatky, dokázali predniesť pripravené malé projekty. Učitelia oceňovali ich výsledky pochvalou, menej podnecovali rozvíjanie ich hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností. Na väčšine hodín neuplatňovali diferenciáciu úloh a činností vzhľadom na rozdielne vzdelávacie potreby žiakov.

Stav a úroveň výchovy a vzdelávania sa sledovali na **913** vyučovacích hodinách **matematiky**. Vyučujúci podporovali rozvíjanie poznávacích a učebných kompetencií žiakov uplatňovaním rôznych aktivizujúcich vyučovacích metód v rámci výkladu, precvičovania a upevňovania učiva. Vo všetkých fázach vyučovania vhodne uplatňovali spätnú väzbu. Účelne využívali učebné pomôcky pri vytváraní matematických pojmov a objasňovaní súvislostí, umožňovali žiakom manipulovať s nimi. Didaktickú techniku efektívne uplatnili len na 6 % hospitovaných hodín. Na tretine hodín pracovali žiaci aj s inými informačnými zdrojmi, nielen s učebnicou a pracovným zošitom. Učitelia kládli otázky, ktoré stimulovali logické myslenie žiakov, zadávali im úlohy z reálneho života. Rešpektovali ich individuálne učebné a pracovné tempo. Tvorivé úlohy častejšie uplatňovali v triedach s intelektovo nadanými žiakmi. Skupinovú prácu zaraďovali učitelia ojedinele, žiaci nepoznali dobre pravidlá tímovej práce. Väčšinou poznali a používali správnu terminológiu, matematickú symboliku, vedeli riešiť úlohy. Niektorí však správnosť použitých postupov a riešení zadaných úloh zdôvodňovali iba s pomocou učiteľa. Žiacke výkony hodnotili učitelia prevažne neformálne verbálne, klasifikáciu uplatňovali ojedinele. Žiakom zväčša umožnili prezentovať názory a hodnotiť vykonanú prácu, tí však pri hodnotení vlastných výkonov a posudzovaní pokrokov v učení boli menej kreatívni.

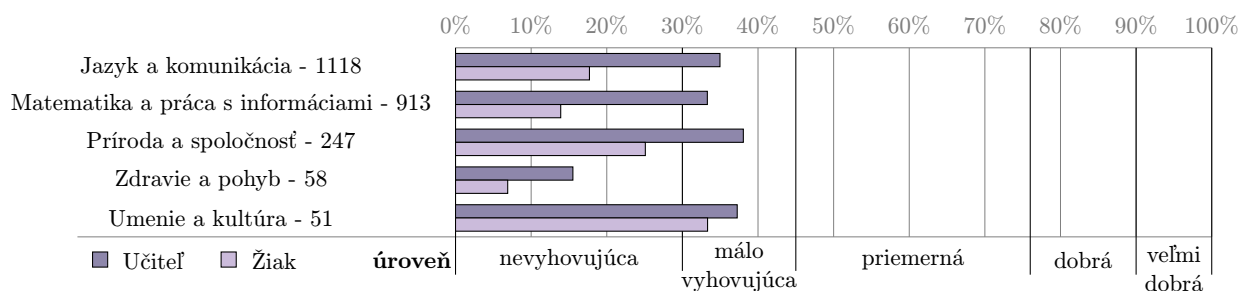
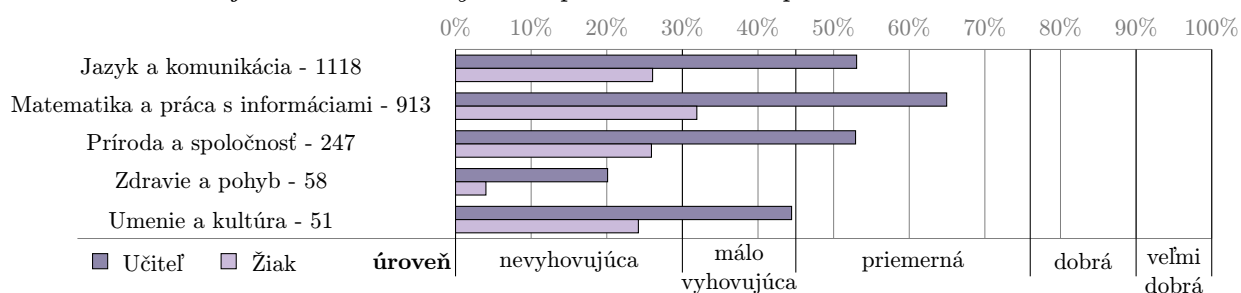
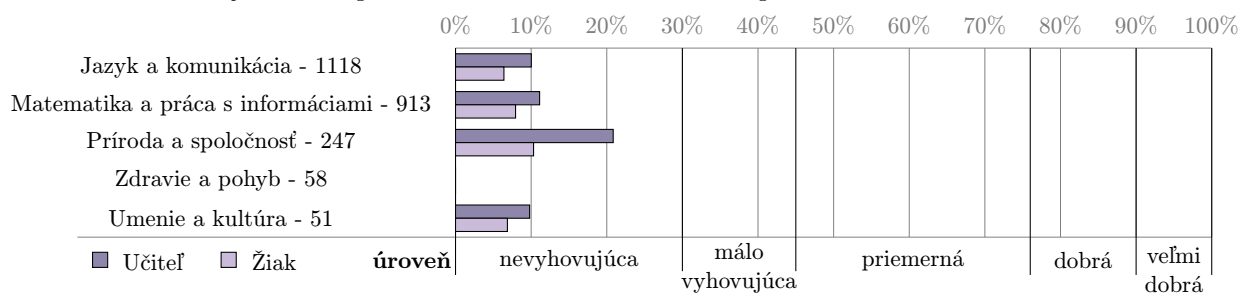
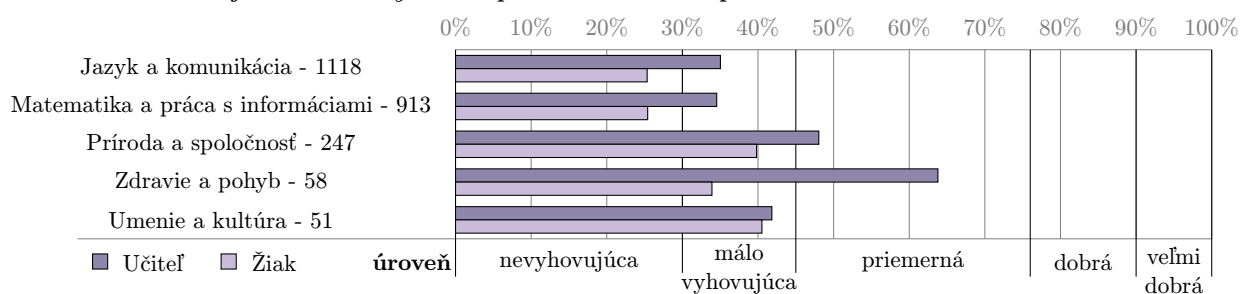
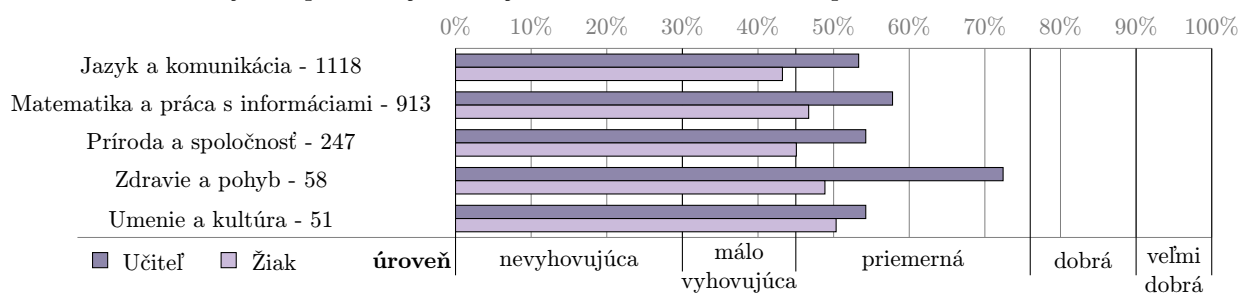
Vyučovanie učiteľa a učenie sa žiakov sa sledovali hospitáciami na **247** vyučovacích hodinách v predmetoch **prvouka, prírodoveda a vlastiveda** patriacich do vzdeláva-

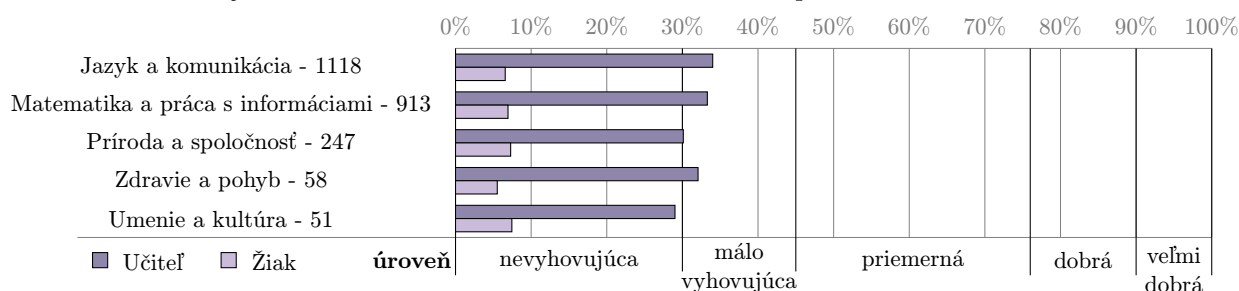
cej oblasti príroda a spoločnosť. Pozitívne možno hodnotiť prirodzené zaradenie prvkov environmentálnej výchovy vo vzťahu k ochrane zdravia, prírody a prvkov výchovy k manželstvu a rodičovstvu. Vzdelávacie potreby žiakov diferencovaním úloh i činností a zároveň rešpektovanie individuálneho učebného pracovného tempa zohľadňovali učitelia len na polovici sledovaných hodín. Rozvoj personálnych a interpersonálnych spôsobilostí žiakov podporovali zaraďovaním práce v skupinách a samostatnej práce. Pri skupinovej práci si žiaci vzájomne pomáhali, spolupracovali, diskutovali a argumentovali. Zadávané otázky s otvorenými možnosťami riešenia, praktické úlohy, pokusy podporovali rozvíjanie ich poznávacích a učebných kompetencií. Žiaci vedeli na 55 % hodín vyhľadávať a triediť informácie, čítať s porozumením náučný text z učebníc, encyklopédií, obrazov. Na hodinách vlastivedy učitelia vhodne prepájali učebnú tému s regionálnou výchovou, čím podporovali vytváranie pozitívnych hodnotových postojov žiakov k svojmu regiónu. Učebné pomôcky sa využívali účelne najmä pri preberaní a opakovaní učiva. Internet a didaktickú techniku využívali učitelia len na 9 % vyučovacích hodín. V tvorivých činnostiach boli žiaci nápadiť, vedeli sa vyjadrovať k preberanej téme, prezentovať poznatky a výsledky činnosti. Za výsledky práce boli priebežne hodnotení pochvalou.

Silnou stránkou **48** hospitovaných hodín vyučovacích predmetov **výtvarnej a hudobnej výchovy** zo vzdelávacej oblasti umenie a kultúra bol proces rozvíjania praktických návykov a zručností žiakov pri hudobných a výtvarných činnostiach. Hodiny sa vyznačovali prirodzenou disciplínou žiakov umocnenou ich spontánnosťou a hravosťou. Vyučujúci s využitím medzi-predmetových vzťahov viedli žiakov k správny pracovným postupom, vytvárali priestor pre experimentovanie, podporovali predstavivosť. S pedagogickým taktom upozorňovali žiakov na nedostatky v ich činnosti. Žiaci boli tvoriví, vynaliezaví, používali správne postupy a techniky, vedeli prezentovať svoje schopnosti a zručnosti. Hudobno-pohybové i výtvarné činnosti im poskytovali priestor na rozvíjanie personálnych a interpersonálnych spôsobilostí. Väčšina žiakov vedela prejsť svoje emócie a hodnotové postoje. Kompetencie v oblasti IKT neboli rozvíjané. Učitelia pri hodnotení menej uplatňovali klasifikáciu, väčšinou slovné povzbudzovali a motivovali žiakov k originalite, tí svoje výkony a získané zručnosti hodnotili prevažne v pocitovej rovine, nepoznali kritériá hodnotenia.

Pozitívom výchovy a vzdelávania na **58** hodinách **telesnej výchovy** učebného predmetu zo vzdelávacej oblasti zdravie a pohyb bolo premyslené a systematické rozvíjanie praktických návykov a pohybových zručností žiakov, s rešpektovaním ich individuálnych rozdielov. Vyučujúci sprístupňovali učivo názornými ukážkami aj osobným príkladom. Rôznymi cvičeniami a úlohami rozvíjali orientáciu v priestore, obratnosť, pohyblivosť, odvahu, samostatnosť a telesnú zdatnosť žiakov. Rozvoj personálnych a interpersonálnych zručností žiakov podporovali zaraďovaním súťaživých pohybových hier vo dvojiciach a v skupinách. Na väčšine hodín oceňovali ich výkony priebežne pochvalou a povzbudením. Účelne využívali náčinie a náradie, pri rytmickej gymnastike aj didaktickú techniku. Pri všetkých činnostiach dbali na dodržiavanie pravidiel bezpečnosti a ochrany zdravia. Niektorí žiaci vedeli zhodnotiť vlastné výkony a pokroky v cvičení na základe stanovených kritérií hodnotenia.

Rozvíjanie sledovaných kompetencií v uvedených vzdelávacích oblastiach na 1. stupni ZŠ zobrazujú nasledovné grafy. Zaznamenané sú z pohľadu učenia učiteľom a učenia sa žiaka na základe počtu hospitovaných hodín. Vzhľadom na rozdielne počty hospitovaných hodín vo vzdelávacích oblastiach je možné len konštatovať dosiahnutú úroveň rozvoja jednotlivých kompetencií.

Graf 17 Rozvíjanie poznávacích a učebných kompetencií na 1. stupni ZŠ**Graf 18** Rozvíjanie komunikačných kompetencií na 1. stupni ZŠ**Graf 19** Rozvíjanie kompetencií v oblasti IKT na 1. stupni ZŠ**Graf 20** Rozvíjanie sociálnych kompetencií na 1. stupni ZŠ**Graf 21** Rozvíjanie praktických návykov a zručností na 1. stupni ZŠ

Graf 22 Rozvíjanie hodnotenia a sebahodnotenia na 1. stupni ZŠ

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa žiakov na 2. stupni ZŠ

Úroveň vyučovania a učenia sa žiakov sa hodnotila na základe vykonaných **1 377** hospitácií na vyučovacích hodinách slovenského jazyka a literatúry, slovenského jazyka a literatúry/slovenského jazyka a slovenskej literatúry v školách s VJM, jazyka národností a literatúry (maďarský a ukrajinský jazyk), cudzieho jazyka (anglický, nemecký, ruský jazyk) patriacich do vzdelávacej oblasti **jazyk a komunikácia**.

Na väčšine vyučovacích hodín **slovenského jazyka a literatúry** učitelia jasne formulovali vyučovací cieľ s očakávanými výsledkami učenia sa žiakov. Poznatky sprístupňovali zrozumiteľne, slabším žiakom poskytovali doplňujúci výklad. Na hodinách s gramatickým učivom boli žiakom poznatky odovzdávané často prostredníctvom verbálneho výkladu učiteľa a stereotypného frontálneho vypracovávania cvičení z učebnice. Zastúpenie aktívnych činností žiakov cez zážitkové učenie, brainstorming, diskusiu, dramatizáciu bolo výraznejšie na hodinách literatúry. Pri práci s literárnym textom viedli učitelia žiakov k čítaniu s porozumením, k aktívnemu vyjadrovaniu sa prostredníctvom otvorených otázok. Diferenciáciu úloh a činností s ohľadom na rozdielne vzdelávacie potreby žiakov uplatňovali zväčša smerom k žiakom so ŠVVP. Úlohy a činnosti, ktoré si vyžadovali tvorivé a divergentné postupy, zadávali prevažne na hodinách slohu a literatúry, zriedka boli prepojené s bežnými reálnymi životnými situáciami. Sporadicky zadávali žiakom úlohy vyžadujúce získavanie dát a informácií z iných dostupných textových zdrojov a rozvíjajúce funkčnú gramotnosť. Výnimočne bola na vyučovaní využitá didaktická technika, dataprojektor i edukačné programy. Približne polovica vyučujúcich rozvíjala sociálne kompetencie žiakov zaraďovaním tímovej, skupinovej práce. Žiaci boli zväčša málo tvoriví a nápadiť, v niektorých triedach aj málo aktívni. Takmer polovica žiakov mala problémy so samostatným tvorením záverov i s navrhovaním riešení úloh a postupov. Učitelia hodnotili výkony žiakov priebežne pochvalami, podnecovali ich k aktívnej práci. Asi tretina učiteľov klasifikovala odpovede a práce žiakov, mala jasne stanovené kritériá hodnotenia pre písomné práce a približne rovnaký počet učiteľov vytváral priestor na hodnotenie a sebahodnotenie.

Vzájomný rešpekt medzi žiakmi a učiteľmi, komunikácia v slovenskom jazyku, taktný prístup učiteľov pri odstraňovaní chýb vo výslovnosti žiakov podporovali pozitívnu atmosféru vyučovania **slovenského jazyka a literatúry/slovenského jazyka a slovenskej literatúry** v školách s VJM. Žiaci pri čítaní textu, vysvetľovaní obsahu a pri riešení písomných cvičení postupovali zväčša správne. Ojedinele vedeli vyhľadávať informácie na internete. Menej aktívni boli pri riešení úloh tvorivého charakteru. Vyjadrovali sa na rozdielnej úrovni, vecne, ale stručne, ich vyjadrovacie zručnosti negatívne ovplyvňovala nedostatočne rozvinutá slovná zásoba. Učitelia zriedkavo zadávali úlohy, ktoré si vyžadovali využitie IKT, málo podporovali vzájomnú komunikáciu žiakov vo dvojiciach alebo v skupinách. Hodnotenie klasifikáciou, ako aj podnecovanie žiakov k hodnoteniu svojich výkonov, sa vyskytovalo iba

sporadicky.

K **silným stránkam vyučovania jazyka národnosti a literatúry** patrili príjemná pracovná atmosféra a vzájomné rešpektovanie sa. Učitelia podávali učivo v logickom slede, zadávali úlohy a cvičenia na porozumenie gramatických javov a literárnych faktov. Spätná väzba bola zabezpečená prostredníctvom riadeného rozhovoru, kontrolných otázok či prezentáciou výsledkov činností. Učitelia len občas diferencovali úlohy a činnosti s ohľadom na ich rozdielne vzdelávacie potreby. Zriedkavo zadávali úlohy, ktoré mali divergentné riešenia, chybné odpovede žiakov väčšinou sami opravili, nevyužívali ich na hľadanie cesty k správnym riešeniam. Uplatnené učebné pomôcky zodpovedali obsahu a zameraniu učebnej témy, absentovalo využitie didaktickej techniky. Žiaci iba sporadicky prejavovali tvorivosť, vynaliezavosť a nápaditosť, ako aj schopnosť vyhľadávať, triediť a spracovávať informácie z rôznych zdrojov. Učitelia nevytvárali príležitosti na využívanie IKT, neuplatňovali formy skupinového vyučovania. Do hodnotiaceho procesu žiakov väčšinou nezapájali.

Vyučujúci sprístupňovali učivo na hodinách **cudzieho jazyka** v cieľovom jazyku zrozumiteľným spôsobom, niekde striedavo používali cudzí a slovenský jazyk. Účelným využívaním učebných pomôcok a didaktickej techniky podporovali aplikáciu osvojených poznatkov lexikálneho a gramatického učiva v bežných životných situáciách, automatizáciu fráz a tvorenia otázok, utvrdzovanie novej slovnej zásoby. Chyby žiakov v ústnom a písomnom prejave citlivo korigovali. Na niektorých hodinách činnosť žiakov viac orientovali na prácu s učebnicami, pracovnými zošitmi, pričom sa zamerali najmä na upevňovanie už osvojených vedomostí. Niekde cielene rozvíjali komunikačné kompetencie, najmä jazykovú pohotovosť pri realizácii dialógov. Vo vyjadrovaní žiakov prevládali stručné odpovede, boli menej zruční pri pochopení neznámeho textu z učebnice či auditívnej ukážky. Na hodinách nemeckého jazyka kládli niektorí učitelia neprimeraný dôraz na zvládnutie gramatických javov. Aktivita žiakov bola poznamenaná slabou slovnou zásobou a neistotou v ovládaní učiva. Na väčšine hodín anglického jazyka striedali učitelia individuálne činnosti s prácou vo dvojiciach i v skupinách. Žiaci pracovali so záujmom, aktívne, rozumeli obsahu textov. Za svoje výkony a správne odpovede boli oceňovaní pochvalou, ojedinele aj klasifikovaní. Iba malá časť žiakov vedela zhodnotiť svoje výkony, vedomosti. K oblastiam, ktoré na hospitovaných hodinách absentovali, alebo boli nevýrazné, patrilo využívanie diferencovaných úloh so zreteľom na rozdielnú vedomostnú úroveň žiakov, zadávanie úloh s využitím IKT a podnecovanie žiakov k hodnoteniu vlastných výkonov.

Oblasť **matematika a práca s informáciami** sa hodnotila na základe **919** hospitácií vykonaných v predmetoch **matematika** a **informatika**.

Učitelia rozvíjali učebné kompetencie žiakov väčšinou na úrovni porozumenia a aplikácie, sprístupňovali nové poznatky, pojmy a algoritmy zrozumiteľným spôsobom, s dôrazom na ich praktické využitie. Problémové a tvorivé úlohy zadávali prevažne v triedach s intelektovo nadanými žiakmi. Vyučovacie hodiny boli rôzne. Od klasických, na ktorých žiaci prejavovali malý záujem o prácu, až po vyučovacie hodiny s premyslenou štruktúrou, s aktívnou činnosťou žiakov v skupinách či vo dvojiciach. Takmer na polovici hodín prevládali frontálne formy práce spojené s metódou výkladu. Učitelia zriedkavo diferencovali úlohy vo vzťahu k rozdielnym schopnostiam žiakov. Viedli ich k ústnemu, písomnému a grafickému vyjadrovaniu, k chápaniu číselných zápisov, vzťahov a vzájomných súvislostí, k vysvetľovaniu obsahu textu s následným zdôvodnením postupov riešenia úloh. Silne motivujúcim prvkom k aktivite žiakov bola práca s internetom na hodinách informatiky. Žiaci boli pri používaní počítačovej techniky zruční. Počet počítačov im umožňoval pracovať prevažne samostatne, ak pracovali vo dvojiciach, vedeli si navzájom pomáhať a efektívne spolupracovať. Na väčšine hodín pracovali žiaci zväčša

s učebnicou a zbierkou príkladov, učebné pomôcky a didaktickú techniku využívali na 59 % hospitovaných hodín. Vedomosti a zručnosti žiakov preverovali vyučujúci zvyčajne frontálne, úroveň zvládnutia učiva hodnotili verbálne, klasifikáciu uplatňovali menej.

Poznatky na **800** hodinách **fyziky, chémie, prírodopisu/biológie** zo vzdelávacej oblasti **človek a príroda** boli žiakom sprístupňované zrozumiteľným spôsobom, niekde s využitím medzipredmetových vzťahov, aplikáciou prvkov environmentálnej výchovy a zdravého životného štýlu. Výrazné bolo výchovné využitie učiva, najmä s dôrazom na zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja životného prostredia. Pri sprístupňovaní, objasňovaní prírodovedných javov i zákonitostí kládli učitelia dôraz na porozumenie a na praktickú aplikáciu vedomostí uplatňovaním demonštračných a žiackych pokusov. Primerane rozvíjali komunikačné kompetencie žiakov podporovaním ústneho vyjadrovania pri individuálnom skúšaní i písomného prejavu pri aplikovaní vzťahov a vzorcov vo výpočtoch. Spätnou väzbou v priebehu vyučovacích hodín overovali úroveň pochopenia učiva. Výber úloh však málo zohľadňoval individuálne možnosti žiakov a rozdiely v ich vedomostiach. Na väčšine sledovaných hodín uplatňovali vyučujúci dostupné názorné učebné pomôcky, didaktickú techniku, najmä videoprojekciu. Žiaci pracovali prevažne frontálne, občas v skupinách. Riešili úlohy zamerané na porozumenie i aplikáciu, vedeli preukázať svoje poznatky a zručnosti, vyjadrovali sa zrozumiteľne, vecne správne, pracovali s učebnými a didaktickými pomôckami. Navrhnuť spôsob riešenia problému či samostatne tvoriť závery dokázali žiaci na 41 % hodín, na ostatných len s podporou vyučujúcich. Pri praktických činnostiach a pokusoch boli vedení k dodržiavaniu pravidiel bezpečnosti a ochrany zdravia, k správne postupu pri manipulácii s chemickými a fyzikálnymi látkami. Na hodinách prevažovalo neformálne motivačné hodnotenie, súhrnné hodnotenie bolo využívané sporadicky, absentovalo sebahodnotenie.

Sprístupňovanie učiva zrozumiteľným spôsobom s implementáciou prvkov environmentálnej výchovy a využitím medzipredmetových vzťahov patrilo k pozitívam **421** vyučovacích hodín **zemepisu/geografie, dejepisu a občianskej náuky/výchovy** patriacich do skupiny predmetov vzdelávacej oblasti **človek a spoločnosť**. Charakteristickou črtou hodín zemepisu/geografie a občianskej náuky/výchovy bola nápaditosť v uplatnení metód a foriem vyučovania. Prevažovalo využívanie foriem skupinovej práce, podporujúcej rozvoj interpersonálnych kompetencií žiakov, nad frontálnymi činnosťami. Zadávané úlohy boli zamerané na rozvoj vyšších psychických procesov porozumenia a aplikácie, v prevažnej miere bez diferencovania úloh a činností vo vzťahu k rozdielnym vzdelávacím potrebám žiakov. Nedostatkom vyučovacích hodín dejepisu bola nízka miera zaraďovania foriem kooperatívneho vyučovania. Popri metóde výkladu a zvyčajne pasívnom sprístupňovaní nových poznatkov kládli učitelia otázky na mechanické vybavovanie si faktografických údajov, sčasti na vysvetľovanie a zdôvodňovanie historických pojmov, udalostí. Rozvoj personálnych a sociálnych kompetencií realizovala väčšia časť učiteľov poskytovaním príležitostí na vytváranie a prejavovanie hodnotových postojov. Na väčšine vyučovacích hodín predmetov vzdelávacej oblasti človek a spoločnosť podporovali učitelia rozvíjanie komunikačných kompetencií vedením žiakov k aktívnemu vyjadrovaniu sa v odbornej terminológii predmetu a vytváraním priestoru pre diskusiu. Žiaci mali možnosť vyhľadávať informácie v textových a obrazových materiáloch, niekde absentovala priama práca žiakov s mapou a atlasmi. Ich jazykový a písomný prejav bol prevažne ucelený, výstižný. Rozumeli obsahu učiva, vedeli vyjadriť svoj postoj i emócie. Ťažšie sa orientovali v hľadaní paralely historických súvislostí so súčasnosťou. Väčšina dokázala použiť a spracovať informácie z rôznych zdrojov, niekde získané a spracované informácie z internetu prezentovali formou referátov. Na hodinách dominovalo pozitívne hodnotenie výkonov žiakov, nie vždy mali žiaci možnosť ohodnotiť

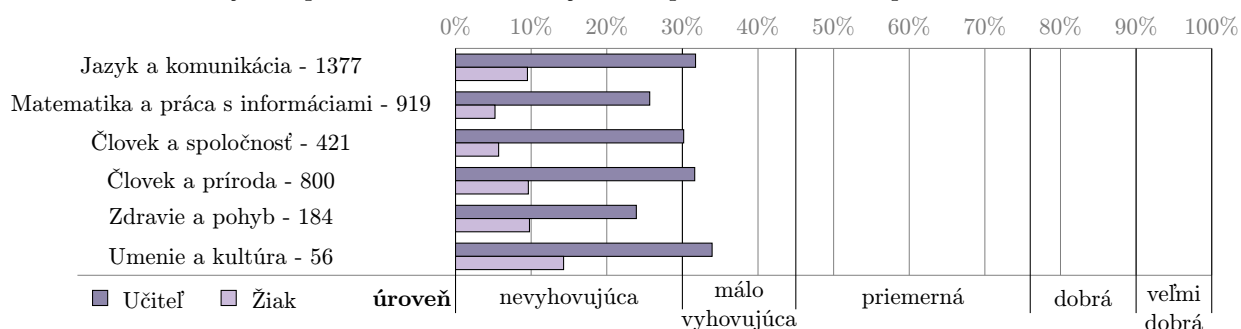
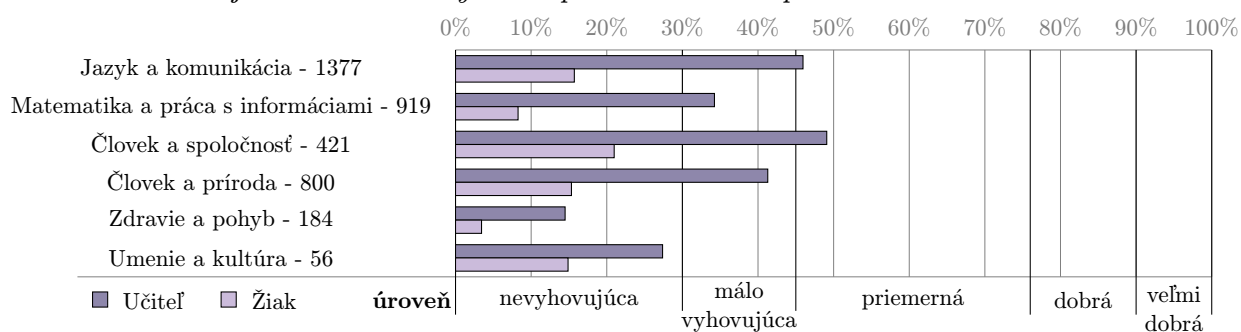
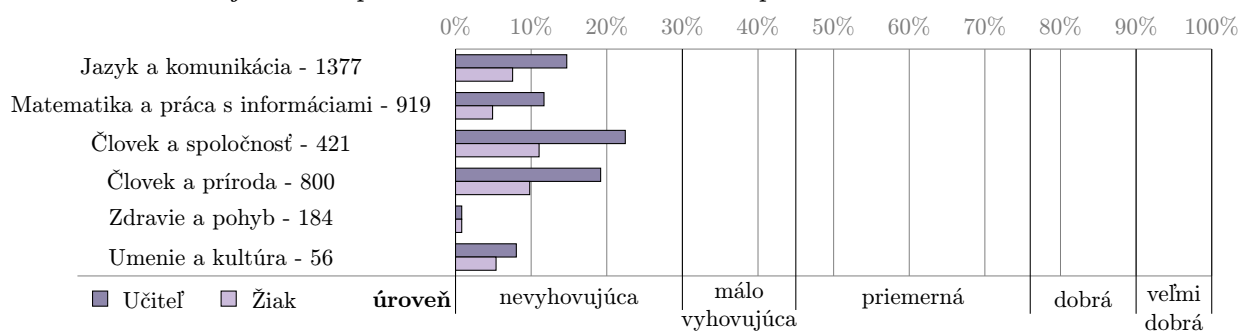
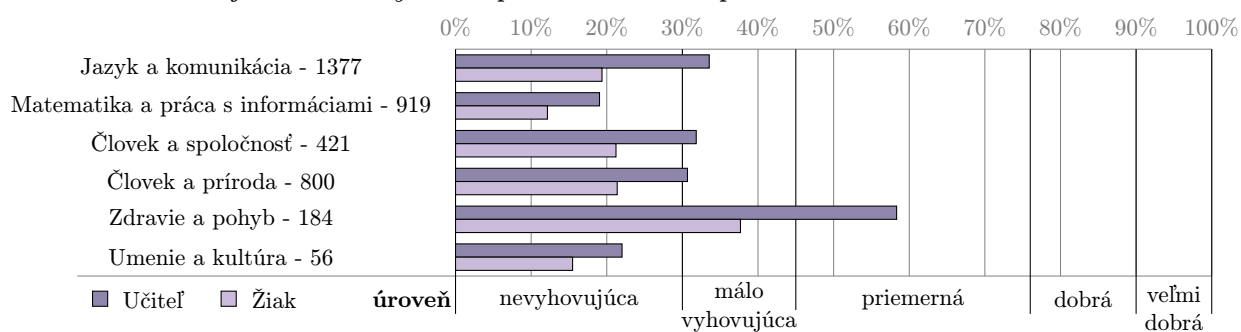
výsledky svojej alebo skupinovej činnosti.

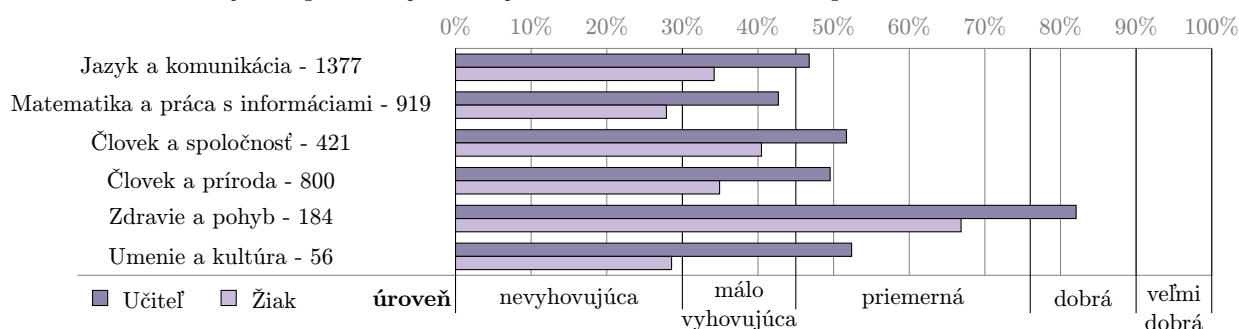
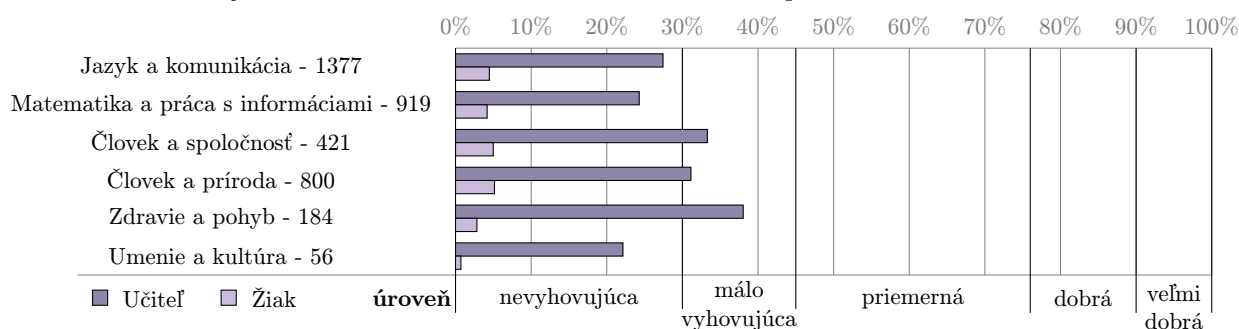
Na **64** hodinách predmetu **technická výchova** zo vzdelávacej oblasti **človek a svet práce** prevažovalo jasné, zrozumiteľné sprístupňovanie informácií a inštrukcií s dôrazom na rozvíjanie technickej gramotnosti žiakov pri realizovaní praktických činností. Učitelia viedli žiakov k dodržiavaniu správnych technologických postupov pri práci, k dodržiavaniu bezpečnosti a ochrany zdravia. Rozvoj personálnych a sociálnych kompetencií bol zabezpečený vzájomnou spoluprácou a komunikáciou pri zhotovovaní výrobkov. Učitelia podnecovali žiakov k sebahodnoteniu, tí však len na menšom počte hodín vedeli hodnotiť vlastné výkony a výkony spolužiakov.

Na sledovaných **56** hodinách **výtvarnej a hudobnej výchovy** zo vzdelávacej oblasti **umenie a kultúra** učitelia sprístupňovali poznatky a rozvíjali poznávacie a učebné kompetencie žiakov s podporou učebných pomôcok a didaktickej techniky. Žiakov zaujali vhodné volenými metódami a formami práce, zvolenou témou a technikou jej realizácie, speváckymi a hudobno-pohybovými činnosťami, hudobnými hádankami. Slabou stránkou vyučovacieho procesu výtvarnej výchovy bolo rozvíjanie komunikačných kompetencií žiakov. Žiaci nemali priestor na vyjadrovanie vlastných názorov, prezentovanie výsledkov práce a hodnotenie svojej alebo spolužiakovej činnosti. Vo svojom výtvarnom prejave preukázali slabšiu úroveň umeleckého a estetického cítenia. Na hodinách hudobnej výchovy viedli vyučujúci žiakov k aktívnemu vyjadrovaniu, prezentovaniu speváckych činností, menej im umožňovali využívať ľahko ovládateľné rytmické hudobné nástroje ako sprievodnú hru pri interpretácii piesní. Pri nácviku piesní využívali učitelia hru na hudobné nástroje, vlastný vokálny prejav a sprievodné nahrávky piesní a hudobných ukážok z CD nosičov. Diferencovanie činností podľa záujmu a schopností žiakov sa pri estetických činnostiach vyskytovalo zriedkavo. Na väčšine hodín učitelia motivovali žiakov k činnosti využívaním povzbudzujúceho neformálneho hodnotenia. Len sporadicky uplatňovali hodnotenie žiakov klasifikáciou. Podporovaním vzájomnej komunikácie v skupinách a zadávaním úloh vyžadujúcich spoluprácu rozvíjali učitelia sociálne kompetencie. Žiaci nevedeli dostatočne uplatniť vlastné cítenie, vnímanie, tvorivosť a nápaditosť.

Priebeh všetkých **184** vyučovacích hodín predmetu **telesná a športová výchova** patriaceho do vzdelávacej oblasti **zdravie a pohyb** bol dynamický, s permanentne zabezpečenou spätnou väzbou. Učitelia jasne formulovali ciele vyučovania, účelne využívali učebné pomôcky, dbali na dodržiavanie bezpečnosti a ochrany zdravia. Žiaci boli primerane zapájaní do pohybových aktivít. Vedeli spolupracovať vo dvojiciach, dokázali si radiť a pomáhať. Najväčšiu aktivitu a emócie prejavovali pri spoločných hrách. Vyučujúci primerane menili metódy a formy práce, prevažne rešpektovali individuálne danosti žiakov, poskytovali im potrebný čas na precvičovanie a zdokonaľovanie praktických činností. Žiaci boli menej vedení k terminologicky správne vyjadrovaniu sa, k prezentovaniu emocionálnych postojov a prejavov mali dostatok príležitostí. Výkony a prejavy žiakov hodnotili vyučujúci priebežne.

Rozvíjanie sledovaných kompetencií v uvedených vzdelávacích oblastiach na 2. stupni ZŠ zobrazujú nasledovné grafy. Zaznamenané sú z pohľadu učenia učiteľom a učenia sa žiaka na základe počtu hospitovaných hodín. Vzhľadom na rozdielne počty hospitovaných hodín vo vzdelávacích oblastiach je možné len konštatovať dosiahnutú úroveň rozvoja jednotlivých kompetencií.

Graf 23 Rozvíjanie poznávacích a učebných kompetencií na 2. stupni ZŠ**Graf 24** Rozvíjanie komunikačných kompetencií na 2. stupni ZŠ**Graf 25** Rozvíjanie kompetencií v oblasti IKT na 2. stupni ZŠ**Graf 26** Rozvíjanie sociálnych kompetencií na 2. stupni ZŠ

Graf 27 Rozvíjanie praktických návykov a zručností na 2. stupni ZŠ**Graf 28** Rozvíjanie hodnotenia a sebahodnotenia na 2. stupni ZŠ

Hodnotenie úrovně dosiahnutých vzdelávacích výsledkov vo vybraných predmetoch

V priebehu inšpekcií sa zadávali žiakom na 1. stupni vo 4. ročníku a na 2. stupni v 9. ročníku vedomostné testy zo slovenského jazyka a literatúry, zo slovenského jazyka a literatúry v školách s VJM, z matematiky, z prírodovedy, z maďarského jazyka a literatúry, z anglického a z nemeckého jazyka.

1. stupeň

Žiaci v teste zo **slovenského jazyka a literatúry** najlepšie zvládli úlohy tematického okruhu Skladba (82,9 %) a najslabšie úlohy z okruhu Zvuková stránka jazyka a pravopis (71,2 %). Celkove dosiahlo priemernú úroveň v teste 5 281 žiakov štátnych škôl (74,6 %), 327 žiakov cirkevných škôl (78,7 %) a 25 žiakov súkromných škôl (79 %).

V teste z **matematiky** najlepšie zvládli žiaci úlohy tematického okruhu Sčítanie a odčítanie prirodzených čísel v obore do 10 000 (74,9 %) a najslabšie úlohy z okruhu Geometria (58,6 %). Priemernú úroveň dosiahlo v teste 3 947 žiakov štátnych škôl (68,2 %), 273 žiakov cirkevných škôl (74,2 %) a 14 žiakov súkromných škôl (69,8 %).

V teste z **prírodovedy** zvládli žiaci najlepšie úlohy tematického okruhu Veci okolo nás (69,9 %) a najslabšie úlohy z Neživej prírody (54,4 %). Priemernú úroveň dosiahli v teste žiaci štátnych (66,4 %), cirkevných (70,6 %) a súkromných škôl (71,6 %).

Tabuľka 4 Úroveň dosiahnutých vzdelávacích výsledkov žiakov 1. stupňa ZŠ vo vybraných predmetoch

Tematický okruh	Úspešnosť žiakov 1. stupňa ZŠ
Výsledky žiakov 4. ročníka z matematiky	
Priemerná úspešnosť v teste	68,6%
Numerácia prirodzených čísel v obore do 10 000	71,0%
Sčítanie a odčítanie prirodzených čísel v obore do 10 000	74,9%
Násobenie a delenie v obore násobilky	69,9%
Geometria	58,6%
Výsledky žiakov 4. ročníka zo slovenského jazyka a literatúry	
Priemerná úspešnosť v teste	74,9%
Zvuková stránka jazyka a pravopis	71,2%
Tvaroslovie	72,7%
Skladba	82,9%
Literatúra	79,2%
Výsledky žiakov 4. ročníka z prírodovedy	
Priemerná úspešnosť v teste	66,7%
Veci okolo nás	69,9%
Z neživej prírody	54,4%
Zo živej prírody	68,2%

2. stupeň

V teste zo **slovenského jazyka a literatúry** zvládli žiaci najlepšie úlohy tematického okruhu Literatúra (69,0 %) a najslabšie úlohy z okruhu Zvuková stránka jazyka a pravopis (51,0 %). Málo vyhovujúcu úroveň dosiahlo 5 663 žiakov štátnych škôl (58,6 %) a 256 žiakov cirkevných škôl (60,3 %).

V teste z **matematiky** najlepšie zvládli úlohy tematického okruhu Aritmetika (68,3 %) a najslabšie úlohy z okruhu Kombinatorika (52,5 %). V štátnych školách dosiahlo 3 840 žiakov úspešnosť 61,4 %, čo je málo vyhovujúca úroveň a 237 žiakov cirkevných škôl úspešnosť 65 %, čo je priemerná úroveň.

V teste zo **slovenského jazyka a literatúry** v školách s VJM najlepšie zvládli žiaci úlohy tematického okruhu Čítanie s porozumením (63,1 %) a najslabšie úlohy z okruhu Literatúra (50,4 %). Celková úspešnosť 377 žiakov v teste bola 53,3 %, čo je málo vyhovujúca úroveň.

V teste z **maďarského jazyka a literatúry** zvládli žiaci najlepšie úlohy tematického okruhu Lexikológia (66,6 %) a najslabšie úlohy z okruhu Syntax (60,5 %). Celková úspešnosť 388 žiakov v teste bola 63,3 %, čo je priemerná úroveň.

V teste z **nemeckého jazyka** najlepšie zvládli úlohy Tematické okruhy (46,8 %) a najslabšie úlohy z okruhu Rečové zručnosti (38,4 %). Celková úspešnosť 482 žiakov v teste bola 42,2 %, čo je nevyhovujúca úroveň.

V teste z **anglického jazyka** najlepšie zvládli úlohy Tematické okruhy (74,7 %) a najslabšie (52,5 %) úlohy z okruhu Jazykové prostriedky. Málo vyhovujúcu úroveň dosiahlo 1 207 žiakov štátnych škôl (55,5 %) a 67 žiakov cirkevných škôl (56,1 %). Nevyhovujúcu úroveň dosiahlo 17 žiakov súkromných škôl (33,7 %).

Tabuľka 5 Úroveň dosiahnutých vzdelávacích výsledkov žiakov 2. stupňa ZŠ vo vybraných predmetoch

Tematický okruh	Úspešnosť žiakov 2. stupňa ZŠ
Výsledky žiakov 9. ročníka z matematiky	
Priemerná úspešnosť v teste	61,7%
Aritmetika	68,3%
Kombinatorika	52,5%
Algebra	65,6%
Geometria	54,6%
Výsledky žiakov 9. ročníka zo slovenského jazyka a literatúry	
Priemerná úspešnosť v teste	58,7%
Zvuková stránka jazyka a pravopis	51,0%
Lexikológia	62,2%
Morfológia	57,7%
Syntax	59,0%
Sloh	52,7%
Literatúra	69,0%
Výsledky žiakov 9. ročníka zo slovenského jazyka a literatúry v školách s VJM	
Priemerná úspešnosť v teste	53,3%
Jazykové prostriedky	54,3%
Čítanie s porozumením	63,1%
Písomný prejav	54,0%
Gramatika	53,5%
Literatúra	50,4%
Výsledky žiakov 9. ročníka z anglického jazyka	
Priemerná úspešnosť v teste	55,2%
Tematické okruhy	74,7%
Jazykové funkcie	81,3%
Rečové zručnosti	56,9%
Jazykové prostriedky	52,5%
Výsledky žiakov 9. ročníka z maďarského jazyka a literatúry	
Priemerná úspešnosť v teste	63,3%
Literatúra	64,0%
Hláskoslovie	61,7%
Morfológia	64,3%
Lexikológia	66,6%
Syntax	60,5%
Pravopis	65,9%
Výsledky žiakov 9. ročníka z nemeckého jazyka	
Priemerná úspešnosť v teste	42,2%
Tematické okruhy	46,8%
Rečové zručnosti	38,4%
Jazykové prostriedky	41,6%

Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov

Na odstránenie zistených nedostatkov vyplývajúcich z inšpekčných zistení sa uplatnilo voči kontrolovaným subjektom **284 odporúčaní**, ktoré cielene upozorňovali na oblasti vyžadujúce zlepšenie a uložilo sa **36 opatrení** týkajúcich sa predovšetkým dodržiavania stanoveného počtu žiakov v skupinách v predmetoch cudzí jazyk a telesná výchova; dodržiavania psychohygienických zásad tvorby rozvrhu hodín; plnenia učebných osnov (cudzích jazykov, slovenského jazyka a literatúry, matematiky).

1.2.2 Vyučovanie v nultých ročníkoch

Z celkového počtu **692** kontrolovaných ZŠ mali triedu nultého ročníka zriadenú v **54** štátnych školách, z toho v 17 školách s VJM a v 2 s VJM/VJS. V **9** ZŠ boli triedy nultého ročníka zriadené v školskom roku 2008/2009 po prvýkrát.

Tabuľka 6 Počet kontrolovaných ZŠ a ZŠ s nultými ročníkmi

Kraj	Počet ZŠ		Počet	
	kontrolovaných	s nultými ročníkmi	tried nultých ročníkov	žiakov
Bratislavský	52	1	1	13
Trnavský	88	8	8	79
Trenčiansky	73	1	1	8
Nitriansky	125	2	2	15
Banskobystrický	117	8	8	80
Žilinský	78	1	1	10
Prešovský	69	12	15	189
Košický	90	21	37	518
SR	692	54	73	912

Výchovno-vzdelávací proces v **65** triedach nultých ročníkov zabezpečovali pedagogickí zamestnanci, ktorí spĺňali odbornú a pedagogickú spôsobilosť. Pri posudzovaní a následne vykazovaní žiakov zo SZP neboli riaditelia škôl dostatočne zorientovaní v platných právnych predpisoch. Do nultých ročníkov prijímali žiakov na základe odporúčania CPPPaP, žiadosti zákonných zástupcov a s ich informovaným súhlasom.

Nultý ročník v kontrolovaných školách navštevovalo **912** žiakov, z toho **419** žiakov zo SZP.

V priebehu inšpekcí v **11** ZŠ sa **stav a úroveň vyučovania a učenia sa** v nultom ročníku vo vybraných predmetoch zisťovali hospitáciami na vyučovacích hodinách.

Vyučovanie prebiehalo v príjemnom prostredí esteticky upravených tried. Učitelia sprístupňovali učivo prevažne v logickom slede, kládli otázky, ktoré vyvolávali spätnú väzbu. Pri sprostredkovaní, upevňovaní a precvičovaní nových poznatkov účelne využívali didaktickú techniku, vhodné a niekde aj svojpomocne zhotovené učebné pomôcky. Len v malej miere podnecovali žiakov k prejavovaniu hodnotových a emocionálnych postojov. Žiaci pochádzajúci z málo podnetného či inojazyčného prostredia, napriek ťažkostiam spojených s neznalosťou jazyka a so správnym vyjadrovaním, prejavovali záujem o učenie. Nedokázali však pracovať samostatne, len v malej miere prejavovali tvorivosť a nápaditosť. Na niektorých hodinách vedeli žiaci veku primerane zhodnotiť svoje výkony alebo výkony spolužiakov pri práci vo dvojiciach a v skupinách. Väčšina učiteľov zohľadňovala vzdelávacie potreby žiakov, uplatňovala individuálny prístup, prispôbovala čas na riešenie úloh možnostiam a schopnostiam žiakov. Pozitívne hodnotenie výkonov, oceňovanie pokrokov v učení posilňovali sebadôveru žiakov a vyvolávali v nich pocit bezpečia a radosti z činnosti. Medzi výrazné pozitíva výchovy a vzdelávania žiakov v nultom ročníku patrili rozvoj jazykových a komunikačných schopností, jemnej motoriky, grafomotorických prejavov, rozvoj poznávacích procesov a učebných kompetencií. Zlepšenie vo výchovno-vzdelávacej činnosti učiteľov si vyžadovalo zameranie sa na rozvíjanie interpersonálnych a sociálnych kompetencií žiakov, na podnecovanie žiakov k sebahodnoteniu a hodnoteniu výkonov spolužiakov.

Z vyjadrení riaditeľov škôl vyplynulo, že väčšina žiakov sa po absolvovaní nultého ročníka úspešne začleňuje do výchovno-vzdelávacieho procesu v 1. ročníku. Ich úspešnosť či zlyhávanie

závisia najmä od edukačných potrieb žiaka, zároveň sú ovplyvnené málo stimulujúcim, jazykovo znevýhodneným prostredím, z ktorého žiaci pochádzajú a negatívne ju ovplyvňuje nepravidelná školská dochádzka či vývinové poruchy učenia.

1.2.3 Pedagogické riadenie a výchova a vzdelávanie v triedach alebo v školách pre žiakov s intelektovým nadaním

Inšpekcie sa vykonali v **285** ZŠ (**12,74 %** zo všetkých ZŠ v SR). Z tohto počtu sa vzdelávalo v **21** štátnych ZŠ **1 120** žiakov s IND - **55** bolo individuálne začlenených v bežných triedach, ostatní sa vyučovali v **81** triedach pre žiakov s IND.

Tabuľka 7 Základné údaje o školách a žiakoch s IND

Kraj	Celk. počet škôl s IND	Vyuč. jazyk		Počet tried s IND	Celk. počet žiakov s IND	Z toho IND individ. začlen.	IND 1. stupeň	IND 2. stupeň	Počet IND žiakov v ŠKD
		slovenský	maďarský						
Bratislavský	2	2	0	0	2	2	2	0	0
Trnavský	2	1	1	0	2	2	1	1	0
Trenčiansky	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nitriansky	6	6	0	38	563	1	320	243	225
Žilinský	2	2	0	14	186	0	97	89	60
Banskobystrický	4	4	0	6	105	45	63	42	63
Prešovský	2	2	0	23	257	0	167	90	96
Košický	3	3	0	0	5	5	5	0	0
SR	21	20	1	81	1 120	55	655	465	444

Vo všetkých kontrolovaných školách so žiakmi s IND (s výnimkou 2) uskutočnili CPPPaP **diagnostiku** týchto žiakov. Žiaci sa vzdelávali podľa schválených **učebných plánov** alebo podľa **alternatívneho programu** edukácie (APROGEN). Žiaci s IND začlenení v bežných triedach mali vypracovaný **individuálny vzdelávací program** podľa vzoru schváleného MŠ SR (okrem 5 škôl).

Učivo pre začlenených žiakov sa rozširovalo o doplňujúce, rozširujúce učivo, ktoré tematicky nadväzovalo na preberanú látku a o témy využívajúce medzipredmetové vzťahy. Školy mali dostatok názorných učebných pomôcok, svojpomocne zhotovených pomôcok, pracovných listov, encyklopedickej literatúry. Alternatívne učebnice, alternatívne pracovné listy a ďalšie odporúčané učebné materiály boli zabezpečené len v 5 krajoch, celkove v polovici škôl. Audiovizuálnu techniku a interaktívne vzdelávacie PC programy využívali v Banskobystrickom kraji vo veľkej miere, v 2 krajoch nevyužívali vôbec. Vybavenie príručnou knižnicou v triede s IND žiakmi bolo optimálne len v 1 škole, ostatné triedy boli zabezpečené priemerne.

Pri vzdelávaní žiakov s IND **spolupracovali** všetky školy predovšetkým s CPPPaP, časť škôl aj s ČŠPP a so školami pre žiakov s IND. Niektoré kooperovali s individuálnymi odborníkmi, s VÚDPaP a inými odbornými pracoviskami.

Na **1. stupni** ZŠ sa celkove vykonalo **2 407** hospitácií, z toho v triedach pre žiakov s IND **72**, na **2. stupni** sa vykonalo celkom **3 957** hospitácií, z toho v triedach pre žiakov s IND **108**. V Bratislavskom, Trnavskom a v Košickom kraji sa uskutočnili hospitácie len v bežných triedach, v ktorých boli začlenení žiaci s IND, a to na 1. stupni sa realizovalo spolu

7, na 2. stupni 3 hospitácie.

Väčšina žiakov si osvojovala poznatky a zručnosti v súlade s individuálnym vzdelávacím programom. Z učiteľov 32 % špecifikovalo úlohy a činnosti so zreteľom na rozdielne vzdelávacie potreby žiakov alebo rozširovalo obsah učiva. Na vyučovacích hodinách na 1. stupni sa najčastejšie uplatňovali dialogické slovné a inscenačné metódy, metóda práce s knihou a samostatná práca, na 2. stupni aktivizujúce a problémové metódy, menej sa využívala samostatná práca. Chybné odpovede učiteľia používali na zdôvodňovanie a obhájenie správneho riešenia. Na niektorých hodinách zohľadňovali vzdelávacie potreby jednotlivcov prostredníctvom diferencovanej práce, na ostatných prevažovala najmä frontálna práca a spoločné riešenie úloh. Žiaci vedeli prezentovať svoje poznatky a zručnosti, vyjadriť názor, skúsenosť. Mnohí učiteľia neuplatňovali individuálny prístup k žiakom s výrazne slabšími vzdelávacími výsledkami, ani rozširovanie obsahu učiva žiakom s výrazne lepšími vzdelávacími výsledkami v danom predmete. Ciele vyučovania boli často nejasne formulované, pracovný čas neefektívne využitý, záver hodiny zle zorganizovaný. Tri štvrtiny učiteľov kládli otázky a predkladali žiakom stimulujúce úlohy na rozvoj vyšších psychických procesov, porozumenie, aplikáciu, polovica zadávala úlohy vyžadujúce tvorivé alebo divergentné riešenia. Žiaci navrhovali vlastné postupy, riešenia, vyučujúci podporovali iniciatívu a samostatnosť. Viac ako polovica učiteľov podnecovala žiakov k vyjadrovaniu svojich názorov a skúseností, alebo vyzývala k zdôvodňovaniu navrhovaných postupov. Vyjadrovanie bolo väčšinou plynulé, viacerým žiakom však robilo problém formulovať myšlienky a vyjadriť svoju mienku. Tretina vyučujúcich pripravila úlohy vyžadujúce získanie dát alebo informácií z rôznych zdrojov, absentovala práca s jazykovými príručkami, slovníkmi a periodickou tlačou. Na vyučovacích hodinách zväčša používali len pracovné zošity a učebnice. Kompetencie v oblasti IKT sa rozvíjali len na 17 % vyučovacích hodín. Sebahodnotenie žiakov sa rozvíjalo len na tretine vyučovacích hodín.

Hodnotenie úrovne dosiahnutých vzdelávacích výsledkov vo vybraných predmetoch sa uskutočnilo vo 4. a 9. ročníku ZŠ s VJS. Meracím prostriedkom vo vybraných predmetoch boli testy. Úroveň vzdelávacích výsledkov vo 4. ročníku sa zisťovala v predmetoch slovenský jazyk a literatúra; matematika v alternatíve s prírodovedou. Úroveň vzdelávacích výsledkov v 9. ročníku sa zisťovala v predmetoch slovenský jazyk a literatúra; matematika v alternatíve s cudzím jazykom.

Na **1. stupni ZŠ vo 4. ročníku z matematiky** bola priemerná úspešnosť žiakov s intelektovým nadaním v teste **89,0 %**, celkove dosiahli dobrú úroveň. V porovnaní s ostatnými žiakmi ZŠ dosiahli celkove lepší výsledok o 20,4 %. V **slovenskom jazyku a literatúre** bola priemerná úspešnosť týchto žiakov **89,1 %**, celkove dosiahli dobrú úroveň, v porovnaní s ostatnými žiakmi ZŠ boli ich výsledky lepšie o 14,2 %. V **prírodovede** bola priemerná úspešnosť žiakov s intelektovým nadaním **78,4 %**, celkove dosiahli priemernú úroveň. V porovnaní s ostatnými žiakmi ZŠ boli ich výsledky lepšie o 11,7 %.

Tabuľka 8 Porovnanie výsledkov žiakov ZŠ v testoch v bežných triedach a v triedach so žiakmi s IND

Tematický okruh	Úspešnosť žiakov v bežných triedach	Úspešnosť žiakov v triedach s IND
Výsledky žiakov 4. ročníka z matematiky		
Priemerná úspešnosť v teste	68,6%	89,0%
Numerácia prirodzených čísel v obore do 10 000	71,0%	93,2%
Sčítanie a odčítanie prirodzených čísel v obore do 10 000	74,9%	91,8%
Násobenie a delenie v obore násobilky	69,9%	90,5%
Geometria	58,6%	81,1%
Výsledky žiakov 4. ročníka zo slovenského jazyka a literatúry		
Priemerná úspešnosť v teste	74,9%	89,1%
Zvuková stránka jazyka a pravopis	71,2%	85,7%
Tvaroslovie	72,7%	90,2%
Skladba	82,9%	95,7%
Literatúra	79,2%	90,5%
Výsledky žiakov 4. ročníka z prírodovedy		
Priemerná úspešnosť v teste	66,7%	78,4%
Veci okolo nás	69,9%	82,1%
Z neživej prírody	54,4%	66,7%
Zo živej prírody	68,2%	79,3%
Výsledky žiakov 9. ročníka z matematiky		
Priemerná úspešnosť v teste	61,7%	89,0%
Aritmetika	68,3%	86,2%
Kombinatorika	52,5%	82,3%
Algebra	65,6%	88,7%
Geometria	54,6%	83,9%
Výsledky žiakov 9. ročníka zo slovenského jazyka a literatúry		
Priemerná úspešnosť v teste	58,7%	69,1%
Zvuková stránka jazyka a pravopis	51,0%	67,0%
Lexikológia	62,2%	80,1%
Morfológia	57,7%	72,9%
Syntax	59,0%	58,9%
Sloh	52,7%	53,2%
Literatúra	69,0%	81,9%
Výsledky žiakov 9. ročníka z anglického jazyka		
Priemerná úspešnosť v teste	55,2%	82,4%
Tematické okruhy	74,7%	94,0%
Jazykové funkcie	81,3%	100,0%
Rečové zručnosti	56,9%	88,0%
Jazykové prostriedky	52,5%	80,3%

Na **2. stupni ZŠ v 9. ročníku** v teste z **matematiky** bola priemerná úspešnosť žiakov s intelektovým nadaním **84,4 %**, celkove dosiahli dobrú úroveň. V porovnaní s ostatnými žiakmi ZŠ docielili celkove lepší výsledok o **22,7 %**. V **slovenskom jazyku a literatúre** bola ich priemerná úspešnosť **69,1 %**, celkove dosiahli priemernú úroveň. V **anglickom jazyku** bola priemerná úspešnosť týchto žiakov **82,4 %**, celkove dosiahli dobrú úroveň, v porovnaní s ostatnými žiakmi ZŠ docielili lepší výsledok o **27,2 %**.

1.2.4 Vzdelávacie výsledky žiakov 3. ročníka v matematike

Prostredníctvom testov sa zisťoval stav a úroveň dosiahnutých vedomostí žiakov 3. ročníka v matematike. Inšpekcia sa vykonala v **162 ZŠ (7,2 % rozsahu siete ZŠ)**, z toho v 152 ZŠ s VJS (**7,8 % z počtu škôl s VJS v SR**) a v 10 školách s VJM (**3,7 % z počtu škôl s VJM v SR**). Štátnych ZŠ bolo **154**, cirkevných **6** a **2** boli súkromné.

Test z matematiky bol zostavený na základe učebných osnov a výkonových požiadaviek na vedomosti a zručnosti príslušného vzdelávacieho štandardu pre 1. stupeň ZŠ. Obsah testu bol zostavený z učiva 3. ročníka. Pre školy s VJM bola spracovaná jazyková mutácia v maďarskom jazyku.

Tabuľka 9 Počet testovaných škôl, žiakov a dosiahnutá úspešnosť v teste

Kraj	Počet testovaných škôl	Počet testovaných žiakov	Úspešnosť
Bratislavský	14	343	68,8%
Trnavský	16	318	62,1%
Trenčiansky	16	573	65,6%
Nitriansky	27	503	63,2%
Žilinský	19	247	64,0%
Banskobystrický	29	728	65,7%
Prešovský	17	385	47,9%
Košický	24	639	59,8%
SR	162	3 736	62,4%

Na vyriešenie úloh väčšina žiakov nepotrebovala stanovený čas 40 minút. Žiaci 3. ročníka dosiahli **najlepšiu úspešnosť** v teste v úlohách:

- vyriešiť slovnú úlohu na násobenie (78,9 %)
- určiť správne riešenie písomného sčítania a odčítania (73,3 %)
- vedieť odhadnúť dĺžku úsečky (72,0 %)

Najslabšiu úspešnosť dosiahli v úlohách:

- násobiť a deliť 10, 100 a 1000 (45,6 %)
- vyriešiť zloženú slovnú úlohu (49,5 %)
- spamäti vedieť vypočítať základné spoje násobenia a delenia (53,2 %)

Tabuľka 10 Dosiahnutá úspešnosť v jednotlivých tematických okruhoch v matematike

Tematický okruh	Úspešnosť
Numerácia prirodzených čísel v obore do 10 000	63,5%
Sčítanie a odčítanie prirodzených čísel v obore do 10 000	65,3%
Násobenie a delenie v obore násobilky	59,7%
Geometria	63,4%

Výsledky v teste poukázali na nedostatočne osvojené a málo upevnené základné spoje násobenia, delenia, sčítania a odčítania. Žiaci v malej miere poznali súvislosť medzi násobením a delením, nemali dostatočne osvojený algoritmus písomného sčítania a odčítania, nedokázali riešiť zložené slovné úlohy a nevedeli aplikovať vedomosti o jednotkách dĺžky.

Predpokladané príčiny:

- nedostatočne rozvíjané tvorivé myslenie
- slabšia úroveň čítania s porozumením, čo viedlo k nepochopeniu zadania úlohy
- nedostatočné utvrdzovanie, opakovanie a precvičovanie učiva, prípadne používanie neefektívnych metód a foriem práce
- nižšia miera overovania vedomostí a zručností žiakov testami

1.2.5 Vzdelávacie výsledky žiakov 8. a 9. ročníka zo slovenského jazyka a literatúry v základnej škole s vyučovacím jazykom národnostných menšín

Prostredníctvom testov sa zisťoval stav a úroveň vedomostí žiakov 8. a 9. ročníka zo slovenského jazyka a literatúry v ZŠ s VJM. Testy administrované na začiatku školského roka v 9. ročníku a na konci školského roka v 8. ročníku boli v oboch ročníkoch identické. Inšpekcia sa vykonala v **150** ZŠ s VJM (**6,7 %** rozsahu siete ZŠ; **57,7 %** z rozsahu siete ZŠ s VJM), z toho bolo **142** štátnych a **8** cirkevných škôl.

Test zo SJL bol zostavený na základe výkonových požiadaviek na vedomosti a zručnosti vzdelávacieho štandardu s exemplifikačnými úlohami zo SJL pre ZŠ s VJM. Obsah testu pozostával z učiva 5. - 8. ročníka.

Tabuľka 11 *Počet testovaných škôl, žiakov a dosiahnutá úspešnosť v teste*

Kraj	Počet testovaných škôl	Počet testovaných žiakov	Úspešnosť
Bratislavský	8	124	69,5 %
Trnavský	30	999	54,5 %
Nitriansky	53	1 085	53,8 %
Banskobystrický	35	779	49,9 %
Košický	24	452	55,9 %
SR	150	3 439	53,9 %

Žiaci boli najúspešnejší v tematickom okruhu Čítanie s porozumením, **najmenej úspešní** v tematickom okruhu Jazykové prostriedky. Pri úlohách zameraných na písomný prejav preukázali menej vyhovujúcu úroveň ovládania základných pravidiel slovenského pravopisu a ich praktickú aplikáciu pri písaní. Jednotlivé úlohy potvrdili slabšie osvojenie si synonym a frazeologických jednotiek patriacich do aktívnej slovnej zásoby, nesprávne používanie predložiek a predložkových väzieb a nízku úroveň vedomostí o zvratných slovesách a zámenách. Poukázali na nedostatky v aplikácii poučiek o gramatickej zhode prívlastku s nadradeným podstatným menom a o rozvíjaní slovesa v prísudku. V úlohách tematického okruhu Literatúra žiaci nepoznali základné slovenské literárne diela z 2. polovice 19. a z 1. polovice 20. storočia, ich autorov a základné literárne žánre.

Tabuľka 12 *Dosiahnutá úspešnosť v jednotlivých tematických okruhoch v oboch ročníkoch*

Tematický okruh	Úspešnosť
Jazykové prostriedky	53,5%
Čítanie s porozumením	59,0%
Písomný prejav	55,2%
Gramatika	53,6%
Literatúra	53,7%

Dosiahnutá úspešnosť žiakov v teste poukázala na menej osvojené a upevnené vedomosti z učiva predchádzajúcich ročníkov z tematických okruhov Jazykové prostriedky, Gramatika a Literatúra.

Predpokladané príčiny:

- slabšie schopnosti žiakov zapamätať si, následne porozumieť a aplikovať učivo podľa algoritmu
- izolované učenie sa slovnej zásoby, čo sa negatívne prejavilo pri osvojovaní si niektorých slovných druhov (napr. používanie predložiek a predložkových väzieb, zvrtných sloviess, zvrtných zámen)
- nedostatočné utvrdzovanie, opakovanie a precvičovanie učiva na vyučovaní SJL, resp. používanie neefektívnych metód a foriem práce pri jeho utvrdzovaní, opakovaní a precvičovaní
- nižší záujem žiakov, resp. slabšia motivácia osvojiť si štátny jazyk
- komunikácia v slovenskom jazyku len na vyučovacích hodinách SJL
- menej podnetné rodinné prostredie

1.2.6 Celoslovenské testovanie žiakov 9. ročníka

Dodržiavanie pokynov na administráciu testov celoslovenského testovania žiakov 9. ročníka sa kontrolovalo v **169** ZŠ. Z celkového počtu sledovaných škôl bolo **162** štátnych, **6** cirkevných a **1** súkromná, 14 škôl s VJM.

V sledovaných školách sa testovania zúčastnilo **6 374** žiakov, z toho **331** so zdravotným znevýhodnením. Zo zdravotných a iných dôvodov sa ho nezúčastnilo **59** žiakov, **14** žiakov v čase testovania navštevovalo školu v zahraničí. Realizáciu testovania zabezpečovalo **581** administrátorov, z toho **113** administrátorov pre žiakov so zdravotným znevýhodnením.

Väčšina riaditeľov škôl a školských koordinátorov postupovala pri príprave podľa pokynov vydaných NÚCEM. Odporúčané časové harmonogramy otvárania testových zásielok a stanovené časové harmonogramy testovania v školách prevažne dodržali. Žiakov so zdravotným znevýhodnením rozdelili do skupín podľa stupňa obmedzenia a druhu postihnutia, umožnili im používať povolené kompenzačné pomôcky a niekde zabezpečili aj pomoc špeciálneho pedagóga. Koordinátori a administrátori postupovali pri administrácii testov podľa určených pravidiel. Pri riešení úloh testu z matematiky umožnili žiakom používať rýsovacie pomôcky a kalkulačku. Žiaci sa vo väčšine škôl správali disciplinovane, vzájomne sa nerušili. Po ukončení administrácie testov postupovali v školách podľa pokynov NÚCEM.

Zásielky testov pre žiakov so zdravotným znevýhodnením boli 2 školám doručené neúplné. V priebehu administrácie sa nedostatky vyskytli v **10** školách, ktoré čiastočne ovplyvnili objektivitu testovania. Riaditelia a koordinátori v týchto školách nepostupovali dôsledne pri príprave a realizácii testovania - nezabezpečili potrebný počet administrátorov; žiakov so zdravotným znevýhodnením nezaradili vopred do skupín podľa rovnakého stupňa obmedzenia a druhu postihnutia; nedodržali odporúčané časové harmonogramy a poradie otvárania testových zásielok; dostatočne nezabezpečili dozor počas prestávok; čiastočne nedodržali pokyny k príprave a k spôsobu realizácie testovania.

V časovom limite 45 minút **nedokončilo** test z matematiky **901** žiakov, test zo slovenského jazyka a literatúry **9** žiakov, z maďarského jazyka a literatúry **2** žiaci.

Priebehu testovania sa v školách okrem školských inšpektorov zúčastnili zástupcovia MŠ SR, KŠÚ, školských úradov, zriaďovateľov, rady školy, rady rodičov, CPPP a P, člen

obecného úradu a mestského zastupiteľstva. Na výkon nestranných pozorovateľov bolo KŠÚ poverených 373 učiteľov základných a stredných škôl.

1.2.7 Proces tvorby školského vzdelávacieho programu

ŠkVP malo vypracovaný všetkých **285** kontrolovaných ZŠ. Jeho kvalita spracovania závisela od erudovanosti a skúseností riaditeľov škôl. V prípravnej fáze tvorby koncepčné a obsahové vymedzenie ŠkVP prerokovávali riaditelia s pedagogickými zamestnancami. Pri samotnej tvorbe postupovali podľa ŠVP a vzorových programov. Riaditelia škôl diskutovali o profilácii a ďalšom smerovaní školy, o uskutočňovaní kvalitatívnych zmien vo vzdelávaní a výchove žiakov s prizvanými zástupcami rady školy (66 %), so zákonnými zástupcami žiakov (56 %), so zriaďovateľom (48 %) a s odborníkmi iných vzdelávacích inštitúcií sa radilo 13 % riaditeľov škôl. Osobné konzultácie so zamestnancami ŠPÚ využili 2 % riaditeľov. Odborní zamestnanci MPC poskytli priamu pomoc 9 % škôl.

Pri tvorbe vzdelávacieho programu sa riaditelia a pedagógovia **35** škôl inšpirovali skúsenosťami učiteľov z iných škôl v SR a v zahraničí. Navštívili družobné školy v ČR, v Maďarsku a v Rumunsku. Skúsenosti a rady zahraničných odborníkov zúročilo pri tvorbe ŠkVP **15** škôl. Zaujímavé a motivujúce podnety získali niektorí riaditelia z webových stránok Ministerstva školstva ČR a zo zverejnených ŠkVP českých ZŠ.

Kvalita poskytnutých informácií bola podľa vyjadrení riaditeľov škôl motivujúca, ale menej inšpirujúca, bola nápomocná, avšak málo postačujúca. Vzorové vzdelávacie programy mali všeobecný charakter a poskytované informácie k tvorbe programov boli nedostatočné, menej zrozumiteľné a neúplné. Vyškolení učitelia - multiplikátori neposkytovali školám očakávanú pomoc a potrebné poznatky k vypracovaniu či k úpravám učebných osnov pre jednotlivé vyučovacie predmety.

Niektoré školy mali **problémy pri tvorbe ŠkVP** s autoevalváciou, najmä so stanovením si slabých a silných stránok školy, s vymedzením a formulovaním kľúčových kompetencií žiakov, s využitím voliteľných hodín a s personálnym obsadením pre vyučovanie druhého cudzieho jazyka. Málo ZŠ využilo možnosť zavedenia nových predmetov vzhľadom na náročnosť tvorby učebných osnov v krátkom časovom horizonte a nedostatok skúseností pedagogických zamestnancov v danej oblasti.

1.2.8 Rozvíjanie čitateľskej gramotnosti

Školské knižnice boli zriadené v **264** ZŠ (92,63 % z **285** kontrolovaných subjektov). Niektoré školy nemali vybudované vhodné priestory pre umiestnenie knižničnej zbierky. Knižničný fond škôl bol rôznorodý, v **245** školských knižniciach bol postupne, v závislosti od finančných prostriedkov, dopĺňaný novými titulmi. Priestory školských knižníc využívali školy vo vyučovacom čase najmä v predmete slovenský jazyk a literatúra, podstatne menej v ostatných predmetoch. V čase mimo vyučovania v školských knižniciach **221** ZŠ pracovali literárno-dramatické krúžky a učitelia organizovali na podporu a rozvoj ČG besedy o knihách, literárne súťaže a kvízy, besedy so spisovateľmi. V **194** ZŠ sa na rozvoj ČG vo vyučovaní využívali multimediálne programy a v **239** ZŠ internet. Učitelia **158** ZŠ sa vzdelávali v oblasti ČG najmä na podujatiach organizovaných MPC.

Rozvíjanie ČG sa sledovalo vo vyučovaní jednotlivých predmetov na **1. a 2. stupni** ZŠ. Celkove sa vykonalo **6 364** hospitácií, z toho **3 957** na **1. stupni** a **2 407** na **2. stupni**.

Poznávacie a učebné kompetencie žiakov učitelia rozvíjali na väčšine pozorovaných

hodín. Zrozumiteľným spôsobom sprístupňovali poznatky žiakom, kládli stimulujúce otázky a zadávali úlohy na aplikáciu a porozumenie, úlohy na rozvoj vyšších psychických procesov, ktoré podnecovali verbálnu alebo písomnú reflexiu. Podstatne menej zadávali úlohy vyžadujúce tvorivé alebo divergentné riešenie. Pri výklade nového učiva alebo pri jeho upevňovaní viedli žiakov k aktívnemu vyjadrovaniu sa k preberanej téme. Preferovali verbálnu komunikáciu pred písomnou. Pri čítaní známeho textu alebo článku z predchádzajúcej vyučovacej hodiny učiteľia nabádali žiakov k opätovnému vysvetleniu jeho podstaty a k argumentácii. V novom, neznámom texte alebo úlohe sa spoločne so žiakmi snažili vyhľadať a vystihnúť hlavnú myšlienku. Nechávali im čas na premyslenie a hlasné uvažovanie. Učili ich sústrediť sa na hlavné informácie. Zaujímavou a podnetnou motiváciou i otvorenými otázkami aktivizovali žiakov k vyjadrovaniu svojich názorov, postojov a vlastných skúseností. Sporadicky zaraďovali úlohy, ktoré si vyžadovali od žiakov získavanie informácií a dát z tabuliek, grafov alebo slovníkov.

Úlohy na rozvoj porozumenia a následne na **aplikáciu** dokázala väčšina žiakov riešiť samostatne, niektorí len s pomocou učiteľa. Ich komunikačné kompetencie v oblasti písomného a verbálneho vyjadrovania boli prevažne dobré, obsah textu chápali v auditívnej aj v audiovizuálnej forme, poznali pracovné postupy. Vedeli sa primerane veku vyjadrovať, na 1. stupni jednoduchšie, vo vyšších ročníkoch 2. stupňa využívali bohatšiu slovnú zásobu. V písomnom prejave vedeli vyjadriť zaujímavé myšlienky. Grafická úroveň písomného prejavu žiakov bola vo všeobecnosti nízka.

Pri **slovnej analýze** problému sa za pomoci učiteľa dokázala približne polovica žiakov dopracovať k samostatnému záveru. Pri hľadaní nových postupov a riešení zadaných úloh boli nevýrazní, málo tvoriví a nápadiť. Často opakovali výroky a názory spolužiakov. Iba na tretine vyučovacích hodín riešili úlohy, ktoré si vyžadovali získavanie a vyhľadávanie informácií a dát z učebníc či iných zdrojov. Dokázali ich riešiť, vyhľadávať, overovať si fakty a následne ich spracovať.

Pretrvávajúcim nedostatkom v oblasti rozvíjania ČG je nízka účasť učiteľov na vzdelávaní. Medzi učiteľmi iných premetov ako slovenského jazyka pretrvával názor, že ČG sa obmedzuje iba na dobré zvládnutie techniky čítania, na čítanie s porozumením a jej rozvoj je záležitosťou učiteľov slovenského jazyka.

1.2.9 Rozvíjanie kompetencií v oblasti informačných a komunikačných technológií

Učebne IKT boli zriadené vo všetkých školách, ich vybavenosť s PC nebola optimálna. Pri jednom počítači pracovalo priemerne 8 žiakov. Počas výchovno-vzdelávacieho procesu rôznych vyučovacích predmetov mali možnosť pracovať s PC žiaci v **274** školách. **Učebne IKT v čase mimo vyučovania** využívali žiaci pri práci v záujmových útvaroch, pri príprave na vyučovanie, predmetové olympiády, rôzne súťaže, pri tvorbe žiackych projektov, školského časopisu, webovej stránky. Vo viacerých školách sa činnosť ŠKD realizovala v priestoroch učební IKT. Rovnako učitelia využívali učebne pri príprave na vyučovanie, ale i na seba vzdelávanie, spracovanie dokumentácie, tvorbu testov, na organizovanie školení. Zabezpečovali internetové dni pre rodičov, informovanosť rodičov prostredníctvom internetovej žiackej knižky, sprístupňovali počítače aj verejnosti (umožnenie internetovej dostupnosti pre obyvateľov obce, organizovanie kurzu počítačovej techniky).

Využívanie IKT vo vyučovaní jednotlivých predmetov sa sledovalo počas hospitácií na 1. a 2. stupni ZŠ. Z celkového počtu **2 407** hospitácií vykonaných na 1. stupni len na **13 %**

hodín zadávali učitelia úlohy, ktoré si vyžadovali využitie IKT. Na **2. stupni** využívali učitelia IKT na **15 %** hodín z celkového počtu **3 957** hospitovaných hodín. Najvyšší počet hodín s využitím IKT bol v predmetoch cudzie jazyky, matematika, biológia/prírodoveda.

Žiaci preukázali zručnosť práce s počítačom hlavne pri vytváraní prezentácií.

Zo zistení vyplýva, že IKT sa využívalo vo vyučovacom procese len veľmi málo. Tento **stav možno hodnotiť ako nevyhovujúci**.

1.2.10 Zabezpečenie bezbariérovosti

Progressívny trend debariérizácie škôl obmedzoval nedostatok finančných prostriedkov. Pozitívne možno v tomto smere hodnotiť snahu riaditeľov škôl, ktorí na bezbariérovú úpravu **149** škôl získali finančné prostriedky od zriaďovateľov. V **28** školách poskytli finančné prostriedky rodičia zdravotne postihnutých žiakov, **12** škôl získalo financie od organizácií tretieho sektora vypracovaním projektu na bezbariérovú úpravu, **72** škôl finančne podporili sponzori a **4** školy organizácie združujúce zdravotne postihnutých občanov. Z prostriedkov ESF riešilo vypracovaním projektov túto situáciu **39** škôl. Zo **692** kontrolovaných škôl bolo pripravených prijať žiakov s telesným, zrakovým alebo sluchovým postihnutím len **168** (24 %) škôl. V súvislosti s vytvorením bezbariérového prostredia zabezpečilo **20 %** škôl bezbariérový vstup do budovy prostredníctvom nájazdovej rampy, **19 %** škôl uľahčilo žiakom s obmedzenou schopnosťou pohybu prístup do objektu úpravou prahov pred dverami, **14 %** zabudovalo na vstupné schodiská vodiacu tyč s držadlami, **18 %** pri vstupných dverách umiestnilo zvončekové panely a **22 %** škôl nainštalovalo kľučky na dverách v dostupnej výške pre manipuláciu z invalidného vozíka.

Vo vnútorných priestoroch realizovali školy za účelom odstránenia prekážok bezpečného pohybu **rozsiahlejšie**, ale i **menej náročné úpravy**. Šírku dverí na triedach upravilo **20 %** škôl, dvere bez sklenej výplne zabezpečilo **35 %** škôl. K lepšej orientácii prispelo v **19 %** škôl farebné odlíšenie a číselné označenie dverí. Sociálne zariadenia mali v **12 %** škôl prispôsobenú šírku toaletnej kabínky a v **19 %** výšku umývadiel. Z bezpečnostných dôvodov v **58 %** škôl farebne zvýraznili prvý a posledný stupeň schodiska, žalúzie nainštalovali v **46 %** škôl, optimalizáciou osvetlenia zlepšili podmienky na chodbách v **39 %** a v triedach v **45 %** škôl. Prepravu imobilných žiakov riešilo vybudovaním výťahu **5 %** škôl.

Vzhľadom na zistené skutočnosti možno konštatovať, že **stav debariérizačných úprav v ZŠ bol nevyhovujúci**.

1.2.11 Činnosť školy v oblasti starostlivosti o žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia

Riaditelia **692** kontrolovaných škôl nemali dostatok informácií k zaraďovaniu žiakov zo SZP, neboli dostatočne zorientovaní v platných právnych predpisoch, pri posudzovaní týchto žiakov sa opierali o stanovené podmienky ÚIPŠ k zberu údajov o žiakoch v aktuálnom školskom roku.

Výchova a vzdelávanie žiakov zo SZP si vyžadovala vo väčšine škôl vytvorenie individuálnych podmienok výchovy a vzdelávania. Vzdelávanie žiakov zo SZP podľa individuálneho vzdelávacieho programu realizovali v **278** školách. Organizáciu výchovy a vzdelávania prispôbili potrebám žiakov v **197** školách, úpravu vnútorného prostredia školy a tried v **32** školách. Špecifické metódy a formy výchovy a vzdelávania vo vyučovacom procese uplatňovali učitelia v **363** školách. Vo väčšine škôl zabezpečovali doučovanie a umožňovali

žiakom pripravovať sa na vyučovanie v popoludňajších hodinách bez poplatku v ŠKD za pomoci vychovávateľiek.

Tabuľka 13 Aktuálne počty žiakov zo SZP v kontrolovaných ZŠ

Kraj	Počet			Z toho			
	škôl	žiakov	škôl so žiakmi zo SZP	žiaci zo SZP	žiaci 1. stupňa	žiaci 2. stupňa	žiaci v ŠKD
Bratislavský	52	14 125	30	241	86	155	20
Trnavský	88	22 013	38	254	125	129	34
Trenčiansky	73	21 614	37	159	79	80	27
Nitriansky	125	27 035	71	1550	702	848	290
Žilinský	78	17 856	33	273	144	129	39
Banskobystrický	117	30 080	88	2 314	1 005	1 309	461
Prešovský	69	18 115	59	2 705	1 400	1 305	211
Košický	90	22 982	80	1 852	880	972	157
SR	692	173 820	436	9 348	4 421	4 927	1 239

Zanedbávanie povinnej školskej dochádzky riešili v školách v spolupráci s úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, s políciou, so sociálnymi pracovníkmi komunitného centra, s občianskymi združeniami (napr. OZ Rómsky dom) a so špeciálnym pedagógom. Príčiny absencie žiakov na vyučovaní boli najmä chorobnosť, často sa opakujúce lekárske vyšetrenia, rodinné dôvody, neopodstatnené zameškovanie vyučovania s vedomím rodičov, záškoláctvo. Vplyv na zlepšenie povinnej školskej dochádzky žiakov mala práca asistentov učiteľa, sociálnych kurátorov, terénnych sociálnych pracovníkov. Navštevovali rodiny žiakov, informovali rodičov o dochádzke, oboznamovali ich s možnými negatívnymi dôsledkami vymeškávania vyučovacích hodín. V niektorých školách podnecovali záujem žiakov o pravidelnú návštevu školy najmä zavádzaním inovačných metód a foriem práce s využitím IKT, zmenou prístupu k žiakom, využívaním rôznych preventívnych aktivít a činností na vyučovacích hodinách etickej, občianskej výchovy a na triednických hodinách. V prevažnej časti škôl školskú dochádzku žiakov pravidelne monitorovali. Nedôveryhodné ospravedlnenia konzultovali so zákonnými zástupcami žiakov alebo s ošetrojúcim lekárom.

Tabuľka 14 Priemerný počet zameškaných hodín žiakmi zo SZP

Kraj	2. polrok šk. roku 2007/2008		1. polrok šk. roku 2008/2009	
	celkom	z toho neospravedlnených	celkom	z toho neospravedlnených
Bratislavský	11,8	0,7	19,3	6,2
Trnavský	23,3	4,0	9,1	0,7
Trenčiansky	4,7	0	15,5	0,1
Nitriansky	31,8	9,0	28,9	4,3
Žilinský	0,4	0,2	12,0	3,6
Banskobystrický	32,8	3,9	25,6	7,0
Prešovský	13,0	1,2	48,6	6,8
Košický	23,1	6,9	40,1	10,3

Na zlepšovanie podmienok výchovy a vzdelávania v školách mala vplyv systematická výchovná a poradenská činnosť výchovného poradcu, činnosť školského špeciálneho pedagóga, spolupráca so školským psychologom. Riaditelia škôl zriaďovali nultý ročník, využívali pomoc asistentov učiteľa, prípadne spolupracovali pri riešení problémov s odborníkmi

s CPPPaP a ČŠPP. Medzi najčastejšie uvádzané dôvody neprospievania žiakov zo SZP patrili predovšetkým nedostatočná domáca príprava na vyučovanie, nezáujem žiakov i rodičov o školské povinnosti, nízka koncentrácia žiakov na vyučovaní spôsobená aj vývinovými poruchami učenia a správania. V školách často riešili menšie i závažné priestupky žiakov voči školskému poriadku. Medzi najčastejšie dôvody udeľovania výchovných opatrení na posilnenie disciplíny žiakov triednym učiteľom a riaditeľom školy patrili vyrušovanie na vyučovacích hodinách, nevhodné správanie, drobné priestupky voči školskému poriadku, neplnenie si žiackych povinností, nenosenie učebných pomôcok.

Tabuľka 15 Hodnotenie výchovno-vzdelávacích výsledkov žiakov zo SZP

	2. polrok šk. roku 2007/2008	1. polrok šk. roku 2008/2009
Počet škôl	134	558
Počet prospievajúcich žiakov	43 658	115 329
z toho žiakov zo SZP	5 125	8 552
Počet neprospievajúcich žiakov	1 896	6 454
z toho žiakov zo SZP	1 130	2 500

Výchovní poradcovia poskytovali zákonným zástupcom žiakov zo SZP poradenské služby, zabezpečovali ich pravidelnú informovanosť o prospechu detí, pedagogickí zamestnanci organizovali otvorené hodiny, návštevy v rodine, pohovory na obecnom úrade. Spolupráca s rodičmi, ktorí boli aktívni najmä pri uplatňovaní svojho práva na finančný príspevok na žiaka, bola často problematická.

Vhodné podmienky a možnosti pre zapájanie sa žiakov zo SZP do mimoškolských aktivít vytvárali a zabezpečovali prevažne vo všetkých ZŠ. Žiaci sa zúčastňovali športových, výtvarných, literárnych, speváckych, umeleckých či environmentálnych súťaží, prezentovali svoj temperament a nadanie. Niektorí však strácali záujem o činnosť, ak sa vyžadoval pravidelný nácvik či zodpovedný prístup k práci v záujmovom útvare. Vzhľadom na slabé výchovno-vzdelávacie výsledky sa do predmetových olympiád nezapájali.

1.2.12 Plnenie Národného programu prevencie obezity

S hlavnými cieľmi **NPPO** boli oboznámení pedagogickí i nepedagogickí zamestnanci v **450** subjektoch, z celkového počtu **692** kontrolovaných škôl. V plánoch práce mali zaradené úlohy zhodujúce sa s programom, zamerané na oblasť racionálnej výživy a pravidelného telesného pohybu.

Pripravovali najmä **besedy a prednášky** s tematikou správnej výživy, predchádzania civilizačným ochoreniam, prevencie obezity, osobnej hygieny, zvládnutia stresových situácií, na ktoré prizývali lekárov, odborníkov z regionálnych úradov verejného zdravotníctva, psychologov. S podporou zamestnancov školských stravovacích zariadení, rodičov alebo pozvaných lektorov realizovali na väčšine škôl podujatia, do ktorých sa žiaci so záujmom aktívne zapájali.

Takmer všetky sledované subjekty vytvárali žiakom **vhodné podmienky** pre osvojovanie si návykov správneho stravovania. Psychohygienické zásady boli rešpektované, dĺžka desiatovej prestávky a prestávky na obed sa dodržiavala. V rámci pitného režimu sa školy zväčša zamerali na propagáciu pitnej vody a na mliečne programy. Ponuka produktov v bufetoch bola orientovaná najmä na predaj mliečnych a cereálnych výrobkov, ovocia, zeleniny, nesladených nápojov. Školské jedálne prevažne podávali štandardnú stravu. V necelej tretine pripravovali

vegetariánske jedlá či stravu pre žiakov, ktorých zdravotný stav si osobitné stravovanie vyžadoval.

V záujme motivácie detí k **pohybovej aktivite**, na zlepšenie jej úrovne, zvýšenie pohybového povedomia a pohybových zručností žiakov pripravovali takmer všetky školy športové podujatia aj v čase mimo vyučovania. Možnosti na vykonávanie a zvyšovanie pohybovej aktivity poskytovali žiakom hlavne športové areály vlastných škôl, telocvične, v menšej miere posilňovne vo vyučovacom čase i v čase mimo vyučovania. Ojedinele využívali na športovú činnosť bazény, tenisové kurty, viacúčelové športové ihriská, prípadne iné priestory. Školy, ktoré nemali vlastnú telocvičňu (18 ZŠ), využívali na cvičenie chodbu alebo upravenú triedu, ale i miestne futbalové ihrisko, telocvičňu inej školy, jazdecký areál. Len v malej miere sprístupňovali školy svoje priestory verejnosti.

Na podporu zdravého životného štýlu kontrolované subjekty zapájali žiakov do množstva rôznorodých projektov so zámerom vytvárať v školách zdravé prostredie pre rozvíjanie duševného i fyzického zdravia žiakov. Najvýraznejšie boli zastúpené projekty Škola podporujúca zdravie a Otvorená škola.

Ciele a zámery NPP0 naplňali mnohé školy v **súčinnosti s rôznymi organizáciami**. Na propagáciu zdravého životného štýlu využívali hlavne pomoc detských lekárov a odborníkov z regionálnych ÚVZ.

1.2.13 Uplatňovanie ľudských práv vo vyučovacom procese

V súlade s plnením úloh Národného plánu výchovy k ľudským právam na roky 2005 - 2014 sa kontrolovalo v základných školách uplatňovanie ľudských práv vo vyučovacom procese.

Cieľom bolo zistiť kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu z hľadiska uplatňovania zásad humanistického prístupu vo výchove a vzdelávaní. Počas inšpekcií v **116 ZŠ** (105 štátnych, 9 cirkevných, 2 súkromné, 10 s VJM) sa vykonalo **2 519** hospitácií, z toho na **1. stupni 998** a na **2. stupni 1 521**. V školách evidovali **2 505** žiakov so ŠVVP, z nich **1 055** žiakov zo SZP a **424** IND žiakov. Na väčšine vyučovacích hodín podporovali učitelia pokojným vystupovaním a kultivovaným prejavom **vytváranie príjemnej atmosféry**. Správanie žiakov počas vyučovania vhodne usmerňovali, ojedinelé prejavy intolerancie riešili taktne, rušivé momenty účinne eliminovali. Sociálne kompetencie neboli na hodinách rozvíjané cieľavedome a systematicky. Učitelia zvyčajne uprednostňovali jednostrannú komunikáciu učiteľ - žiak, uplatňovali frontálne metódy a formy práce. Ojedinele uprednostnili participatívne a interaktívne metódy vyučovania rozvíjajúce **sociálne a komunikačné zručnosti žiakov**. Na 59 % hodín bola však činnosť dvojíc či skupín formálna, žiaci nemali dostatočne osvojené pravidlá skupinovej práce. Na 1. stupni častejšie oboznamovali žiakov s pravidlami práce v tíme, na 2. stupni úlohy kooperatívneho charakteru zaraďovali zriedkavejšie, čo sa prejavilo v slabšej komunikačnej aktivite žiakov a v ich neistom vystupovaní pri prezentovaní výsledkov svojej činnosti.

Praktické návyky a zručnosti žiakov rozvíjali učitelia na prevažnej časti vyučovacích hodín. Nadobudnuté poznatky, zručnosti a skúsenosti žiaci aktívne využívali a prakticky uplatňovali pri jednotlivých činnostiach. Slabou stránkou výchovno-vzdelávacieho procesu bolo využívanie IKT. Učitelia zriedkavo zaraďovali úlohy, pri ktorých by žiaci získavali rôznorodé informácie v textovej, hlasovej, obrazovej či dátovej podobe a ďalej ich spracovávali.

Proces **rozvíjania hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností žiakov** bol poznačený výraznými nedostatkami. Učitelia hodnotili výkony a prejavy žiakov slovné, absentovalo hodnotenie známku. Výsledok formálneho hodnotenia zväčša stanovovali intuitívne. Ich hod-

notiaci verbálny výrok neobsahoval návod, ako sa vyvarovať chýb, nedostatkov a nevyjadroval ani pozitívne očakávania k napredovaniu. Zriedka prezentovali kritériá hodnotenia vo vzťahu ku kvalite preukázaných poznatkov, miery pochopenia preverovaného učiva a zručností žiaka. Neznalosť hodnotiacich kritérií neumožňovala žiakom objektívne hodnotiť vlastné výkony, väčšinou boli málo sebakritickí.

1.2.14 Implementácia metodického usmernenia k zavedeniu eura a používaniu učebných pomôcok vo výchovno-vzdelávacom procese

Úloha sa kontrolovala v **56 ZŠ. Pedagogickí zamestnanci** boli oboznámení s obsahom Metodického usmernenia MŠ SR o aktualizácii učebných osnov ZŠ a SŠ a o používaní pomôcok o eure. Prerokovanie pokynov na aktualizáciu učebných osnov na zasadnutiach metodických orgánov uskutočnili všetky školy, okrem jednej v Košickom kraji.

Propagačný materiál o používaní eura bol sprístupnený žiakom a rodičom na nástenkách vo vestibuloch škôl, na chodbách a v triedach. Školy organizovali rôzne mimoškolské aktivity v súvislosti so zavedením eura ako besedy, exkurzie, realizáciu projektov k téme, rôzne súťaže. Dni otvorených dverí s europroblematikou využilo 29 škôl, 29 zorganizovalo Deň eura a 1 škola koncert.

Téma o zavedení a používaní eura sa využila najmä v predmetoch matematika, slovenský jazyk a literatúra, občianska výchova. Učitelia zabezpečovali osvojenie poznatkov v súlade s úpravami v učebných osnovách.

Záujem žiakov o osvojenie si nových vedomostí zodpovedal zvoleným metódam a formám vyučovania. Najaktívnejšie sa prejavovali pri praktických činnostiach a riešení takých úloh, ktoré vyžadovali tvorivé myslenie. Žiaci vedeli pracovať so všetkými učebnými pomôckami, ktoré učitelia použili na hodinách pri učebných témach o eure. Žiaci získané vedomosti vedeli väčšinou aplikovať v praktických činnostiach, menšie problémy mali pri prepočítavaní hodnoty zo slovenskej koruny na euro alebo opačne.

1.2.15 Kontrola plnenia opatrení

Následné inšpekcie sa vykonali v **210 ZŠ**, z toho boli **2** súkromné, **9** cirkevných a 25 s VJM. Stav a úroveň odstránenia zistených nedostatkov sa kontrolovali v 179 školách po komplexnej inšpekcii, v 9 po tematickej a v 27 školách po následnej inšpekcii. V kontrolovaných subjektoch sa celkove uplatnilo **2 196** opatrení na odstránenie zistených nedostatkov, z toho bolo akceptovaných a splnených **2 069** (94,21 %).

Zistené nedostatky boli prevažne v/vo:

- riadiacej a kontrolnej činnosti riaditeľov škôl
- výkone štátnej správy v prvom stupni
- plnení podmienok odbornej a pedagogickej spôsobilosti vedúcich pedagogických zamestnancov
- dodržaní učebných plánov
- plnení učebných osnov
- práci metodických orgánov
- vedení pedagogickej dokumentácie
- starostlivosti o žiakov so ŠVVP

- dodržiavanie metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu žiakov
- dodržiavanie psychohygienických požiadaviek pri tvorbe rozvrhu hodín

Tabuľka 16 *Prehľad uplatnených, akceptovaných a splnených opatrení*

Spolu	2 196									
Z toho	odporúčania		upozornenia		opatrenia prijaté kontrolovaným subjektom		opatrenia uložené školskou inšpekciou		záväzný pokyn	
Počet	845		35		1 208		98		10	
Z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%
	765	90,53	33	94,29	1 170	96,85	91	92,86	10	100

Neakceptovaním odporúčaní a nesplnením opatrení naďalej pretrvávajú nedostatky v/vo:

- kontrolnej činnosti riaditeľov škôl
- práci metodických orgánov
- obsahovej úrovni školských poriadkov
- postupoch školy pri riešení prejavov šikanovania
- výkone štátnej správy v prvom stupni
- realizácii komisionálnych skúšok
- plnení učebných osnov slovenského jazyka a literatúry.

Podnety a odporúčania

Riaditeľom základných škôl

- sledovať a pravidelne oboznamovať pedagogických zamestnancov s aktuálnymi všeobecne záväznými a rezortnými predpismi
- naďalej podporovať vzdelávanie učiteľov v oblasti IKT, v oblasti rozvoja čitateľskej gramotnosti, v oblasti výchovy a vzdelávania žiakov so ŠVVP
- rozpracovať úlohy zamerané na rozvíjanie ČG v metodických orgánoch a dôsledne ich realizovať v praxi
- zintenzívniť kontrolnú činnosť výchovno-vzdelávacieho procesu vo všetkých vyučovacích predmetoch so zameraním sa na oblasť rozvoja základných kľúčových kompetencií žiakov
- podporovať v školách s VJN rozvíjanie komunikačných zručností v štátnom jazyku
- oboznamovať metodické orgány so zisteniami vnútornej kontrolnej činnosti
- venovať väčšiu pozornosť príprave vyučovacích hodín s dôrazom na uplatňovanie progresívnych a aktivizujúcich metód a foriem práce vo vzťahu k rozvoju matematických schopností a zručností žiakov
- diferencovať úlohy a činnosti vzhľadom na rozdielne vzdelávacie potreby jednotlivých žiakov so ŠVVP
- sledovať úroveň vzdelávacích výsledkov žiakov testami, vykonávať ich analýzu a v prípade zistených nedostatkov prijímať opatrenia na ich odstránenie

- považovať žiaka za žiaka s intelektovým nadaním len na základe diagnózy z CPPPaP
- vypracovať individuálny vzdelávací program (podľa vzoru schváleného MŠ SR) žiakom s IND začleneným v bežných triedach
- efektívne využívať učebňu IKT
- venovať dostatočnú pozornosť materiálno-technickému a priestorovému zabezpečeniu výchovno-vzdelávacieho procesu

Zriaďovateľom základných škôl

- obsadzovať funkciu riaditeľa školy uchádzačmi s potrebnou kvalifikáciou
- priebežne inovovať materiálno-technické vybavenie škôl

Ministerstvu školstva SR

- zverejniť sieť ZŠ s uvedením správneho názvu škôl
- vypracovať metodické usmernenie pre zriaďovateľov a riaditeľov ZŠ, ktoré určí podmienky na začleňovanie žiakov do skupiny žiakov zo SZP, a tým aj medzi žiakov so ŠVVP

Metodicko-pedagogickému centru

- vytvoriť a sprístupniť videotéku s učebnými programami
- ďalej vzdelávať učiteľov 1. a 2. stupňa v didaktike tvorby testov
- naďalej zaraďovať do plánov vzdelávacích podujatí vzdelávanie učiteľov v oblasti rozvoja ČG v jednotlivých predmetoch
- pripravovať vzdelávacie podujatia pre učiteľov v oblasti výchovy a vzdelávania žiakov s intelektovým nadaním

Štátnemu pedagogickému ústavu

- doplniť webovú stránku organizácie o námety, video ukážky na rozvíjanie čitateľskej a matematickej gramotnosti v predmetoch ŠVP

1.3 Stredné školy

1.3.1 Výsledky vyučovania a učenia sa žiakov vo vybraných predmetoch na gymnáziu

Inšpekcie sa vykonali na **48 G (19,12 %** z celkového počtu G v SR), z nich bolo **35 štátnych, 10 cirkevných, 3** boli súkromné. V 43 školách bol VJS, v 2 VJM, VJS/VJM bol v 3 školách.

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa

Proces výchovy a vzdelávania sa vo vzdelávacej oblasti **jazyk a komunikácia** sledoval v predmetoch slovenský jazyk a literatúra, slovenský jazyk a slovenská literatúra, maďarský jazyk a literatúra, prvý cudzí jazyk (anglický, nemecký, francúzsky), druhý cudzí jazyk (anglický, nemecký, francúzsky, ruský).

Vyučovanie **slovenského jazyka a literatúry** sa vyznačovalo z hľadiska činnosti učiteľa viacerými pozitívami. Žiaci boli dôsledne vedení k prezentovaniu vedomostí najefektívnejšie pri frontálnom opakovaní, pri kontrole domácich úloh a pri vyhľadávaní a určovaní umeleckých prostriedkov. Efektivitu na polovici kontrolovaných hodín zvyšovali účelne použité učebné pomôcky. Žiaci boli primerane aktívni, dokázali sa spisovne a obsahovo správne vyjadrovať, rozumeli písomným textom. Nižší stupeň kreativity preukázali pri riešení problémových úloh. Zlepšenie zo strany učiteľov si vyžaduje vyššia frekvencia aktivizujúcich činností, ktoré by stimulovali žiakov k napredovaniu v učení, eliminovanie encyklopedického sprístupňovania vedomostí, rozvíjanie prosociálneho správania častejším zaraďovaním skupinovej práce. Nedostatočné bolo diferencovanie úloh vzhľadom na rozdielne potreby žiakov, minimálne sa využívali IKT, veľmi zriedka bolo uplatnené hodnotenie klasifikáciou.

Na hodinách **slovenského jazyka a slovenskej literatúry** bolo rozvíjanie poznávacích a učebných kompetencií žiakov dobre zabezpečené otázkami a úlohami na aplikáciu, menej sa vyskytovali úlohy vyžadujúce tvorivosť. Aktualizáciou učiva s využitím medzipredmetových vzťahov upevňovali učitelia praktickú aplikáciu a praktické činnosti. Žiaci chápali obsah textov, vedeli vcelku správne a zrozumiteľne vyjadriť svoje myšlienky, ojedinele sa vyjadrovali menej plynulo, vyskytovali sa špecifické chyby (zvratná a nezvratná podoba slovíes, skloňovanie, slovosled). Preferovaním individuálnej činnosti učiteľa nedostatočne rozvíjali personálne a interpersonálne kompetencie žiakov, s výnimkou konverzačnej zložky predmetu. Čiastočne uplatnili hodnotenie výkonov žiakov, ojedinele ich klasifikovali a zapojili do hodnotenia. Zlepšenie si vyžaduje upevňovanie návykov jazykovo správneho a plynulého ústneho vyjadrovania žiakov, systematická korekcia chýb, rozvíjanie učebných kompetencií žiakov samostatným získavaním a spracovaním poznatkov z rôznych zdrojov. Slabou stránkou vyučovania bolo nezohľadňovanie vzdelávacích potrieb žiakov a absencia úloh vyžadujúcich využitie IKT.

V predmete **maďarský jazyk a literatúra** učitelia jasne formulovali ciele vyučovania, ich plnenie systematicky overovali prostredníctvom spätnej väzby. Poznávacie a učebné kompetencie žiakov rozvíjali učitelia zadávaním úloh na rozvoj vyšších psychických procesov a výraznou podporou praktických činností. Viedli žiakov k aktívnemu ústnemu a písomnému prejavu, podnecovali ich k prezentovaniu vlastných názorov a skúseností, čo sa prejavilo v rozvinutí komunikačných kompetencií na požadovanej úrovni. Záujem o učenie a osvojenie vedomostí a zručností žiaci potvrdili aj preukázaním primerane rozvinutých praktických návykov, značnou mierou vlastnej tvorivosti a nápaditosti, dobrou schopnosťou vyjadrovať svoje názory a postoje, riešiť úlohy zamerané na vyššie taxonomické úrovne. Na vyučovaní

nebolo rešpektované individuálne a pracovné tempo žiakov, úlohy neboli diferencované, chýbalo zohľadnenie vzdelávacích potrieb žiakov. Nedostatkom bola absencia úloh vyžadujúcich získavanie informácií z rôznych zdrojov, ojedinele boli zadávané úlohy využívajúce IKT. Vo väčšej miere chýbali formy párovej a skupinovej práce a zadávanie úloh, ktoré by vyžadovali vzájomnú spoluprácu a pomoc, čím sa nedostatočne rozvíjali personálne a interpersonálne spôsobilosti žiakov.

Efektivitu vyučovania **cudzích jazykov** (prvý cudzí jazyk - anglický, nemecký, francúzsky) podporovala pozitívna cudzojazyčná atmosféra. Poznávacie a učebné kompetencie žiakov podporovalo zrozumiteľné prístupňovanie učiva, kontrola porozumenia osvojovaných poznatkov spojená s riešením aplikačných cvičení a predrečových úloh. Rozvoj komunikačných zručností zabezpečovali učitelia priebežným kladením otázok, vytváraním bežných komunikačných situácií, rozvojom rečovej pohotovosti. Pri rozširovaní slovnej zásoby boli žiaci dosť často podnecovaní k získavaniu a spracovaniu poznatkov z rôznych zdrojov. Prevažne správne reagovali na otázky, reprodukovali ústne obsah počutého a čítaného textu, vo fáze precvičovania učiva vedeli aplikovať osvojené vedomosti. V oblasti rozvoja sociálnych kompetencií podporovali učitelia na väčšine hodín pri realizácii krátkych dialógov vzájomnú komunikáciu žiakov vo dvojiciach, menej využívali diskusiu v skupinách. Nedostatky sa prejavili vo formulovaní cieľov, neboli zohľadnené vzdelávacie potreby žiakov formou diferenciacie úloh. Nevýrazná motivácia hodnotenia výkonov žiakov a podnetov k napredovaniu mala negatívny dopad na ich hodnotiace a sebahodnotiace zručnosti.

Východiskom rozvíjania učebných kompetencií žiakov na hodinách **cudzích jazykov** (druhý cudzí jazyk - anglický, nemecký, francúzsky, ruský) bolo porozumenie poznatkov sprístupňovaných učiteľom, aplikácia slovnej zásoby alebo gramatických javov formou cvičení. V oblasti rozvíjania rečových zručností výrazne prevládalo počúvanie a čítanie s porozumením, doplnené vysvetľovaním obsahu, čo žiakov primerane motivovalo a podporovalo prevažne správne vyjadrovanie v cudzom jazyku. Oprava chýb zo strany učiteľov nenarúšala plynulosť ich prejavu. Zriedkavo využité priebežné hodnotenie a klasifikácia v malej miere formovali hodnotiace a sebahodnotiace zručnosti žiakov. Zvýšenú pozornosť zo strany učiteľov si vyžaduje akceptovanie rozdielnych vzdelávacích potrieb žiakov. Väčší dôraz bolo potrebné klásť na využívanie rôznorodosti zdrojov pri zadávaní úloh a na prácu s IKT.

Vzdelávacia oblasť **človek a príroda** bola sledovaná v predmetoch fyzika, chémia, biológia. Silnou stránkou na vyučovaní **fyziky** bolo rozvíjanie poznávacích a učebných kompetencií žiakov využívaním variabilných učebných postupov, s použitím príkladov z praxe, zadávaním úloh na odôvodňovanie a argumentáciu. Časť úloh vyžadovala tvorivé riešenia a využitie medzipredmetových vzťahov. Pre väčšinu hodín bolo charakteristické využitie chybných odpovedí žiakov k hľadaniu správnych riešení, účelné využívanie funkčných učebných pomôcok, sporadická realizácia nenáročných demonštračných pokusov. Úroveň pochopenia preberanej učebnej témy zisťovali učitelia kladením kontrolných a doplňujúcich otázok, riešením praktických úloh, ktoré zreteľne podporovali aktívne vyjadrovanie vlastných názorov a skúseností. Len na malej časti hodín učitelia rešpektovali rozdielne schopnosti žiakov doplňujúcim výkladom alebo úlohami primeranej náročnosti. Zadávanie úloh a problémových situácií s využitím IKT sa vyskytlo v malej miere. Počítač využívali učitelia väčšinou na prezentáciu učiva a pri zadávaní domácich úloh, žiaci na prezentáciu spracovaných referátov z niektorých vybraných tém. Predovšetkým pri realizácii laboratórnych prác sa objavila taká organizácia činnosti žiakov, ktorá ich viedla k spolupráci a vzájomnej pomoci, dodržiavaniu pravidiel bezpečnosti a ochrany zdravia. Učitelia uplatnili ojedinele hodnotenie klasifikáciou, hoci charakter viacerých hodín to jednoznačne umožňoval. Zlepšenie si vyžaduje

oblasť rozvíjania komunikačných kompetencií a kompetencií v oblasti IKT, oblasť rozvíjania hodnotenia a sebahodnotenia žiakov, vytváranie priestoru pre tímovú prácu.

V predmete **chémia** bola jasná formulácia cieľov, ich splnenie a úroveň osvojenia poznatkov boli priebežne zisťované prostredníctvom spätnej väzby. Silnou stránkou bolo vedenie žiakov k spracovaniu úloh zameraných na praktickú aplikáciu osvojeného učiva s využitím chemických zákonitostí v každodennom živote, sprístupňovanie učiva s dôrazom na uplatňovanie postupov praktických činností, vo viacerých prípadoch aj prezentovanie spojené s demonštračnými pokusmi. Vhodné využitie pomôcok a didaktickej techniky i prepojenosť s prvkami environmentálnej výchovy zvyšovali názornosť hodín. Pri laboratórnej práci, pokusoch vedeli žiaci pracovať v skupinách, dodržiavali správne postupy a pravidlá bezpečnosti a ochrany zdravia. Aktívne sa vyjadrovali, dokázali prezentovať svoje poznatky a zručnosti so štandardnou postupnosťou krokov, menej zruční boli pri navrhovaní náročnejších riešení problémov, ich nápaditosť mala v tomto smere značné rezervy. Výraznejšie nedostatky sa prejavili v ich hodnotiacich a sebahodnotiacich zručnostiach, pretože zo strany vyučujúcich neboli podporované. Náročnosť úloh učiteľa neprispôsobili rozdielnym vzdelávacím potrebám žiakov. Nezadávali úlohy, pri ktorých by získavali informácie z rôznych zdrojov, IKT využívali.

Zrozumiteľné sprístupňovanie poznatkov učiteľmi na hodinách **biológie**, kladenie otázok a úloh na porozumenie, podporovanie praktickej aplikácie k danej učebnej téme pozitívne stimulovalo učebnú a poznávaciu činnosť. Ku skvalitneniu vyučovania prispelo prevažne účelné využívanie rôznych učebných pomôcok, v menšej miere v kombinácii s didaktickou technikou. Rozvíjanie komunikačných kompetencií zo strany učiteľov smerovalo k preferovaniu aktívneho vyjadrovania, analytickej práce s textom. S výpočtovou technikou pracovali žiaci len na hodine praktických cvičení. Personálne a interpersonálne kompetencie žiakov boli rozvíjané nesystematicky, čiastočne na hodinách seminárov. Žiaci mali obmedzenú možnosť participovať na práci v tíme a na rozvíjaní hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností.

Vo vzdelávacej oblasti **človek a spoločnosť** sa sledovali predmety dejepis, geografia, náuka o spoločnosti.

Silnou stránkou vyučovania **dejepisu** bolo zrozumiteľné sprístupňovanie poznatkov s prevažujúcim rešpektovaním individuálneho pracovného tempa žiakov. Učitelia podporovali rozvíjanie historického myslenia s dôrazom na prepojenie historických udalostí na súčasnosť, podnecovali žiakov k argumentácii a k pluralite názorov. Prostredníctvom práce s historickými textovými prameňmi rozvíjali čítanie s porozumením, názornosť zvyšovali vhodným využívaním pomôcok. Pri frontálnom opakovaní učiva kládli otázky vyžadujúce aktívne vyjadrovanie, logickú prepojenosť historického diania, na ktoré žiaci odpovedali kultivovane a väčšinou správne. Využitie IKT sa na hospitovaných hodinách vyskytlo len ojedinele, pri samostatnom vypracovaní domácich projektov dvojicami alebo skupinami žiakov. Žiaci v týchto prípadoch preukázali schopnosť kooperácie, väčšinou aj zaujímavej prezentácie. Úroveň niektorých hodín znižoval prevládajúci monologický prejav učiteľov, diktovanie učiva, písanie poznámok do zošitov, neposkytnutý priestor na prezentovanie vedomostí a praktických zručností žiakov. K slabším stránkam vyučovania patrilo sporadické uplatňovanie vzájomnej spolupráce, neprispôsobenie náročnosti úloh rozdielnym vzdelávacím potrebám žiakov. Nerozvíjali sa hodnotiace a sebahodnotiace schopnosti žiakov.

Vo vyučovaní **geografie** možno pozitívne hodnotiť skutočnosť, že takmer všetci učitelia v stimulujúcej pracovnej atmosfére akceptovali správanie žiakov, podporovali medzi nimi vzájomný rešpekt, viedli ich k aktívnemu vyjadrovaniu, prezentovaniu poznatkov. Pri rozvíjaní poznávacích a učebných kompetencií sprístupňovali učivo prevažne zrozumiteľne, v logickom

slede. Zaostávala podpora činností tvorivého charakteru na rozvoj vyšších psychických procesov, menší dôraz bol kladený na posilnenie princípu syntetickosti ako základného aspektu uplatňovaného v geografii na riešenie zložitejších praktických úloh. Na vyše polovici hodín učitelia zadávali úlohy na získavanie informácií z rôznych zdrojov, v malej miere žiaci využili informácie z internetu. Metódy a formy práce, ktoré učitelia zvolili, obmedzovali personálne a interpersonálne kompetencie žiakov, pretože neposkytovali priestor pre vzájomnú komunikáciu a spoluprácu. Výrazné zlepšenie vyžaduje oblasť zohľadňovania vzdelávacích schopností jednotlivcov, rešpektovanie ich individuálneho učebného a pracovného tempa. Vyučujúci uprednostnili motivačné priebežné hodnotenie, hodnotiace a sebahodnotiace zručnosti žiakov neboli rozvíjané.

Poznanky na hodinách **náuky o spoločnosti** boli prístupňované prevažne zrozumiteľným spôsobom, so zreteľom na vytváranie predstáv, avšak s nízkym podielom účelne uplatnených učebných pomôcok a didaktickej techniky. Využívanie medzipredmetových vzťahov pozitívne ovplyvnilo rozvoj poznávacích a učebných kompetencií pri riešení úloh zameraných na porozumenie a aplikáciu, na využitie osvojených poznatkov v praktických súvislostiach. Prispelo k tomu aj vedenie žiakov k aktívnemu vyjadrovaniu. Väčšina žiakov disponovala schopnosťou prezentovať svoje poznatky a zručnosti. Ako motiváciu k napredovaniu žiakov využívali učitelia pochvalu, uplatňovali aj hodnotenie klasifikáciou. I keď žiaci mali poskytnuté príležitosti na vytváranie a prejavovanie hodnotových alebo emocionálnych postojov, ich personálne a interpersonálne kompetencie sa celkove rozvíjali v menšej miere. Negatívom bolo, že na väčšine hodín učitelia vymedzili malý priestor na získavanie informácií z rôznych zdrojov, vôbec nezadávali úlohy vyžadujúce využitie IKT, ojedinele diferencovali úlohy a činnosti s ohľadom na rozdielne vzdelávacie schopnosti jednotlivcov, nerešpektovali ich individuálne pracovné tempo.

Proces výchovy a vzdelávania sa sledoval vo vzdelávacej oblasti **matematika a práca s informáciami** na vyučovacích hodinách predmetov matematika, informatika, programovanie.

Na väčšine hospitovaných hodín **matematiky** bolo realizované priebežné zisťovanie úrovne pochopenia a osvojenia nových poznatkov prostredníctvom spätnej väzby predovšetkým riešením príkladov, kontrolou a následnou analýzou domácich úloh alebo písomných prác, s rešpektovaním individuálneho učebného tempa a rozdielov v schopnostiach žiakov. Pozitívom v rozvíjaní poznávacích a učebných kompetencií žiakov bolo prevažne zrozumiteľné prístupňovanie poznatkov s dôrazom na vytváranie predstáv a pochopenie algoritmu riešenia, preferovanie úloh smerujúcich k rozvoju vyšších psychických procesov, čo sa najviac odzrkadlilo v schopnosti žiakov aplikovať osvojené poznatky a používať správne postupy riešenia. Viditeľný záujem o matematiku prejavili pri spracovaní a dokončení úloh v dohodnutom čase a kvalite, vedeli sa orientovať v matematických pojmoch a súvislostiach, väčšinou využívali správnu odbornú terminológiu. Učitelia viedli žiakov k aktívnemu ústnemu, písomnému a grafickému vyjadrovaniu a k čítaniu matematických vzťahov a pojmov s porozumením. Chybné alebo neúplné odpovede žiakov cielene využívali na upevňovanie správnej argumentácie, v menšom rozsahu ich podnecovali k odhadu výsledkov riešených úloh. Na základe vykonaných hospitácií si vyžaduje zlepšenie najmä rozvíjanie personálnych a interpersonálnych kompetencií vhodnou a primeranou podporou práce žiakov vo dvojiciach a skupinách. Napriek tomu, že v triedach boli žiaci s odlišnými schopnosťami, zručnosťami a vzdelávacími potrebami, diferencovaný prístup bol uplatňovaný len na necelé tretine hodín.

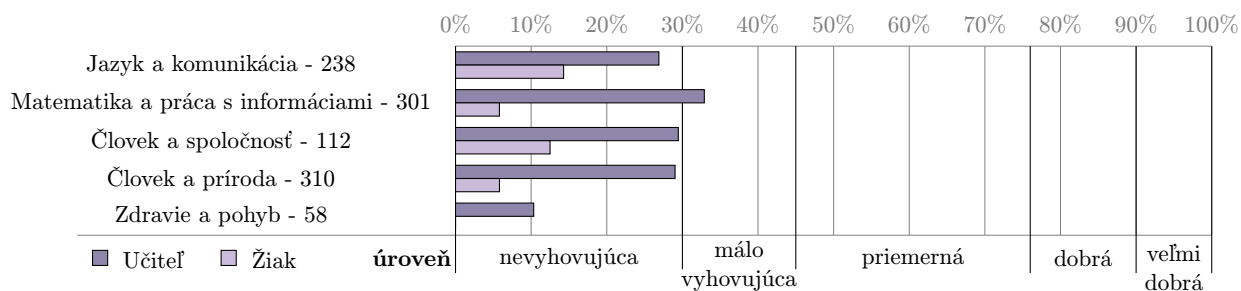
Výchovno-vzdelávací proces vyučovania **informatiky** a **programovania** bol z hľadiska činností učiteľov rozdielny. Disciplinovanosť žiakov a otvorený záujem o učenie mali väčšinou

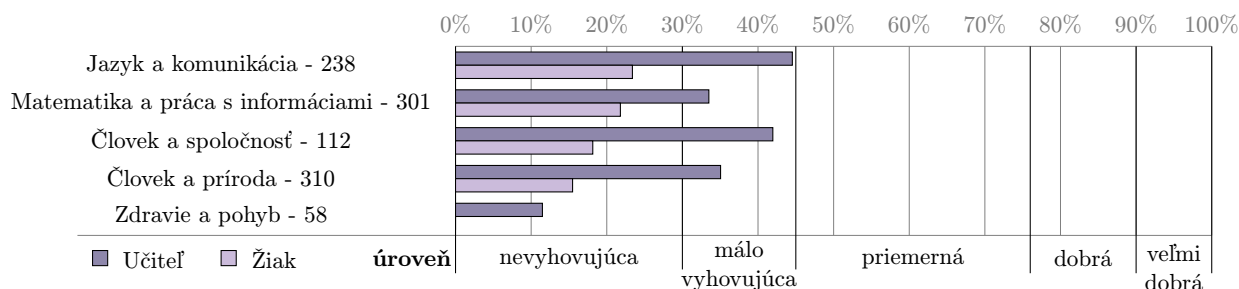
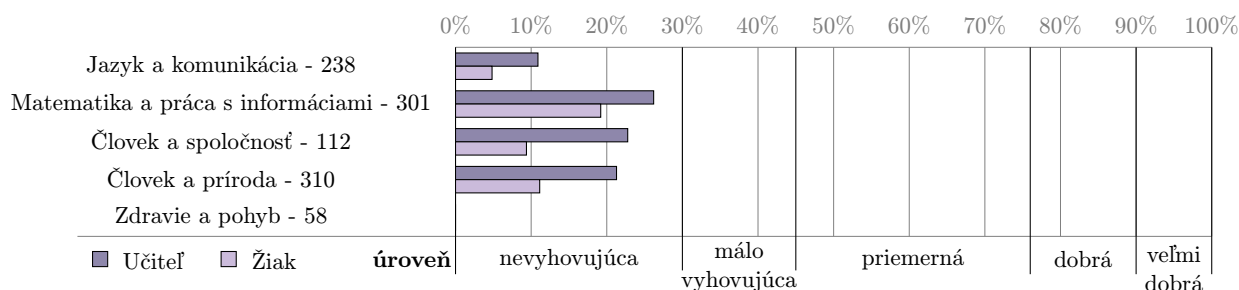
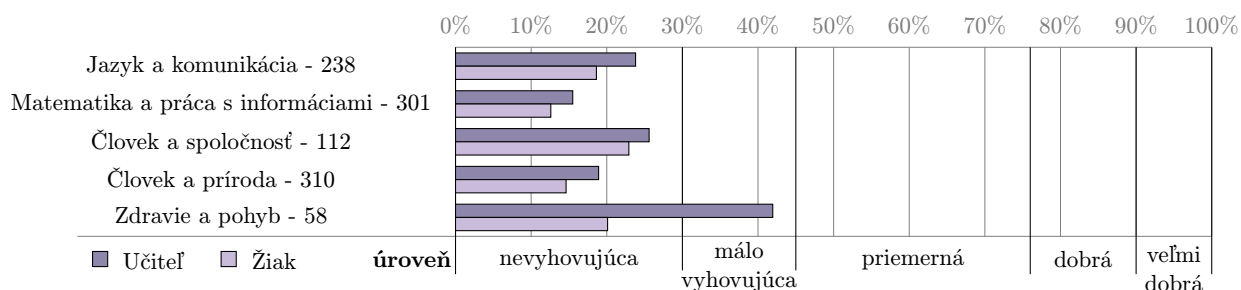
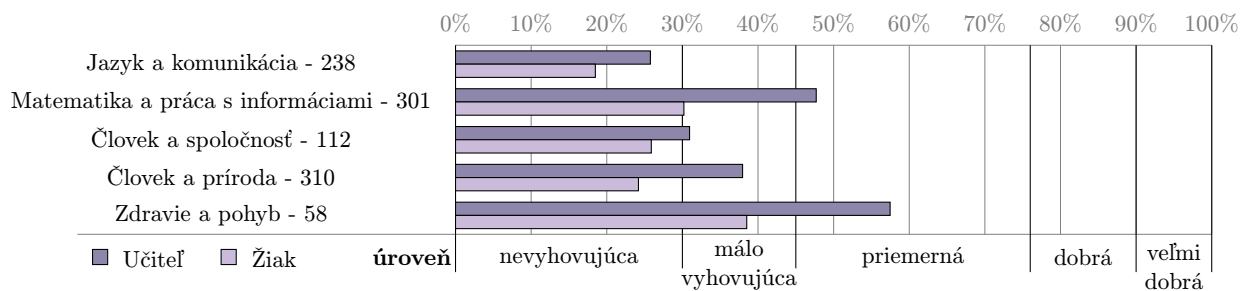
pozitívny vplyv na pracovnú atmosféru v triedach. Na vyučovaní informatiky prevládalo zadávanie úloh na rozvoj vyšších psychických procesov. Učitelia aktivizovali žiakov častým kladením otázok a zadávaním úloh najmä na aplikáciu poznatkov pri tvorbe internetových stránok a pri práci s dostupným softvérom, viedli ich k používaniu správnej terminológie, prevažne rešpektovali ich individuálne pracovné tempo. Žiaci prejavovali záujem aj o riešenie problémových úloh, mali osvojené správne postupy pri práci s aplikačnými programami, väčšina z nich preukázala samostatnosť a tvorivý prístup pri riešení úloh v prezentačnom programe. V predmete programovanie výrazne dominovali úlohy tvorivého charakteru, žiaci vedeli používať príslušný programovací jazyk, pri algoritmickej programov uplatňovali logické postupy. Svoje komunikačné kompetencie najvýraznejšie rozvíjali vyjadrovaním názorov a skúseností pri zhotovovaní prezentácií a projektov. Celkovo v malej miere sa rozvíjali personálne a interpersonálne kompetencie žiakov. Slabšou stránkou vyučovania bola oblasť rozvíjania hodnotenia a sebahodnotenia.

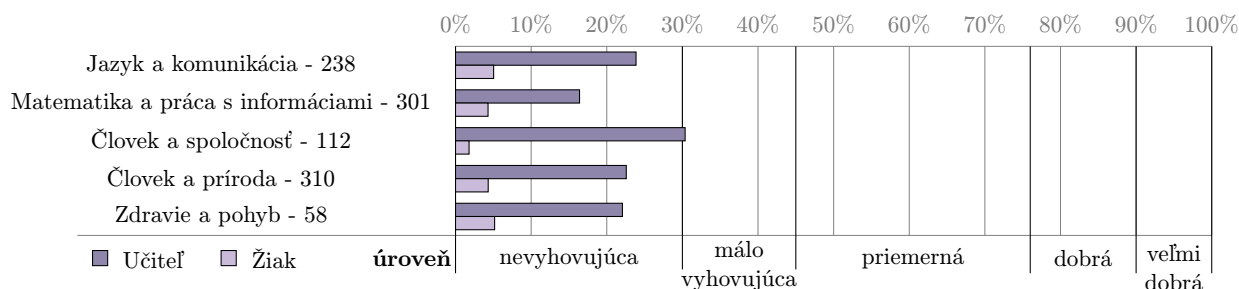
Vyučovací proces vo vzdelávacej oblasti **zdravie a pohyb** v predmete **telesná výchova** sa vyznačoval rozvíjaním praktických návykov žiakov prostredníctvom účelného využívania telovýchovného náradia a náčinia. Učitelia sprístupňovali poznatky odbornou terminológiou, podporovali praktické zručnosti žiakov, pri prevažnej väčšine činností rešpektovali ich telesnú disponovanosť. Predvádzaním praktických ukážok vyučujúci podporovali rozvoj správnych pohybových návykov, techniky cvičebných tvarov, správneho držania tela, vyžadovali dodržiavanie pravidiel bezpečnosti pri cvičení. Žiaci poznali postupy pri cvičení, svoje vedomosti aplikovali v hre, v niektorých pohybových aktivitách sa dopúšťali technických chýb, občas nedodržiavali pravidlá športovej hry. Úlohy dokázali zvládnuť v dohodnutom čase a prevažne v požadovanej kvalite, menšiu zručnosť prejavili pri zhodnotení výsledkov svojej činnosti alebo činnosti spolužiakov. Pri hodnotení výsledkov činností žiakov vyučujúci využívali neformálne hodnotenie, ktoré malo povzbudzujúci charakter. Sociálne kompetencie sa rozvíjali pri pohybových činnostiach, ktoré si vyžadovali vzájomnú pomoc a prácu v skupinách.

Rozvíjanie sledovaných kompetencií v uvedených vzdelávacích oblastiach na G zobrazujú nasledovné grafy. Zaznamenané sú z pohľadu učenia učiteľom a učenia sa žiaka na základe počtu hospitovaných hodín. Vzhľadom na rozdielne počty hospitovaných hodín vo vzdelávacích oblastiach je možné len konštatovať dosiahnutú úroveň rozvoja jednotlivých kompetencií.

Graf 29 Rozvíjanie poznávacích a učebných kompetencií na G

Graf 30 Rozvíjanie komunikačných kompetencií na G**Graf 31** Rozvíjanie kompetencií v oblasti IKT na G**Graf 32** Rozvíjanie sociálnych kompetencií na G**Graf 33** Rozvíjanie praktických návykov a zručností na G

Graf 34 Rozvíjanie hodnotenia a sebahodnotenia na G

Hodnotenie úroveň dosiahnutých vzdelávacích výsledkov vo vybraných predmetoch

V priebehu inšpekcií sa zadávali žiakom v 3. ročníku na G so štvorročným štúdiom vedomostné testy zo slovenského jazyka a literatúry, zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry, z matematiky, z anglického jazyka a v kvinte na G s osemročným štúdiom vedomostné testy zo slovenského jazyka a literatúry, zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry, z matematiky, z maďarského jazyka a literatúry, z anglického a z nemeckého jazyka.

3. ročník na G so štvorročným štúdiom

Test zo **slovenského jazyka a literatúry** písalo celkovo **1 985** žiakov. Ich úspešnosť bola **57,1 %**, čo je málo vyhovujúca úroveň. Žiaci najlepšie zvládli úlohy tematického okruhu Lexikológia (62,4 %) a najslabšie úlohy z okruhu Syntax (52,7 %). V štátnych školách 1 724 žiakov dosiahlo v teste úspešnosť 57,7 %, v cirkevných školách 261 žiakov úspešnosť 52,5 %, čo je málo vyhovujúca úroveň.

Tabuľka 17 Úroveň dosiahnutých vzdelávacích výsledkov žiakov 3. ročníka na G so štvorročným štúdiom vo vybraných predmetoch

Tematický okruh	Úspešnosť žiakov 3. ročníka
Výsledky žiakov 3. ročníka z matematiky	
Priemerná úspešnosť v teste	42,2%
Úvod do štúdia matematiky	31,2%
Funkcie, rovnice, nerovnice I	48,1%
Funkcie, rovnice, nerovnice II	48,1%
Planimetria I	42,5%
Planimetria II	26,6%
Výsledky žiakov 3. ročníka zo slovenského jazyka a literatúry	
Priemerná úspešnosť v teste	57,1%
Literatúra	55,1%
Syntax	52,7%
Lexikológia	62,4%
Štylistika a štýl	52,9%
Výsledky žiakov 3. ročníka zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry v školách s VJM	
Priemerná úspešnosť v teste	58,0%
Jazyk	56,2%
Literatúra	64,0%
Sloh	32,4%
Výsledky žiakov 3.ročníka z anglického jazyka	
Priemerná úspešnosť v teste	64,1%
Jazykové prostriedky	60,8%
Rečové zručnosti	77,1%

Test zo **slovenského jazyka a slovenskej literatúry** v štátnych školách s VJM písalo **111** žiakov, dosiahli priemernú úspešnosť **58,0 %**, čo je málo vyhovujúca úroveň. Najlepšie zvládli úlohy tematického okruhu Literatúra (64,0 %) a najslabšie úlohy z okruhu Sloh (32,4 %).

V teste z **matematiky** dosiahlo **1 124** žiakov priemernú úspešnosť **42,2 %**, čo je nevyhovujúca úroveň. Najslabšie vedomosti preukázali z okruhu Planimetria II (úspešnosť 26,6 %). V štátnych školách dosiahlo 964 žiakov úspešnosť 43,2 %, v cirkevných školách dosiahli 160 žiaci úspešnosť 37,1 %.

Test z **anglického jazyka** písalo celkovo **808** žiakov. Ich úspešnosť bola **64,1 %**, čo je priemerná úroveň. Lepšie zvládli úlohy z tematického okruhu Rečové zručnosti (77,1 %), slabšie výsledky preukázali z okruhu Jazykové prostriedky (60,8 %). V štátnych školách dosiahlo 726 žiakov úspešnosť 64,8 %, čo predstavuje priemernú úroveň, 82 žiakov v cirkevných školách úspešnosť 57,8 %, čo je málo vyhovujúca úroveň.

Kvinta na G s osemročným štúdiom

Test zo **slovenského jazyka a literatúry** písalo **780** žiakov. Ich úspešnosť bola **65,4 %**, čo predstavuje priemernú úroveň. Žiaci najlepšie zvládli úlohy z tematického okruhu Literatúra (82,8 %), najslabšie úlohy z okruhu Sloh (55,5 %). V štátnych školách 616 žiakov dosiahlo v teste úspešnosť 66,6 %, v cirkevných školách 98 žiakov úspešnosť 65,4 %, čo je priemerná úroveň, 66 žiakov súkromných škôl dosiahlo málo vyhovujúcu úroveň (54 %).

Test zo **slovenského jazyka a literatúry** v školách s VJM písalo **44** žiakov, dosiahli priemernú úspešnosť **58,5 %**, čo je málo vyhovujúca úroveň. Najlepšie zvládli úlohy tematického okruhu Čítanie s porozumením (75,0 %) a najslabšie úlohy z okruhu Literatúra (45,8 %). V štátnej škole s VJM dosiahlo 14 žiakov úspešnosť 60,2 %, 30 žiakov cirkevnej školy úspešnosť 57,7 %, čo predstavuje málo vyhovujúcu úroveň.

Test z **maďarského jazyka a literatúry** v štátnej škole s VJM v Banskobystrickom kraji písalo **13** žiakov s úspešnosťou **67,2 %**, čo predstavuje priemernú úroveň. Najlepšie zvládli úlohy tematického okruhu Hláskoslovie (76,9 %) a najslabšie úlohy z okruhu Syntax (59,0 %).

Test z **matematiky** písalo **406** žiakov. Úspešnosť bola **74,0 %**, čo je priemerná úroveň. Najlepšie zvládli úlohy z tematického okruhu Aritmetika (81,1 %) a najslabšie úlohy z okruhu Kombinatorika (62,7 %). V štátnych školách dosiahlo 244 žiakov úspešnosť 75,8 %, 62 žiakov súkromných škôl úspešnosť 74,4 %, 100 žiakov cirkevných škôl úspešnosť 69,4 %.

Test z **anglického jazyka** písalo **412** žiakov. Ich úspešnosť bola **79,5 %**, čo je priemerná úroveň. Najlepšie zvládli úlohy z tematického okruhu Jazykové funkcie (98,1 %), najslabšie (77,3 %) úlohy z okruhu Jazykové prostriedky. Žiaci Trnavského kraja dosiahli veľmi dobrú úroveň (úspešnosť 91,8 %). V štátnych školách dosiahlo 352 žiakov úspešnosť 79,8 % a 88 žiakov v cirkevných školách úspešnosť 77,1 %.

Test z **nemeckého jazyka** písalo 25 žiakov v Trnavskom kraji, ich úspešnosť dosiahla priemernú úroveň **72,3 %**. Najlepšie zvládli úlohy z okruhu Tematické okruhy (83,0 %) a najslabšie úlohy z tematického okruhu Rečové zručnosti (60,0 %).

Tabuľka 18 Úroveň dosiahnutých vzdelávacích výsledkov žiakov kvinty na G s osemročným štúdiom vo vybraných predmetoch

Tematický okruh	Úspešnosť žiakov kvinty
Výsledky žiakov kvinty z matematiky	
Priemerná úspešnosť v teste	74,0%
Aritmetika	81,1%
Kombinatorika	62,7%
Algebra	80,8%
Geometria	67,1%
Výsledky žiakov kvinty zo slovenského jazyka a literatúry	
Priemerná úspešnosť v teste	65,4%
Zvuková stránka jazyka a pravopis	59,9%
Lexikológia	71,5%
Morfológia	63,1%
Syntax	62,0%
Sloh	55,5%
Literatúra	82,8%
Výsledky žiakov kvinty zo slovenského jazyka a literatúry v školách s VJM	
Priemerná úspešnosť v teste	58,5%
Jazykové prostriedky	65,5%
Čítanie s porozumením	75,0%
Písomný prejav	63,6%
Gramatika	59,9%
Literatúra	45,8%
Výsledky žiakov kvinty z maďarského jazyka a literatúry	
Priemerná úspešnosť v teste	67,2%
Literatúra	67,7%
Hláskoslovie	76,9%
Morfológia	65,4%
Lexikológia	63,1%
Syntax	59,0%
Pravopis	74,4%
Výsledky žiakov kvinty z anglického jazyka	
Priemerná úspešnosť v teste	79,5%
Tematické okruhy	92,7%
Jazykové funkcie	98,1%
Rečové zručnosti	85,0%
Jazykové prostriedky	77,3%
Výsledky žiakov kvinty z nemeckého jazyka	
Priemerná úspešnosť v teste	72,3%
Tematické okruhy	83,0%
Rečové zručnosti	60,0%
Jazykové prostriedky	71,0%

Žiaci v kvinte na G s osemročným štúdiom dosiahli v porovnaní so žiakmi v **9. ročníku ZŠ výrazne lepšie výsledky** v predmetoch slovenský jazyk a literatúra, matematika, anglický jazyk a nemecký jazyk, v ostatných testovaných predmetoch boli ich výsledky porovnateľné.

Tabuľka 19 Porovnanie úrovne dosiahnutých vzdelávacích výsledkov žiakov vo vybraných predmetoch v kvinte na G s osemročným štúdiom s výsledkami žiakov v 9. ročníku ZŠ

Predmet	Úspešnosť	
	kvinta na G s 8-ročným štúdiom	9. ročník ZŠ
Slovenský jazyk a literatúra	65,4%	58,7%
Slovenský jazyk a literatúra v školách s VJM	58,5%	53,3%
Maďarský jazyk a literatúra	67,2%	63,3%
Matematika	74,0%	61,7%
Anglický jazyk	79,5%	55,2%
Nemecký jazyk	72,3%	42,2%

Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov

Na základe zistení ŠŠI uplatnila voči kontrolovaným subjektom **37 odporúčaní**, ktoré smerovali k odstráneniu nedostatkov v oblastiach vyžadujúcich zlepšenie, k vykonaniu analýzy dosiahnutých vzdelávacích výsledkov v testovaných predmetoch a uložila **5 opatrení** na odstránenie nedostatkov, ktoré súviseli s neplnením učebných osnov v predmetoch slovenský jazyk a literatúra, slovenský jazyk a slovenská literatúra, náuka o spoločnosti; týkali sa zosúladenia počtu žiakov v triedach s platnou právnou normou.

1.3.2 Výsledky vyučovania a učenia sa žiakov vo vybraných predmetoch v strednej odbornej škole

Inšpekcie sa vykonali v **50 štátnych**, **14 súkromných školách** a v **1 škole cirkevnej**. S VJS/VJM bolo 5 škôl. V sledovaných **65 školách (12,95 % z celkového počtu SOŠ v SR)** sa uskutočnilo v študijných a učebných odboroch **2 043 hospitácií**, z toho **1 425** na teoretickom a **618** na praktickom vyučovaní.

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa - všeobecné vzdelávanie

Vo všeobecnom vzdelávaní bolo v študijných a učebných odboroch vykonaných celkom **781** hospitácií.

Vo vzdelávacej oblasti **jazyk a komunikácia** sa sledovali predmety slovenský jazyk a literatúra, slovenský jazyk a slovenská literatúra, anglický jazyk a nemecký jazyk.

Na hodinách **slovenského jazyka a literatúry** prevládal najmä v študijných odboroch záujem žiakov o učenie. Ciele vyučovacích hodín učitelia zväčša jasne formulovali. Ich napĺňanie overovali prostredníctvom spätnej väzby v priebehu celého procesu, v menšej miere zisťovali splnenie stanovených cieľov v závere hodiny. Základné poznatky sprístupňovali zrozumiteľným spôsobom, predovšetkým uplatňovaním klasických metód výkladu a riadeného rozhovoru. Rozvoj poznávacích, učebných i komunikačných spôsobilostí podporovali primeranou prácou s učebnicou i s vhodne pripravenými aktualizovanými ukážkami. Iné učebné pomôcky a didaktická technika boli využívané výnimočne. Prostredníctvom textových ukážok žiaci dokázali vyhovujúco prezentovať svoje emocionálne a hodnotové postoje, vyjadrovať názory a skúsenosti. Prevažne kultivovane a zároveň vecne správne vedeli odpovedať na otázky zamerané na rozvoj porozumenia a aplikácie, v malej miere boli tvoriví, hoci osvojené poznatky využívali zvyčajne bez väčších problémov. Učitelia často motivovali žiakov k napredovaniu priebežným verbálnym hodnotením ich prejavov a výsledkov činnosti, menej uplatňovali hodnotenie klasifikáciou. Na rozvíjanie sociálnych kompetencií žiakov

nekládli primeraný dôraz. Neviedli ich k tímovej práci, nepodporovali vzájomnú komunikáciu, dostatočnú pozornosť nevenovali úlohám zohľadňujúcim rozdielne vzdelávacie potreby žiakov. Malý priestor poskytli žiakom na rozvíjanie hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností. Rozvíjanie komunikácie v oblasti IKT bolo orientované predovšetkým na sporadické zadanie domácej úlohy, ktorá si vyžadovala jej využitie. Silnou stránkou procesu vyučovania bolo vytváranie a podporovanie podnetnej atmosféry a taktný prístup učiteľov k žiakom.

Úroveň predmetu **slovenský jazyk a slovenská literatúra** v školách s VJN bola čiastočne poznačená slabšími vyjadrovacími schopnosťami žiakov. Ich komunikačné kompetencie učiteľa prevažne rozvíjali, ale nie vždy cieľavedome. K aktívnemu súvislému prejavu ich povzbudzovali najmä pri prezentácii osvojených poznatkov, menej pozornosti venovali rozvoju rečových zručností pri čítaní a počúvaní s porozumením, absentovalo podnecovanie k súvislému vyjadrovaniu názorov a skúseností, málo príležitostí im vytvárali na preukázanie hodnotových postojov. Slabo podporovali komunikáciu žiakov pri práci vo dvojiciach či v skupinách. Nedostatky vo verbálnom i v písomnom prejave niektorých pedagógov ovplyvnili zrozumiteľnosť sprístupňovaného učiva. Poznávacie a učebné spôsobilosti rozvíjali učitelia úlohami zameranými hlavne na porozumenie a aplikáciu, ale bez akceptácie rozdielnych vzdelávacích zručností žiakov. Málo im pripravovali a zadávali úlohy tvorivé, ojedinele úlohy, ktoré si vyžadovali prácu s rôznymi zdrojmi informácií. Žiaci výnimočne vedeli správne odpovedať aj na jednoduché otázky zamerané na porozumenie, zriedka boli schopní spracovať a dokončiť zadania samostatne. Sebahodnotiace zručnosti žiakov nepodporovali, aj z toho dôvodu žiaci nedokázali hodnotiť vlastné výkony ani činnosti spolužiakov. Rozvíjanie praktických návykov a zručností s pomocou účelne využitých učebných pomôcok a didaktickej techniky bolo zreteľne prítomné na väčšine hospitovaných hodín. Žiaci pri praktických činnostiach uplatňovali správne postupy. Spolu s príjemnou atmosférou a citelným vzájomným rešpektom patrili tieto sledované javy k najvýraznejším pozitívam.

Vytváranie priaznivej cudzojazyčnej atmosféry, sústavný verbálny kontakt učiteľa so žiakmi, obojstranne ústretová komunikácia podporujúca sebadôveru žiakov patrili k silným stránkam vyučovania **cudzích jazykov** (anglický jazyk, nemecký jazyk). Takmer na polovici sledovaných hodín však neboli jasne a zrozumiteľne formulované ciele vyučovania, boli obmedzené na pomenovanie témy a určenie organizačných postupov. Učitelia ani žiaci tak nemali dostatočnú spätnú väzbu o efektívnosti hodiny, o napĺňaní rozvíjaných kompetencií. Poznávacie a učebné spôsobilosti neboli prehlbované komplexne. Nové poznatky vyučujúci sprístupňovali prevažne zrozumiteľným a primeraným spôsobom, s dôrazom na využívanie osvojených javov v praktických činnostiach. Žiaci pracovali s textom v písanej alebo auditívnej forme, zvyčajne chápali jeho obsah, vedeli prezentovať a využiť nadobudnuté vedomosti pri riešení bežných problémových situácií, dokázali riešiť menej náročné aplikačné úlohy. S ojedinele zadávanými tvorivými úlohami samostatne pracovať nevedeli. V oblasti rozvíjania komunikačných kompetencií sústredili pedagógovia pozornosť predovšetkým na počúvanie a čítanie s porozumením. Podnecovali žiakov k súvislému vyjadrovaniu sa hlavne pri aplikácii poznatkov o reáliách, dbali na zreteľnú a kultivovanú komunikáciu, dodržiavanie jazykových a štylistických noriem. Menej príležitostí na rozvoj rečových zručností im vytvárali pri prezentácii spoločných pracovných činností v tíme, málo ich podnecovali k vyjadrovaniu názorov a postojov. Rečová pohotovosť najmä žiakov učebných odborov bola ovplyvnená nezáujmom o cudzí jazyk, slabou slovnou zásobou a nedostatkami v uplatňovaní gramatických pravidiel. Žiaci sa do procesu zapájali sporadicky, väčšinou pasívne prijímali poznatky, na ich vyvodzovaní sa sami nepodieľali. V prevažnej miere sa nedokázali správne a vecne cudzojazyčne vyjadrovať. Vyučovanie rovnako v študijných i v učebných odboroch

negatívne ovplyvňovala sporadická diferenciacia úloh s ohľadom na rozdielne vzdelávacie schopnosti žiakov. Učitelia nepodporovali hodnotiace a sebahodnotiace zručnosti, nevedeli žiakov k určovaniu a pomenovaniu kvalít alebo nedostatkov vo vlastnom učení, či pracovnom výkone spolužiakov.

V sledovanej vzdelávacej oblasti **človek, hodnoty a spoločnosť** boli vykonané hospitácie v predmetoch **etická výchova, dejepis, občianska náuka/náuka o spoločnosti**. Takmer na všetkých hodinách učitelia s podporou učebných pomôcok a didaktickej techniky sprístupňovali nové učivo zrozumiteľným spôsobom, prevažne formou výkladu, riadeného rozhovoru, ale i formou kvalifikovane uplatňovaného zážitkového učenia. Úroveň pochopenia a osvojenia poznatkov zisťovali priebežne spätnou väzbou. Účinne využívali medzipredmetové vzťahy. Poznávacie a učebné kompetencie dostatočne a premyslene rozvíjali úlohami a otázkami na porozumenie i aplikáciu, oveľa menej na riešenie tvorivých a problémových situácií. Väčšina žiakov prejavovala o učenie sústavný záujem, zvyčajne vedeli správne odpovedať na jednoduché otázky, výrazne dokázali prezentovať a aplikovať osvojené poznatky. Menej zruční boli pri argumentácii, hľadaní logických súvislostí, ojedinele samostatne vedeli uvažovať, na základe zistení tvoriť závery. Mnohí pedagógovia v procese učenia vytvárali vhodné podmienky na rozvíjanie komunikačných kompetencií. Žiaci zväčša nemali problémy s aktívnym vyjadrovaním, zapájali sa do diskusie, vedeli primerane obhájiť svoje stanoviská, zmysluplne pracovať s textom. Menej priestoru mali na vytváranie a prejavovanie hodnotových a emocionálnych postojov, len čiastočne mali možnosť vo vyučovanom procese pracovať s rôznymi informačnými prameňmi. Úlohy vyžadujúce využitie IKT riešili najmä v rámci domácej prípravy. K silným stránkam vyučovania etickej výchovy patrilo rozvíjanie personálnych a interpersonálnych kompetencií. Na iných hodinách žiakom sociálne zručnosti často chýbali, učitelia ich minimálne viedli k dodržiavaniu pravidiel tímovej práce. Na väčšine sledovaných hodín absentovalo zohľadňovanie vzdelávacích potrieb jednotlivcov. Atmosféra vyučovania bola prevažne motivujúca.

Efektivitu vyučovania predmetov **fyzika** a **chémia** patriacich do vzdelávacej oblasti **človek a príroda** na väčšine hospitovaných hodín posilňovalo účelné využívanie učebných pomôcok a didaktickej techniky počas sprístupňovania nového učiva, ale i pri opakovaní tematických celkov. Pozitívom bolo i využívanie IKT najmä na vyučovaní chémie. Prezentácie pripravené učiteľmi i žiakmi napomáhali pri realizácii stanovených vzdelávacích cieľov. Na oboch predmetoch zreteľne prispievalo k rozvíjaniu poznávacích a učebných kompetencií žiakov zrozumiteľné a odborne kvalitné sprostredkovanie vedomostí variabilnými formami a metódami práce, s dôrazom na praktickú aplikáciu, ale zároveň aj cieľavedomé uplatňovanie medzipredmetových vzťahov. Žiaci prejavovali o učenie značný záujem, prevažne správne vedeli odpovedať na otázky zacielené na porozumenie, vedeli aplikovať osvojené poznatky, uplatniť informácie získané z rôznych prameňov. Vyučujúci zadávali žiakom aj úlohy problémové, ktoré ojedinele dokázali samostatne a tvorivo vyriešiť. Individuálne učebné a pracovné tempo žiakov bolo na vyučovacích hodinách badateľne rešpektované. Ich sociálne kompetencie boli primerane rozvíjané hlavne prostredníctvom úloh vyžadujúcich vzájomnú komunikáciu, spoluprácu a pomoc, čo súčasne prispievalo k pozitívnej a priaznivej atmosfére vyučovania. Učitelia ich systematicky viedli k aktívnemu vyjadrovaniu, zapájali do diskusie, podnecovali k využívaniu vedomostí z iných predmetov. Vytvorené príležitosti na prezentovanie názorov, skúseností i poznatkov dokázali zväčša vhodne využiť. Vyučujúci často motivovali žiakov priebežným slovným povzbudzovaním. Žiaci svoje výkony, ale ani prácu spolužiakov zvyčajne zhodnotiť nedokázali.

Proces výchovy a vzdelávania sa vo vzdelávacej oblasti **matematika a práca s in-**

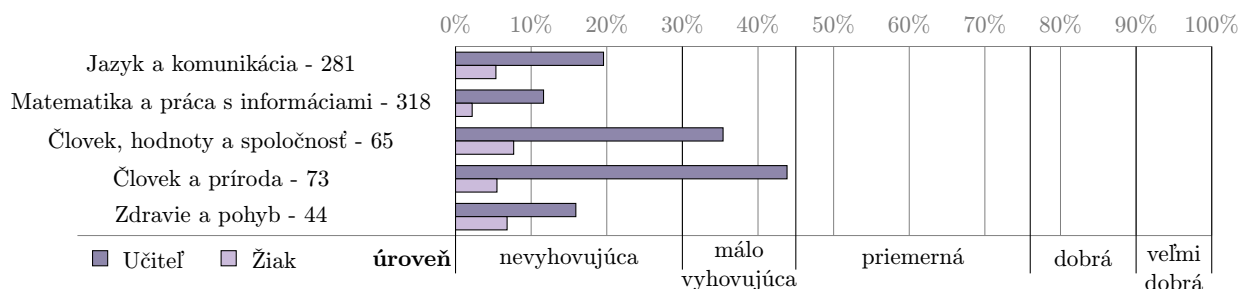
formáciami kontroloval v učebných predmetoch **aplikovaná informatika/informatika** a **matematika**. Silnou stránkou väčšiny sledovaných hodín bolo vytvorenie pokojnej pracovnej atmosféry, v ktorej prevládali vzájomná akceptácia, obojstranný rešpekt, záujem o učenie. Zlepšenie si v oboch predmetoch vyžadovala oblasť hodnotenia a sebahodnotenia i rozvíjanie sociálnych spôsobilostí. Neformálne priebežné slovné hodnotenie využili učitelia na polovici sledovaných hodín, hodnotenie známku bolo realizované výnimočne. Rovnako výnimočne dokázali žiaci zhodnotiť svoje kvality alebo nedostatky v učení, výsledky činnosti spolužiakov. Sociálne kompetencie rozvíjali učitelia ojedinele. Sotva tretina žiakov vedela vyjadriť súvisle svoje názory, prezentovať postoje, pracovať v skupinách či vo dvojiciach. Učitelia zriedkavo diferencovali úlohy a činnosti s ohľadom na rozdielne vzdelávacie potreby žiakov. Rozvíjanie poznávacích a učebných kompetencií bolo realizované hlavne formou zrozumiteľného sprístupňovania poznatkov, s dôrazom na praktickú aplikáciu. Pri praktických činnostiach zameraných na mechanické riešenie úloh preukázali žiaci dostatočné zručnosti. V malej miere sa objavovali zadania vyžadujúce samostatné a kritické myslenie, tvorivosť či logické uvažovanie. Na hodinách matematiky často chýbalo účelné využívanie učebných pomôcok a didaktickej techniky, čo znižovalo zrozumiteľnosť výkladu predovšetkým v učebných odboroch. Sprístupňovanie učiva neraz určovali prvotné vedomosti žiakov, ktoré nespĺňali ani úroveň a požiadavky základnej školy. Na vyučovacích hodinách prevládali tradičné metódy a formy práce, s dominantným postavením učiteľa. Kompetencie v oblasti rozvíjania komunikácie boli napĺňané sporadicky v oboch sledovaných predmetoch. Učitelia zvyčajne neformulovali problémy, ktoré by umožnili žiakom diskutovať, aktívne vyjadrovať vlastné názory, argumentovať. Žiaci mali len ojedinele príležitosť na rozvíjanie čítania s porozumením a následnú analýzu zadania, pretože v priebehu vyučovacích hodín mali možnosť zriedka využívať tabuľky, učebnice. Na väčšine hodín informatiky/aplikovanej informatiky mali žiaci vytvorené podmienky na praktické rozvíjanie počítačových zručností účelným využívaním výpočtovej a didaktickej techniky. Vo väčšej miere boli zohľadňované vzdelávacie schopnosti jednotlivcov.

Vyučovací proces vo vzdelávacej oblasti **zdravie a pohyb** v predmete **telesná výchova** sa vyznačoval výraznou podporou sociálnych kompetencií žiakov takmer na všetkých hospitovaných hodinách. Žiaci sa prevažne vedeli realizovať vo dvojiciach i v skupinách, najmä v študijných odboroch vedeli spolupracovať, dokázali si pomáhať. Mali vytvorený dostatočný priestor na prejavovanie hodnotových postojov, vyjadrovanie názorov, na získavanie celoživotných návykov pre pohybové a športové aktivity. Poznávacie a učebné kompetencie boli na všetkých hodinách vhodne rozvíjané. Nové poznatky boli sprístupňované s podporou odbornej terminológie vyučujúcich zrozumiteľne, názorným predvádzaním praktických ukážok, rozvíjané premysleným výberom a realizáciou jednotlivých pohybových činností. Žiaci zväčša boli vedení k správnym postupom pri zvládaní konkrétnych činností. Zadávané úlohy boli takmer na polovici hodín diferencované vzhľadom na rozdielne vzdelávacie potreby žiakov, ich pohybové schopnosti a zručnosti, rešpektovanie individuálneho pracovného tempa bolo uplatňované skoro vždy. Menej boli vzdelávacie potreby žiakov zohľadňované v učebných odboroch. Žiaci prejavovali záujem o pohybové činnosti, dokázali prezentovať svoje praktické návyky a zručnosti s individuálnymi rozdielmi vzhľadom na somatotypické danosti jednotlivcov a schopnosť učiť sa pohybu. Zvyčajne vedeli účelne využívať telovýchovné náradie a náčinie, dokončiť úlohu v dohodnutej kvalite a v určenom čase. Na tretine sledovaných hodín nedodržiavali pravidlá bezpečnosti a ochrany zdravia pri cvičení. Pri hodnotení žiackych výkonov učitelia prevažne motivujúco využívali priebežné neformálne slovné hodnotenie. Takmer na polovici sledovaných hodín podporovali hodnotiace a sebahodnotiace zručnosti

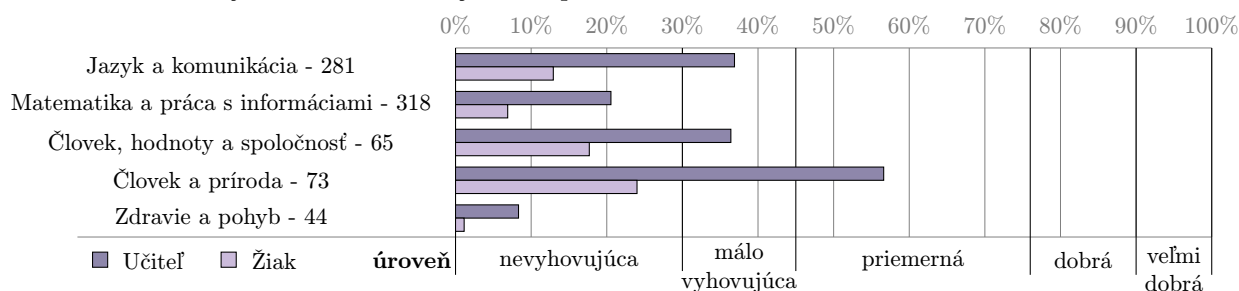
žiakov, ale iba výnimočne ich žiaci dokázali uplatniť. Atmosféra na vyučovaní bola pozitívna.

Rozvíjanie sledovaných kompetencií v uvedených vzdelávacích oblastiach v SOŠ zobrazujú nasledovné grafy. Zaznamenané sú z pohľadu učenia učiteľom a učenia sa žiakom na základe počtu hospitovaných hodín. Vzhľadom na rozdielne počty hospitovaných hodín vo vzdelávacích oblastiach je možné len konštatovať dosiahnutú úroveň rozvoja jednotlivých kompetencií.

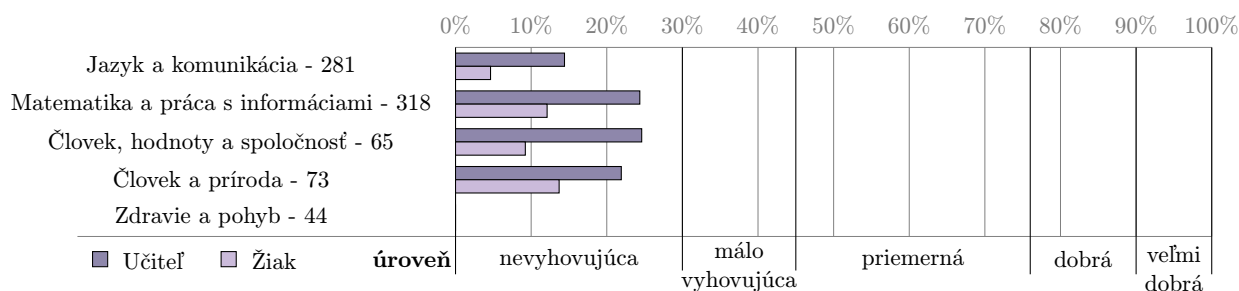
Graf 35 Rozvíjanie poznávacích a učebných kompetencií v SOŠ

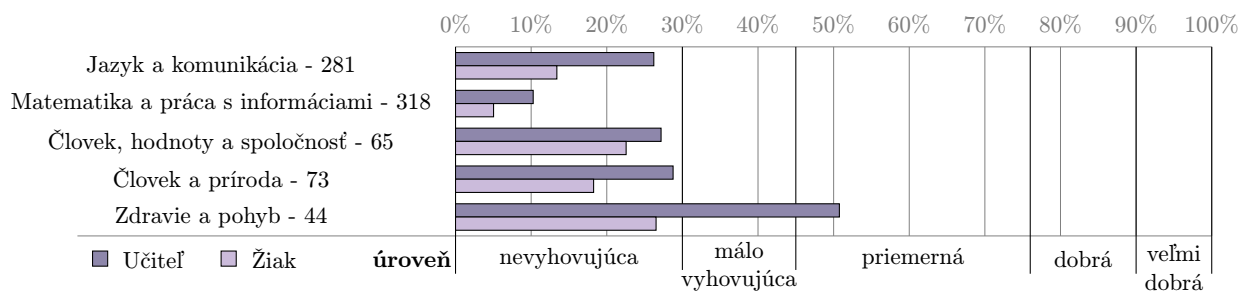
Graf 36 Rozvíjanie komunikačných kompetencií v SOŠ

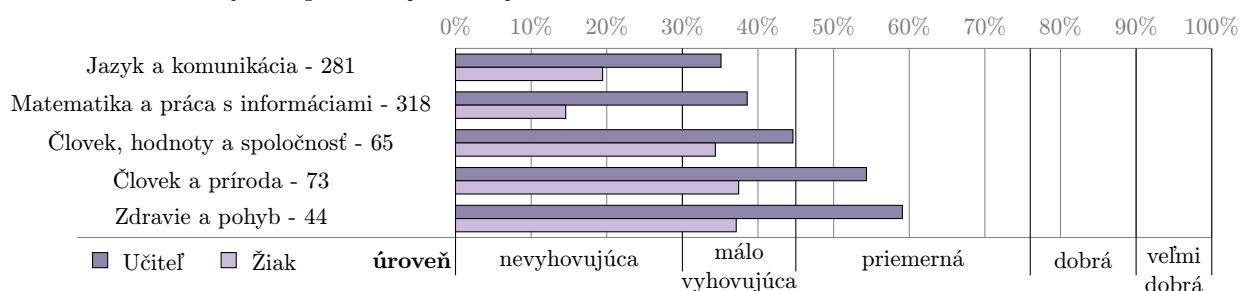
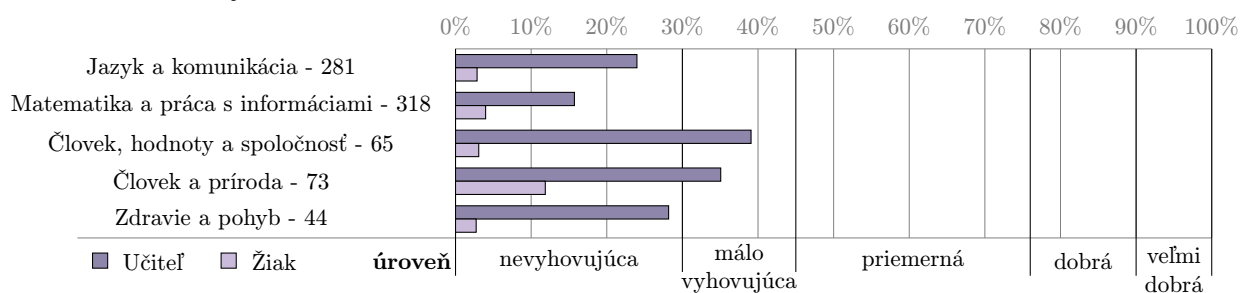

Graf 37 Rozvíjanie kompetencií v oblasti IKT v SOŠ

Graf 38 Rozvíjanie sociálnych kompetencií v SOŠ

Graf 39 Rozvíjanie praktických návykov a zručností v SOŠ**Graf 40** Rozvíjanie hodnotenia a sebahodnotenia v SOŠ**Stav a úroveň vyučovania a učenia sa - odborné vzdelávanie**

Celkom bolo v odbornom vzdelávaní vykonaných **1 262** hospitácií, z toho v teoretickom vyučovaní **644** a v praktickom vyučovaní **618** hospitácií.

Teoretické vyučovanie

Vyučovanie **odborných predmetov** sa sledovalo v skupine **12** študijných odborov (hutníctvo; strojárstvo a ostatná kovospracujúca výroba; elektrotechnika; textil a odevníctvo; spracúvanie dreva a výroba hudobných nástrojov; polygrafia a médiá; stavebníctvo, geodézia a kartografia; doprava, pošty a telekomunikácie; špeciálne technické odbory; ekonomika a organizácia, obchod a služby; poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka; umenie a umeleckoremeselná výroba). Takmer na všetkých hodinách boli nové poznatky sprístupňované prijateľným, zrozumiteľným spôsobom, v logickom slede. Učitelia prakticky aplikovali preberané učivo, čo podnecovalo sústredenost väčšiny žiakov, ktorí zvyčajne vedeli správne odpovedať na otázky zamerané na porozumenie a zároveň vedeli prezentovať a použiť osvojené vedomosti a zručnosti aj z iných predmetov. Najmä tam, kde boli uplatňované zaujímavé metódy a formy práce, prejavovali o učenie zvýšený záujem. Silnou stránkou vyučovania bola aktualizácia učiva, s výrazným a zmysluplným využitím medzipredmetových vzťahov. Poznávacie a učebné kompetencie žiakov vyučujúci nerozvíjali komplexne. Sotva na polovici sledovaných hodín zadávali úlohy vyžadujúce tvorivé, divergentné riešenia alebo prácu s informáciami z rôznych zdrojov. Spravidla len na odborných predmetoch, ktorých charakter to priamo určoval, vytvárali príležitosti na využitie IKT. Slabú samostatnosť, nápaditosť žiakov pri riešení problémových situácií, nízku schopnosť triediť a využívať informácie negatívne ovplyvňovalo aj neraz sa vyskytujúce mechanické diktovanie poznámok. Pedagógovia vo veľkej miere rešpektovali individuálne učebné a pracovné tempo žiakov, v minimálnej miere diferencovali úlohy s ohľadom na ich rozdielne vzdelávacie potreby. Účinne, prostredníctvom spätnej väzby, zisťovali úroveň pochopenia a osvojenia vedomostí. Často účelne využívali najmä názorné učebné pomôcky, oveľa menej didaktickú techniku.

V niektorých odborných predmetoch absencia učebných pomôcok, nevytvorenie adekvátnych materiálo-technických podmienok mali negatívny vplyv na úroveň vyučovania, plnenie učebných osnov. Rozvíjanie praktických návykov a zručností učiteľa výrazne podporovali. Žiaci používali prevažne správne postupy pri práci, dodržiavali pravidlá bezpečnosti a ochrany zdravia. V oblasti komunikačných kompetencií učiteľa na väčšine hodín viedli žiakov k aktívnemu vyjadrovaniu, menej k práci s textom, čítaniu s porozumením, k chápaniu a vysvetľovaniu odborných pojmov a súvislostí. Žiaci sa vyjadrovali z veľkej časti vecne správne a zrozumiteľne, poznatky vedeli prezentovať, používali správnu odbornú terminológiu, hoci v ojedinelých prípadoch sa vyskytli nedostatky v používaní odbornej terminológie aj u samotných učiteľov. Diktovanie učiva na niektorých hodinách znižovalo aj rozvíjanie komunikačných kompetencií. Atmosféra vyučovania bola vo veľkej miere pozitívna a pracovná, zvyšovala efektivitu vyučovania. Organizácia hodín neposilňovala rozvíjanie sociálnych zručností. Žiakom boli príležitosti na vytváranie a prejavovanie hodnotových postojov dostatočne poskytované, zvyčajne ich vhodne využili, ale sotva na tretine hodín im bol vytvorený priestor na komunikáciu a prácu vo dvojiciach či v skupinách. Zlepšenie si vyžadovala aj oblasť hodnotenia. Motiváciu k napredovaniu v učení posilňovalo priebežné formálne slovné hodnotenie približne na polovici sledovaných hodín, na necelej tretine hodín využili učiteľa hodnotenie známku. Viacerí nehodnotili prejavy žiakov žiadnym spôsobom, iba sporadicky využili pochvalu ako neformálne slovné hodnotenie. Nepodporovanie sebahodnotiacich zručností sa prejavilo v absentujúcich schopnostiach žiakov zhodnotiť svoje výkony alebo činnosti spolužiakov.

V skupine 5 sledovaných učebných odborov (strojárstvo a ostatná kovospracujúca výroba; elektrotechnika; spracúvanie dreva a výroba hudobných nástrojov; stavebníctvo, geodézia a kartografia; ekonomika a organizácia, obchod a služby) na vyučovaní odborných predmetov zabezpečovali učiteľa osvojenie poznatkov v súlade s učebnými osnovami. Na tretine hospitovaných hodín absentovali jednoznačné, jasné formulácie vyučovacích cieľov s ohľadom na činnosť žiakov, overovanie pochopenia a osvojenia preberaného učiva prostredníctvom účinnej spätnej väzby. Vzdelávacie potreby žiakov boli výrazne rešpektované najmä formou doplnujúceho výkladu i prispôbovaním pracovného tempa schopnostiam jednotlivcov. K silným stránkam procesu patrilo sprístupňovanie vedomostí zrozumiteľným, ale hlavne primeraným spôsobom, s dôrazom na uplatňovanie praktickej aplikácie. Prevažne však išlo o sprostredkovanie hotových informácií. Prevládala informačno-receptívna metóda, výklad a prednáška, len v malej miere boli využívané metódy aktivizujúce. Väčšina žiakov (77 %) prejavovala o učenie záujem a na viac ako polovici hodín vedela správne riešiť úlohy na porozumenie (66 %), využiť skúsenosti z iných predmetov (60 %), pri praktických činnostiach používať správne postupy (53 %). Zadania vyžadujúce tvorivosť, prácu s informáciami z rôznych zdrojov sa objavovali výnimočne a z reakcií žiakov vyplynulo, že sa s nimi na vyučovacích hodinách bežne nestretávajú. Zručnosti s IKT malo možnosť preukázať sotva 9 % z nich. Efektivitu vyučovania podporovalo v značnej miere využitie názorných učebných pomôcok, oveľa menej sa využívala didaktická technika. Rozvíjanie komunikačných kompetencií bolo takmer na tretine hodín nezreteľné. Znižovalo ho pasívne prijímanie vedomostí pri často sa vyskytujúcom diktovaní učiva. Žiaci boli zvyčajne vedení k jednoduchej komunikácii o preberanej učebnej téme, neboli však dostatočne podnecovaní k súvislému vyjadrovaniu, k primeranej prezentácii osvojených poznatkov a výsledkov činnosti. Sporadicky sa zapájali do diskusie, slabo zvládali prácu s odborným textom, nedostatky sa vyskytovali aj v používaní odbornej terminológie. Pracovné návyky a zručnosti učiteľa rozvíjali primerane. Žiaci prevažne uplatňovali správne pracovné postupy, dbali

na dodržiavanie pravidiel bezpečnosti, zriedka sa im darilo spracovať a dokončiť zadané úlohy kvalitne a v určenom čase. Úplne výnimočne boli rozvíjané sociálne kompetencie. Vyučujúci nepodporovali tímovú prácu, nezadávali úlohy vyžadujúce vzájomnú kooperáciu a pomoc. Zlepšenie si vyžaduje rovnako oblasť hodnotenia a sebahodnotenia. Hodnotenie klasifikáciou sa uplatňovalo ojedinele, na polovici sledovaných hodín učitelia hodnotili iba verbálne, pričom nezisťovali príčiny nedostatkov vo vedomostiach. Hodnotiace a sebahodnotiace zručnosti žiaci nepreukázali. Atmosféra na vyučovaní bola vcelku motivujúca, pozitívna, pracovná, ale požiadavky na disciplínu neboli zo strany žiakov vždy plne akceptované.

Vyučovanie **ekonomických predmetov** sa uskutočnilo v študijných odboroch zväčša v pozitívnej pracovnej atmosfére. Stanovené pravidlá správania a vzájomného rešpektovania sa boli v učebných odboroch menej dodržiavané, dostatočne nebola podporovaná sebadôvera žiakov. Takmer polovica učiteľov nedokázala v úvode sledovaných hodín jasne formulovať cieľ a špecifikovať očakávané výsledky učenia. Úroveň pochopenia a osvojenia základných ekonomických poznatkov danej učebnej témy priebežne zisťovalo len necelých 66 % pedagógov. Najmä v učebných odboroch bola spätná väzba málo účinne využívaná. Vyučujúci učivo objasňovali prevažne zrozumiteľným spôsobom, úlohy orientovali na rozvoj porozumenia, ale aj na praktickú aplikáciu, pričom primerane rešpektovali vzdelávacie potreby žiakov a pracovné tempo prispôbovali ich individuálnym možnostiam. Väčšina žiakov prejavovala záujem o osvojenie nových vedomostí, nie vždy dokázali správne odpovedať na otázky, poznatky aplikovať. Výnimočne sa na hospitovaných hodinách vyskytovali úlohy rozvíjajúce kreativitu, absentovalo uvádzanie žiakov do problémových situácií a hľadanie optimálnych riešení, v dôsledku čoho sa menej rozvíjali aj ich intelektuálne schopnosti. Žiaci ojedinele vedeli samostatne navrhovať riešenia (18 %), tvoriť závery (20 %), prejavíť kreatívny prístup k riešeniu problémových situácií (22 %), chýbal im úsudok, samostatné rozhodovanie. Kvalitu vyučovacieho procesu negatívne ovplyvňovalo neefektívne diktovanie poznámok neraz zamerané len na opis ekonomických javov a procesov, výrazná absencia progresívnych foriem výučby ekonomiky, ale aj skutočnosť, že na viac ako polovici hodín boli vedomosti sprístupňované bez využívania aktuálnych učebných pomôcok a dostupnej didaktickej techniky. Pozitívom bolo rozvíjanie praktických návykov a zručností žiakov. V oblasti rozvíjania komunikačných spôsobilostí značne absentovala cieľavedomá práca s aktuálnym odborným textom, čítanie s porozumením. Žiaci boli zväčša podnecovaní k aktívnemu ústnemu vyjadrovaniu, k prezentácii vlastných názorov a postojov. V ich vyjadrovaní k učebnej téme sa vyskytovali časté vecné nepresnosti, prejavovala sa nízka zručnosť pri používaní odbornej terminológie a problémy mali so súvislejším kultivovaným prejavom. Učitelia vo veľmi malej miere hodnotili prejavy žiakov známku, sporadicky využívali neformálne priebežné hodnotenie. Hodnotiace a sebahodnotiace zručnosti žiakov boli nedostatočné, sociálne zručnosti boli preukázané výnimočne.

Praktická príprava - študijné odbory

K silným stránkam výchovno-vzdelávacieho procesu patrili v jeho úvode zrozumiteľne poskytnuté informácie o cieľoch vyučovania, jednoznačná špecifikácia očakávaných výsledkov učenia sa, čo podporovalo záujem väčšiny žiakov. Takmer na všetkých sledovaných hodinách **učitelia praxe** i **majstri odbornej výchovy** zisťovali prostredníctvom spätnej väzby priebežne úroveň osvojenia poznatkov a zručností, plnenie vyučovacích cieľov. Menej zohľadňovali individuálne pracovné zručnosti žiakov zadávaním diferencovaných úloh, skôr jednotlivcom poskytovali doplňujúci výklad. Zväčša časovo zosúlادili obsah praktického a teoretického vyučovania. Učebné pomôcky, didaktická technika, ojedinele

však aj výpočtová technika s vhodným odborným softvérom boli v dostatočnom množstve a kvalite zmysluplne využívané (92 %). Účelnosť využitia učebných pomôcok výnimočne znižoval ich nevyhovujúci technický stav. Rozvíjanie poznávacích a učebných kompetencií vyučujúci výrazne podporovali zrozumiteľným vysvetľovaním nového učiva, pričom viedli žiakov k využívaniu teoretických vedomostí z jednotlivých odborných predmetov, kládli dôraz na to, aby si relatívne oddelené informácie vedeli spojiť do jednoliateho celku. Z väčšej časti dodržiavali zásadu názornosti a v závislosti od charakteru učiva volili rôzne metódy a formy práce. Na hodinách využívali praktické precvičovanie, ktoré umožňovalo žiakom získavať nové zručnosti a zároveň rozvíjať predtým osvojené. Žiaci sa vo väčšine prípadov vyjadrovali zrozumiteľne a vecne správne k učebnej téme, používali správnu odbornú terminológiu, vedeli riešiť praktické úlohy (94 %), využiť teoretické poznatky (92 %), dodržiavali pravidlá bezpečnosti a ochrany zdravia a životného prostredia. Tvorivosťou a nápaditosťou disponovali sotva na polovici sledovaných hodín. Komunikačné kompetencie boli dostatočne rozvíjané najmä zadávaním úloh, ktoré si vyžadovali vzájomnú spoluprácu a pomoc. Žiaci prevažne dokázali, že vedia kooperovať v skupine, zapájali sa do diskusie, uvádzali vlastné skúsenosti. Vyučujúci ako motiváciu k napredovaniu pri plnení úloh využívali časté verbálne povzbudzovania. Hodnotenie známku uplatňovali sporadicky, rovnako sporadicky viedli žiakov k zhodnoteniu vlastných výkonov či výkonov spolužiakov. Väčšina žiakov nevedela reálne ohodnotiť svoje prednosti alebo nedostatky a výsledky činnosti. Medzi silné stránky patrila aj atmosféra praktického vyučovania. Bola pozitívna, pracovná, so vzájomným rešpektom medzi žiakmi a vyučujúcimi, ktorí posilňovali ich sebadôveru v praktické zručnosti.

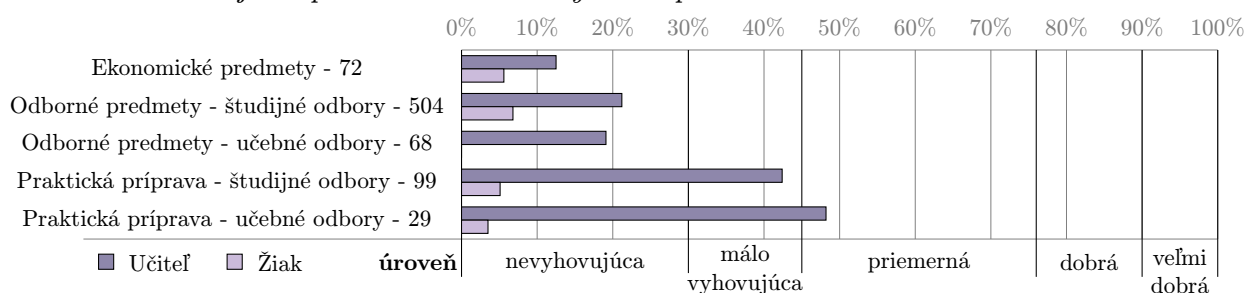
Praktická príprava - učebné odbory

Vykonávané praktické činnosti v predmete **odborný výcvik** boli v prevažnej miere v zhode s profilom absolventa. Stanovené ciele vyučovania boli na 96 % sledovaných hodín jednoznačne formulované, zreteľne špecifikovali očakávané výsledky učenia, obsah praktického a teoretického vyučovania nebol vždy zosúladený časovo. Podnetná, priaznivá atmosféra pozitívne ovplyvňovala postoj žiakov k práci, k pracovnej disciplíne, k poriadku, podporovala rozvíjanie praktických návykov, na ktoré sa kládol najväčší dôraz. Žiaci boli vedení k zodpovednosti, ku kvalite pracovných činností a rovnako aj k bezpečnosti pri práci. Výrazná väčšina preukázala primerané zručnosti, ovládala správne pracovné postupy, dodržiavala pravidlá bezpečnosti a ochrany zdravia a životného prostredia, vedela samostatne používať dostupné pracovné nástroje, dokončiť v určenom čase zadané úlohy. K silným stránkam vyučovania patrilo rozvíjanie poznávacích a učebných kompetencií. Majstri odbornej výchovy prevažne sprístupňovali nové učivo zrozumiteľným spôsobom. Výklad vhodne dopĺňali aktuálnymi informáciami, využívali medzipredmetové vzťahy. Žiaci boli systematicky vedení k používaniu správnej odbornej terminológie. Takmer všetci vyučujúci priebežne overovali úroveň pochopenia a osvojenia vedomostí. Odlišné pracovné tempo zvyčajne rešpektovali. Učebné pomôcky boli využívané jednoznačne účelne. Žiaci prejavovali záujem o učenie, vedeli prevažne správne odpovedať na otázky, aplikovať poznatky, vyjadrovať sa vecne a odborne správne. Výber tém praktických činností nepodporoval rozvíjanie ich tvorivosti. Pri často jednoznačnom zadaní úloh majstrom odbornej výchovy nebolo ani možné posúdiť tvorivosť a nápaditosť. Rozvíjanie komunikačných kompetencií nebolo na väčšine vyučovacích hodín praktického vyučovania realizované cieľavedome a dostatočne. Vyučujúci v menšej miere požadovali aktívne vyjadrovanie sa k problému, žiaci neboli vyzývaní k prezentovaniu poznatkov, k súvislej argumentácii, k zdôvodňovaniu správnosti zvolených pracovných postupov. Na všetkých hodinách bolo realizované priebežné verbálne hodnotenie,

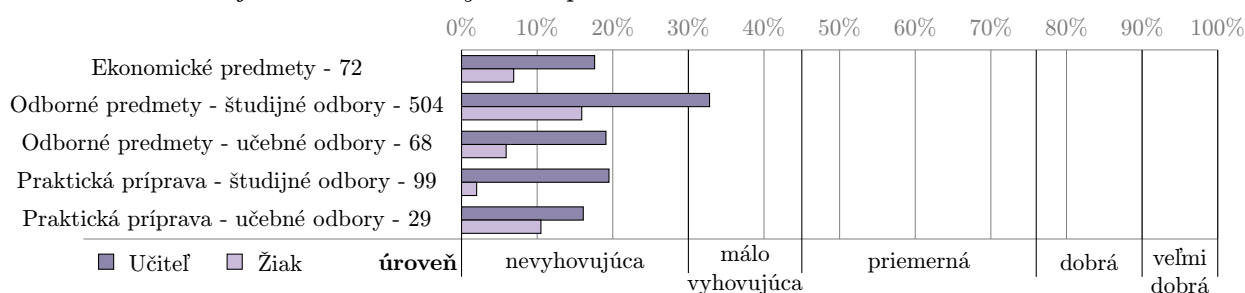
ktoré pozitívne ovplyvňovalo aktivitu a kvalitu vykonaných praktických úloh. Vyučujúci často uplatňovali i hodnotenie známku. Na viac ako tretine hodín žiaci vedeli zhodnotiť výsledky svojej práce i práce spolužiakov. Mnohé činnosti, ktoré vykonávali, podporovali tímovú prácu, pričom si vedeli vzájomne radiť a pomáhať.

Rozvíjanie sledovaných kompetencií v uvedených vzdelávacích oblastiach v SOŠ zobrazujú nasledovné grafy. Zaznamenané sú z pohľadu učenia učiteľom a učenia sa žiaka na základe počtu hospitovaných hodín.

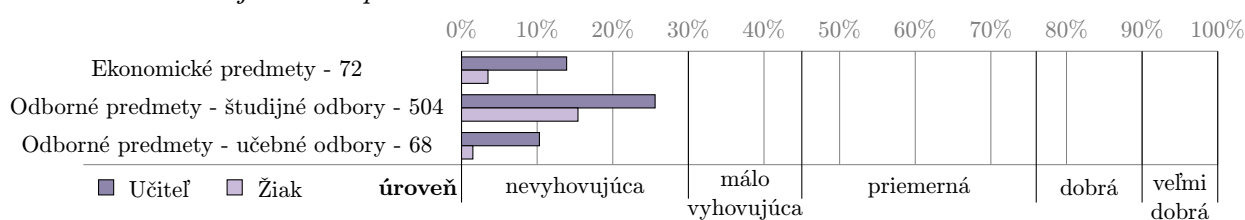
Graf 41 Rozvíjanie poznávacích a učebných kompetencií v SOŠ

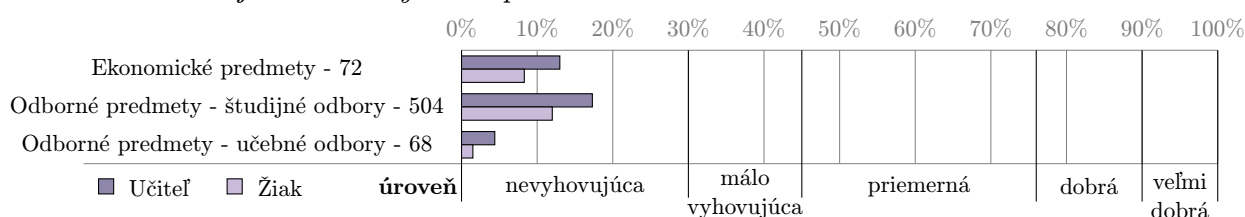
Graf 42 Rozvíjanie komunikačných kompetencií v SOŠ

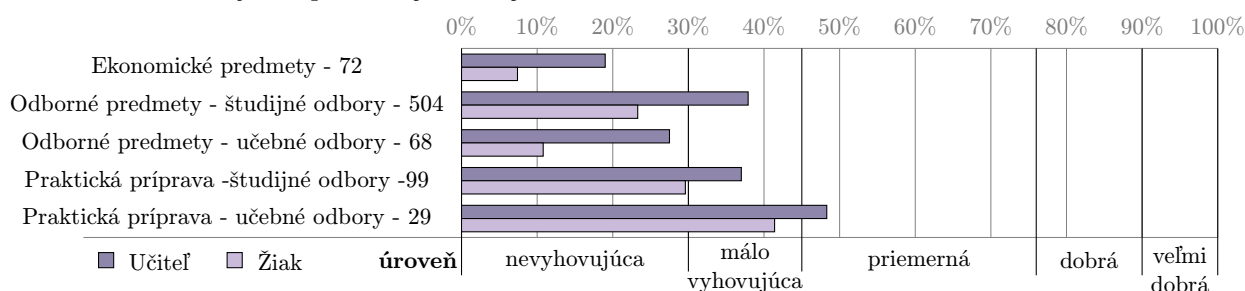
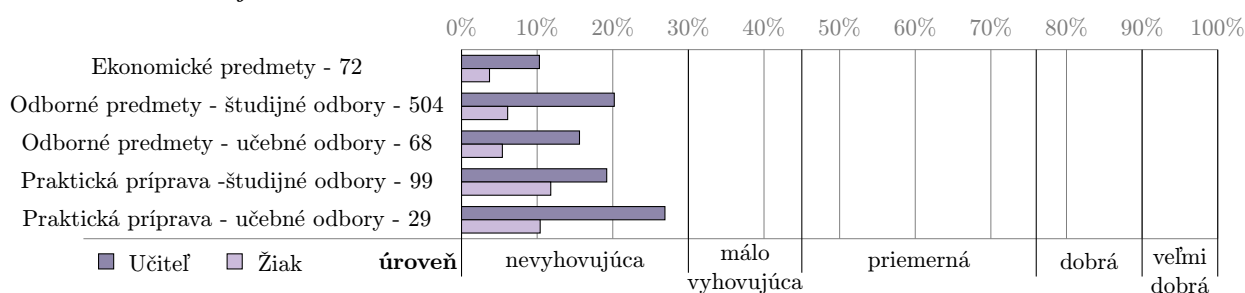

Graf 43 Rozvíjanie kompetencií v oblasti IKT v SOŠ

Graf 44 Rozvíjanie sociálnych kompetencií v SOŠ

Graf 45 Rozvíjanie praktických návykov a zručností v SOŠ**Graf 46** Rozvíjanie hodnotenia a sebahodnotenia v SOŠ

Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov

Na základe inšpekčných zistení ŠŠI uplatnila voči kontrolovaným subjektom **40 odporúčaní**, ktoré jednoznačne upozorňovali na oblasti vyžadujúce zlepšenie a uložila **21 opatrení** na odstránenie nedostatkov, ktoré sa týkali predovšetkým organizácie vyučovania (nedodržanie dĺžky vyučovacej hodiny, prestávok, začiatku dopoludňajšieho vyučovania); plnenia učebných osnov v predmetoch slovenský jazyk a literatúra, matematika, v odborných teoretických predmetoch, v odbornom výcviku; zverejnenia školského vzdelávacieho programu na verejne prístupnom mieste; dodržiavania pravidiel bezpečnosti a ochrany zdravia.

1.3.3 Externá časť a písomná forma internej časti maturitnej skúšky na gymnáziu a v strednej odbornej škole

Inšpekcie sa realizovali v **110** školách, z toho na **45** G a v **65** SOŠ. Z celkového počtu škôl bolo **12** cirkevných, **10** súkromných, **11** škôl bolo s vyučovacím jazykom národností.

EČ a PFIČ MS sa kontrolovala v predmetoch slovenský jazyk a literatúra, slovenský jazyk a slovenská literatúra, maďarský jazyk a literatúra, anglický jazyk, francúzsky jazyk, nemecký jazyk, ruský jazyk, španielsky jazyk, EČ MS v predmete matematika.

Tabuľka 20 Počty žiakov podľa predmetov na G a v SOŠ, z nich počet žiakov so zdravotným znevýhodnením

Predmety		SJL	SJSL	MJL	AJ	FJ	NJ	RJ	ŠJ	MA	Počet žiakov spolu	Z toho žiaci so ZZ
Druh školy	Počet škôl	Počet žiakov										
G	45	1 254	0	176	1 036	15	163	0	20	471	3 135	7
SOŠ	65	2 138	25	125	1 076	0	649	38	10	528	4 589	42
Spolu	110	3 392	25	301	2 112	15	812	38	30	999	7 724	49

Pripravenosť školy na externú časť a písomnú formu internej časti maturitnej skúšky

Riaditelia škôl poverili funkciou školských koordinátorov prevažne svojich zástupcov alebo učiteľov. Žiaci boli rozdelení do skupín s maximálnym počtom 18, výnimočne 19 žiakov. Pri spájaní žiakov z rôznych škôl boli pokyny NÚCEM dodržané. ŠK zabezpečili určenie administrátorov, zapisovateľov tém, resp. zadaní PFIČ z vyučovacích a cudzích jazykov, pomocných hodnotiteľov a pomocného dozoru. V 3 školách v Nitrianskom kraji a v 2 školách v Trnavskom kraji sa v tejto časti prípravnej fázy vyskytli nedostatky. Školy informovali žiakov, učiteľov i rodičov o organizácii a priebehu MATURITY 2009. V 28 školách (6 G, 22 SOŠ) sa testovania zúčastnili žiaci so zdravotným znevýhodnením, pre ktorých boli podmienky na vykonanie MS upravené v súlade s právnymi predpismi a pokynmi. Predsedov PMK vymenovali KŠÚ v stanovenom termíne. MŠ SR vymenovalo 3 predsedov ŠMK pre triedy s bilingválnym vzdelávaním, ktoré vznikli na základe medzinárodnej dohody.

Priebeh a organizácia externej časti maturitnej skúšky

EČ MS z vyučovacích jazykov sa kontrolovala v 49 školách, z cudzích jazykov v 36 školách, z matematiky v 25 školách. Druhú zásielku prevzali riaditelia škôl na určených distribučných miestach KŠÚ. Zásielky boli kompletné. Na distribučnom mieste v Trenčianskom kraji sa nenachádzala pre 1 SOŠ zásielka s cudzimi jazykmi, zamestnanci KŠÚ vytvorili náhradnú zásielku z rezervy. V 4 školách neboli dodržané pokyny na pridelenie administrátorov. Predsedovia PMK po kontrole obsahu 2. zásielky otvorili v stanovenom čase neporušené bezpečnostné obálky s testami a kľúčmi správnych odpovedí. Pri prepočítavaní a následnej kontrole testov a ostatných materiálov sa v 3 školách vyskytli nedostatky, ktoré boli operatívne vyriešené. Administráciu testov priebežne kontrolovali predsedovia PMK a ŠMK. V Banskobystrickom kraji neboli prítomní počas realizácie EČ a PFIČ MS 7 predsedovia ŠMK, v Nitrianskom kraji chýbali počas realizácie EČ a PFIČ MS z cudzích jazykov predsedovia ŠMK v 2 školách. Časový limit vypracovania testu z AJ bol v 2 skupinách adekvátne predĺžený z dôvodu poruchy CD prehrávača. Predĺženie času pre žiakov so zdravotným znevýhodnením bolo v súlade s pokynmi. Po skončení administrácie testov postupovali ŠK v spolupráci s predsedami PMK podľa pokynov. V 5 školách z dôvodu ospravedlnenej absencie zastúpili predsedov PMK a ŠMK vo funkciách riaditeľa škôl.

Priebeh administrovania PFIČ MS z vyučovacích a cudzích jazykov

Témy PFIČ MS z vyučovacích jazykov zverejnené v deň konania prostredníctvom Slovenského rozhlasu zapísali určení zapisovatelia. Na správnosť ich prepisu dohliadali predsedovia PMK, s výnimkou 1 školy v Nitrianskom kraji, kde si túto povinnosť predsedníčka PMK slovenského jazyka a literatúry nesplnila. Témy boli následne vytlačené z internetovej stránky NÚCEM alebo ŠPÚ v prevažnej väčšine škôl pre každého žiaka a administrátora, zadania PFIČ MS z cudzích jazykov zabezpečili ŠK nakopírovaním pre všetkých žiakov. Počas zverejnenia tém a zadaní PFIČ boli žiaci v triedach pod dohľadom pomocného dozoru. Predsedovia PMK, predsedovia ŠMK, ŠK priebežne kontrolovali prácu administrátorov a samostatnosť práce žiakov. V 1 škole v Trnavskom kraji nebola administrácia PFIČ MS z AJ a NJ vykonaná v súlade s pokynmi, pretože administrátori uviedli žiakom aj preklad zadaní. Postup práce vedení škôl, ŠK a predsedov PMK bol počas a po ukončení administrovania PFIČ MS z vyučovacích a cudzích jazykov v súlade s centrálnymi pokynmi.

Zabezpečenie hodnotenia úloh s krátkou odpoveďou EČ MS z vyučovacích a cudzích jazykov

Hodnotenie ÚKO z vyučovacích a cudzích jazykov sa realizovalo vo vyhradených miestnostiach podľa stanoveného časového harmonogramu. Predsedovia PMK po prevzatí potrebných materiálov vykonali (okrem 1 školy v Nitrianskom kraji) zaškolenie pomocných hodnotiteľov. V 1 SOŠ v Trenčianskom kraji začalo hodnotenie ÚKO z cudzích jazykov s hodinovým oneskorením z dôvodu chýbajúcich kľúčov správnych odpovedí. Hodnotenie ÚKO sa uskutočnilo pod odborným dohľadom predsedov PMK, ktorí konzultovali sporné riešenia a nejasnosti v hodnotení s poverenými zamestnancami NÚCEM. Pomocní hodnotitelia si po oprave vzájomne vymenili OH a prekontrolovali ich. V sledovaných školách predsedovia PMK skontrolovali správnosť a úplnosť opráv všetkých OH. Činnosť predsedov PMK (okrem 1 školy v Nitrianskom kraji) bola pri oprave ÚKO v súlade s pokynmi.

1.3.4 Ústna forma internej časti maturitnej skúšky na gymnáziu a v strednej odbornej škole

Na G a v SOŠ sa vykonalo **57** inšpekcií, z toho bolo **23 G (9,2 % z celkového počtu G v SR)** a **34 SOŠ (6,8 % z celkového počtu SOŠ v SR)**. Z kontrolovaných škôl boli **4** školy cirkevné a **4** súkromné, 11 škôl bolo s vyučovacím jazykom národností (4 s VJM, 5 s VJS/VJM, 1 s VJU).

Predsedov ŠMK a predsedov PMK vymenovali KŠÚ v zákonom určenej lehote, všetci spĺňali kvalifikačné predpoklady i dĺžku pedagogickej praxe. Riaditelia škôl rovnako v termíne ustanovili skúšajúcich jednotlivých PMK z radov interných pedagogických zamestnancov, ojedinele z dôvodu nedostatočného počtu vlastných skúšajúcich aj z učiteľov iných škôl. Podmienky na vymenovanie splnili. Zloženie PMK bolo dodržané, s výnimkou školy v Trnavskom kraji, kde predsedníčka PMK bola zaradená do 2 komisií pracujúcich v rovnakom čase. Členmi PMK v 2 školách boli aj prizvaní odborníci z praxe. Zväčša v príslušných termínoch na návrh PK schválili riaditelia škôl a následne predsedovia PMK maturitné zadania jednotlivých predmetov, témy teoretickej časti odbornej zložky a praktickej časti odbornej zložky aj s uvedením učebných pomôcok. Termín schválenia nebol dodržaný v 1 škole Košického kraja v dôsledku dodatočných úprav a prepracovania tém teoretickej časti odbornej zložky. V 2 školách Prešovského kraja dodržanie termínu schválenia maturitných zadaní nebolo potvrdené preukázateľným spôsobom. Nedostatky sa vyskytli aj v uvádzaní konkrétnych učebných pomôcok v zadaniach v 1 subjekte Bratislavského i Trnavského kraja a v 3 subjektoch Prešovského kraja. Všeobecné učebné pomôcky neuviedli pri niektorých predmetoch 2 školy v Trnavskom kraji. V Nitrianskom kraji absentovali v škole učebné pomôcky nielen v maturitných zadaniach predmetu (slovenský jazyk a literatúra), ale aj pri ústnych odpovediach žiakov. Počty zadaní a tém boli akceptované, s výnimkou školy v Žilinskom kraji, kde praktická časť odbornej zložky mala uvedených až 16 tém. Na základe návrhov PK v SOŠ určili riaditelia vykonanie praktickej časti odbornej zložky formou praktickej realizácie a predvedenia komplexnej úlohy, obhajobou vlastného projektu a obhajobou úspešných súťažných prác. S výsledkami klasifikácie EČ MS a PFIČ MS boli žiaci oboznámení v stanovenom termíne. MS konali aj žiaci so sluchovým postihnutím (Trenčiansky a Žilinský kraj), ktorí si však nezvolili namiesto cudzieho jazyka iný maturitný predmet. Na základe predložených jazykových certifikátov bola uznaná náhrada MS z cudzieho jazyka v Košickom kraji 1 žiačke a 2 žiakom Banskobystrického kraja.

ÚFIČ MS sa v školách realizovala podľa vopred vypracovaných harmonogramov. Čas

určený na trvanie prípravy a odpovede žiakov bol rešpektovaný, povolené počty skúšaných žiakov v jednom dni dodržané. Žiaci so zdravotným znevýhodnením mali pre vykonanie skúšky primerane upravené podmienky. V teoretickej časti odbornej zložky, v škole v Trnavskom kraji, nehodnotila komisia každú úlohu v maturitnej téme samostatne, pretože úlohy nemali vopred vypracovanú a stanovenú váhu vzhľadom na celkové hodnotenie. V niektorých školách, kde sa hodnotenie ústnej časti MS výrazne odlišovalo od dosiahnutých výsledkov žiaka počas štúdia, komisie pri stanovení výslednej známky zohľadňovali aj predchádzajúci prospech žiakov. Predsedovia ŠMK i PMK si plnili povinnosti prevažne bez závažnejších nedostatkov. Ich činnosť bola zväčša efektívna a profesionálna. V Banskobystrickom a v Trenčianskom kraji 2 neprítomných predsedov ŠMK zastupovali riaditelia škôl. Na viacerých školách Trnavského kraja vykonávali predsedovia ŠMK súčasne aj funkciu predsedov PMK.

1.3.5 Záverečná skúška v strednej odbornej škole

Inšpekcie sa vykonali v **33** SOŠ (**6,8** % z celkového počtu SOŠ v SR), z toho bola **1** škola súkromná a **1** s VJS/VJM. ZS konalo celkom **697** žiakov, z nich **294** za účasti **27** zástupcov profesijných komôr.

KŠÚ v určenej lehote menovali predsedov skúšobných komisií, jeden z menovaných (Trnavský kraj) nespĺňal požadovanú dĺžku pedagogickej praxe. Rovnako v termíne, s výnimkou subjektu v Košickom kraji, riaditelia škôl ustanovili do skúšobných komisií stálych a ďalších členov z radov interných pedagogických zamestnancov, akceptovali zákonom danú dĺžku pedagogickej praxe podpredsedov. Porušenia sa zistili v SOŠ Trnavského kraja, kde niektoré komisie boli zložené aj z prísediacich členov, alebo funkciu triedneho učiteľa a funkciu učiteľa odborných predmetov, resp. majstra odbornej výchovy vykonával jeden pedagogický zamestnanec. V kontrolovanom odbore školy Košického kraja nebol do komisie menovaný triedny učiteľ. Stálymi členmi niektorých skúšobných komisií boli aj delegovaní zástupcovia profesijných komôr, spĺňali kritériá odbornej spôsobilosti v oblasti odborného vzdelávania a prípravy pre príslušný učebný odbor. ZS sa zúčastnilo **6** prizvaných odborníkov z praxe.

Témy na jednotlivé časti ZS boli prevažne vypracované a schválené v zmysle právnych predpisov. Nedostatky sa vyskytli v uvádzaní učebných pomôcok, ktoré môže žiak používať pri konaní písomnej, ústnej alebo praktickej časti skúšky (Bratislavský a Trnavský kraj). V **1** subjekte (Žilinský kraj) témy pre praktickú časť navrhnuté PK neboli riaditeľom školy schválené. SOŠ, ktoré realizovali ZS za účasti profesijných komôr, s nimi pri tvorbe tém spolupracovali. V učebných odboroch, v ktorých sa uskutočnila ZS za účasti zástupcov SOPK, vykonali žiaci písomnú aj praktickú časť podľa komorou odsúhlasených vzorových tém.

Školy uskutočnili ZS v stanovenom termíne, jednotlivé časti sa realizovali v príslušnom poradí, časové limity na trvanie písomnej a praktickej časti boli dodržané, rovnako rešpektovaný bol čas určený na prípravu a odpoveď, povolené počty skúšaných žiakov v jednom dni skúšobné komisie akceptovali. Praktická časť prebiehala zväčša individuálnym spôsobom predovšetkým v školách, menej na pracoviskách zmluvných firiem. Nedostatky sa vyskytli v učebnom odbore v SOŠ Žilinského kraja, kde nebolo žiakom umožnené na praktickej časti ZS témy žrebovať. Z **13** žiakov so zdravotným znevýhodnením využilo **10** primerané predĺženie času trvania skúšok, pričom **1** z nich mal k dispozícii aj asistenta. V **1** SOŠ (Trnavský kraj) vedenie školy nevenovalo potrebnú pozornosť žiačke so zdravotným znevýhodnením.

Činnosť skúšobných komisií riadili a kontrolovali ich predsedovia, sledovali pripravenosť skúšok, hodnotili ich úroveň, usmerňovali činnosť odborníkov z praxe. Počas

neprítomnosti ich zastupovali podpredsedovia skúšobných komisií. Pri hodnotení a klasifikácii písomnej a praktickej časti ZS sa postupovalo podľa vopred stanovených kritérií. Počas ústnej časti ZS, rovnako v čase prípravy i pri odpovediach, žiaci zväčša málo využívali učebné pomôcky, preukázali slabšie vyjadrovacie zručnosti, problémy mali aj pri používaní odbornej terminológie. Delegovaní zástupcovia profesijných komôr sa zúčastnili ústnej časti skúšok, menej praktickej, ojedinele boli prítomní na písomnej časti. Pozitívne vstupovali do priebehu ZS kladením vhodných doplnujúcich otázok najmä z hľadiska aplikácie teórie v praxi, zúčastňovali sa na klasifikácii, aktívne sa vyjadrovali k celkovému hodnoteniu.

V SOŠ Žilinského kraja v učebnom odbore technicko-administratívny pracovník vykonali žiaci podľa vzorových tém SOPK len písomnú časť ZS, praktickú konali podľa tém vypracovaných predmetovou komisiou, čím v zmysle Metodických pokynov prípravy a realizácie ZS za účasti SOPK v školskom roku 2008/2009 nespĺnili podmienku na získanie Osvedčenia SOPK. V súkromnej SOŠ (Banskobystrický kraj) bola úroveň spracovania vzorových tém SOPK pre praktickú časť ZS v dvoch učebných odboroch značne rozdielna. Technická dokumentácia a náročnosť tém v učebnom odbore elektromechanik nemala zodpovedajúcu úroveň, úlohy neboli formulované jednoznačne. Žiaci v uvedenom učebnom odbore využívali pri práci pripravené inštalačné panely, preto dĺžka trvania praktickej časti a jej náročnosť nezodpovedala požadovaným cieľovým zručnostiam žiakov vyplývajúcich z profilu absolventa. Zároveň bolo sťažené objektívne hodnotenie prác žiakov podľa stanovených hodnotiacich kritérií. Priestorové, materiálno-technické a prístrojové vybavenie dielni nebolo na požadovanej úrovni. Uvedené skutočnosti potvrdil aj delegovaný zástupca SOPK.

Nedostatky vo vzorových témach SOPK sa vyskytli v niekoľkých učebných odboroch v školách Košického kraja. V učebnom odbore technicko-administratívny pracovník sa v zadaniach praktickej časti nachádzali neaktuálne účty, v učebnom odbore autoopravár - mechanik v písomnej časti vzorových tém SOPK nejednoznačné schémy. Nenáležité chyby sa nachádzali na úvodnej strane vzorovej témy SOPK praktickej časti odboru mechanik elektronických zariadení (namiesto učebného odboru bol uvedený študijný odbor; namiesto záverečných skúšok boli uvedené záverečné učňovské skúšky).

V Žilinskom kraji zo 4 delegovaných zástupcov SOPK sa 2 zúčastnili len úvodu písomnej časti ZS a čiastočne konania praktickej časti ZS, na ústnej časti neboli prítomní.

1.3.6 Proces tvorby školského vzdelávacieho programu

Všetky sledované školy mali vypracovaný ŠkVP a stanovenú výchovnú a vzdelávaciu stratégiu školy. ŠkVP zverejnilo zo sledovaných škôl **92 %** G a **83 %** SOŠ na svojich webových stránkach a na informačných tabuliach v priestoroch školy. Mnohé školy využili možnosť informovať rodičov na triednych aktívoch.

V **prípravnej fáze tvorby ŠkVP** riaditelia profiláciu školy konzultovali s pedagogickými zamestnancami, rodičmi a radou školy, menej konzultovali so zriaďovateľmi. Skúsenosti odborníkov zo zahraničia využilo **11** škôl. Z priamych rozhovorov s riaditeľmi škôl vyplynulo, že profiláciu svojich škôl viac prispôbovali vlastným personálnym podmienkam, menej záujmom žiakov a verejnosti.

Hlavným zdrojom informácií pri tvorbe ŠkVP boli internetové stránky MŠ SR, ŠPÚ a ŠIOV. Okrem toho školy získavali informácie na pracovných poradách organizovaných zriaďovateľmi škôl, rozhovormi s kolegami z iných škôl a spoluprácou s odborníkmi z MPC. Informácie z týchto zdrojov boli pre školy nápomocné a inšpirujúce, ale pre väčšinu škôl neboli postačujúce. Najväčším problémom bola nejednoznačnosť poskytovaných informácií,

chyby vo vzorových ŠVP a časté zmeny v usmerneniach pre tvorbu ŠkVP.

Riaditelia kriticky hodnotili nedostatok času na oboznámenie sa s metódami tvorby jednotlivých častí programov (predovšetkým koncipovanie učebných osnov), pričom odborné semináre boli viac organizované pre riaditeľov škôl ako pre učiteľov jednotlivých predmetov, ktorí mali osnovy tvoriť. Odborné semináre k niektorým predmetom sa realizovali oneskorene vzhľadom na termín schválenia ŠkVP. Negatívnu odozvu vyvolala skutočnosť, že pre G s osemročným štúdiom nebol vytvorený samostatný a kompaktný ŠVP, chýbali usmernenia pre špecifickú problematiku športových G.

1.3.7 Stav rozvíjania čitateľskej gramotnosti

Školské knižnice boli zriadené na 45 G a v 53 SOŠ. Ďalšie školy nemali dostatok priestorov pre vlastnú knižnicu. Knihy mali uložené väčšinou v triedach alebo na chodbách. Všetky školy v závislosti od finančných prostriedkov dopĺňali knižný fond novými titulmi. Na podporu a rozvoj ČG využívalo 34 G a 46 SOŠ priestory školských knižníc v čase mimo vyučovania na rôzne aktivity. Školy organizovali besedy o prečítaných dielach, informačno-zábavné podujatia, besedy so spisovateľmi, realizovali prednášky o organizácii a práci v knižnici, uskutočňovali tvorivé dielne na prezentáciu vlastnej tvorby žiakov, súťaže v prednese poézie a prózy, poskytovali žiakom literatúru na vypracovanie projektov a referátov. V mnohých školách aktívne pracovali rôzne literárne a dramatické krúžky. Na rozvoj čitateľskej gramotnosti vo vyučovaní využívalo 35 G a 48 SOŠ multimediálne programy, internet použilo 44 G a 60 SOŠ. Dôležitou súčasťou rozvíjania ČG bolo **vzdelávanie učiteľov**, ktorého sa zúčastnili pedagogickí zamestnanci z 32 G a 38 SOŠ. Vzdelávanie väčšinou zabezpečovalo MPC, niektoré vysoké školy a časť učiteľov sa vzdelávala v rámci metodických orgánov škôl, ale aj individuálnym štúdiom.

ČG sa sledovala na **G 1 146** hospitáciami. Ich **pozitívom** bolo, že učelia kládli otázky a zadávali úlohy na rozvíjanie porozumenia a aplikácie. Poznatky sprístupňovali prostredníctvom motivačného rozprávania, podnecovali aktivizáciu predchádzajúcich vedomostí, skúseností žiakov a stimulovali ich verbálnu reflexiu. Väčšina učiteľov viedla žiakov k aktívnemu ústnemu i písomnému vyjadrovaniu. Prostredníctvom práce s textom v písomnej i auditívnej podobe viedli žiakov k čítaniu s porozumením a k vysvetľovaniu obsahu. V menšej miere podnecovali žiakov k experimentovaniu, k tvorivosti a vynaliezavosti. Na väčšine sledovaných hodín učelia viedli žiakov k čítaniu schém, tabuliek a grafov, k odhaľovaniu a vysvetľovaniu vzájomných vzťahov a súvislostí.

Na **73 %** hodín žiaci vedeli správne odpovedať na otázky a riešiť úlohy so zameraním na rozvíjanie porozumenia a aplikácie. Väčšinou pri plnení úloh samostatne tvorili závery a odôvodňovali správnosť riešenia, prepájali teóriu s praxou, vhodne argumentovali. **Negatívom** bolo, že mnohí nevedeli dostatočne vyhľadávať, triediť a spracovávať informácie z rôznych zdrojov, tieto činnosti ovládalo len **42 %** žiakov. Vedeli sa však vyjadrovať zrozumiteľne a vecne správne, pre zapájanie sa do diskusie mali menej príležitostí. Čitateľské a jazykové zručnosti dokázali aplikovať vo verbálnom prejave, pri práci s textom a počas práce v skupinách.

Rozvíjanie ČG v **SOŠ** sa sledovalo na teoretickom vyučovaní na **1425** hodinách. Na prevažnej väčšine hodín učelia sprístupňovali učivo zrozumiteľným spôsobom, rešpektovali schopnosti žiakov, kládli otázky a zadávali úlohy zamerané na rozvoj porozumenia a aplikáciu poznatkov. Využívali najmä metódu výkladu a riadeného rozhovoru. Väčšina učiteľov viedla žiakov k aktívnemu verbálnemu vyjadrovaniu. V menšej miere ich zapájali

do diskusie, k zdôvodňovaniu riešení, čím nerozvíjali ich kritické a analyticko-syntetické myslenie. Na **62 %** sledovaných hodín viedli žiakov k čítaniu s porozumením, k vysvetľovaniu obsahu literárnych ukážok, pomocných textov, obrázkov. Stimulovali ich k vyjadrovaniu svojich názorov a skúseností. Väčšina učiteľov nezadávala úlohy, ktoré si vyžadovali získanie informácií z grafov, tabuliek, schém, slovníkov. Absentovalo zadávanie úloh na rozvíjanie tvorivého a divergentného myslenia. Žiaci vedeli správne odpovedať na otázky a riešiť úlohy zamerané na rozvoj porozumenia a aplikácie len na **62 %** hodín. Poznali a používali odbornú terminológiu v jednotlivých predmetoch. Tvorivé riešenia úloh a problémov boli skôr sporadické, vyskytli sa iba na **29 %** sledovaných hodín. Vynaliezavosť a nápaditosť bola do značnej miery podmienená druhom úloh a individuálnymi schopnosťami jednotlivcov. Mnohí žiaci nevedeli samostatne navrhovať riešenia či technologické postupy pri zadávaných úlohách. Samostatne reagovali len na úlohy s jednoduchou aplikáciou nadobudnutých poznatkov, ich činnosť si väčšinou vyžadovala sústavnú asistenciu učiteľa, preto sa nemohli rozvíjať poznávacie kompetencie žiakov v oblasti vyhľadávania, triedenia a spracovávania informácií z rôznych zdrojov. Žiaci sa na hospitovaných hodinách vyjadrovali skôr ústne. Odpovedali na otázky aj so štylistickými chybami, ale vecne správne. Za pomoci vyučujúceho dokázali urobiť korekcie. Písomné vyjadrovanie sa využilo v menšej miere, väčšinou súviselo s domácou prípravou. Aj pri auditívnej podobe cudzojazyčných textov dokázali zachytiť ich podstatu a za pomoci vyučujúcich stručne vyjadriť hlavnú myšlienku textu.

1.3.8 Rozvíjanie kompetencií v oblasti informačných a komunikačných technológií

Na **G** bolo vykonaných **1 146** hospitácií, z toho len na **14 %** hodín učitelia **využili prostriedky IKT** prevažne v matematike, prírodovedných predmetoch, ojedinele v slovenskom jazyku a literatúre a v cudzích jazykoch. Najviac rozvíjali kompetencie v oblasti IKT v predmete informatika, čo priamo vyplývalo z cieľov učebných osnov predmetu. Učitelia využívali IKT vo vyučovacom procese prevažne formou počítačovej prezentácie pri sprístupňovaní nového učiva. Absencia rozvíjania kompetencií v oblasti IKT sa negatívne prejavila na schopnosti žiakov vedieť použiť a spracovať dáta a informácie, len na **12 %** hodín dokázali uplatniť uvedené činnosti. Schopnosť využiť IKT sa u žiakov prejavila na **9 %** hodín, väčšinou pri tvorbe a prezentácii projektov a získavaní údajov z internetu.

V **SOŠ** sa kompetencie v oblasti IKT sledovali na teoretickom vyučovaní, z celkového počtu **1 425** hospitovaných hodín sa rozvíjali len na **17 %** hodín. Úlohy, ktoré si vyžadovali využitie IKT, najčastejšie zadávali učitelia ekonomických a elektrotechnických odborných predmetov. Prevažne išlo o vyhľadávanie informácií z internetu alebo o prípravu prezentácie ku konkrétnej téme. Pri sledovaní schopnosti žiakov používať i spracovávať dáta a informácie preukázali túto zručnosť žiaci na **11 %** hodín. Najlepšie bola táto zručnosť rozvíjaná u žiakov v predmetoch informatika i aplikovaná informatika a v niektorých odborných ekonomických predmetoch. Schopnosť tvorivo a samostatne využívať vedomosti a zručnosti v oblasti IKT sa prejavila len na **9 %** hodín. Lepšie zručnosti preukázali žiaci študijných odborov, pretože mali viac príležitostí pracovať s IKT priamo vo vyučovacom procese.

Učebne IKT boli zriadené vo všetkých kontrolovaných školách, okrem 1 súkromného **G** v Košickom kraji. Na sledovaných **G** pripadalo na **1** počítač priemerne **13** žiakov, v **SOŠ** priemerne **8** žiakov. Vzhľadom na počet žiakov bolo s počtom počítačov spokojných **83 %** riaditeľov stredných škôl v Banskobystrickom kraji, kde na **1** počítač v priemere pripadalo **5** žiakov. Školy využívali učebne IKT v čase mimo vyučovania na krúžkovú činnosť,

v menšej miere na tvorbu webových stránok škôl a prezentácií. Niektoré G využívali učebne na prípravu školských časopisov, školení, kurzov, prípravu prác v rámci SOČ, prípravu referátov a na činnosť Študentského európskeho parlamentu.

Učitelia jednotlivých predmetov na 45 G a v 61 SOŠ sa **priebežne vzdelávali** vo využívaní IKT vo výchovno-vzdelávacom procese, ale len malá časť z nich na hospitovaných hodinách získané poznatky využila. Úlohy vyžadujúce využitie IKT zadávali iba sporadicky. Z celkového počtu hospitovaných hodín kompetencie v oblasti IKT učitelia rozvíjali na 14 % hodín na G a 17 % hodín v SOŠ. Vzhľadom na vysoký počet učiteľov, ktorí získali zručnosti v práci s IKT v rámci ďalšieho vzdelávania, možno konštatovať, že ide o **nevyhovujúci stav**.

1.3.9 Zabezpečenie bezbariérovosti

Z kontrolovaného počtu 48 G bolo pripravených 23 % prijať žiakov s telesným, zrakovým a sluchovým postihnutím. V súvislosti s vytvorením bezbariérového prostredia vykonali G niektoré úpravy pred vstupom do objektu školy. Pre žiakov s obmedzeným pohybom realizovali v 6 % škôl odstránenie, zníženie alebo zaoblenie prahov pred dverami, v 10 % zabezpečili vstupné schodiská vodiacou tyčou a držadlami. Pred vstupom do budovy v 13 % škôl nainštalovali panely so zvončekom a v 19 % upravili kľučky na dverách v dostupnej výške. **Bezbariérový vstup do objektu** prostredníctvom vybudovania nájazdovej rampy neuskutočnila ani jedna škola.

Väčšie úpravy vykonali školy vo svojich **vnútorných priestoroch**. V 10 % škôl upravili šírku dvier, v 20 % zabudovali dvere bez sklenenej výplne, v 15 % mali upravené číselné označenie dvier rozlíšené veľkosťou a farebne. Šírku toaletnej kabínky upravili v 8 % a výšku umývadiel v 4 % škôl. Z hľadiska bezpečnosti v 45 % škôl farebne odlíšili prvý a posledný stupeň schodiska. Osvetlenie na chodbách i v triedach upravila a žalúzie nainštalovala polovica škôl. V žiadnej škole neboli výťahy.

Z celkového počtu 65 kontrolovaných SOŠ bolo 34 % pripravených prijať žiakov s ťažkým telesným, sluchovým a zrakovým postihom. Pred vstupom do budovy školy vybudovalo 17 % škôl nájazdovú rampu, odstránilo, znížilo alebo zaoblilo prahy pred dverami a zabezpečilo vstupné schodiská vodiacou tyčou s držadlami. Pri vstupných dverách do objektu nainštalovali panely so zvončekom a kľučky na dverách v dostupnej výške v 23 % škôl.

V SOŠ uskutočnili **viac úprav vo vnútorných priestoroch** za účelom úpravy a odstránenia prekážok. Šírku dvier v triedach upravili v 20 % škôl, dvere bez sklenej výplne zabudovali v 37 % a číselné označenie dverí upravili v 17 % škôl. V školách v rámci úpravy sociálnych zariadení zmenili šírku toaletnej kabínky (12 % škôl) a výšku umývadiel (5 % škôl). Farebnému odlíšieniu prvého a posledného stupňa schodiska venovali pozornosť v 37 % škôl. Podmienky škôl sa zlepšili úpravou osvetlenia. Školy zmenili intenzitu osvetlenia na chodbách, v triedach a žalúzie nainštalovali vo viac ako tretine škôl. Výťah bol vybudovaný v 10 % škôl. Z inšpekčných zistení v SŠ vyplynulo, že **stav pripravenosti škôl na bezbariérovosť** je na **nevyhovujúcej úrovni**, pretože len 29 % škôl bolo pripravených prijať žiakov s telesným, sluchovým alebo zrakovým postihnutím.

1.3.10 Činnosť školy v oblasti starostlivosti o žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia

Zo sledovaných G evidovalo 27 % z nich 157 žiakov zo SZP. V SOŠ malo 25 škôl 455 žiakov zo SZP. Najviac žiakov zo SZP bolo evidovaných v 1 SOŠ v Prešovskom kraji - 147.

Tabuľka 21 Počty žiakov zo SZP

Kraj	Gymnázia				SOŠ			
	počet				Počet			
	škôl	žiakov	škôl so žiakmi zo SZP	žiakov zo SZP	škôl	žiakov	škôl so žiakmi zo SZP	žiakov zo SZP
Bratislavský	7	619	-	-	8	2 949	2	3
Trnavský	5	1 512	-	-	10	1 102	2	12
Trenčiansky	6	3 049	1	4	12	4 382	3	50
Nitriansky	7	3 088	1	13	4	1 990	3	24
Žilinský	4	1 114	1	5	7	3 285	1	1
Banskobystrický	8	2 773	5	92	6	1 468	4	63
Prešovský	4	1 371	-	-	5	1 238	1	147
Košický	7	2 073	5	43	13	4 458	9	155
SR	48	15 599	13	157	65	20 872	25	455

Dochádzka do školy žiakov zo SZP na G bola bez problémov. V sledovaných školách žiaci zo SZP vymeškali priemerne na 1 žiaka od 12 do 84 hodín, čo je porovnateľné s počtom vymeškaných hodín u ostatných žiakov. Počet neospravedlnených hodín bol v priemere na 1 žiaka najviac 0,25 hodín.

V SOŠ bola dochádzka do školy v porovnaní s G horšia. Priemerný počet vymeškaných hodín na 1 žiaka bol u žiakov zo SZP v I. polroku školského roku 2008/2009 v priemere od 8 do 105 hodín a počet neospravedlnených hodín bol od 1 do 10 hodín. Najviac neospravedlnených hodín mali žiaci v Prešovskom kraji, kde problém dochádzky riešili najmä na triednych aktívoch. Zákonní zástupcovia žiakov boli pravidelne písomne informovaní o dochádzke na vyučovanie a následne boli v súvislosti s dochádzkou prijaté výchovné opatrenia. V Banskobystrickom kraji využívali školy pravidelné konzultácie rodičov s triednymi učiteľmi i majstrami odbornej výchovy. Pri prevencii záškoláctva 1 SOŠ spolupracovala s miestnou samosprávou, úradom práce, CPPaP.

Výchova a vzdelávanie žiakov zo SZP na G nevyžadovali špeciálne úpravy organizácie výchovy a vzdelávania. V 1 škole bolo povolené vzdelávanie podľa individuálneho vzdelávacieho programu. Vo všetkých školách bol žiakom k dispozícii výchovný poradca, na 2 G školský psychológ, na 1 G aj asistent učiteľa. Z celkového počtu 157 žiakov zo SZP nepropelo 9 žiakov, z nich 8 bolo v Banskobystrickom kraji. Zníženú známku zo správania mali 6 žiaci.

Úpravu organizácie výchovy a vzdelávania a prostredia uplatnili v 4 SOŠ. V 3 zabezpečili výchovu a vzdelávanie žiakov podľa individuálneho vzdelávacieho programu, v 6 školách bol pre žiakov k dispozícii špeciálny pedagóg, v 9 školský psychológ a vo všetkých školách výchovný poradca. Z celkového počtu 455 žiakov zo SZP 56 žiakov nepropelo. Na zlepšenie situácie prijali riaditelia v Banskobystrickom, v Prešovskom a v Košickom kraji opatrenia zamerané na individuálny prístup triednych učiteľov, majstrov odbornej výchovy a ostatných učiteľov k týmto žiakom a na skvalitnenie spolupráce s poradenskými inštitúciami.

Žiaci zo SZP na G sa často zapájali do mimoškolských aktivít a projektov, navštevovali záujmové krúžky, zúčastnili sa vedomostných, recitačných a športových súťaží. Riešili predmetové olympiády a v 1 škole sa zapojili do SOČ. Všetci 4 žiaci zo SZP osemročného športového gymnázia sa zúčastnili rôznych športových súťaží. **Žiaci SOŠ** sa zapájali menej ako žiaci G do rôznych mimoškolských aktivít. V 1 SOŠ v Prešovskom

kraji sa žiaci zo SZP zapájali do aktivít zameraných na rómsku kultúru, na ochranu prírody i na prácu s drevom.

1.3.11 Plnenie Národného programu prevencie obezity

Zo zistení vyplynulo, že **pedagogickí a nepedagogickí zamestnanci na 71 % G** boli oboznámení s hlavnými cieľmi NPPO. Úlohy súvisiace s programom, zamerané na oblasť racionálnej výživy a pravidelného telesného pohybu, malo v plánoch práce zapracovaných **77 % škôl. O zásadách správnej výživy** a význame zdravého životného štýlu boli žiaci v 8 školách veľmi dobre informovaní, v 16 dostatočne. Na všetkých sledovaných G realizovali rôzne **vzdelávacie aktivity a preventívne programy** zamerané na výchovu k zdravému životnému štýlu. K problematike správnej výživy, predchádzania mnohých ochorení, prevencie obezity, škodlivosti fajčenia a požívania drog organizovali školy prednášky a besedy s odborníkmi z oblasti zdravotníctva. Školy problematike zdravého životného štýlu venovali pozornosť aj vo výchovno-vzdelávacom procese, na triednických hodinách, pri príprave projektov na biologickú olympiádu a pri riešení uvedenej problematiky v rámci SOČ.

Všetky školy vytvárali žiakom **vhodné podmienky** pre osvojovanie si návykov správneho stravovania. Rešpektovali psychohygienické zásady, dodržiavali dĺžku prestávok, s výnimkou 2 kontrolovaných škôl. Len na 5 G nemali zriadené bufety. Vo väčšine škôl sortiment v bufetoch zodpovedal zásadám správnej výživy. Riadiaci zamestnanci škôl mali možnosť pozitívne ovplyvňovať ponuku zdravých produktov. Vegetariánsku stravu alebo stravu pre žiakov, ktorých zdravotný stav vyžaduje osobitné stravovanie, poskytovalo 11 G.

Na zvýšenie úrovne **pohybovej aktivity** mali možnosť žiaci v mimovyučovacom čase využívať telocvične, posilňovne, tenisové kurty, ihriská, športové areály a v 3 školách aj bazény. Školy motivovali žiakov k pohybovej aktivite organizovaním rôznych športových podujatí a súťaží. Veľmi efektívne bolo zapájanie žiakov do športovej krúžkovej činnosti.

Pedagogickí a nepedagogickí zamestnanci v 77 % SOŠ boli oboznámení s hlavnými úlohami NPPO a **74 % škôl** malo rozpracované úlohy v pláne práce školy. Informovanosť žiakov o zásadách správnej výživy a zdravého životného štýlu bola na veľmi dobrej v **13** školách a v **24** na dostatočnej úrovni.

V oblasti výchovy k zdravému životnému štýlu školy najčastejšie organizovali **prednášky** a **besedy** zamerané na túto problematiku. Výchovno-vzdelávacia činnosť v rámci hodín občianskej náuky, telesnej výchovy, etickej výchovy, biológie, chémie a triednických hodín smerovala k vytváraniu pozitívnych postojov žiakov k svojmu zdraviu. Žiaci sa zapájali do projektov zameraných na podporu zdravého životného štýlu.

Školy vytvárali podmienky na rozvíjanie **pohybových aktivít** žiakov na hodinách telesnej výchovy, ale aj v mimovyučovacom čase. Organizovali športové podujatia a zapájali žiakov do krúžkovej činnosti.

Psychohygienické podmienky boli vo všetkých kontrolovaných školách dodržané. V 83 % škôl zodpovedal sortiment v školských bufetoch, nápojových a potravinových automatoch zásadám správnej výživy a riaditelia mali možnosť pozitívne ovplyvniť ponuku zdravých produktov. Vegetariánsku stravu a stravu pre žiakov, ktorých stav si vyžaduje osobitné stravovanie, ponúкло 16 SOŠ.

Pri plnení cieľov a zámerov NPPO takmer všetky SŠ spolupracovali s rôznymi organizáciami a inštitúciami. Intenzívna bola ich spolupráca s miestnymi organizáciami Slovenského červeného kríža, s občianskymi združeniami a regionálnymi ústavmi verejného zdravotníctva.

Pri realizovaní pohybových aktivít žiakov v mimovyučovacom čase využívali spoluprácu s centrami voľného času, s miestnymi športovými klubmi, zväzmi a telovýchovnými jednotami.

1.3.12 Uplatňovanie ľudských práv vo vyučovacom procese

Uplatňovanie ľudských práv vo vyučovacom procese sa kontrolovalo v súlade s plnením úloh Národného plánu výchovy k ľudským právam na roky 2005 - 2014 v **52 SŠ** (26 G, 26 SOŠ). Celkove sa vykonalo **1 291** hospitácií, z toho na G **647** a v SOŠ **644** hospitácií.

Na **G** patrilo k pozitívnym stránkam vyučovania a učenia sa priaznivý socioemočný charakter atmosféry. Učitelia pozitívne ovplyvňovali správanie a vyjadrovanie žiakov prívetivým oslovovaním, vystupovaním, prejavovaním empatie a rovnocenným prístupom k jednotlivcom. Mali kultivovaný prejav, snažili sa o vytvorenie vzájomnej spolupráce. Žiaci sa prejavovali spontánne, boli primerane otvorení vo svojom konaní. Učitelia akceptovali ich vyjadrenia, nediskutovali o nich ani vtedy, keď výroky, postoje či názory boli buď vecne nesprávne alebo v rozpore so všeobecne uznávanými spoločenskými hodnotami. Len ojedinele ironizovali žiakov, alebo prejavovali k niektorým kvalitatívne odlišný vzťah. Niekde absentovala pozitívna reakcia na prezentáciu názorov žiakov, ich písomného, ústneho alebo grafického prejavu.

Sociálne kompetencie neboli vo výchovno-vzdelávacom procese cieľavedome a systematicky rozvíjané. Učitelia uprednostňovali frontálne metódy a formy práce, zameriavali sa najmä na sprostredkovanie poznatkov. Len na niektorých hodinách vytvárali vhodné príležitosti na prejavovanie emocionálnych postojov žiakov a na podporovanie vzájomnej komunikácie pri kooperatívnych formách práce.

Väčšina učiteľov využívala základné učebné pomôcky (učebnice, učebné texty, mapy, tabuľky, meradlá a pod.), menej uplatňovala pomôcky, ktorých účelom bolo zreálnovať abstraktné predstavy o predmetoch a javoch. **Rozvíjanie pracovných návykov a zručností** žiakov bolo na väčšine vyučovacích hodín málo podporované. Slabou stránkou bolo využívanie IKT. Učitelia v malej miere diferencovali úlohy a činnosti s ohľadom na rozdielne vzdelávacie potreby žiakov so zdravotným znevýhodnením, ojedinele im poskytli možnosť používať kompenzačné pomôcky adekvátne druhu a miere ich hendikepu. Žiaci neboli systematicky vedení k dodržiavaniu pravidiel bezpečnosti a ochrany zdravia a životného prostredia.

V procese formovania osobnosti žiakov učitelia podcenili skutočný význam **rozvíjania hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností**. Zanedbávanie zdôvodňovania klasifikácie pri formálnom hodnotení, chýbajúca konfrontácia výkonu žiaka s kritériami hodnotenia, dokonca i neznalosť kritérií hodnotenia, viedla k nespôsobilosti žiakov uskutočňovať objektívnu sebareflexiu.

V **26 SOŠ** sa vykonalo **589** hospitácií na všeobecných a na odborných predmetoch. Na praktickom vyučovaní sa vykonali hospitácie na **55** vyučovacích jednotkách. Učitelia výrazne vytvárali a podporovali **pozitívnu pracovnú atmosféru** na väčšine hodín. K žiakom pristupovali s porozumením, akceptovali ich právo na omyl, nemali odsudzujúce komentáre pri nesprávnej odpovedi, v prípade potreby im pri riešení problémov poskytli individuálnu pomoc. Menej ich podnecovali k vyjadrovaniu vlastných názorov a skúseností. Správanie žiakov voči vyučujúcim i sebe navzájom bolo prevažne zdvorilé.

Uplatňovanie ľudských práv sa z hľadiska vyučovania učiteľom najmenej prejavilo v oblasti **rozvíjania sociálnych kompetencií** žiakov. Úlohy vyžadujúce si vzájomnú spoluprácu a pomoc žiakov pri párovej alebo tímovej práci zadávali učitelia ojedinele. Priestor na vyjadrovanie hodnotových a emocionálnych postojov bol predovšetkým vytváraný na hodinách predmetov spoločensko-vedného charakteru, menej na hodinách predmetov

technického charakteru. Prevažovali úlohy orientované na činnosť jednotlivca. Ak aj boli zadané úlohy, pri riešení ktorých sa uplatnili kolektívne formy práce, bolo zjavné, že skupina skôr pracuje ako náhodne vytvorené združenie jednotlivcov, ktorí nevedia vzájomne efektívne komunikovať a spolupracovať.

Proces **rozvíjania zručností a praktických návykov** bol obzvlášť výrazný na hodinách praktického vyučovania. Majstri odbornej výchovy zadávali žiakom úlohy, ktoré si vyžadovali vzájomnú spoluprácu a pomoc, podporovali praktickú aplikáciu a využitie skôr osvojených praktických zručností. Rešpektovali ich rozdielne pracovné tempo. Aktívna verbálna komunikácia žiakov bola na nižšej úrovni. Možnosť vzájomne si poradiť, pomôcť pri samostatnej činnosti alebo pri zadanej súbornej práci, žiaci primerane využívali. Dokázali pri praktickej činnosti účelne uplatňovať učebné pomôcky a nástroje. Boli samostatní, spravidla uplatňovali správny pracovný postup pri manipulácii s pomôckami. Na väčšine hodín nebolo podporované využívanie IKT a menej sa rozvíjali schopnosti a návyky žiakov samostatne vyhľadávať nové poznatky z rôznych zdrojov. V priebehu praktického vyučovania žiaci prevažne udržiavali poriadok na svojich pracoviskách a dodržiavali pravidlá bezpečnosti a ochrany zdravia.

Rozvíjaniu hodnotenia a sebahodnotenia žiakov nevenovali učitelia teoretických predmetov dostatočnú pozornosť. Zriedka podnecovali žiakov hodnotiť výsledky vlastných výkonov či výkony spolužiakov, neposkytli im vzor alebo kritériá hodnotenia. Pri frontálnom priebežnom preverovaní nehodnotili známku, ojedinele použili verbálny hodnotiaci výrok. Vyzdvihnúť možno snahu majstrov odbornej výchovy, ktorí na hodinách praktického vyučovania viac povzbudzovali žiakov k lepším výkonom a kvalitnejšej práci. Cieľom formatívneho hodnotenia bolo diagnostikovanie nedostatkov, chýb a ich príčin. Na väčšine hodín uplatňovali aj hodnotenie klasifikáciou. Vzhľadom na dlhodobý charakter zadaných úloh venovali menej priestoru podnecovaniu žiakov na hodnotenie vlastných výkonov.

1.3.13 Implementácia metodického usmernenia k zavedeniu eura a používaniu učebných pomôcok vo výchovno-vzdelávacom procese

Problematika súvisiaca so zavedením eura bola sledovaná v 25 ŠŠ, z toho na 12 G a v 13 SOŠ.

Pedagogickí zamestnanci vo všetkých kontrolovaných školách boli oboznámení s obsahom Metodického usmernenia MŠ SR o aktualizácii učebných osnov a o používaní pomôcok o eure. Na zasadnutiach metodických orgánov prerokovali pokyny na aktualizáciu učebných osnov v zmysle metodického usmernenia.

Väčšina škôl dostala **dostatočný počet učebných pomôcok**. Propagačný materiál o používaní eura bol sprístupnený žiakom i učiteľom, prostredníctvom informačných panelov rodičom a verejnosti.

Úroveň informovanosti žiakov o používaní novej meny zvýšili rôzne celoškolské podujatia, exkurzie, prednášky a besedy s odborníkmi z bánk, súťaže, projekty s tematikou eura.

Sledovaná téma bola uplatnená predovšetkým na hodinách predmetov matematika, informatika, ekonomika, účtovníctvo, výpočtová technika, elektrotechnické meranie, prax.

Na hospitovaných hodinách s preberanou sledovanou problematikou zabezpečili učitelia osvojenie poznatkov o eure v súlade s úpravami v učebných osnovách.

Žiaci prejavovali záujem o osvojovanie si nových vedomostí, zapájali sa do diskusie k otázkam súvisiacim s eurom a jeho zavedením, vyjadrovali svoje názory na zavedenia eura na Slovensku. Preukázali schopnosť pracovať s učebnými pomôckami a eurokalkulačkami.

Vedeli vyhľadávať informácie a aplikovať získané vedomosti v praktickej činnosti.

1.3.14 Kontrola plnenia opatrení na gymnáziu

Následné inšpekcie sa vykonali na **31** G, z toho bolo **6** súkromných, **5** cirkevných, 1 s VJM a 1 s VJS/VJM. Stav odstránenia zistených nedostatkov sa kontroloval v 29 školách po komplexnej inšpekcii, v 1 po tematickej, v 1 po následnej inšpekcii a v 1 škole po informatívnej inšpekcii. Celkove sa uplatnilo **268** opatrení na odstránenie zistených nedostatkov, z toho bolo akceptovaných a splnených **247** (92,16 %).

Zistené nedostatky sa vyskytli v/vo:

- dodržaní učebného plánu (delenie tried na skupiny)
- plnení učebných osnov
- výkone štátnej správy v prvom stupni
- vedení pedagogickej dokumentácie (nedôslednosť vedenia triednych kníh, nepoužívanie schváleného tlačiva protokolu o komisionálnych skúškach)
- vedení dokumentácie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami
- činnosti metodických orgánov
- rešpektovaní psychohygienických požiadaviek pri tvorbe rozvrhu hodín
- rozpracovaní prevencie problematiky šikanovania
- používaní názvu školy (úradná pečiatka, pedagogická dokumentácia)
- kvalifikačných predpokladoch pre výkon funkcie
- riadiacej a kontrolnej činnosti riaditeľov škôl
- hodnotení žiakov
- materiálo-technickom zabezpečení (chýbajúce učebné pomôcky, nedostatočné vybavenie odborných učební)

Tabuľka 22 *Prehľad uplatnených, akceptovaných a splnených opatrení*

Spolu	268									
Z toho	odporúčania		upozornenia		opatrenia prijaté kontrolovaným subjektom		opatrenia uložené školskou inšpekciou		záväzný pokyn	
Počet	99		0		163		5		1	
Z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%
	90	90,90	0	0	153	93,86	4	80,00	0	0

Neakceptovaním odporúčaní a nesplnením opatrení naďalej pretrvávajú nedostatky v:

- kontrolnej činnosti riaditeľov škôl
- práci niektorých predmetových komisií
- riešení problematiky šikanovania
- plnení učebných osnov (nerealizovanie predpísaných praktických cvičení a laboratórnych prác v biológii, chémii a fyzike)

Nesplnenie opatrenia a záväzného pokynu riaditeľom súkromného gymnázia spôsobilo pretrvávajúce nedostatky v podmienkach pre výchovu a vzdelávanie žiakov a v rozhodovaní. Negatívnym dopadom bol nevyhovujúci stav súkromného gymnázia pre vzdelávanie žiakov. Z tohto dôvodu ŠŠI podala návrh na vyradenie Súkromného gymnázia, Bindt 20 v Hnilčíku zo siete škôl a školských zariadení. K 30. 06. 2009 bolo uvedené gymnázium vyradené.

1.3.15 Kontrola plnenia opatrení v strednej odbornej škole

Následné inšpekcie sa vykonali v 91 SOŠ, z toho boli 4 cirkevné, 14 súkromných. S VJM boli 4 školy a s VJS/VJM 7. Stav a úroveň odstránenia zistených nedostatkov sa kontrolovali v 35 školách po komplexnej inšpekcii, v 34 po tematickej a v 22 po následnej inšpekcii. Celkove sa uplatnilo 731 opatrení na odstránenie zistených nedostatkov, z toho bolo akceptovaných a splnených 632 (86,45 %).

Zistené nedostatky boli prevažne v/vo:

- riadiacej a kontrolnej činnosti riaditeľov škôl
- výkone štátnej správy v prvom stupni
- plnení učebných osnov
- vedení pedagogickej dokumentácie
- starostlivosti o žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami
- personálnych podmienkach
- dodržiavaní normatívu priestorovej, materiálnej a prístrojovej vybavenosti v učebnom odbore autoopravár

Tabuľka 23 Prehľad uplatnených, akceptovaných a splnených opatrení

Spolu	731									
Z toho	odporúčania		upozornenia		opatrenia prijaté kontrolovaným subjektom		opatrenia uložené školskou inšpekcii		záväzný pokyn	
Počet	253		15		406		53		4	
Z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%
	220	86,95	10	66,66	359	88,42	39	73,58	4	100

Neakceptovaním odporúčaní a nesplnením opatrení naďalej pretrvávajú nedostatky v:

- kontrolnej činnosti riaditeľov škôl
- práci predmetových komisií (pretrvávajú formálny charakter činnosti)
- plánovaní
- materiálnom a prístrojovom vybavení dielní

1.3.16 Kontrola plnenia opatrení v konzervatóriu

Následné inšpekcie sa vykonali po tematickej inšpekcii v **6** konzervatóriách, z toho v **1** cirkevnom a v **2** súkromných. Uplatnilo sa celkom **20** opatrení, všetky boli splnené.

Zistené nedostatky boli v/vo:

- vedení pedagogickej dokumentácie
- neodsúhlasených učebných plánov MŠ SR v súkromnej škole
- dodržiavání učebných plánov
- dodržiavání všeobecne záväzných právnych predpisov

Tabuľka 24 *Prehľad uplatnených, akceptovaných a splnených opatrení*

Spolu	20									
Z toho	odporúčania		upozornenia		opatrenia prijaté kontrolovaným subjektom		opatrenia uložené školskou inšpekciou		záväzný pokyn	
Počet	3		0		15		0		2	
Z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%
	3	100	0	0	15	100	0	0	2	100

Podnety a odporúčania

Riaditeľom stredných škôl

- zamerať kontrolnú činnosť vo výchovno-vzdelávacom procese na rozvíjanie a podporovanie kľúčových kompetencií žiakov
- zabezpečiť v školách s VJN osvojenie si a používanie štátneho jazyka slovom a písmom
- zamerať kontrolnú činnosť na vedenie pedagogickej dokumentácie a prácu metodických orgánov
- analyzovať výsledky inšpekčných zistení a prijať opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov
- prijať účinné riešenie na zlepšenie vzdelávacích výsledkov žiakov na G v testovaných predmetoch
- ustanovovať zloženie skúšobných komisií pri ukončovaní štúdia v SOŠ v zmysle právnych predpisov
- venovať primeranú pozornosť úprave podmienok žiakom so zdravotným znevýhodnením pri ukončovaní štúdia; určiť jednoznačne v časových harmonogramoch dĺžku trvania každej časti skúšky

Zriaďovateľom stredných škôl

- podporovať skvalitnenie materiálno-technických podmienok škôl modernizáciou a dopĺňaním učebných pomôcok, didaktickej techniky a IKT
- optimalizovať sieť stredných škôl, študijných a učebných odborov, na základe reálnych požiadaviek trhu

Ministerstvu školstva SR

- do siete škôl zaraďovať odbory so zabezpečenými materiálno-technickými a personálnymi podmienkami
- do siete škôl uvádzať aj alokované pracoviská škôl
- doplniť do vyhlášky o ukončovaní štúdia podrobnosti o spôsobe konania a obsahu ústnej časti záverečnej skúšky (cieľové požiadavky pre príslušné učebné odbory, z ktorých je potrebné vychádzať pri stanovení tém; spôsob riadenia rozhovoru pri skúškach; presné určenie úprav pre žiakov so zdravotným znevýhodnením)
- doplniť do vyhlášky o ukončovaní štúdia termín, v akom musí riaditeľ školy na návrh predmetovej komisie schváliť témy na jednotlivé časti záverečnej skúšky
- zabezpečiť normatívy základného vybavenia pre jednotlivé učebné a študijné odbory

Metodicko-pedagogickému centru

- zamerať vzdelávacie aktivity na metódy a formy práce orientované na rozvíjanie kľúčových kompetencií žiakov a na metódy a formy hodnotenia žiakov

Štátnemu pedagogickému ústavu

- zjednotiť formu a štruktúru ŠVP pre SOŠ vo všetkých predmetoch

Štátnemu inštitútu odborného vzdelávania

- zverejňovať aktuálne platné ŠVP s dátumom ich vydania, resp. v prípade zmien s dátumom účinnosti

Slovenskej obchodnej a priemyselnej komore

- prihliadať na dĺžku trvania skúšky pri tvorbe vzorových tém pre praktickú časť záverečných skúšok a obsahovú náročnosť prispôbiť požadovaným cieľovým zručnostiam žiakov vyplývajúcich z profilu absolventa
- poskytnúť delegovaným zástupcom SOPK Metodické pokyny prípravy a realizácie záverečných skúšok za účasti SOPK
- zabezpečiť účasť delegovaných zástupcov na všetkých častiach záverečných skúšok

1.4 Školy pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

1.4.1 Výsledky vyučovania a učenia sa žiakov vo vybraných predmetoch

Inšpekcie sa vykonali v 51 SZŠ pre žiakov s mentálnym postihnutím, čo predstavuje 21,89 % z celkového počtu ZŠ pre žiakov so ŠVVP v SR. Súkromná bola 1 škola v Žilinskom kraji. V 46 školách bol VJS, v 2 VJM, v 3 školách VJS/VJM. Súčasťou 9 škôl bol školský internát, v 31 školách pracoval ŠKD, pri 19 školách bolo zriadené CŠPP.

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa

Uskutočnilo sa 649 hospitácií, z toho 239 na 1. stupni, 410 na 2. stupni, prevažne vo variante A (žiaci s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia), niektoré aj vo variante B (žiaci so stredným stupňom mentálneho postihnutia).

Na 1. stupni v predmete **slovenský jazyk a literatúra** sa uskutočnili hospitácie v zložkách čítanie, písanie, vecné učenie, prvky hudobnej výchovy, prvky výtvarnej výchovy, gramatika a sloh. Na všetkých vyučovacích hodinách učitelia zabezpečili osvojenie učiva v súlade s učebnými osnovami a požiadavkami IVP, k jednotlivým žiakom pristupovali podľa ich špeciálnych edukačných potrieb. Poznatky sprístupňovali zrozumiteľne, využívali motivačné slovné hodnotenie. Metódy, formy a postupy diferencovali vzhľadom na viaceré ročníky v triedach. Pri žiakoch s ťažším postihnutím využili pomoc asistentov učiteľa. Striedaním činností s relaxačnými chvíľkami odstraňovali dočasnú nepozornosť a únavu žiakov. Žiaci nižších ročníkov a žiaci vzdelávaní vo variante B boli nesamostatní, na otázky odpovedali často jednoslovne a jednoduchými vetami, pracovali vlastným tempom. Malá časť žiakov 4. ročníka dokázala pomocou učiteľov zhodnotiť výsledky svojej a spolužiakovej práce. Chápali čítaný text, ťažkosť im spôsobovala formulácia viet pri prezentovaní poznatkov a zručností, spisovná výslovnosť a samostatné navrhovanie riešenia úloh. Ucelené myšlienky s vyjadrením vlastných postojov k dosiahnutým výsledkom vedeli formulovať iba niektorí jednotlivci. Žiaci neboli vedení k získavaniu informácií z iných zdrojov okrem učebnice. Zlepšenie si vyžaduje aj zadávanie úloh na tvorivé myslenie, úloh s využitím IKT, jednostrannosť komunikácie učiteľov smerom k žiakom bez možnosti práce vo dvojiciach alebo skupinách, jasné a zrozumiteľné formulovanie cieľov vyučovania a uplatňovanie súhrnného hodnotenia.

Hospitácie na **slovenskom jazyku a slovenskej literatúre** sa realizovali v Trnavskom kraji v školách s vyučovacím jazykom maďarským. Učitelia vzbudzovali a udržiavali stály záujem žiakov o učenie zážitkovou formou učenia. Podporovali praktickú aplikáciu poznatkov, využívali spätnú väzbu. Verbálnu komunikáciu v slovenskom jazyku dopĺňal maďarský preklad. I keď odpovede žiakov neboli vždy presné, učitelia ich vhodne korigovali. Kládli dôraz na správnu výslovnosť a porozumenie obsahu textu. Obmedzená slovná zásoba žiakov nevytvárala dostatočný priestor na vyjadrovanie ich názorov. V malej miere sa využila práca vo dvojiciach, chýbali úlohy podporujúce vzájomnú spoluprácu a pomoc. Absentovalo podnecovanie žiakov k sebahodnoteniu.

Jasne a zreteľne oboznamovali učitelia žiakov s cieľmi vyučovania v **matematike** (v počtoch vo variante B). Veľkou mierou názornosti, zaraďovaním didaktických hier a relaxačných chvíľok pozitívne motivovali žiakov k učeniu. V triedach, v ktorých boli žiaci z viacerých ročníkov a s viacnásobným postihnutím, prevažovala individuálna práca s nimi s aktívnou účasťou asistenta učiteľa. Učitelia primerane upravovali obsah vzdelávania, priamu prácu striedali s nepriamou, premyslene využívali časový fond. V malej miere využívali

klasifikáciu, a rovnako aj možnosti, ktoré poskytujú vhodné edukačné programy. Podmienky na získavanie informácií z rôznych zdrojov a využitie IKT nevytvorili. Žiaci neboli schopní samostatne navrhovať riešenia úloh, tvoriť závery na základe zistení. Vedomosti prezentovali písomne pri tabuli, samostatnou prácou v pracovných listoch, ústnymi odpoveďami. Využívali kalkulačku a učiteľmi zhotovené názorné pomôcky. Pri práci im chýbala sebaistota, nápaditosť pri prezentovaní vedomostí. Ak dostali príležitosť, dokázali pracovať vo dvojiciach. Výsledky svojej činnosti vedela zhodnotiť iba malá časť žiakov, v sebahodnotení boli málo objektívni.

Zrozumiteľne oboznamovali učitelia žiakov s postupmi a materiálom na **pracovnom vyučovaní** (pracovnej výchove vo variante B), viedli ich k pracovnej disciplíne, bezpečnému zaobchádzaniu s nástrojmi, rozvíjali ich estetické cítenie. Precvičovali jemnú motoriku, presnosť, pozornosť a trpezlivosť žiakov, poukazovali na spôsoby prekonávania možných problémov. Hodnotenie žiakov učiteľmi bolo motivujúce. Asistenti učiteľa napomáhali žiakom zvládnuť praktické úlohy. Využívala sa spätná väzba, väčšinou primeraná korekcia nedostatkov v práci žiakov. Žiaci boli aktívni, vedeli používať pomôcky a pracovné nástroje, pracovať v skupine a vzájomne si pomáhať. Nedokázali však samostatne postupovať pri práci, neboli vytrvalí, nepostrehli logické súvislosti a nespojili konkrétnu činnosť s praxou. Pracovné postupy boli vhodne rozdelené do jednotlivých krokov. Žiaci z variantu B, napriek sústavnému povzbudzovaniu, prejavili o učenie nízky záujem. Nedostatkom bolo, že žiaci nemali možnosť zhotoviť výrobok podľa jednoduchého návodu, nepoznali jeho praktické využitie, relaxačné prestávky neplnili svoj účel a nerozvíjal sa rečový prejav žiakov.

Vo **výchovných predmetoch** na hodinách **hudobnej výchovy** pedagógovia rozvíjali hudobné skúsenosti, zručností, zážitky, podporovali hudobnosť žiakov. Chýbalo podnecovanie žiakov k prezentovaniu vlastných výkonov a rozvíjanie ich sociálnych kompetencií. Pri pohybových činnostiach na **telesnej výchove** vyučujúci dôsledne dodržiavali správnosť postupov a pravidiel bezpečnosti. Učivo sprístupňovali prostredníctvom názorných ukážok, indisponovanosť jednotlivcov zohľadňovali prispôbovaním cvičebného tempa. Nedostatky pri pohybových aktivitách neodstraňovali.

Na hodinách **individuálnej logopedickej starostlivosti** učitelia pracovali so žiakmi jednotlivo, rešpektovali ich pracovné tempo. Aplikovali vhodné špeciálnopedagogické metódy a zásady, účelne využívali učebné pomôcky, didaktickú techniku a IKT. Pri nácviku spájali predstavy žiakov s konkrétnymi predmetmi a javmi. Použili verbálnu aj neverbálnu komunikáciu, spätnú väzbu. V priebehu logopedickej intervencie žiakov neustále motivovali slovnou pochvalou. Vytvorili im dostatočný priestor na sebahodnotenie. Žiaci boli aktívni, spolupracovali s vyučujúcimi, vedeli sa vyjadrovať primerane postihnutiu. Svoje úspechy zvyčajne nadhodnocovali.

Pri vyučovaní **slovenského jazyka a literatúry na 2. stupni** v zložkách čítanie, písanie, gramatika a sloh možnosti, druh a stupeň postihnutia žiakov viditeľne podmieňovali výber metód, foriem a postupov, obsah vzdelávania a rozvoj kompetencií žiakov. Učitelia kládli dôraz na upevňovanie čitateľských zručností, zmierňovali rečové nedostatky žiakov vyplývajúce z postihnutia, rozširovali ich slovnú zásobu. Osobitnú pozornosť venovali nácviku pravopisu a úhľadnosti písomného prejavu. V menšej miere učili žiakov vyhľadávať informácie z ďalších zdrojov. Vedomosti a zručnosti žiakov hodnotili citlivo, prevažne slovné. Iba ojedinele zaraďovali relaxačné prestávky. Na niektorých hodinách si zadania úloh, ktoré žiaci spracovávali, vyžadovali tvorivý prístup, mali divergentné riešenia. Učebné pomôcky učitelia využívali nie vždy účelne a efektívne, žiaci nedisponovali kompenzačnými pomôckami, aj keď ich použitie bolo niekedy potrebné. Didaktickú techniku a IKT využívali málo. Komunikácia a spolupráca vo dvojiciach bola zriedkavá, u žiakov sa očakávané výsledky nedostavili. Väčšina

žiakov riešila úlohy samostatne, na otázky odpovedali zrozumiteľne. Obsah prečítaného a počutého textu chápali. Zovšeobecnenia a úsudky tvorili iba ojedinele. Niektorí dokázali objektívne zhodnotiť svoje výkony a prácu spolužiakov, sebahodnotenie absentovalo u žiakov vo variante B.

Učitelia zabezpečili osvojovanie poznatkov z **matematiky** v súlade s požiadavkami učebných osnov, realizovali priebežnú spätnú väzbu zisťovaním úrovne pochopenia učiva. V maximálnej miere sa uplatňoval individuálny prístup, diferenciacia matematických úloh s rešpektovaním individuálnych predpokladov žiakov. Zvolené metódy a postupy umožňovali prekonávať zdravotné znevýhodnenie. Žiaci si väčšinou mali možnosť vytvárať matematické predstavy, menej dostávali úlohy na rozvoj vyšších psychických funkcií a divergentného myslenia. Omyly žiakov v matematických postupoch sa využili na vysvetlenie, upevňovanie a zautomatizovanie správnych postupov. Boli vedení k vyjadrovaniu a čítaniu s porozumením. Málo príležitostí mali na vzájomnú komunikáciu, úlohy vyžadujúce vzájomnú pomoc a spoluprácu skoro vôbec neriešili. IKT využili v rámci matematickej rozcvičky, pri opakovaní osvojeného učiva, tvorbe poznámok do zošitov a kontrole samostatnej práce. Výkony žiakov hodnotili učitelia slovným motivačným povzbudením, klasifikáciu realizovali na konci vyučovacej hodiny. Menej boli žiaci podnecovaní na hodnotenie vlastných výkonov.

Na vyučovacích hodinách **vlastivedy** vyučujúci oboznamovali žiakov s učivom primeranými metódami a formami práce, s dôrazom na praktické využitie v každodennom živote. Zadávaním otázok a úloh vyžadujúcich vlastné postupy riešenia rozvíjali poznávacie a učebné spôsobilosti. Zaraďovali skupinovú prácu, situačné hry, využívali učebné pomôcky a výpočtovú techniku. Preferovalo sa rozvíjanie poznávacích schopností žiakov na úkor rešpektovania psychohygienických potrieb. Pozornosť si vyžaduje vedenie jednotlivcov k schopnosti samostatne si zapisovať závery pozorovania.

Na hodinách **prírodopisu** metódy, formy a postupy práce volili učitelia s ohľadom na možnosti žiakov, primerane k výške intelektu. Zrozumiteľne sprístupňovali učivo, účelnosť a nápaditosť učebných pomôcok podporovali vytváranie konkrétnych názorných predstáv. Konfrontácia chybných odpovedí s názornými pomôckami, s reálnym životom, skúsenosťami umožňovala žiakom nájsť správne závery. Prostredníctvom vyhľadávania informácií z rôznych zdrojov a pri práci s textom si žiaci rozvíjali komunikačné kompetencie a slovnú zásobu. Mali nadštandardnú možnosť vyjadrovať svoje názory, prejavovať hodnotové postoje. Chýbala diferenciacia úloh pre žiakov s rôznou úrovňou intelektu, žiaci mali menej možností preukázať personálne a sociálne kompetencie v tímovej práci, ojedinele boli vedení k hodnoteniu a sebahodnoteniu.

Na **pracovnom vyučovaní** (pracovnej výchove vo variante B) sa osvojovanie pracovných úkonov overovalo spätnou väzbou. Vyučovacie hodiny sa väčšinou realizovali v špeciálnej učebni (dielňa, cvičná kuchynka), menej v triedach, s prísne dodržiavanou bezpečnosťou pri práci. Učitelia dovolili žiakom pracovať vlastným tempom, rešpektovali rozdiely v pracovných zručnostiach jednotlivcov. Chybné postupy žiakov korigovali. Menej sa využili úlohy vyžadujúce tvorivé riešenia. Žiaci neboli dostatočne vedení k ústnemu vyjadrovaniu, menej komunikovali vo dvojiciach alebo skupinách. IKT použili ojedinele. Žiaci prejavovali o učenie výrazný záujem. Väčšinou vedeli používať pracovné pomôcky. Pravidlá bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci poznali a dodržiavali. Väčšina poznala kritériá hodnotenia v predmete, ale objektívne hodnotenie výsledkov svojej práce a spolužiakov im robilo ťažkosť.

Vo **výchovných predmetoch**, pri vyučovaní **hudobnej výchovy** učitelia predkladali tvorivé a hravé úlohy, podporovali praktickú aplikáciu poznatkov. Žiaci prejavovali zreteľný záujem o spev. Na **výtvarnej výchove** pedagógovia viedli žiakov k schopnosti výtvarne

sa vyjadriť a dokončiť úlohy. Vytvárali im priestor na prezentáciu výtvarných prác a sebahodnotenie. Relaxačné prestávky prispeli k oživeniu činnosti. Žiaci prejavovali záujem, správne reagovali na podnety, väčšinou boli nápadití, vyjadrovali sa zrozumiteľne. Na hodinách **telesnej výchovy** volili učitelia metódy práce vzhľadom na psychomotorické osobitosti žiakov, účelne využívali učebné pomôcky, pomoc ďalšieho pedagóga. Korigovali chybné postupy pri cvičení, dbali na dodržiavanie bezpečnosti. Chýbalo diferencovanie úloh a činností primerane pohybovému potenciálu žiakov. Fyzickú záťaž striedali s relaxačnými cvičeniami. Vyučujúci umožňovali žiakom prejavovať emocionálne postoje pri hre a súťažiach, sebadôveru podporovali častou motivujúcou pochvalou. Žiaci dokázali komunikovať a kooperovať pri cvičení vo dvojiciach a skupinách. Tretina vedela zhodnotiť výkony svoje a spolužiakov, viac ako polovica sa vyjadrovala s použitím odbornej terminológie predmetu.

V **73 %** škôl mali v triedach **spojené ročníky**. V jednej triede boli žiaci 1. aj 2. stupňa naraz, aj zo šiestich rôznych ročníkov, nielen z jedného vzdelávacieho variantu. To malo negatívny dopad na organizáciu vyučovania, prípravu učiteľa na vyučovaciu hodinu a vypracovanie príslušnej dokumentácie.

Z dokumentácie školy sa zistil veľký rozdiel v počte žiakov prijatých do školy a skutočne prítomných na vyučovaní. Podľa vyjadrenia riaditeľov a učiteľov škôl detskí lekári žiakom často aj dodatočne vystavili potrebný doklad. Žiaci mali minimálnu snahu a motiváciu pravidelne navštevovať školu. **Nepravidelná školská dochádzka** mala negatívny vplyv na dosahované školské výsledky.

Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov

Na základe inšpekčných zistení uplatnila ŠŠI voči kontrolovanému subjektu v **1** kraji **2 opatrenia** na zabezpečenie zosúladenia počtu žiakov v triedach s právnym predpisom.

Školám v **4** krajoch uložila **29 odporúčaní** na odstránenie nedostatkov týkajúcich sa materiálo-technických podmienok, uplatňovania špeciálnopedagogických zásad vzdelávania žiakov s viacnásobným postihnutím, rozvíjania sociálnych a hodnotiacich kompetencií žiakov, zaraďovania relaxačných prestávok, rozvoja samostatnosti, diferenciacie úloh podľa individuálnych schopností a potrieb žiakov, zadávania úloh s tvorivým a divergentným riešením, úloh na získavanie dát a informácií z iných zdrojov, úloh so zameraním na prácu vo dvojiciach a v skupinách a na skvalitňovanie verbálneho prejavu žiakov.

V **1** kraji ŠŠI písomne upozornila zriaďovateľa na nedostatky zistené pri inšpekčnej činnosti v **2** kontrolovaných subjektoch, tiež na porušenie právnych predpisov, ktorých riešenie je v jeho pôsobnosti.

1.4.2 Rozvíjanie kompetencií v oblasti informačných a komunikačných technológií

V ŠZŠ sa celkovo vykonalo **649** hospitácií, IKT využili učitelia na **10 %** vyučovacích hodín.

Učitelia zadávali úlohy, ktoré si vyžadovali získanie dát alebo informácií z informačných a komunikačných zdrojov väčšinou na hodinách slovenského jazyka a literatúry a matematiky. Počítač vhodne využili na zmiernenie edukačných nedostatkov jednotlivcov, vyrovnávanie výkonov, diferenciaciu činnosti žiakov, rozvíjanie ich komunikačných zručností, sociálnych a digitálnych kompetencií. V niektorých školách mali vypracovaný plán používania počítačovej učebne, podľa ktorého sa však reálne nevyučovalo.

Žiaci prejavovali záujem o prácu s počítačom, bola pre nich zaujímavá, netradičná, edukačné programy doplnené obrázkami a hudbou ich podnecovali k aktívnemu záujmu

o učenie sa.

Na **1. stupni** učiteľia zadávali žiakom úlohy na využitie IKT alebo získavanie informácií na 3 % vyučovacích hodín. IKT používali v motivačnej časti a pri precvičovaní, upevňovaní učiva. Jedna učiteľka pracovala so žiakmi aj s využitím interaktívnej tabule. Väčšina žiakov dokázala podľa inštrukcií učiteľov používať počítač, pracovať so vzdelávacími programami.

Na **2. stupni** ZŠ úlohy s využitím IKT zadávali učiteľia na 7 % vyučovacích hodín. IKT používali pri sprístupňovaní nového učiva, vo fáze jeho precvičovania, na opakovanie a upevnenie učiva, s následným riešením úloh.

Praktické návyky a zručnosti v práci s IKT boli **primerané druhu a stupňu postihnutia** žiakov. Žiaci, ktorí mali počítač aj doma, boli zručnejší. Pri práci s učebným programom potrebovali individuálnu pomoc učiteľa či spolužiaka. Nie vždy vedeli zhodnotiť správnosť použitých postupov. Mali problémy s dodržiavaním správnych termínov pre jednotlivé pracovné operácie. Na niektorých hodinách sa nedali posúdiť ich zručnosti, žiaci nepracovali s počítačom samostatne. Pri vyhľadávaní nových poznatkov z internetu pracovali iba za asistencie učiteľa.

V **47** školách zriadili **učebňu IKT**. Jedna škola s 3 triedami nemala počítačovú miestnosť z priestorových dôvodov, žiaci mali k dispozícii 3 počítače priamo v triedach. V jednotlivých ŠZŠ pripadalo na **1** počítač **1 až 36** žiakov, v priemere za SR **13** žiakov. Dostatok počítačov bol v **13** školách. Školám chýbali interaktívne tabule a edukačné programy vhodné pre žiakov s mentálnym postihnutím. Nedostatočné materiálne-technické vybavenie mali alokované pracoviská.

Všetky školy, ktoré učebňu IKT zriadili, ju využívali aj **mimo vyučovania**, najmä na činnosť **ŠKD** a **záujmovú činnosť**. Učebne využívali aj zamestnanci školy a rodičia. V **45** kontrolovaných školách sa **učitelia vzdelávali** v oblasti práce s IKT. Žiaci niekoľkých ŠZŠ uplatnili vedomosti a zručnosti v používaní IKT v rôznych súťažiach.

Stav v ŠZŠ bol nevyhovujúci, vo výchovno-vzdelávacom procese sa IKT využili minimálne, kompetencie učiteľov získané na vzdelávaní sa v práci so žiakmi nezužitkovali.

1.4.3 Činnosť školy v oblasti starostlivosti o žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia

Žiaci zo SZP v kontrolovaných školách v jednotlivých krajoch predstavovali od **13 %** (Bratislavský kraj) do **80 %** (Košický kraj) všetkých žiakov ŠZŠ, v priemere za SR tvorili temer polovicu žiakov ŠZŠ.

Priemerný počet **zameškaných hodín** na žiaka bol **78**, ospravedlnených **56**, neospravedlnených **22**. Najčastejšou príčinou nepriaznivej dochádzky žiakov zo SZP bola chorobnosť, záškoláctvo, neuspokojivá komunikácia škôl s rodičmi, nedostatočná adaptácia žiakov na školu (nezvládnutie štátneho jazyka rómskymi žiakmi), nedostatočná motivácia na vyučovaní.

Na zlepšenie dochádzky žiakov zo SZP školy využívali rôzne formy práce a prijímali **opatrenia**. Sprísnilo sledovanosť školskej dochádzky, dôsledne preverovali dôvody neúčasti na vyučovaní, kontaktovali **rodičov**, prípadne kompetentný subjekt (detský domov), požadovali ospravedlnenie zameškaných hodín lekárom. V prípade neospravedlnených hodín pozývali rodičov do školy na osobný pohovor. Navštevovali rodiny, informovali o podmienkach uplatňovania motivačného príspevku. Spolupracovali s **úradmi** práce, sociálnych vecí a rodiny, obecnými úradmi, komunitným centrom, **políciou**, detskými **lekármi**, využívali pomoc terénnych a školských sociálnych pracovníkov, podali návrhy na umiestnenie problémových žiakov do špeciálnych výchovných zariadení. Niektoré školy zabezpečovali žiakom

bezplatnú alebo lacnejšiu **stravu** v školskej jedálni a viedli ich k pravidelným stravovacím návykom, uskutočňovali hygienickú prevenciu, úpravu **organizácie vyučovania podľa autobusových spojov**, motivovali ich mimoškolskými aktivitami.

Výchova a vzdelávanie žiakov zo SZP vyžadovali **vytvorenie individuálnych podmienok výchovy a vzdelávania**. Zabezpečovali ich podľa potrieb týchto žiakov všetky kontrolované školy. Úpravu organizácie výchovy a vzdelávania uskutočnilo **38** škôl, úpravu prostredia **33** škôl, špecifické metódy a formy práce vychádzajúce zo zásad práce so žiakmi s mentálnym postihnutím v nadväznosti na osobitosti málo podnetného domáceho prostredia uplatňovalo **45** škôl. K vzdelávaniu týchto žiakov podľa individuálneho vzdelávacieho programu pristúpili v **39** školách. Zabezpečili servis odborníkov. V **25** školách pôsobil psychológ, v **32** asistent učiteľa, v **50** výchovný poradca a **43** škôl úzko spolupracovalo s odborníkmi z poradenských zariadení.

Z 2 321 žiakov zo SZP **prospelo 2 239, neprospelo 72** žiakov, **10** žiakov v Bratislavskom kraji bolo **neklasifikovaných**. **Znížený stupeň 2 zo správania** malo **162** žiakov, stupeň 3 malo **124** žiakov. Školy žiakov motivovali pochvalami za dobrý prospech, vzorné správanie, pravidelnú dochádzku a reprezentáciu školy. S cieľom posilniť disciplínu, dodržiavať školský poriadok a odstraňovať záškoláctvo uložili triedni učitelia **299** napomenutí alebo pokarhaní, riaditelia škôl **168** pokarhaní.

Najčastejšou **príčinou** zníženia známok zo správania alebo udelenia výchovných opatrení bolo porušovanie školského poriadku, nevhodné správanie a neospravedlnené zameškané vyučovacie hodiny. K najfrekvencovanejším dôvodom zlých výsledkov žiakov patrilo nezáujem o učenie, časté vymeškávanie vyučovania, nevhodné podmienky na domácu prípravu, slabá motivácia žiakov na vyučovacích hodinách, vývinové poruchy učenia a správania žiakov, nízky intelektový potenciál žiakov s mentálnym postihnutím.

Na zlepšenie tohto stavu prijali školy rad **opatrení**. Zintenzívniť spoluprácu s rodičmi, s komunitným centrom, zvýšenú pozornosť venovali rozhovorom so žiakmi, sprostredkovali im odborné logopedické a psychologické intervencie, bezplatne zabezpečovali školské pomôcky a školské potreby, ponúkli možnosť bezplatného pobytu v ŠKD s prípravou na vyučovanie. Možnosť doučovať sa dostali aj žiaci, ktorí nenavštevovali ŠKD. Poskytli žiakom individuálnu pomoc a individuálny prístup asistenta učiteľa, školského psychológa, výchovného poradcu. Vhodne motivovali žiakov pochvalami pred kolektívom školy a drobnými odmenami.

Vo všetkých kontrolovaných školách navštevovali títo žiaci **záujmové útvary** rôzneho zamerania. Školy sa zúčastňovali rôznorodých **projektov** a **aktivít** so športovou, prírodovednou a umeleckou tematikou. **Pozitívom** bola dochádzka týchto žiakov do ŠKD. **Príčinou nezáujmu** časti žiakov zo SZP o aktivity v mimovyučovacom čase boli problémy s dopravou do školy, nezáujem o ponúkané aktivity, nepravidelná školská dochádzka, zlý prospech a problémy so správaním.

Mnohí žiaci boli úspešní v **súťažiach** školských, regionálnych, celoslovenských aj medzinárodných. Menší záujem prejavili o vedomostné súťaže, napriek tomu v krajskej prírodovednej a matematickej súťaži obsadila jedna škola popredné miesto.

V záujme zlepšenia **spolupráce s rodičmi** žiakov zo SZP školy realizovali aktivity, programy rôzneho zamerania. Poskytovali rodičom odborné poradenstvo na zlepšenie sociálno-právneho vedomia, pozývali ich na akcie a prezentácie škôl, usporadúvali školenia rodičov v oblasti IKT, ponúkali materiálnu pomoc pri zabezpečovaní školy v prírode. Vybavovali im dotácie, motivačné štipendiá a pod. Napriek úsiliu škôl sa rodičia do projektov nezapájali, na aktivitách sa zúčastňovali v menšej miere alebo o ne vôbec nejavili záujem.

1.4.4 Plnenie Národného programu prevencie obezity

V **92 %** kontrolovaných škôl boli pedagogickí aj nepedagogickí zamestnanci oboznámení s hlavnými úlohami NPPO. Úlohy si **88 %** škôl zapracovalo do plánov práce školy. Žiaci boli dostatočujúco až veľmi dobre informovaní o zásadách racionálneho stravovania a vplyve pohybových aktivít na zdravie.

Zdravému životnému štýlu venovali školy pozornosť v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu a triednických hodín. Na pracovnom vyučovaní žiaci pripravovali jedlá v súlade so správnou výživou a dôležitosťou pohybu pre zdravie sa venovali na hodinách telesnej výchovy, vlastivedy, chémie a prírodopisu. Niektoré školy realizovali na uvedenú tému projektové vyučovanie.

Školy uskutočňovali na tému zdravého životného štýlu **besedy** s lekármi, pracovníkmi sociálnej práce, s odborníkmi na zdravú výživu, **prednášky** pre žiakov. Sprostredkovali **preventívne lekárske prehliadky**, pripravili kontrolu hygieny tela a čistoty oblečenia. Školy boli zapojené do **14** rôznych projektov.

V čase **mimo vyučovania** organizovali školy aktivity v rámci činnosti v **ŠKD**. K pohybovej aktívnosti prispievali záujmová činnosť a terapie (canisterapia, hipoterapia). Pohybovú aktivitu žiakov podporovali účasťou na športových podujatiach školy a mesta. V **65 %** škôl využívali telocvičňu, v **51 %** športový areál. V **20 %** ŠZŠ mali žiaci k dispozícii posilňovňu, v **8 %** tenisové kurty, v **12 %** bazén. V **4** školách v Trnavskom kraji, vo všetkých **5** kontrolovaných školách v Žilinskom kraji a v **1** škole v Košickom kraji nemali telocvičňu.

Pri plnení programu NPPO **spolupracovali** s občianskymi združeniami, miestnymi športovými klubmi, výbormi a asociáciami i s telovýchovnou jednotou.

Vo všetkých školách dodržiavali **psychohygienické zásady** dĺžkou desiatovej prestávky a prestávky na obed. V ŠZŠ pre žiakov s telesným postihnutím v Bratislave sa dĺžka prestávok stanovila na základe odporúčania mestského hygienika.

Žiadna z kontrolovaných škôl nemala zriadený **bufet** ani **potravinové automaty** umiestnené v areáli školy. V **9** školách akceptovali požiadavky rodičov na vegetariánsku, tráviace ústrojenstvo šetriacu alebo diétnu stravu. V Trnavskom kraji **5** zo **7** škôl nemalo školskú jedáleň. V Trenčianskom kraji v **1** ŠZŠ zabezpečovali predaj mliečnych produktov a celozrnného pečiva.

1.4.5 Záverečná skúška v odbornom učilišti

Cieľom tematickej inšpekcie bolo zistiť stav realizácie záverečnej skúšky v OU. Inšpekcie sa vykonali v **18** OU pre žiakov s mentálnym postihnutím, čo predstavuje **40,90 %** z celkového počtu OU v SR. Všetky školy boli štátne, **16** s VJS, **2** s VJS/VJM. Súčasťou **4** škôl bol školský internát. ZS sa kontrolovali v **20** trojročných aj dvojročných učebných odboroch. Prihlásených bolo **317** žiakov, ZS sa zúčastnilo **315** (1 žiak sa nezúčastnil bez udania dôvodu, 1 žiačka zo zdravotných dôvodov).

Príprava školy na záverečnú skúšku

Predsedov SK záverečných skúšok vymenovali krajské školské úrady v stanovenom termíne. Riaditelia škôl menovali stálych a ďalších členov SK, termín vymenovania dodržali. V **1** kraji v **2** školách sa zistilo kumulovanie funkcií **stálych a ďalších členov SK** alebo ďalších členov komisie navzájom (podpredsedníčka SK bola súčasne triednou učiteľkou v **1** učebnom odbore, učitelia odborných predmetov boli zároveň triednymi učiteľmi v **3** učebných odboroch).

V 1 OU sa v júni 2009 so zmenou vedúceho zamestnanca školy zmenil aj podpredseda skúšobnej komisie. Ani v jednej zo škôl nebol do komisie prizvaný **odborník z praxe**. Témy na písomnú a ústnu časť ZS pre jednotlivé odbory vypracovali učitelia odborných predmetov v spolupráci s majstrami odbornej výchovy, témy na praktickú časť vypracovali majstri odbornej výchovy spolu s učiteľmi odborných predmetov. Pri jednotlivých úlohách boli kritériá hodnotenia. V 1 OU počet tém na písomnú časť ZS prekročil stanovený rozsah. Témy praktickej časti obsahovali charakteristické činnosti, na výkon ktorých sa žiaci pripravovali. Témy na jednotlivé časti s uvedením učebných pomôcok, ktoré mohli žiaci používať, **schválili** na návrh predmetových komisií riaditelia škôl. Záverečné skúšky sa konali v riadnom **skúšobnom období**. Ich priebeh sa riadil **harmonogramom** schváleným riaditeľmi škôl. Skúška obsahovala písomnú, praktickú a ústnu časť, jednotlivé časti sa realizovali v stanovenom **poradí**.

Priebeh a organizácia záverečnej skúšky

Záverečnou skúškou sa overovali vedomosti a zručnosti žiakov v rozsahu predpísaného učiva a pripravenosť používať nadobudnuté spôsobilosti pri výkone odborných činností, na ktoré sa žiaci pripravovali. **Trvanie jednotlivých častí a organizácia ZS** boli v súlade s príslušným právnym predpisom. Čas určený na praktickú časť ZS zodpovedal náročnosti jednotlivých učebných odborov, pohyboval sa v rozpätí 2 - 14 hodín. Povolený denný počet vyskúšaných žiakov žiadna komisia neprekročila. Čas trvania skúšok nebolo potrebné predĺžiť. Pri ústnej časti ZS v 1 OU žiakovi s viacnásobným postihnutím zohľadnili sluchové postihnutie, žiak vypracoval tému písomne, jej obsah neskôr názorne demonštroval. Písomná časť ZS sa uskutočnila v triedach a odborných učebniach pripravených na skúšku, praktická časť na určených pracoviskách skupinovú aj individuálnu formou. Potrebný materiál, pracovné náradie a pomôcky mali žiaci vopred pripravené. Počas skúšok prevládala pozitívna pracovná atmosféra, pri praktickej časti boli vytvorené podmienky na zaistenie hygieny, bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov. V 1 škole sa praktická časť ZS uskutočnila v kuchyni školskej jedálne a prezentácia v hlučnom prostredí školskej jedálne počas jej plnej prevádzky. Negatívne to vplývalo na chod ZS. V tom istom OU sa priebeh skúšky narušil neskorým príchodom 1 žiačky (nie jej zavinením).

Činnosť skúšobnej komisie bola v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi. Predsedovia aktívne sledovali a riadili prácu členov komisií, kontrolovali pripravenosť skúšok, dodržiavanie harmonogramu, vyjadrovali sa ku klasifikácii žiakov. Počas ich neprítomnosti boli poverení riadením ZS podpredsedovia. Spolu s ďalšími členmi SK pristupovali k stanoveným úlohám zodpovedne. Niektorí členovia komisií sa menili (triedni učitelia, skúšajúci a majstri odbornej výchovy). Po ukončení skúšok zvolali predsedovia záverečnú poradu SK, na ktorej zhodnotili priebeh a celkovú úroveň ZS. K prerušeniu ZS z dôvodu nevhodného správania sa žiakov neprišlo.

Pri **hodnotení a klasifikácii** postupovali školy podľa kritérií vypracovaných a schválených predmetovými komisiami, následne riaditeľmi škôl. Hodnotenie bolo regulárne a objektívne. Klasifikáciu žiakov schvaľovali na návrh skúšajúcich učiteľov alebo majstrov odbornej výchovy SK hlasovaním. Celkové hodnotenie ZS vychádzalo z klasifikácie písomnej, praktickej a ústnej časti. Predsedovia komisií ho oznámili žiakom v deň, v ktorom tieto skúšku ukončili. V niektorých školách pripravili slávnostné odovzdávanie vysvedčení a výučných listov absolventom OU. Žiadny žiak nekonal ZS **podľa doterajších predpisov** ako opravnú skúšku alebo skúšku v náhradnom termíne.

1.4.6 Kontrola plnenia opatrení

Následné inšpekcie sa uskutočnili v **16** školách pre žiakov so ŠVVP v 5 krajoch (Bratislavský, Trenčiansky, Žilinský, Prešovský a Košický kraj). ŠZŠ pre žiakov s mentálnym postihnutím bolo 12 (1 z nich pre žiakov nevidiacich a slabozrakých), 1 ZŠ pre nevidiacich a slabozrakých, 2 ZŠ pri ZZ a 1 OU. Všetky školy boli s VJS, **2** školy boli súkromné, **2** cirkevné. Stav odstránenia zistených nedostatkov sa kontroloval v 12 školách po komplexnej, v 2 po následnej a v 2 školách po informatívnej inšpekcii. V kontrolovaných školách sa uplatnilo celkovo **125** opatrení na odstránenie zistených nedostatkov, z toho bolo akceptovaných a splnených **105** (84 %).

Nedostatky zistené pri inšpekciách sa vyskytovali v/vo:

- riadiacej a kontrolnej činnosti riaditeľov škôl
- plnení podmienok odbornej a pedagogickej spôsobilosti vedúceho pedagogického zamestnanca
- plnení vyučovacej povinnosti vedúceho pedagogického zamestnanca
- výkone štátnej správy v prvom stupni
- dodržaní učebných plánov, plnení učebných osnov
- činnosti metodických orgánov
- organizácii voľnočasovej činnosti žiakov
- dodržiavaní metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu žiakov
- dodržiavaní psychohygienických požiadaviek pri tvorbe rozvrhu hodín
- názve na vonkajšom označení budovy školy
- označení tried
- nedodržaní počtu žiakov v triedach
- vedení pedagogickej a ďalšej dokumentácie

Tabuľka 25 *Prehľad uplatnených, akceptovaných a splnených opatrení*

Spolu	125									
Z toho	odporúčania		upozornenia		opatrenia prijaté kontrolovaným subjektom		opatrenia uložené školskou inšpekciou		záväzný pokyn	
Počet	40		2		76		3		4	
Z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%
	38	95	2	100	63	82,89	3	100	0	0

Neakceptovaním odporúčaní a nesplnením opatrení naďalej pretrvávajú nedostatky v/vo:

- výpovednej hodnote zápisníc zo zasadnutí poradných orgánov školy
- zabezpečení podmienok vzdelávania najmä žiakov s viacnásobným postihnutím
- výkone štátnej správy v prvom stupni
- prijímaní žiakov do školy
- dodržiavaní počtu žiakov v triede

Podnety a odporúčania

Riaditeľom základných škôl pre žiakov so ŠVVP

- využívať vo väčšej miere možnosť zriaďovať triedy prípravného ročníka v SZŠ pre žiakov, ktorí k 1. septembru dosiahli fyzický vek 6 rokov, nedosiahli školskú spôsobilosť a nemajú predpoklad na zvládnutie prvého ročníka ZŠ
- prijímať žiakov s viacnásobným postihnutím iba v prípade vopred zabezpečených personálnych, materiálno-technických a priestorových podmienok vzdelávania
- zefektívniť vnútorný systém kontroly, hospitačnú činnosť zamerať na proces rozvíjania kľúčových kompetencií žiakov
- zabezpečiť v spolupráci so zriaďovateľom zlepšenie materiálno-technických podmienok najmä v oblasti IKT

Riaditeľom odborných učilíšť

- zostaviť skúšobnú komisiu na záverečné skúšky v súlade so zákonom tak, aby sa funkcie jednotlivých členov nekumulovali
- vypracovať témy na záverečné skúšky tak, aby bol ich počet v súlade s vyhláškou
- vytvoriť vhodné podmienky pre praktickú časť záverečných skúšok

Zriaďovateľom škôl pre žiakov so ŠVVP

- zriaďovať miesta asistentov učiteľa a školských psychológov v školách vzdelávajúcich žiakov so zdravotným znevýhodnením a žiakov zo SZP
- poskytovať špeciálnym školám pomoc pri zriaďovaní odborných učební a telocviční
- obsadzovať funkciu riaditeľa školy uchádzačmi s potrebnou kvalifikáciou a odbornosťou
- zosúladiť názov školy s požiadavkami zákona

Ministerstvu školstva SR

- upraviť § 5 ods. 6 vyhlášky MŠ SR č.322/2008 Z. z. o špeciálnych školách tak, aby v jednej triede boli najviac tri ročníky
- prehodnotiť systém riešenia záškoláctva žiakov (škola posiela úradu práce, sociálnych vecí a rodiny údaje o dochádzke žiaka, finančný príspevok však dostanú všetci oprávnení, aj ak majú neospravedlnenú absenciu na vyučovaní)

Metodicko-pedagogickému centru

- pripraviť vzdelávanie učiteľov ZŠ pre žiakov so ŠVVP v oblasti tvorby ŠkVP, rozvíjania jednotlivých kompetencií žiakov, práce s novými aplikačnými softvérmi

1.5 Základné umelecké školy

1.5.1 Výsledky vyučovania a učenia sa žiakov vo vybraných odboroch

Inšpekcie sa vykonali v **33** ZUŠ, čo je **11,96** % zo siete ZUŠ v SR. Z kontrolovaných škôl bolo **26** štátnych, **2** cirkevné a **5** súkromných ZUŠ. Vykonalo sa **330** hospitácií, z toho v hudobnom odbore **225**, vo výtvarnom **38**, v tanečnom **41** a v literárno-dramatickom **26**.

Stanovené ciele a obsahová stránka vyučovania boli v **hudobnom odbore** zväčša v súlade s učebnými osnovami. Požiadavky smerom k žiakom učitelia formulovali väčšinou zrozumiteľne, spätnou väzbou kontrolovali úroveň pochopenia a zvládnutia požadovaných vedomostí a zručností. Prevažne účelné využívanie učebných pomôcok zvyšovalo efektivitu uplatňovaných všeobecných zásad vyučovania. Učitelia rešpektovali rozdielne vzdelávacie potreby žiakov. Pracovné tempo a náročnosť technických cvičení a prednesových skladieb prispôbovali ich schopnostiam a individuálnym potrebám. Nové učivo sprístupňovali zrozumiteľným spôsobom, v praktických činnostiach uplatňovali najmä vlastnú interpretáciu ako vzor pre žiakov. V individuálnom vyučovaní viedli žiakov k tvorivosti a k vlastnému vnímaniu skladieb, často k samostatnému určovaniu a odstraňovaniu nedostatkov, čo pozitívne vplývalo na rozvíjanie ich poznávacích a učebných kompetencií. Žiakov podnecovali cieľným striedaním aktivít. V predmete hudobná náuka prevažovali frontálne formy práce, učitelia sa zameriavali na upevňovanie učiva z hudobnej teórie, menej priestoru venovali interpretačným a perцепčným činnostiam. Vyžadovali od žiakov aktívne čítanie notového zápisu, jeho správnu aplikáciu v praxi. Vo väčšine sledovaných ZUŠ neboli žiaci vedení k aktívnemu vyjadrovaniu svojich názorov, chýbalo zadávanie úloh vyžadujúcich získavanie informácií z rôznych zdrojov. Zistilo sa, že školy boli nedostatočne vybavené IKT, chýbali vhodné programy. Využitie IKT bolo zaznamenané len ojedinele na vyučovacích hodinách hudobnej náuky. Rozvoj komunikačných kompetencií a kompetencií v oblasti IKT nezodpovedal súčasným spoločenským potrebám a trendu vo výchove a vzdelávaní. V skupinovom vyučovaní boli personálne kompetencie málo rozvíjané, iba zriedka sa vyskytovali úlohy a aktivity podporujúce komunikáciu, spoluprácu a vzájomnú pomoc žiakov. Interpersonálne kompetencie žiakov sa rozvíjali najmä účinkovaním v súboroch. Pri rozvíjaní praktických návykov a zručností učitelia dbali na dodržiavanie ochrany zdravia, žiakov viedli k osvojovaniu si správnych fyziologických návykov. Činnosti žiakov zameriavali na rozvoj melodického a rytmického cítenia, na podporu speváckych dispozícií a zároveň rozvíjali ich prezentačné zručnosti. Interpretačný prejav bol zväčša na dobrej úrovni. Žiaci preukázali pomerne dobrú úroveň tvorivosti, estetického cítenia, vlastného vnímania umeleckého diela. Teoretické poznatky zväčša dokázali aplikovať v praktických činnostiach na požadovanej úrovni. Technické zvládnutie hry na hudobnom nástroji bolo prevažne správne. Rozvíjaniu hodnotenia a sebahodnotenia žiakov sa učitelia venovali v menšej miere, niektorí ho nerozvíjali vôbec. Výsledky žiakov hodnotili priebežne slovne, čo pôsobilo motivujúco, len zriedkavo využívali sumatívne hodnotenie. Nevytvárali žiakom dostatočný priestor na posúdenie vlastného výkonu a úrovne hudobných schopností a na vzájomné hodnotenie či sebahodnotenie.

Vo **výtvarnom odbore** učitelia zväčša informovali žiakov o cieľoch vyučovacích hodín, špecifikovali očakávané výsledky učenia, sústavnou spätnou väzbou si overovali ich plnenie. Vyberali témy, ktoré žiakov zaujímali, boli pre nich motivujúce a zodpovedali ich veku. Vyučujúci účelne využívali učebné pomôcky, ojedinele i didaktickú techniku. Medzi silné stránky vyučovania patrilo aj rozvíjanie poznávacích a učebných kompetencií žiakov, čo zabezpečovali dostatočnou rôznorodosťou v rámci výkladu, zadávali úlohy na podporu

porozumenia i aplikácie a úlohy, ktoré vyžadovali tvorivé a najmä divergentné riešenia. V oblasti zohľadňovania individuálnych vzdelávacích potrieb žiakov učitelia volili témy a ciele adekvátne schopnostiam žiakov. Témy zadávali väčšinou jednotné, žiaci však mohli pracovať individuálnym tempom, samostatne a vyjadrovať vlastné predstavy. Vo väčšine škôl boli žiaci vedení k aktívnemu grafickému i ústnemu vyjadrovaniu sa, k hľadaniu nových postupov a stvárnení, k aplikácii skôr získaných zručností a poznatkov. V rámci rozvoja komunikatívnych zručností učitelia zapájali žiakov do diskusie, starší žiaci zdôvodňovali postupy svojej práce a vyjadrovali svoje názory. V menšej miere im boli zadávané úlohy, ktoré vyžadovali získanie informácií z rôznych zdrojov. Ojedinele sa vyskytla práca s animáciami, kde žiaci aktívnym využívaním IKT získavali patričné skúsenosti a zručnosti v tejto oblasti. Pokojný priebeh vyučovania učitelia podporovali priateľským prístupom k žiakom, ich rešpektovaním a posilňovaním ich sebadôvery. Sociálne kompetencie rozvíjali vytváraním priestoru na prezentáciu ich emocionálnych postojov a podporovaním vzájomnej komunikácie. Vyučujúci zväčša vyžadovali od žiakov dodržiavanie správnych postupov pri práci s materiálom i nástrojmi, viedli ich k spracovaniu a dokončeniu úloh v stanovenom čase a kvalite. Žiaci boli vedení k prezentovaniu svojich výsledkov. Prejavy žiakov boli hodnotené formatívne, pochvaly a priebežné slovné hodnotenie pôsobili na žiakov pozitívne a motivujúco. Napriek tomu, že učitelia žiakov verbálne povzbudivo hodnotili, len niektorí im vytvárali priestor na sebahodnotenie. Hodnotenie v záveroch hodín učitelia väčšinou orientovali na všeobecné subjektívne posudzovanie prác. V niektorých školách sťažovalo priebeh vyučovania slabšie technické vybavenie učební, resp. menej vyhovujúce pracovné prostredie.

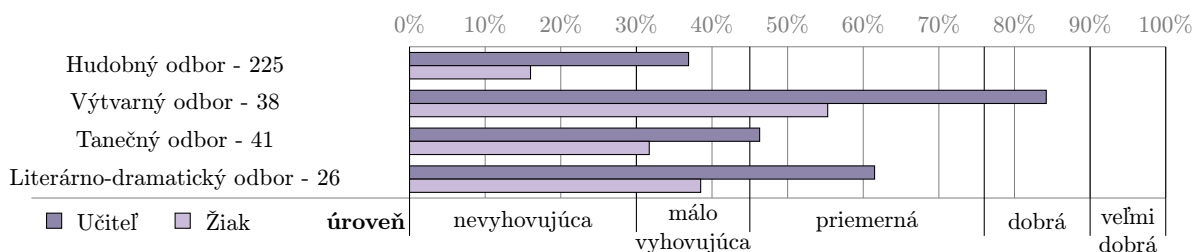
V **tanečnom odbore** boli vedomosti a zručnosti sprístupňované zväčša podľa požiadaviek učebných osnov, nie vždy boli žiaci jasne oboznámení s cieľmi vyučovania. Úroveň pochopenia a osvojenia si učiva bola zisťovaná priebežnou spätnou väzbou, učitelia kontrolovali porozumenie a zvládnutie tanečných prvkov. Učebné pomôcky, didaktická technika, reprodukováná hudba neboli používané vždy účelne. Silnou stránkou vyučovania a učenia sa boli pozitívna atmosféra vyučovania, rozvíjanie poznávacích a učebných kompetencií žiakov, rozvíjanie ich praktických návykov a zručností. V tejto oblasti učitelia vhodným výberom hudby a dynamickými, príťažlivými choreografiami motivovali žiakov a posilňovali ich záujem. Pri nácviku nových tanečných prvkov zväčša dodržiavali zásadu primeranosti a postupnosti. Názorne interpretovali správne prevedenie pohybových pasáží a držanie tela pri tanečných figúrach. Viedli žiakov k rytmickej presnosti, priestorovej orientácii v kolektívnych formáciách, ale aj k osobnej zodpovednosti každého za úspešný tímový výkon, čím pozitívne stimulovali rozvoj ich personálnych a interpersonálnych kompetencií. Zohľadňovali aj potreby individuálneho pracovného tempa jednotlivcov. Učitelia mali profesionálne vystupovanie, akceptovali názory a postoje žiakov. Verbálnou stimuláciou posilňovali sebadôveru žiakov. Pretrvával problém nezabezpečenia korepetície, čím sa znižovala kvalita a efektivita výchovno-vzdelávacieho procesu. Napriek úlohám, ktoré si vyžadovali vzájomnú spoluprácu, boli žiaci menej vedení k obojstrannej komunikácii a rešpektovaniu sa. Hodnotení boli priebežne slovné, učitelia využívali pochvaly ako motiváciu k napredovaniu. V tanečnom odbore vyučovanie a učenie sa nemalo výrazne slabé stránky, rezervy boli vo využívaní IKT a v oblasti sebahodnotenia i hodnotenia žiakov.

Všeobecné zásady vyučovania v **literárno-dramatickom odbore** boli uplatnené, ciele a obsah v sledovaných vyučovacích hodinách boli väčšinou jasne formulované, v súlade s učebnými osnovami. Úroveň pochopenia a osvojenia si učiva bola zisťovaná prostredníctvom sústavnej spätnej väzby. Učebné pomôcky a rekvizity boli účelne využívané. Vyučujúci

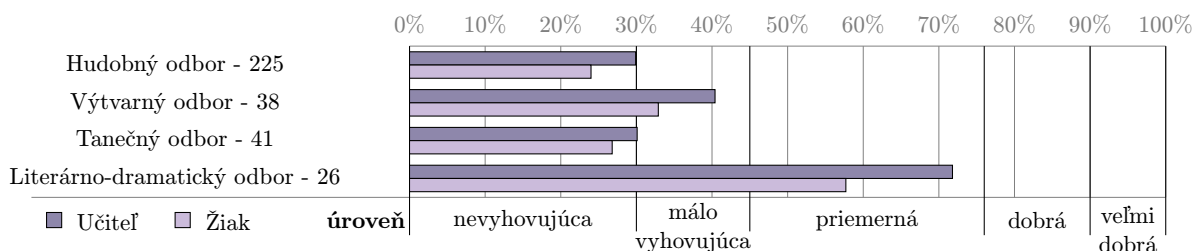
diferencovali úlohy a činnosti s ohľadom na vzdelávacie potreby žiakov, rešpektovali ich schopnosti, čím zohľadňovali ich vzdelávacie potreby. Sprístupňovali poznatky zrozumiteľným spôsobom, s dôrazom na vytváranie predstáv a porozumenia. Zväčša zadávali žiakom úlohy, ktoré vyžadovali tvorivé riešenia. Na rozvoj poznávacích a učebných kompetencií žiakov využívali prevažne praktické činnosti. Viedli ich k aktívnemu vyjadrovaniu sa, správne chápaniu textu, čo podporovalo rozvoj ich komunikatívnych zručností. Dostatočný priestor mali vytvorený na prejavovanie hodnotových a emocionálnych postojov. Napriek úlohám, ktoré si vyžadovali od žiakov vzájomnú spoluprácu, boli málo usmerňovaní vo vzájomnej komunikácii a v rešpektovaní sa, čo nepodporovalo rozvoj ich sociálnych kompetencií. Pri konkrétnych úlohách boli žiaci vedení k správnym postupom, k uplatňovaniu tvorivosti i subjektívneho vnímania seba pri interpretácii či realizácii úloh, čo podporovalo rozvoj ich praktických návykov a zručností. Na motiváciu a napredovanie žiakov bolo využívané formatívne hodnotenie, minimálne bol vytvorený priestor na sebahodnotenie žiakov. Žiaci prejavovali záujem o učenie, zväčša vedeli uplatniť vlastné cítenie a vnímanie, prezentovať výsledky skupinovej činnosti, snažili sa byť tvoriví a nápadiť, vedeli sa vcelku dobre vyjadrovať, pracovať v skupine, no problém mali so vzájomným rešpektovaním sa, vyjadrovaním vlastných názorov, postojov a skúseností.

Rozvíjanie sledovaných kompetencií v uvedených odboroch ZUŠ zobrazujú nasledovné grafy. Zaznamenané sú z pohľadu učenia učiteľom a učenia sa žiakom na základe počtu hospitovaných hodín. Vzhľadom na rozdielne počty hospitovaných hodín v odboroch je možné len konštatovať dosiahnutú úroveň rozvoja jednotlivých kompetencií.

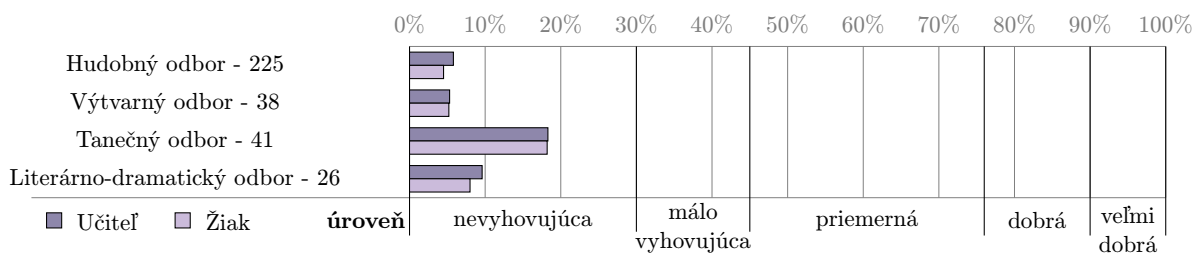
Graf 47 Rozvíjanie poznávacích a učebných kompetencií v ZUŠ

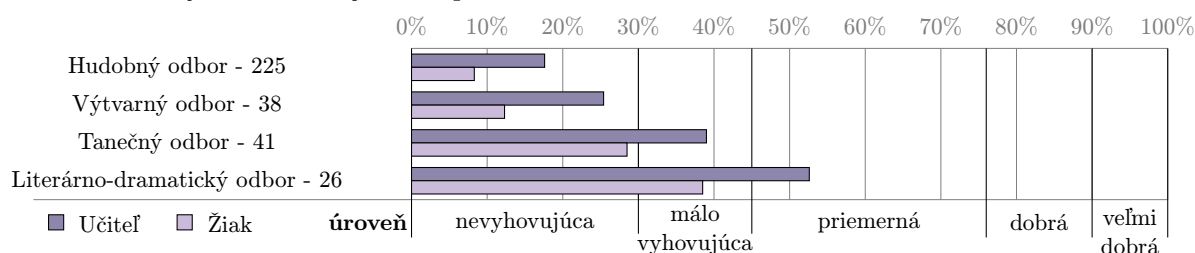
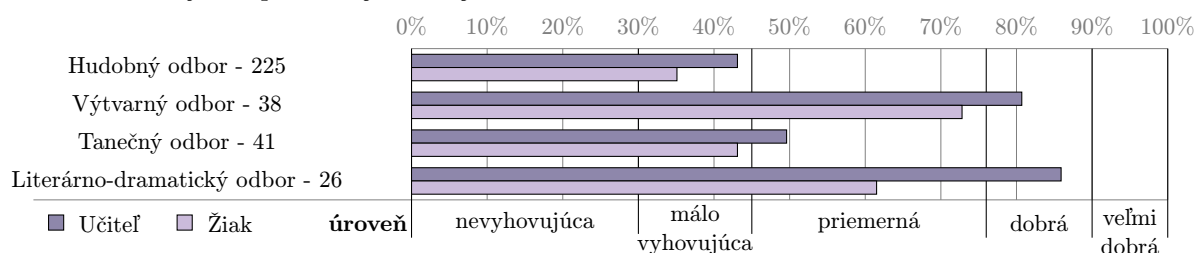
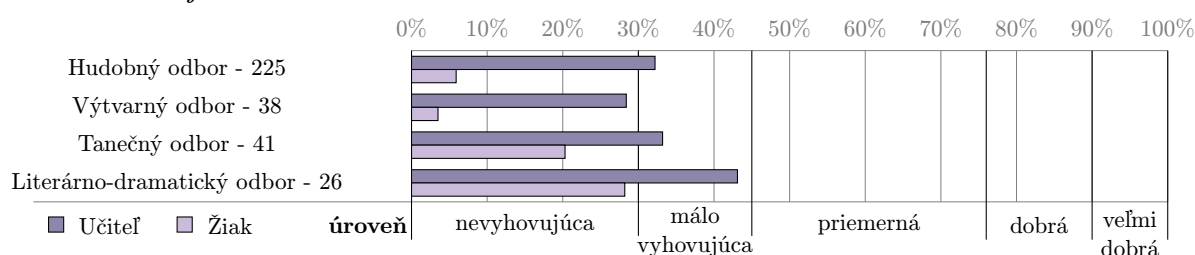

Graf 48 Rozvíjanie komunikačných kompetencií v ZUŠ

Graf 49 Rozvíjanie kompetencií v oblasti IKT v ZUŠ

Graf 50 Rozvíjanie sociálnych kompetencií v ZUŠ**Graf 51** Rozvíjanie praktických návykov a zručností v ZUŠ**Graf 52** Rozvíjanie hodnotenia a sebahodnotenia v ZUŠ**Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov**

Na základe zistených nedostatkov zo sledovanej úlohy bolo voči vedúcim zamestnancom kontrolovaných subjektov uplatnených **68 opatrení**. Z toho bolo **41 odporúčaní**, **27 uložených opatrení**. Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov sa týkali najmä:

- nezabezpečenia osvojenia poznatkov v súlade s učebnými osnovami
- nedodržavania časovej dotácie povinného predmetu štvorročná hra v hudobnom odbore
- neodborného vyučovania v tanečnom a v hudobnom odbore (hra na klavíri, husliach, gitare a akordeóne)
- nedodržania učebných plánov v predmete hudobná náuka pre hudobný odbor ZUŠ č. 2, 6, 8, 10 schválených MŠ SR pod číslom 11 215/2003 s platnosťou od 1. septembra 2004

1.5.2 Proces tvorby školského vzdelávacieho programu

Z **33** kontrolovaných škôl nemala vypracovaný ŠkVP jedna ZUŠ (Trenčiansky kraj). Škole bolo uložené opatrenie na odstránenie nedostatku. Kvalita a úroveň spracovania ŠkVP závisela najmä od erudovanosti riaditeľov škôl. **Prípravná fáza tvorby ŠkVP** bola pre riaditeľov ZUŠ najviac problematická. Pri jeho tvorbe postupovali podľa ŠVP, pretože vzorový ŠkVP pre ZUŠ nebol zverejnený. Riaditelia konzultovali jeho koncepcné a obsahové vymedzenie

najmä s pedagogickými zamestnancami školy a zriaďovateľom. O uskutočnení kvalitatívnych zmien vo vzdelávaní a výchove žiakov, diskutovalo s prizvanými zástupcami rady školy **82 %** škôl, so zákonnými zástupcami žiakov **73 %**, so zriaďovateľom **76 %** škôl. Niekoľko riaditeľov sa radilo aj s odborníkmi z iných vzdelávacích inštitúcií, školami a odborníkmi v zahraničí. ŠPÚ a MPC boli v prípravnej fáze ZUŠ tiež nápomocné.

Pri príprave ŠkVP prvotné informácie získali školy na internete, na webových stránkach MŠ SR, ŠPÚ, z dostupnej pedagogickej tlače a spolupracou so zahraničím. Inštruktáže a pracovné porady k tvorbe ŠkVP pre ZUŠ absentovali. Niektorí riaditelia škôl a učitelia sa zúčastnili stretnutia k problematike tvorby ŠkVP, ktoré organizovala Asociácia ZUŠ - EMU Slovakia. Kvalitu poskytnutých služieb hodnotili prevažne ako nepostačujúcu, napriek tomu približne **50 %** škôl považovalo získané informácie za motivujúce, nápomocné a inšpirujúce. **Najčastejšími problémami pri tvorbe ŠkVP** boli nezverejnenie vzorového ŠkVP pre ZUŠ, nejasnosť kritérií pre jeho spracovanie, personálne obsadenie školy externými zamestnancami a ich nezáujem o tvorbu ŠkVP. Chýbal metodický materiál, odborná literatúra k tvorbe jednotlivých častí ŠkVP, učebné osnovy niektorých vyučovacích odborov a predmetov. Riaditelia konštatovali, že informácie k tvorbe ŠkVP boli nepostačujúce.

1.5.3 Rozvíjanie kompetencií v oblasti informačných a komunikačných technológií

V ZUŠ boli možnosti a zdroje na rozvíjanie informačných kompetencií žiakov prostredníctvom výpočtovej techniky obmedzené. Zo zistení vyplynulo, že len **27 %** zo sledovaných škôl malo zriadenú učebňu IKT. Poddimezovaný bol aj počet PC vzhľadom na počet žiakov, ktorí ZUŠ navštevovali.

Väčšina škôl vlastníacich učebňu IKT využívala počítače prevažne v čase mimo vyučovania. Učitelia ich využívali na získavanie informácií k preberanému učivu, videonahrávok profesionálnych umelcov, na prezeranie výtvarných prác v rôznych galériách. Niektoré ZUŠ mohli využívať IKT v základnej škole, v ktorej sídlili, nemali však vhodné edukačné programy, ktoré by zodpovedali potrebám vyučovania. Interaktívnu tabuľu nevlastnila žiadna zo sledovaných ZUŠ. Osobné počítače určené na riadiace a ekonomické činnosti vlastnili všetky ZUŠ.

Učitelia zadávali žiakom úlohy na využitie IKT alebo získavanie a spracovanie informácií priamo vo vyučovacom procese len sporadicky, aktívne so vzdelávacími programami pracovali žiaci na **6 %** hodín. Úlohy, ktoré si vyžadovali získanie dát alebo informácií z informačných a komunikačných zdrojov, boli žiakom zadávané zväčša na hodinách hudobnej náuky. Počítač využívali pri vyučovaní hudobnej náuky na prezentovanie ukážok z diel skladateľov jednotlivých období, vyhľadávanie ich charakteristických znakov a súvislostí s inými druhmi umenia, poznávanie jednotlivých hudobných nástrojov a nástrojových skupín. Vhodne boli využité počítače aj pri opakovaní učiva. Elektronický edukačný program mohli ako systémovú súčasť vzdelávania využívať sporadicky iba žiaci výtvarného odboru. V tanečnom odbore bola využitá prezentácia pohybových prvkov pri vysvetľovaní tanečných variácií.

Rozvíjanie informačných kompetencií žiakov prostredníctvom IKT sa v ZUŠ realizovalo len minimálne vzhľadom na nedostatočné vybavenie výpočtovou technikou i na špecifiká vyučovania v ZUŠ. Vzdelávanie učiteľov zamerané na používanie informačných technológií bolo sporadické a absolvovala ho len časť učiteľov.

1.5.4 Zabezpečenie bezbariérovosti

Progresívny trend debarierizácie škôl obmedzovali finančné prostriedky. Niektoré drobné úpravy si v školách urobili učitelia svojpomocne, prípadne za pomoci rodičov či sponzorov, na iné úpravy získali školy prostriedky z ESF vypracovaním projektu.

Z 33 sledovaných ZUŠ bolo 30 % škôl pripravených prijať žiakov s telesným, zrakovým alebo sluchovým postihnutím. V ZUŠ bol len čiastočne riešený problém v súvislosti s vytvorením **bezbariérového prostredia**, najmä **pred vstupom do objektu**. Bezbariérový vstup do budovy zabezpečili v 21 % škôl prostredníctvom nájazdovej rampy. Žiakom s obmedzenou schopnosťou pohybu uľahčili prístup do objektu aj úpravy prahov pred dverami (24 % škôl) a vodiace tyče s držadlami zabudované na vstupné schodiská (18 % škôl). Tretina škôl umiestnila pri vstupných dverách zvončekové panely a nainštalovala kľučky na dverách v dostupnej výške pre manipuláciu z invalidného vozíka.

Rozsiahlejšie, ale i menej náročné úpravy vo **vnútorných priestoroch** budovy realizovali školy za účelom odstránenia prekážok bezpečného pohybu. Týkali sa najmä úpravy šírky dvier tried (21 % ZUŠ) a dvier bez sklenenej výplne (36 % škôl). Výšku umývadiel malo upravených 21 % ZUŠ. K lepšej orientácii prispelo v 18 % škôl farebné odlíšenie a číselné **označenie dvier**, prispôsobenú šírku toaletnej kabínky mali v 9 % škôl. Farebné odlíšenie prvého a posledného stupňa schodiska bolo vykonané v tretine škôl. Takmer tretina ZUŠ mala nainštalované žalúzie, upravila intenzitu osvetlenia na chodbách a v triedach. Vybudovaný výťah a iné úpravy mali 3 % zo sledovaných škôl.

Vzhľadom na zistené skutočnosti možno konštatovať, že **stav debarierizačných úprav** v ZUŠ **nezodpovedá súčasným potrebám**.

1.5.5 Činnosť školy v oblasti starostlivosti o žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia

Z kontroly ZUŠ vyplynulo, že 68 % z 33 sledovaných škôl neevidovalo žiakov zo SZP. Žiaci zo SZP vymeškali spolu 157 vyučovacích hodín. Priemerný počet zameškaných hodín na jedného žiaka bol 2,62 hodín, všetky boli ospravedlnené.

V rámci starostlivosti o žiakov zo SZP učitelia na 8 školách zabezpečovali individuálne podmienky výchovy a vzdelávania žiakov úpravou prostredia a organizácie vyučovania, 6 škôl využívalo špecifické metódy a formy výchovy a vzdelávania. Učitelia vo vzťahu k žiakom zo SZP uplatňovali individuálny prístup, náročnosť študijných plánov prispôbovali schopnostiam a osobnostným predpokladom žiakov. Vyučovanie žiakov zo SZP podľa individuálneho vzdelávacieho programu realizovali 4 školy. V 5 školách nebolo potrebné prijať osobitné opatrenia na zlepšenia prospechu žiakov, pretože ich výchovno-vzdelávacie výsledky si to nevyžadovali.

Žiaci zo SZP sa pravidelne zúčastňovali na prehrávkach, koncertoch a príležitostných vystúpeniach. Výrazným úspechom dvoch žiakov z detského domova v Nitrianskom regióne bola ich účasť vo finále celoslovenskej súťaže Slovensko má talent a dosiahnutý titul laureát v celoslovenskej súťaži populárnej piesni Bojnická perla 2008. V ZUŠ Prešovského regiónu žiaci úspešne reprezentovali školu v literárno-dramatickom odbore a získali 1. miesto v celoslovenskej súťaži Dielo našich rúk. Tanečný odbor reprezentoval SR vystúpením folklórneho súboru Čipečka v Maďarsku, v Macedónsku a v Turecku účinkovali žiaci v muzikáli Čarovné korálky.

Motiváciou pre rodičov žiakov navštevujúcich ZUŠ je skutočnosť, že školy využívajú

možnosť zníženia príspevku zákonného zástupcu na úhradu nákladov spojených so štúdiom v ZUŠ, čím sa umožňuje vo väčšej miere rozvíjať talent a nadanie aj žiakom zo SZP.

1.5.6 Kontrola plnenia opatrení

Následné inšpekcie sa vykonali v **24** ZUŠ, z toho boli **3** súkromné. Stav odstránenia zistených nedostatkov sa kontroloval v 22 školách po komplexnej inšpekcii, v 2 po tematickej a v 1 škole po následnej inšpekcii. V kontrolovaných subjektoch sa celkove uplatnilo **207** opatrení na odstránenie zistených nedostatkov, z toho bolo akceptovaných a splnených **188** (90,8 %).

Zistené nedostatky boli prevažne v/vo:

- plnení učebných osnov
- dodržiavania učebných plánov
- vedení pedagogickej dokumentácie
- rozhodovacej činnosti riaditeľov škôl
- riadiacej a kontrolnej činnosti riaditeľov škôl
- práci metodických orgánov
- dodržiavania metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu žiakov
- dodržiavania psychohygienických požiadaviek pri tvorbe rozvrhu hodín
- materiálnom zabezpečení výchovno-vzdelávacieho procesu
- plnení podmienok odbornej a pedagogickej spôsobilosti vedúcich pedagogických zamestnancov

Tabuľka 26 *Prehľad uplatnených, akceptovaných a splnených opatrení*

Spolu	207									
Z toho	odporúčania		upozornenia		opatrenia prijaté kontrolovaným subjektom		opatrenia uložené školskou inšpekciou		záväzný pokyn	
Počet	101		4		78		24		0	
Z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%
	89	88,1	3	75,0	74	94,9	22	91,7	0	0

Neakceptovaním odporúčaní a nesplnením opatrení naďalej pretrvávajú nedostatky v:

- zaistení bezpečnosti žiakov na vyučovaní v tanečnom odbore
- kontrolnej činnosti riaditeľov škôl, najmä na alokovaných pracoviskách školy
- evidencii počtu žiakov študujúcich vo viac ako v jednom odbore
- materiálno-technickom zabezpečení tanečného odboru
- odbornom riadení ZUŠ
- dodržiavania učebných plánov a učebných osnov
- odbornej spôsobilosti niektorých vyučujúcich

Podnety a odporúčania

Riaditeľom základných umeleckých škôl

- vykonávať pravidelnú, cielavedomú kontrolnú činnosť
- zvyšovať odbornosť vyučovania
- delegovať kompetencie na metodické orgány školy
- vytvárať podmienky na využívanie IKT vo vyučovaní
- dodržiavať časovú dotáciu stanovenú učebnými plánmi a počty žiakov v hudobnom, výtvarnom, tanečnom odbore
- zaraďovať povinné predmety v tanečnom odbore, povinný predmet štvorročná hra a komorná hra v hudobnom odbore
- zabezpečovať korepetítora v tanečnom odbore
- obsah učiva predmetu hudobná náuka učiť v súlade s učebnými osnovami

Zriaďovateľom základných umeleckých škôl

- zosúladiť názvy škôl s platnými všeobecne záväznými právnymi predpismi
- zabezpečiť vybavenie škôl IKT a programami vhodnými na vyučovanie v jednotlivých odboroch ZUŠ

Školským úradom

- prizývať riaditeľov ZUŠ na porady riaditeľov ZŠ, zaoberajúce sa všeobecne záväznými právnymi predpismi a školskými vzdelávacími programami

Ministerstvu školstva SR

- priložiť vzory vyplňania vysvedčení a tlačív pedagogickej dokumentácie k aktualizovaným Metodickým pokynom na hodnotenie a klasifikáciu žiakov ZUŠ
- zabezpečiť reedíciu učebníc hudobnej náuky pre hudobný odbor ZUŠ
- zabezpečiť nahrávky skladieb v nadväznosti na učebné texty z hudobnej náuky

Štátnemu pedagogickému ústavu

- vypracovať obsahové a výkonové štandardy pre jednotlivé odbory v ZUŠ

1.6 Školské zariadenia výchovného poradenstva a prevencie

1.6.1 Kontrola plnenia opatrení v centre špeciálnopedagogického poradenstva

Následné inšpekcie sa uskutočnili v 4 školských zariadeniach, z toho v 3 CŠPP (v 1 opakovane) a v 1 DC. Inšpekcie sa vykonali v Trnavskom, Trenčianskom (2), Žilinskom a v Prešovskom kraji. Súkromné boli 2 CŠPP. Stav odstránenia zistených nedostatkov sa kontroloval v 4 zariadeniach po informatívnej, v 1 po následnej inšpekcii. Následná inšpekcia v DC sa vzťahovala na informatívnu inšpekciu, ku ktorej dala podnet krajská prokuratúra s cieľom zistiť okolnosti obmedzenia osobnej slobody žiačky v DC. V kontrolovaných zariadeniach sa uplatnilo 23 opatrení na odstránenie zistených nedostatkov, z toho bolo akceptovaných a splnených 16 (69,56 %).

Zistené nedostatky boli v/vo:

- vydávaní rozhodnutí o prijatí klientov do CŠPP
- označení zariadenia na budove
- spĺňaní kvalifikačných predpokladov odborných zamestnancov
- vybavení alokovaného pracoviska špeciálnymi pomôckami
- zriadení ochranej miestnosti v DC
- pedagogickej a ďalšej dokumentácii

Tabuľka 27 *Prehľad uplatnených, akceptovaných a splnených opatrení*

Spolu	23									
Z toho	odporúčania		upozornenia		opatrenia prijaté kontrolovaným subjektom		opatrenia uložené školskou inšpekcii		záväzný pokyn	
Počet	9		0		11		3		0	
Z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%
	3	33,33	0	0	10	90,90	3	100	0	0

Neakceptovaním odporúčaní a nesplnením opatrení naďalej pretrvávajú nedostatky v/vo:

- realizácii činnosti zariadenia v rozpore s jeho zameraním
- vedení centrálnej evidencie klientov
- evidovaní výkonov odborných zamestnancov a špeciálnopedagogickej činnosti
- súhlase zákonných zástupcov so špeciálnopedagogickým vyšetrením dieťaťa, s uložením osobných údajov a informácií o anamnéze v databáze centra (súhlasy zákonných zástupcov chýbali)
- rozhodnutiach o prijatí detí do zariadenia (neštandardne boli prijímaní do zariadenia v čase pracovného pokoja)

Podnety a odporúčania

Ministerstvu školstva SR

- individuálne prehodnotiť každú žiadosť o zaradenie do siete (nezvyšovať počet poradenských zariadení bez konkrétneho opodstatnenia)
- overiť pred vydaním rozhodnutia o zaradení súkromného poradenského zariadenia do siete jeho pripravenosť na kvalitnú odbornú činnosť (či bude zriaďovateľ vykonávať prácu v centre ako hlavnú pracovnú náplň alebo popri pedagogickej činnosti v škole či v inom zariadení; zistiť odbornosť budúcich zamestnancov a materiálno-technické vybavenie zariadenia)
- zabezpečiť vytvorenie funkčného systému centrálnej evidencie klientov (rozlíšiť jednorázových klientov od tých, ktorým sa poskytujú pravidelné intervencie)

Krajským školským úradom

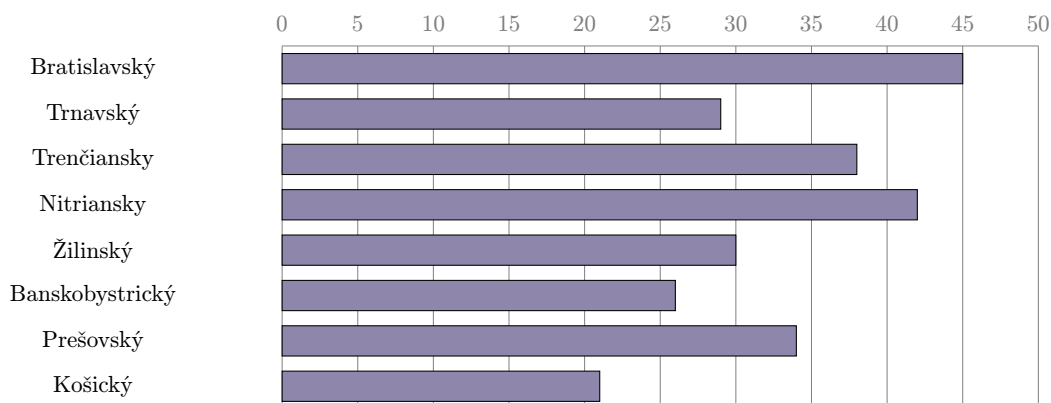
- kontrolovať vynakladanie finančných prostriedkov podľa počtu vykazovaných klientov predovšetkým v súkromných ČŠPP

2 Sťažnosti vybavované ŠŠI

Počet sťažností a čas potrebný na ich vybavenie

V období od 01. 09. 2008 do 31. 08. 2009 bolo do centrálnej evidencie KHŠI doručených 433 podaní, z toho 392 bolo klasifikovaných ako sťažnosť. ŠŠI z nich v tomto období vybavila prešetrením 265. Činnosť súvisiaca s vybavovaním všetkých sťažností si vyžiadala spolu viac ako 7 000 hodín.

Graf 53 Počet sťažností vybavených prešetrením v jednotlivých krajoch SR

Tabuľka 28 Sťažnosti podľa jednotlivých druhov škôl

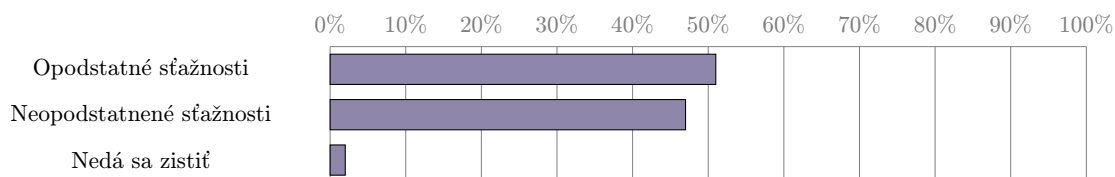
	MŠ			ZŠ			SŠ			INÉ			spolu		
Podania spolu	28			237			163			5			433		
z toho sťažnosti	28			216			143			5			392		
Sťažnosti PVP	23			141			98			3			265		
Opodstatnenosť sťažností	O	N	NZ	O	N	NZ	O	N	NZ	O	N	NZ	O	N	NZ
Počet	11	10	2	73	66	2	49	48	1	1	1	1	134	125	6

Legenda: O - opodstatnená sťažnosť; N - neopodstatnená; NZ - opodstatnenosť sa nedala zistiť; PVP - priamo vybavené prešetrením. V súhrne nie sú započítané podania, ktoré sa svojím predmetom neviazali na žiaden druh školy.

Opodstatnenosť sťažností

Z 265 prešetrovaných sťažností bolo 134 opodstatnených (51 %, v minulom školskom roku 53 %) a 125 neopodstatnených (47 %, v minulom školskom roku 45 %). Pri ostatných sťažnostiach sa opodstatnenosť nedala zistiť, príp. sťažovateľ požiadal o zastavenie prešetrovania sťažnosti, takže sa jej opodstatnenosť nevykazovala. 50-percentná opodstatnenosť prešetrovaných sťažností predstavuje dlhodobý priemer.

Graf 54 Percentuálny pomer opodstatnenosti sťažností

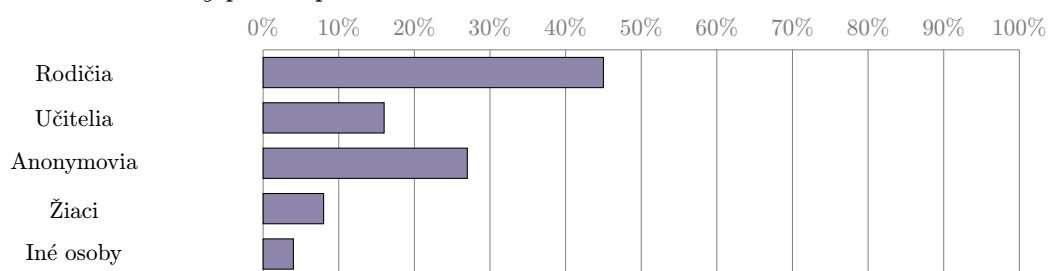
Tabuľka 29 *Percento opodstatnených sťažností v jednotlivých druhoch škôl*

Druh školy	Šk. rok 2008/2009	Šk. rok 2007/2008	Šk. rok 2006/2007
Materské školy	48 %	67 %	50 %
Základné školy	52 %	52 %	59 %
Stredné školy	50 %	54 %	54 %

Opodstatnenosť anonymných sťažností je **58 %** (školský rok 2007/2008 - 67 %; 2006/2007 - 40 %).

Podávatelia sťažností

Z hľadiska podávateľov boli najviac zastúpení rodičia, na druhom mieste anonymní pisatelia, na treťom učitelia a žiaci. Zvyšné podania zaslali iné osoby (starí rodičia a pod.). Údaje o podávateľoch sa týkali všetkých podaní, ktoré boli doručené do centrálnej evidencie ŠŠI ako sťažnosti, bez ohľadu na to, ako ich ŠŠI dodatočne klasifikovala a akým spôsobom ich vybavovala.

Graf 55 *Percentuálny pomer podávateľov sťažností*

Osoby, proti ktorým sťažnosti smerovali

Najviac sťažností smerovalo proti riaditeľom škôl, druhou najpočetnejšou skupinou boli učitelia. Percento sťažností smerujúcich proti riaditeľom škôl sa znížilo v porovnaní s minulým rokom, však dlhodobo sa zvyšuje, čo je spôsobené aj tým, že riaditelia priamo zodpovedajú za veci, ktoré rodičovská verejnosť vníma veľmi citlivo (prijímanie do škôl, ukladanie výchovných opatrení, klasifikácia správania a pod.). Jednou z príčin vzrastajúceho počtu sťažností na riaditeľov škôl bolo aj neriešenie konfliktov, príp. neobjektívne obhajovanie učiteľov pred rodičmi.

Tabuľka 30 *Osoby, proti ktorým sťažnosti smerujú*

Osoby	Počet	Percento
Riaditelia	300	69%
Učitelia	125	29%
Školskí inšpektori	4	1%
Iné osoby	4	1%

Poznámka: 1. Súčet osôb, proti ktorým sťažnosti smerovali, bol vyšší ako počet sťažností, pretože niektoré sťažnosti smerovali proti viacerým osobám (napr. proti riaditeľovi aj proti učiteľovi). Percento sa vypočítavalo len z podaní, ktoré boli ŠŠI klasifikované ako sťažnosti podľa zákona o sťažnostiach.

2. Pri podaniach na školských inšpektorov išlo v podstate o nespokojnosť s prešetrovaním pôvodnej sťažnosti.

Podania z hľadiska odosielateľa, resp. odstupujúceho orgánu

Tabuľka 31 Podania z hľadiska odosielateľa, resp. odstupujúceho orgánu

Odosielateľ	Šťažovateľ	MŠ SR	Zriaďovateľ	Iný subjekt
Počet	285 (73%)	40 (10%)	59 (15%)	8 (2%)

Poznámka: V stĺpci iný subjekt sú započítané podania odstúpené od inšpektorátu práce, útvarov Policajného zboru, Slovenského národného strediska pre ľudské práva, Úradu vlády SR a pod.

Najčastejšie príčiny podávania sťažností (v porovnaní s predchádzajúcim rokom neprišlo k podstatným zmenám)

Materské školy

Námietky smerujúce proti riaditeľom materských škôl:

- nevybavovanie sťažností rodičov, nevhodná komunikácia riaditeľa - učiteľky, nezabezpečenie dozoru, prijímanie zamestnancov bez odbornej a pedagogickej spôsobilosti.

Námietky smerujúce proti učiteľkám materských škôl:

- nevhodná komunikácia s rodičmi, zanedbávanie dozoru, nepedagogický prístup k deťom, používanie fyzických trestov, nekvalitný výchovno-vzdelávací proces.

Základné školy

Námietky smerujúce proti riaditeľom škôl:

- neobjektívna klasifikácia správania, ukladanie výchovných opatrení, neinformovanie rodiča o zhoršenom prospechu alebo správaní žiaka, neplnenie učebných plánov a učebných osnov, neodučenie hodín, komisionálne skúšky (zloženie komisie, úlohy v rozpore s učebnými osnovami, kumulácia najnáročnejších javov v úlohách), nedostatky v organizácii vyučovania, porušenie psychohygienických zásad pri tvorbe rozvrhu hodín, správne konanie (vydanie rozhodnutia v rozpore so zákonom, nevydanie rozhodnutia v prípadoch, kde to zákon ustanovuje), neodborné vyučovanie na základe prijímania zamestnancov bez odbornej a pedagogickej spôsobilosti, nesprávne prešetrovanie sťažností rodičov, resp. ich neprešetrovanie, neriešenie aj vážnych prípadov šikanovania a iného násillia v škole, neriešenie problémov, ktoré spôsobujú žiaci s poruchami správania - nevyužívanie možností, ktoré poskytuje nový školský zákon, nevhodná komunikácia s rodičmi, nevhodná komunikácia s pedagogickými zamestnancami.

Námietky smerujúce proti učiteľom:

- neobjektívna klasifikácia prospechu, nízka úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu, sčasti alebo úplne neodučené hodiny, nevhodná komunikácia s rodičmi, nepedagogický prístup (psychický nátlak, fyzické tresty, nadávky, ponížovanie žiakov), neinformovanosť rodičov o podstatnom zhoršení prospechu, neriešenie šikanovania, vyberanie peňazí od žiakov.

Stredné školy

Námietky smerujúce proti riaditeľom škôl:

- neobjektívna klasifikácia správania, ukladanie výchovných opatrení, najmä porušovanie zákona pri vylúčení žiaka zo štúdia, neplnenie učebných plánov a učebných osnov, neodučené hodiny, nezabezpečenie odbornej praxe, neinformovanie rodiča neplnoletého žiaka o podstatnom zhoršení prospechu alebo správania, vyberanie peňazí od rodičov proti ich vôli (na nákup učebných pomôcok, na údržbu, stužkovú slávnosť a pod.), protiprávne spoplatňovanie štúdia na štátnych a cirkevných školách, nedostatky v správnom konaní (nevydanie rozhodnutia, vydanie chybného rozhodnutia), komisionálne skúšky (zloženie komisie, náročnosť úloh, trvanie skúšky), neakceptovanie záverov psychologického, prípadne špeciálnopedagogického vyšetrenia, neriešenie šikanovania a iných foriem agresívneho správania žiakov.

Námietky smerujúce proti učiteľom¹:

- nízka úroveň vyučovania, neobjektívna klasifikácia prospechu, neobjektívna klasifikácia na ústnych a písomných maturitných skúškach, neplnenie učebných osnov, sčasti alebo úplne neodučené hodiny, nepedagogický prístup k žiakom (nadávky, psychický nátlak), nezohľadňovanie špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb žiakov.

Nadalej boli podávané sťažnosti súvisiace s ukončovaním štúdia na stredných školách. Aj keď ich bolo v tomto školskom roku menej ako v minulom, opodstatnené sťažnosti v niektorých prípadoch potvrdzovali neobjektívnosť klasifikácie a naznačovali pochybnosť o nezaujatosti učiteľov. Vzrastol počet sťažností týkajúcich sa násillia v škole a najmä jeho neriešenia alebo nedostatočného riešenia a neprijatia adekvátnych opatrení. V ostatných rokoch sa čoraz častejšie vyskytovali sťažnosti týkajúce sa zneužívania internetu a mobilných telefónov.

Kvantifikácia prijatých opatrení a pozitívne zmeny, ktoré nastali na základe prešetrenia sťažností

Riaditelia škôl (školských zariadení) na základe stanovenia opodstatnenosti sťažností prijali viac ako 400 opatrení, v rámci ktorých nastali nasledujúce pozitívne zmeny:

- zrušenie výkonu nesprávnych rozhodnutí v správnom konaní, ktoré porušovali práva žiakov, zrušenie vylúčenia žiaka zo štúdia a pod.
- zmena klasifikácie správania
- zrušenie výsledku komisionálnej skúšky a jej zopakovanie za prítomnosti školského inšpektora
- zmena klasifikácie prospechu
- zopakovanie ústnej formy internej časti maturitnej skúšky - žiaci, ktorí pôvodne neprospeli na stredných školách, pokračujú v štúdiu na vysokých školách
- zabránenie opakovaniu nedostatkov, prehľbovanie právneho vedomia učiteľov i riaditeľov škôl

¹Sťažnosti proti učiteľom v niektorých prípadoch ŠSI prešetrovala z toho dôvodu, že smerovali súčasne aj proti riaditeľovi školy, alebo autori podaní spochybňovali objektivitu riaditeľov, resp. uvádzali, že riaditelia v ich sťažnosti nekonali.

- skvalitnenie práce riaditeľov škôl v oblasti vybavovania sťažností
- vyriešenie problémov žiakov so ŠVVP
- zintenzívnenie kontroly zo strany riaditeľov škôl ako prevencia voči nedostatkom

3 Regionálne poznatky a zistenia

Regionálne správy poukazujú na špecifiká daného regiónu. Zistenia, ktoré sú všeobecného charakteru sú uvedené v jednotlivých správach z inšpekčných úloh.

3.1 Bratislavský kraj

V pôsobnosti ŠIC výrazné zmeny v sieti škôl nenastali. Celkove bolo vykonaných **152** inšpekcií.

Tabuľka 32 Počet inšpekcií vykonaných v školách v ŠIC BA

Druh inšpekcie	MŠ	ZŠ	Stredné školy			ŠŽ ŠVVP	ZUŠ
			G	SOŠ	K		
TI	22	41	14	20	0	8	2
II	0	15	0	0	0	0	0
NI	5	9	6	7	1	1	1

ŠIC na základe žiadosti zriaďovateľa povolilo vyšší počet detí a žiakov **279** školám v **1 155** triedach.

Riaditelia všetkých druhov škôl podporovali **ďalšie vzdelávanie učiteľov** predovšetkým v oblasti IKT a čitateľskej gramotnosti. Učiteľky MŠ sa zúčastňovali vzdelávacích podujatí zameraných na tvorbu ŠkVP.

Školskí inšpektori sa zúčastnili **108** výberových konaní na miesta riaditeľov škôl, z toho v 66 ZŠ a v 42 SŠ. Z poznatkov inšpekcie vyplynulo, že niektorí uchádzači neboli pozvaní na výberové konanie alebo naň boli nedostatočne pripravení, najviac v oblasti právnych noriem. Výberového konania sa v mnohých školách zúčastnil len jeden kandidát. Úroveň predkladaných koncepčných zámerov rozvoja školy niektorými kandidátmi bola veľmi nízka. Nie všetci členovia rady školy dostatočne ovládali problematiku školstva. Z pohľadu ŠŠI pre výkon funkcie boli neraz vybraní aj uchádzači s najslabšími odbornými a osobnostnými predpokladmi. Na niekoľkých školách bola nedostatočná administratívna príprava výberových konaní, problémy so spôsobom hlasovania a s oznámením výsledku výberového konania aj napriek dostatočným usmerneniam zriaďovateľov. Nedostatkom bolo aj to, že členovia rady školy nemali často možnosť zoznámiť sa s materiálmi uchádzačov v dostatočnom časovom predstihu.

Čiastočné pochybnosti a neistota škôl v **prvom roku školskej reformy** vyplývala z množstva a nejednoznačnosti požiadaviek a informácií, absencie metodických materiálov.

Školy sa primerane **orientovali v reformnom prostredí**, najčastejšie využívali disponibilné hodiny na vyučovacie predmety s orientáciou na IKT, výučbu cudzích jazykov, telesnej výchovy, mediálnej výchovy. Všetky zvládli vypracovanie ŠkVP.

Obsah **ŠkVP** zásadne neovplyvňovali zriaďovatelia, vyplýval predovšetkým z dlhodobej profilácie škôl, reálnych personálnych, materiálno-technických podmienok a z regionálnych špecifik a potrieb. Pozitívom v prípravnej fáze tvorby ŠkVP na **G** bola 100 % zainteresovanosť pedagogických zamestnancov škôl.

Pozitívnym zistením bola úspešná koncepčná práca ZŠ, Hlavná 31, Záhorská Ves pri integrácii Rómov. **Negatívnym zistením** bola sústavne sa znižujúca úroveň žiakov SOŠ ako dôsledok znižujúcich sa požiadaviek na prijímanie žiakov na G.

3.2 Trnavský kraj

Zmeny v sieti škôl boli predovšetkým formálneho charakteru. Boli vyvolané novou kategorizáciou SŠ, kedy sa 3 druhy stredných škôl zlúčili do kategórie SOŠ, pričom sa rozšírila možnosť ich členenia podľa typov. Ďalšie zmeny v sieti sa týkali procesu vyradenia a následného zrušenia 8 bývalých učilíšť, ktorých opodstatnenosť ako samostatných subjektov zanikla. Výrazne problematickými sa javili tendencie k rozširovaniu siete učebných a študijných odborov v jednotlivých SOŠ bez ohľadu na potreby regiónu, personálne a materiálne možnosti škôl. ŠŠI registrovala návrhy na zaradenie nových učebných a študijných odborov do siete aj v školách, ktoré dosahovali nízku úroveň výchovy a vzdelávania v odboroch, ktoré sa v nich tradične vyučovali.

V školskom roku bolo vykonaných **255** inšpekcií.

Tabuľka 33 Počet inšpekcií vykonaných v školách v ŠIC TT

Druh inšpekcie	MŠ	ZŠ	Stredné školy			ŠŽ ŠVVP	ZUŠ	ŠZVPP
			G	SOŠ	K			
TI	21	85	9	28	0	9	4	0
II	0	18	0	0	0	0	1	0
NI	23	33	2	20	1	0	0	1

K **pozitívnym zisteniam** ŠŠI patrila čoraz väčšia angažovanosť škôl na získavaní zdrojov pre ich materiálno-technické vybavenie. K **výrazne negatívnym zisteniam** patrila najmä izolovanosť malých vidieckych **MŠ** a **ZŠ** od aktuálnych informačných zdrojov v období rýchlych reformných zmien a obmedzená možnosť výmeny skúseností s inými školami, v dôsledku čoho bolo možné pozorovať, že prienik zmien koncepčného charakteru do týchto škôl bol takmer nebadateľný. Ďalším nedostatkom bolo vedomé porušovanie stanovených pokynov v prípade externých testovaní (EČMS, Celoplošné testovanie žiakov 9. ročníka ZŠ) zo strany vedenia škôl, resp. poverených koordinátorov, v dôsledku čoho vznikali vážne pochybnosti o objektivite dosiahnutých výsledkov. Najväčším problémom bola postupne klesajúca úroveň vzdelávacích výsledkov žiakov sprevádzaná narastajúcimi problémami v oblasti správania žiakov. Príčinu možno vidieť najmä v nerozvíjaní schopnosti žiakov myslieť analyticky a zároveň kriticky, resp. uvažovať v kauzálnych súvislostiach.

Každé **splnenie prijatého alebo uloženého opatrenia** viedlo ku **skvalitneniu výchovno-vzdelávacieho procesu**, či už išlo o oblasť riadenia, podmienok vzdelávania alebo samotného priebehu výchovno-vzdelávacieho procesu. Najväčším prínosom v tomto zmysle bol návrat niektorých škôl k plneniu záväzného obsahu vzdelávania a k čiastočným pozitívnym zmenám v kvalite procesu vzdelávania. **Nesplnenie** niektorých **opatrení** ponecháva stav, kedy školy realizovali niektoré učebné a študijné odbory bez potrebného personálneho, priestorového, materiálneho a prístrojového vybavenia. Napr. v učebnom odbore 2487 2 autoopravár sa kontrola vykonáva už od školského roku 2005/2006 formou tematických a následných inšpekcií, pričom doposiaľ nebolo dosiahnuté plnenie požiadaviek príslušného normatívu ani v jednej z kontrolovaných škôl.

ŠIC na základe žiadosti zriaďovateľa povolilo vyšší počet detí a žiakov **222** školám v **737** triedach. Najväčší problém vyrovnať sa s novo definovanými počtami detí v triedach mali MŠ, čo priamo súviselo s nie príliš uvažovanou redukciou počtu subjektov v minulosti. V prípadoch MŠ vydala ŠŠI najviac zamietavých stanovísk k žiadostiam o navýšenie počtu detí v triedach, keďže reálne počty detí prevyšovali aj limity stanovené predtým platným všeobecne záväzným predpisom. V jednom prípade zriaďovateľ z toho dôvodu odvolal riaditeľku MŠ z funkcie.

ZŠ a SŠ, s výnimkou G s osemročným štúdiom, sú vo väčšine prípadov schopné dosiahnuť požadovaný stav do 2 rokov.

Výraznejším spôsobom obsah **ŠkVP** ovplyvňovali predovšetkým zriaďovatelia neštátnych škôl. Zriaďovatelia štátnych škôl nekládli žiadne špecifické požiadavky na zameranie škôl, čo bol pomerne negatívny príznak najmä u zriaďovateľov viacerých škôl rovnakého druhu, resp. typu, keďže nevyužili priestor pre vytvorenie atraktívnej, komplexnej, a pritom efektívnej štruktúry vzdelávacej ponuky. **Informácie** a **pokyny** potrebné k **tvorbe programov** nepovažovali riaditelia za komplexné a včasné, čo sa odrazilo v samotnej kvalite ŠkVP, časť z nich bola kópiou vzorového ŠkVP. Časť programov nemala komplexne spracované časti týkajúce sa najmä vnútorného systému kontroly a hodnotenia žiakov a zamestnancov školy. Z priamych rozhovorov s riaditeľmi vyplynulo, že profiláciu svojich škôl viac prispôbovali vlastným personálnym podmienkam, než záujmom žiakov a verejnosti aj preto, lebo nemali dostatočné informácie o tom, ako možno využiť priestor ŠVP na vypracovanie interných variantov. Z týchto dôvodov boli ŠkVP málo originálne, inovatívne a najčastejšie obsah vzdelávania v mnohých predmetoch kopíroval predchádzajúce učebné osnovy.

Vzdelávanie učiteľov, ktoré by malo byť vzhľadom na rýchlo meniacu sa situáciu vo vzdelávacom systéme veľmi intenzívne a systematické, sa uskutočňovalo neplánovito, skôr náhodne, pričom zo strany zriaďovateľa bolo podporované a organizované iba v prípade zamestnancov tých škôl, ktoré zriaďoval KŠÚ. Keďže zriaďovatelia iba v ojedinelých prípadoch formovali obsah vzdelávania v školách vo svojej pôsobnosti, bolo prirodzené, že nevideli dôvod na ciele vzdelávanie pedagógov.

Školskí inšpektori sa zúčastnili **119** výberových konaní na miesta riaditeľov škôl, z toho v 80 ZŠ a v 39 SŠ. Organizácia a regulárnosť priebehu výberových konaní mala rôznorodú úroveň. Najdokonalejšie prepracovaný systém, s jasnými pravidlami, fungoval pri výberových konaniach, ktoré organizoval Trnavský samosprávny kraj. Naopak, najzložitejšia situácia sa spájala s výberovými konaniami v ZŠ, ktoré zriaďovali malé obce. Z poznatkov inšpekcie vyplynulo, že v niektorých prípadoch samotnému výberovému konaniu nepredchádzalo posúdenie kvalifikačných predpokladov uchádzačov, v dôsledku čoho boli na výberové konanie pozvaní aj tí uchádzači, ktorí nespĺňali požadované kvalifikačné predpoklady. Vyskytovali sa situácie, kedy zloženie rady školy bolo v rozpore s príslušným všeobecne záväzným predpisom, resp. neboli pozvaní všetci členovia rady školy. Ďalším nedostatkom bolo nerešpektovanie normy, ktorá určuje počet potrebných hlasov na platné uznesenie orgánu školskej samosprávy vo veci vymenovania riaditeľa do funkcie.

Orientácia škôl (riadiacich zamestnancov ale aj učiteľov) v **reformnom prostredí** bola nedostatočná z objektívnych dôvodov, ktoré vyplývali práve z nejednoznačnosti a nestálosti všeobecne záväzných právnych a rezortných predpisov, ale aj z rýchleho tempa zmien. Dôvody boli aj subjektívneho charakteru, pramenili z menšej ochoty pedagogických zamestnancov získavať informácie samostatne a zo zdrojov, ktoré by vyhľadávali individuálne.

3.3 Trenčiansky kraj

V priebehu školského roka sa ŠIC vyjadrilo k vyradeniu zo siete **8 MŠ, 5 ZŠ, 8 SŠ, 2 škôl** v prírode. Do siete škôl a školských zariadení boli následne zaradené **4 ZŠ s MŠ, 2 MŠ** s niekoľkými elokovanými pracoviskami a **4** spojené školy.

V školskom roku bolo vykonaných **191** inšpekcií.

Tabuľka 34 Počet inšpekcií vykonaných v školách v ŠIC TN

Druh inšpekcie	MŠ	ZŠ	Stredné školy			ŠŽ ŠVVP	ZUŠ	ŠZVPP
			G	SOŠ	K			
TI	24	52	12	30	0	4	4	0
II	0	21	0	0	0	0	0	0
NI	5	21	9	2	0	2	3	2

V **ZŠ** boli zistené **nedostatky** pri dodržiavaní učebných osnov z fyziky, chémie a biológie (neboli realizované laboratórne práce a laboratórne úlohy) a vzdelávacích štandardov z telesnej výchovy. Nedostatky sa vyskytli pri dodržiavaní dĺžky vyučovacej hodiny hlavne pri zastupovaných a posledných hodinách, pri dodržiavaní psychohygienických podmienok a pri zohľadňovaní rozdielnych vzdelávacích potrieb žiakov zadávaním diferencovaných úloh a činností. Školám chýbali aktuálne učebnice, učebné pomôcky a didaktická technika. **Pretrvávajúcim nedostatkom** v **SŠ** bola organizácia vyučovania v rozpore so školskými predpismi, prekročenie počtu vyučovacích hodín v jednom dni, absencia prestávky medzi dopoludňajším a popoludňajším vyučovaním, skrátená dĺžka vyučovacích hodín. V súkromnom **CŠPP** bolo veľkým nedostatkom vedenie evidencie klientov.

ŠIC na základe žiadosti zriaďovateľa povolilo vyšší počet detí a žiakov **235** školám v **836** triedach.

Zriaďovatelia škôl neovplyvňovali obsah **ŠkVP**. Školy pokračovali v doterajších zameraniach. Zriaďovatelia **MŠ** v mestách umožňovali učiteľkám zúčastniť sa vzdelávacích aktivít organizovaných MPC Trenčín a KŠÚ Trenčín. V obciach, ktoré neboli začlenené pod školské úrady, bola táto možnosť nižšia. Zriaďovatelia niektorých **MŠ** neboli ochotní uvoľniť učiteľky na vzdelávanie, mohli sa ho zúčastňovať iba na vlastné náklady. V rámci **ZŠ, SŠ** a **ZUŠ** mali učitelia možnosť zúčastňovať sa vzdelávania, problémy sa vyskytli iba so zastupovaním učiteľov v neplnoorganizovaných školách. V **1 ZŠ** a **ZUŠ** nemali vypracovaný **ŠkVP**, z **24 MŠ** ho mali vypracovaný **4**.

Školskí inšpektori sa zúčastnili **132** výberových konaní na miesta riaditeľov škôl, z toho v **98 ZŠ** a v **34 SŠ**. Projekty niektorých uchádzačov boli málo konkrétne, niekedy len frázozvité. Riaditelia, ktorí sa opätovne uchádzali o miesto riaditeľa školy, mali väčšinou koncepciu spracovanú vo forme správy podľa vyhlášky o štruktúre a obsahu správ o výchovno-vzdelávacej činnosti, jej výsledkoch a podmienkach. Lepšie projekty mali uchádzači, ktorí ešte funkciu riaditeľa školy nezastávali. Rady škôl postupovali pri výberových konaniach v súlade s platnými predpismi.

3.4 Nitriansky kraj

V priebehu školského roka boli podané žiadosti na vyradenie **1** neplnoorganizovanej ZŠ, **4** MŠ a **9** žiadostí sa týkalo spojenia ZŠ s MŠ do jedného právneho subjektu. Ako zdôvodňovanie uvádzali zriaďovatelia najmä efektívne nakladanie s finančnými prostriedkami a nedostatok detí a žiakov. V rámci SŠ z dôvodu racionalizácie boli podané žiadosti na vyradenie **1** školského hospodárstva a **1** SOŠ poľnohospodárstva a služieb na vidieku. V rámci nových školských právnych predpisov bolo podaných **7** návrhov na vyradenie bývalých dvojročných učilíšť. Od tohto školského roka začali v regióne svoju výchovno-vzdelávaciu činnosť **2** súkromné gymnáziá.

V školskom roku bolo vykonaných **343** inšpekcí.

Tabuľka 35 Počet inšpekcí vykonaných v školách v ŠIC NR

Druh inšpekcie	MŠ	ZŠ	Stredné školy			ŠZ ŠVVP	ZUŠ	JŠ	Iné SZ
			G	SOŠ	K				
TI	53	124	23	24	0	10	7	1	1
II	0	27	0	0	0	0	0	0	0
NI	15	36	0	14	1	0	8	0	0

ŠIC na základe žiadosti zriaďovateľa povolilo vyšší počet detí a žiakov **282** školám. V MŠ sa povolenie navýšenia počtu detí týkalo najmä vidieckych škôl s jednou, prípadne dvoma triedami, mestských škôl ojedinele. Rovnako v ZŠ išlo o vidiecke školy s jednou triedou v ročníku. V SŠ bola požiadavka na povolenie vyššieho počtu žiakov vo vyšších ročníkoch, v ktorých bol prijatý počet žiakov podľa pôvodných právnych predpisov.

Postupne sa skvalitnila príprava a organizácia výberových konaní, zriaďovatelia poskytli radám škôl metodické usmernenie k ich realizácii. Školskí inšpektori sa zúčastnili na **164** výberových konaniach na miesta riaditeľov škôl, z toho v 134 ZŠ, na 15 G a v 15 SOŠ.

Zriaďovatelia a riaditelia škôl podporovali účasť pedagógov na **vzdelávacích aktivitách**, vytvárali im k tomu vhodné podmienky.

Riaditelia škôl so svojimi kolektívmi sami vytvárali **ŠkVP**, so zriaďovateľmi a radami škôl ich takmer všetky školy prerokovali. Všetky kontrolované ZŠ, SŠ a ZUŠ mali vypracovaný ŠkVP. MŠ boli prevažne v štádiu príprav, sumarizovania návrhov, 9 škôl malo vypracovaný ŠkVP.

Riaditelia škôl uvádzali ako problém nejednotnosť výkladu pripravovaných zmien, absenciu niektorých všeobecne záväzných právnych a rezortných predpisov v prípravnej fáze tvorby ŠkVP, chýbajúce učebnice. Tieto nedostatky sťažovali orientáciu škôl v oblasti zavádzania nových predmetov v súvislosti s vypracovaním učebných osnov, v SŠ v oblasti výberu voliteľných predmetov, neprípustnosti presunu hodín medzi vzdelávacími oblasťami, nesúladu medzi deklarovanou hodinovou dotáciou všeobecno-vzdelávacích predmetov a následným zavedením prechodného obdobia pre cudzie jazyky, rozpisu hodinovej dotácie jednotlivých predmetov.

Pozitívom inšpekčných zistení bol bezproblémový priebeh maturitných skúšok vo všetkých druhoch SŠ. ŠIC, v porovnaní s predchádzajúcimi školskými rokmi, neriešilo ani jednu sťažnosť na priebeh maturitnej skúšky a na neobjektívnu klasifikáciu.

3.5 Žilinský kraj

V školskom roku získali **2 ZŠ čestný názov**, **2 ZŠ** sa spojili s MŠ, **1 ZŠ** bola zrušená a **2** súkromné CPPPaP boli zaradené do siete škôl a školských zariadení. Existujúce spojené školy (SOU a U) boli zriaďovateľmi škôl premenované na stredné odborné školy v súlade so školským zákonom.

V školskom roku bolo vykonaných **193** inšpekcií.

Tabuľka 36 Počet inšpekcií vykonaných v školách v ŠIC ZA

Druh inšpekcie	MŠ	ZŠ	Stredné školy			ŠZ ŠVVP	ZUŠ	JŠ	Iné ŠZ
			G	SOŠ	K				
TI	25	58	10	21	0	7	1	1	0
II	0	21	0	0	0	0	0	0	0
NI	8	18	0	14	1	6	1	0	1

Výrazným **negatívom** vo všetkých druhoch škôl bolo nepodporovanie kompetencií v oblasti IKT, nekonanie záverečných skúšok podľa vypracovaných tém SOPK v 1 učebnom odbore a nedodržanie pokynov pri realizácii maturitných skúšok v 1 škole.

Splnením opatrení a akceptovaním odporúčaní sa zlepšili materiálno-technické podmienky škôl, systém vnútroškolskej kontroly, kvalita vyplňovania pedagogickej dokumentácie, odbornosť vyučovania, dodržiavanie právnych noriem, výkon štátnej správy v prvom stupni a bezpečnosť detí pri pobyte vonku a v čase obeda.

Neakceptovanie odporúčaní a nesplnenie opatrení malo negatívny dopad na priestorové a psychohygienické podmienky výchovy a vzdelávania. Nevytvorili sa podmienky na zabezpečenie vyučovania odborného výcviku žiakov 1. ročníka v učebnom odbore 2487 2 01 autoopravár - mechanik v jednej z kontrolovaných škôl.

ŠIC na základe žiadosti zriaďovateľa povolilo vyšší počet detí a žiakov **254** školám v **821** triedach.

Vzdelávanie učiteľov bolo zo strany riaditeľov škôl, zriaďovateľov i školských úradov podporované. V súčasnosti sa realizuje vzdelávanie učiteľov 1. stupňa v cudzom jazyku, učitelia boli zapojení do vzdelávania v oblasti IKT a alternatívnych metód a foriem vyučovania. U učiteľiek MŠ stúpa záujem o štúdium predškolskej pedagogiky na pedagogických fakultách.

Školskí inšpektori boli členmi **113** výberových konaní na miesta riaditeľov škôl, z toho v 86 ZŠ a v 26 SŠ. Výberové konania boli organizačne dobre zabezpečené a realizované v súlade s rezortnými právnymi predpismi. Kandidáti predkladali svoje koncepcie rozvoja školy založené na analýze aktuálneho stavu, niektorí s využitím počítačovej prezentácie. Školskí inšpektori mali minimálny priestor na posúdenie, resp. zaujatie stanoviska k predloženej koncepcii vzhľadom na to, že mohli vychádzať len z ich prezentácií, ktoré boli najmä v SŠ často obmedzené na 10 - 15 minút. Koncepcie rozvoja školy boli orientované na zlepšenie priestorových podmienok, skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu, zvýšenie vybavenosti škôl výpočtovou technikou a zapájanie sa do projektov. Výber kandidátov sa uskutočnil tajným hlasovaním, ojedinele verejným hlasovaním. Vo väčšine škôl sa do výberového konania prihlásil len 1 kandidát (pôvodní riaditelia, ktorí okrem jedného uchádzača uspeli).

Zriaďovatelia škôl neovplyvňovali obsah **ŠkVP**. Školy pri ich tvorbe vychádzali zo zamerania školy a jej postavenia v regióne, personálnych podmienok a požiadaviek rodičov. Za **najväznejší problém pri tvorbe ŠkVP** považovali riaditelia škôl nedostatok času na vypracovanie vlastného ŠkVP, neskoré zverejnenie ŠVP a vzorových ŠkVP na webových

stránkach MŠ SR. Problémy mali s tvorbou učebných osnov a tematických výchovno-vzdelávacích plánov pri zaradení nových predmetov do učebného plánu alebo rozšírením obsahu predmetu zaradeného do ŠVP. Všetky sledované školy mali na školský rok vypracované ŠkVP. Väčšina riaditeľov škôl sa vyjadrila, že ŠkVP budú postupne dopĺňať podľa vlastných možností a podmienok ako i oprávnených požiadaviek rodičov, žiakov a verejnosti.

Problémy škôl v **reformnom prostredí** spôsobovali chýbajúce metodické materiály, učebnice, pracovné zošity a neaktualizovanie učebnicového fondu v nadväznosti na nové vzdelávacie programy. Málo ZŠ využilo možnosť zavedenia nových predmetov vzhľadom na náročnosť tvorby učebných osnov a nedostatok skúseností pedagogických zamestnancov v danej oblasti.

3.6 Banskobystrický kraj

V školskom roku boli vyradené zo siete **4** MŠ, z toho **1** súkromná, **4** ZŠ, **2** SŠ, z toho **1** G a SOŠ, **2** školy pre žiakov so ŠVVP. Do siete boli zároveň zaradené **4** súkromné školy, (MŠ, ZŠ, G, ZUŠ), **2** štátne a **3** súkromné školské zariadenia.

Výrazné zmeny sa uskutočnili v sieti SŠ, a to z dôvodu zmien ich názvov spôsobených uplatnením nových právnych predpisov.

V školskom roku bolo vykonaných **305** inšpekcíí.

Tabuľka 37 Počet inšpekcíí vykonaných v školách v ŠIC BB

Druh inšpekcie	MŠ	ZŠ	Stredné školy			ŠŽ ŠVVP	ZUŠ
			G	SOŠ	K		
TI	36	106	21	24	0	18	8
II	0	28	0	0	0	0	0
NI	6	34	5	12	1	0	6

Dlhodobu pretrvávajúci **negatívnym zistením** bolo zasahovanie zriaďovateľov do kompetencií riaditeľov MŠ, čím dochádzalo k zhoršovaniu podmienok výchovy a vzdelávania. Podstatné zlepšenie nastalo v oblasti vybavenosti základných a stredných škôl IKT, každá škola mala počítačovú učebňu. Napriek tomu, že vzrástol počet zaškolených učiteľov pre prácu s IKT, jej efektívne využitie vo výchovno-vzdelávacom procese bolo pozorované len minimálne. V poslednom období v regióne narástol počet žiakov so ŠVVP, zo SZP a z disfunkčných rodín. K **výrazným pozitívam** patrilo zapájanie sa **SŠ** do medzinárodných projektov, čo umožňovalo žiakom zlepšovať komunikatívne a sociálne kompetencie. K **negatívam** patrila aj nepripravenosť väčšiny škôl na štúdium žiakov so zdravotným znevýhodnením. **ZUŠ** sa svojou činnosťou podieľali na šírení regionálnej kultúry, aktívne sa zapájali do kultúrneho diania v mestách a obciach, organizovali súťaže s celoslovenskou pôsobnosťou. Významná bola činnosť ZUŠ v gemerskom a malohontskom regióne. **Negatívom** bola fluktuácia učiteľov ZUŠ v malých školách a vznik súkromných škôl s minimálnym personálnym a priestorovým zabezpečením. Pretrvávala neodbornosť vyučovania, absentovala možnosť ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov, chýbali učebnice pre predmet hudobná náuka a audionahrávky k učebným textom. **Nedostatky** naďalej pretrvávali pri zaradovaní žiakov so zdravotným znevýhodnením. Nerešpektoval sa maximálny počet žiakov v triede, čo malo negatívny dopad na kvalitu vzdelávania individuálne začlenených žiakov. Na niektorých školách s vyučovacím jazykom národností opätovne nebola vedená dokumentácia dvojjazyčne.

ŠIC na základe žiadosti zriaďovateľa povolilo vyšší počet detí a žiakov **217** školám.

Obsah **ŠkVP** ovplyvňovali vo výraznej miere pedagogickí zamestnanci, značne zriaďovatelia a rada školy. Pri jeho tvorbe participovali aj rodičia. ŠkVP v **MŠ** bol i v štádiu tvorby. Z inšpekčných zistení bolo zrejmé, že väčšina škôl pri tvorbe **ŠkVP** posilnila vyučovanie cudzieho jazyka, informatiky, do výchovno-vzdelávacieho procesu zaradili regionálnu výchovu. Nie všetky školy sa dokázali orientovať v požiadavkách zadaných v ŠVP, čo sa odrazilo v nedostatočnom vypracovaní dokumentácie pre 5. ročník ZŠ a v zosúladení teoretického a praktického vyučovania v SOŠ.

Z informačných dotazníkov pre riaditeľov škôl vyplynulo, že v **MŠ** zriaďovateľ uvoľňoval učiteľky na vzdelávanie v dostatočnej miere, len **1** ZŠ uviedla pozitívny podiel zriaďovateľa na organizovaní vzdelávacích aktivít pre učiteľov. V **SOŠ** zriaďovatelia podporovali vzdelávanie učiteľov.

Školskí inšpektori sa ako členovia rady školy zúčastnili **129** výberových konaní na miesta riaditeľov škôl, z toho v 95 ZŠ a v 34 SŠ. Výberové konania sa uskutočnili v súlade s právnymi predpismi, v 1 ZŠ neboli vopred stanovené pravidlá postupu pri rovnosti hlasov, komisia nevybrala a neodporučila ani jedného uchádzača, zriaďovateľ musel vyhlásiť nové výberové konanie. O miesta riaditeľov ZŠ sa uchádzali zväčša jeden až dvaja kandidáti. Vo väčšine SŠ sa do výberového konania prihlásili len pôvodní riaditelia, ktorí boli vo funkcii aj potvrdení.

Školy mali problémy najmä s uplatňovaním **rezortných predpisov**, pretože ich zmeny, dodatky, resp. úpravy v priebehu školského roka spôsobovali zmätok v ich uplatňovaní (napr. usmernenie k realizácii triednickej hodiny, uplatňovanie dvoch metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu žiakov ZŠ v jednom školskom roku, zmena v organizácii vyučovania v závere školského roka).

V **regióne** narástol počet škôl (väčšinou vidieckych) s nízkym počtom žiakov, ktoré nemali možnosť využiť na renováciu eurofondy, pričom ich interiér ako aj vybavenosť nedosahovala často ani štandard. Žiaci odchádzali do vzdialenejších mestských škôl alebo do G s osemročným štúdiom, a tak v nich zostávali prospechovo slabší žiaci, väčšinou zo SZP. Výsledky žiakov 3. ročníka v teste z matematiky poukazali na celkove dobre upevnené vedomosti a matematické zručnosti, oproti tomu výsledky testov u žiakov 9. ročníka naznačili, že mali problém zodpovedať otázky s vyšším stupňom obťažnosti. Väčšina z nich nedokázala dostatočne logicky myslieť, analyzovať text, postrehnúť dôležité informácie v ňom, argumentovať a potvrdzovať svoje úsudky. Zo správy z TI, ktorou bola zisťovaná úroveň vedomostí žiakov zo slovenského jazyka a literatúry v 8. a 9. ročníku v školách s VJM, vyplýva, že je nevyhovujúca, čo poukazuje na slabo osvojené receptívne komunikatívne zručnosti.

3.7 Prešovský kraj

V školskom roku **nenastali výraznejšie zmeny** v sieti škôl. ŠIC Prešov sa celkove vyjadrilo k **51** žiadostiam o vyradenie škôl a školských zariadení zo siete. V porovnaní s predchádzajúcim školským rokom došlo k výraznému poklesu žiadostí o vyjadrenie k vyradeniam škôl a školských zariadení. **Pozitívom** bola skutočnosť, že v tomto školskom roku zriaďovatelia vyradili menší počet ZŠ a MŠ z dôvodu poklesu počtu žiakov a detí.

V školskom roku bolo vykonaných **218** inšpekcií.

Tabuľka 38 Počet inšpekcií vykonaných v školách v ŠIC PO

Druh inšpekcie	MŠ	ZŠ	Stredné školy			ŠŽ ŠVVP	ZUŠ	ŠZVPP
			G	SOŠ	K			
TI	20	50	11	17	0	8	6	0
II	0	20	0	0	0	0	0	0
NI	32	26	2	16	0	4	5	1

Príprava ŠkVP v MŠ prispela k zmene pedagogického štýlu učenia učiteliek, ktorý sa cielene nasmeroval k osobnostne orientovanej výchove a vzdelávaniu a rozvíjaniu potrebných kompetencií u detí. K pretrvávajúcim **nedostatkom** patrilo, aj napriek čiastočnému zlepšeniu, slabé vybavenie škôl IKT a chýbajúce pripojenie na internet. **Pozitívnym zistením** v ZUŠ bol zvýšený záujem žiakov o získanie základného umeleckého vzdelania v jednotlivých odboroch.

ŠIC na základe žiadosti zriaďovateľa povolilo vyšší počet detí a žiakov **343** školám v **1 197** triedach.

Zriaďovatelia iba vo veľmi malej miere ovplyvňovali obsah **ŠkVP**. MŠ a špeciálne školy povinnosť vytvoriť si ŠkVP nemali, riaditelia sa začali postupne o túto problematiku zaujímať v druhom polroku školského roka.

ZŠ a **SŠ** akceptovali reformu a vo všetkých kontrolovaných subjektoch **mali vytvorený ŠkVP**. Problémom pre školy boli nedostatočné informácie, ktoré boli zverejnené neskoro, problémy s učebnicami a chýbajúca motivácia učiteľov pre zlepšenie kvality vyučovania. Niektoré školy v prvom roku nevytvorili vlastný ŠkVP, iba spracovali ŠVP, informácie z iných škôl a z internetu. Školy zatiaľ málo využívali možnosť zaradiť nové predmety, viac posilňovali časovú dotáciu už existujúcich predmetov, málo využívali možnosti, ktoré im poskytovali špecifika školy a regiónu. Pozitívom bolo, že sa rozširoval počet škôl, ktoré využívali finančné prostriedky z rôznych projektov. V ZUŠ sa ako hlavný problém javila nekompletnosť právnych noriem, nepripravenosť podmienok na realizáciu reformy a chýbajúce vzdelávanie.

Na väčšine sledovaných ZŠ a SŠ **riaditelia podporovali vzdelávanie učiteľov**. Pozitívom bolo uvoľňovanie učiteľov na rôzne vzdelávacie aktivity organizované hlavne MPC. Aj keď vedenia škôl zabezpečovali vzdelávanie učiteľov v oblasti využitia IKT, negatívnym zistením bolo, že venovali malú pozornosť preneseniu získaných poznatkov do výchovno-vzdelávacieho procesu. S uvoľňovaním učiteľov na vzdelávanie mali problém MŠ, zriaďovatelia v menšej miere podporovali ich účasť na vzdelávacích podujatiach. Úplne absentovalo vzdelávanie v ZUŠ. Na vzdelávacích aktivitách pre oblasť tvorby **ŠkVP** sa podieľalo niekoľko inštitúcií. **MŠ** najviac využívali vzdelávanie na MPC, **ZŠ** a **SŠ** sa zúčastňovali vzdelávacích podujatí organizovaných školskými úradmi, ŠPÚ a ŠIOV (SOŠ).

Zástupcovia ŠIC boli členmi **213** výberových konaní na funkciu riaditeľa školy. Z dôvodu zloženia výberových komisií svojou účasťou nie vždy dokázali ovplyvniť výber odborne

najzdatnejších uchádzačov.

MŠ, ZŠ a SŠ mali **problém so zaradením žiakov zo SZP** do skupiny žiakov so ŠVVP. Mnohé školy sa sťažovali na neskoré vydávanie vykonávacích predpisov.

V **ZŠ** bol zaznamenaný nárast počtu žiakov zo SZP nielen rómskeho pôvodu. V **SŠ** sa zvýšil počet žiakov oslobodených od vyučovania telesnej výchovy a žiakov so ŠVVP, pričom často neboli v SOŠ zabezpečené vhodné podmienky pre týchto žiakov. Naďalej pretrvával zvýšený záujem absolventov ZŠ o štúdium na G. V testoch zadaných ŠŠI v 3. ročníku **G** bola zistená málo vyhovujúca úroveň vedomostí žiakov zo slovenského jazyka a literatúry a nevyhovujúca úroveň vedomostí z matematiky. V **školách pre žiakov so ŠVVP** sa ako problematické javilo hlavne riešenie vzdelávania rómskych žiakov prostredníctvom špeciálnych škôl, často spôsobené nedôslednou diagnostikou zo strany poradenských zariadení. V **ZUŠ** sa prejavila najmä nepripravenosť zriaďovateľov realizovať reformu v školstve a nedostatok odborníkov (metodikov) pre prácu v umeleckom školstve.

3.8 Košický kraj

V školskom roku sa znížil celkový počet škôl. Zrušená bola **1** cirkevná MŠ, **2** štátne ZŠ a **2** štátne SOŠ. Na návrh hlavného školského inšpektora bolo zo siete vyradené **1** súkromné G. Z dôvodu racionalizácie siete škôl sa zlúčilo **13** štátnych SOŠ s inou školou. Na základe regionálnych potrieb vznikla **1** štátna SOŠ a **1** súkromná škola pre žiakov so zdravotným znevýhodnením. Pre zefektívnenie riadiacej a výchovno-vzdelávacej činnosti zrušením **3** MŠ a **3** ZŠ a následným spojením do jedného právneho subjektu vznikli **3** ZŠ s MŠ. V oblasti **stredného školstva** z dôvodu zmien právnych predpisov **zmenilo názov** celkove **51** škôl (z toho 2 G), **zaviedli sa nové odbory** - biotechnológia, farmakológia, športový manažment. Veľký počet existujúcich odborov v SŠ je neaktívnych, resp. sú vo výraznom útlme.

V školskom roku bolo vykonaných **260** inšpekcií.

Tabuľka 39 Počet inšpekcií vykonaných v školách v ŠIC KE

Druh inšpekcie	MŠ	ZŠ	Stredné školy			ŠZ ŠVVP	ZUŠ	JŠ	Iné ŠZ
			G	SOŠ	K				
TI	28	82	16	32	0	5	1	1	0
II	0	20	0	0	0	0	0	0	0
NI	21	33	8	9	0	3	0	0	1

Pretrvávajúcim nedostatkom bolo zistenie, že v rámci celoslovenského testovania žiakov 9. ročníka ZŠ dochádzalo k zhoršeniu výsledkov, ak sa testovanie uskutočnilo za prítomnosti školského inšpektora.

Na základe žiadosti zriaďovateľa ŠIC povolilo vyšší počet detí a žiakov **240** školám v **738** triedach. Súhlas s vyšším počtom detí v triedach nebol vydaný **48** MŠ v dôsledku požiadaviek nad rámec školského zákona. Zriaďovatelia SŠ žiadali o súhlas navýšenia počtu žiakov prevažne v triedach 1. ročníka, s výnimkou zriaďovateľov cirkevných škôl.

V prípravnej fáze tvorby **ŠkVP** väčšina riaditeľov konzultovala profiláciu svojej školy najmä s pedagógmi školy, so zriaďovateľom a radou školy, menej s rodičmi, s odborníkmi z iných vzdelávacích inštitúcií a ŠPÚ. Vzhľadom na nedostatok času, metodického materiálu a skúseností učiteľov s tvorbou ŠkVP iba minimum škôl využilo možnosť zavedenia nových predmetov, väčšinou posilňovali časovú dotáciu základných predmetov.

Podpora vzdelávania učiteľov v jednotlivých druhoch škôl bola rozdielna, negatívne ju ovplyvňovali predovšetkým problémy so zabezpečením výchovno-vzdelávacieho procesu v jednotriednych MŠ a v triedach s poldennou prevádzkou alebo v neplnoorganizovaných ZŠ. Učitelia sa zúčastňovali ďalšieho vzdelávania v oblasti rozvíjania predčitateľskej a čitateľskej gramotnosti, využívania IKT a učiteľia MŠ aj vzdelávania k tvorbe ŠkVP.

Školskí inšpektori boli členmi **155** výberových konaní, z toho v 102 ZŠ, na 17 G a v 36 SOŠ, v **9** prípadoch **2** kola a raz **3** kola výberového konania. Rady škôl zväčša zabezpečili korektný priebeh konania, ojedinele nepripravenosť predsedov rád škôl (prevažne vidiecke školy) mala negatívny dopad na celkový výberový proces (nejasné stanovenie kritérií pre dané výberové konanie, obsahové a formálne nedostatky pri vyhotovovaní zápisnice).

Orientácia škôl v reformnom období bola kvalitatívne rozdielna a bola výrazne ovplyvnená prístupom k informáciám. V jednej neplnoorganizovanej ZŠ v regióne ŠŠI zistila, že žiaci, ktorí v školskom roku 2008/2009 navštevovali druhý a tretí ročník, sa vzdelávali podľa rámcového učebného plánu pre primárne vzdelávanie. Ojedinele neboli dodržané platné

právne predpisy k maturitným a záverečným skúškam a stanovené pokyny k celoslovenskému testovaniu žiakov 9. ročníka ZŠ.

Medzi špecifiká regiónu v oblasti výchovy a vzdelávania patrilo budovanie centier odborného vzdelávania v 6 SOŠ pre zabezpečenie reformy odborného vzdelávania a skvalitnenie prípravy žiakov v súlade s požiadavkami zamestnávateľov a trhu práce. Naďalej pretrvávali problémy vo výchove a vzdelávaní detí a žiakov zo SZP. Pozitívnym zistením bola výraznejšia orientácia učiteľov na multikultúrnu výchovu, hlavne v školách s vysokou koncentráciou rómskych žiakov a výraznejší podiel asistentov učiteľov na organizácii výchovno-vzdelávacieho procesu.

4 Zistenia a poznatky iných orgánov štátnej správy a inštitúcií z oblasti školstva

4.1 Krajské školské úrady

Výber z podkladového materiálu KŠÚ

KŠÚ poskytovali **odbornú a poradenskú** pomoc riaditeľom materských, základných a stredných škôl, školských výchovno-vzdelávacích zariadení, škôl pre deti a žiakov so ŠVVP, výchovným poradcom, predsedom rád škôl, zákonným zástupcom žiakov a školským úradom. Organizovali pracovné stretnutia zamerané na zmeny súvisiace s novými všeobecne záväznými právnymi a rezortnými predpismi, s pedagogickou dokumentáciou, s názvami škôl a školských zariadení, so začleňovaním detí so ŠVVP, s vyradovaním a zaradovaním škôl/školských zariadení do/zo siete škôl/školských zariadení. Na pracovných stretnutiach sa venovali aj metodike tvorby ŠkVP. Školám pomáhali pri riešení problémov súvisiacich s klasifikáciou a správaním sa žiaka, s prestupom žiaka zo zahraničnej školy, s prijímacím konaním, s ukončovaním štúdia, so zamestnanosťou absolventov SŠ. Metodicky usmerňovali riaditeľov SŠ pri vyúčtovaní preddavkov finančných prostriedkov určených pre maturitné, záverečné a absolventské skúšky, pomáhali pri spracovávaní protokolov pre EDUZBER (finančné prostriedky na asistenta učiteľa, na vzdelávacie poukazy, na kultúrne poukazy, na dopravné pre žiakov a pod.). Medzi dôležité činnosti KŠÚ patrilo aj poskytovanie odborného-metodického pomoci školám zapojeným do rozvojových projektov vyhlasovaných MŠ SR, prostredníctvom ktorých získavali finančné prostriedky na zlepšenie svojich materiálo-technických podmienok.

Spolupráca KŠÚ so zriaďovateľmi bola zameraná najmä na oblasť metodického a organizačného usmerňovania. Prostredníctvom vybudovaného účinného a efektívneho komunikačno-informačného systému a elektronickej pošty poskytovali zriaďovateľom odbornú pomoc pri riešení rôznych problémov týkajúcich sa prípravy a organizácie výberových konaní na funkciu riaditeľa školy, zmien v sieti škôl a školských zariadení, financovania rozvojových projektov, zberu údajov pre EDUZBER. V Prešovskom kraji väčšina zriaďovateľov pri komunikácii s KŠÚ nevyužívala formu elektronickej pošty, a preto bola vzájomná spolupráca menej flexibilná. Zamestnanci všetkých KŠÚ pravidelne organizovali pracovné stretnutia, na ktoré prizývali zriaďovateľov, zamestnancov školských úradov, riaditeľov škôl a školských jedální. Vzájomne konzultovali dôležité problémy a otázky, s ktorými sa stretli vo svojej činnosti.

Oddelenia odborných a metodických činností KŠÚ zabezpečovali organizačnú, personálnu a priestorovú prípravu **celoslovenského testovania žiakov 9. ročníkov** a testovania v náhradnom termíne. K organizačnému zabezpečeniu testovania spracovali usmernenie pre riaditeľov základných škôl. V školách zabezpečili externý dozor viac ako 2 000 učiteľov z iných základných a stredných škôl. Poverení zamestnanci KŠÚ sa zúčastnili aj na kontrole organizácie a priebehu testovania a pre NÚCEM spracovali zistenia i pripomienky. Otázky týkajúce sa organizácie a konania **maturitných skúšok** boli priebežne konzultované s riaditeľmi škôl a s koordinátormi maturitných skúšok. Poverení zamestnanci zabezpečili vhodné priestory pre distribúciu testov a ďalších materiálov na realizáciu maturitných skúšok. Dôležité informácie i materiály zamestnanci oddelenia odborných a metodických činností zverejnili na webových stránkach KŠÚ. Súčasťou organizačnej prípravy bolo vymenovanie predsedov školských maturitných komisií, predsedov predmetových maturitných komisií a predsedov skúšobných komisií záverečných a absolventských skúšok. Pre pedagogických zamestnancov, ktorí boli navrhnutí na funkciu predsedov predmetových maturitných komisií,

organizovali školenia v spolupráci s NÚCEM a MPC, vykonali kontrolu EČ MS a PFIČ MS.

KŠÚ spracovali **173 žiadostí** o vydanie rozhodnutí alebo potvrdení o rovnocennosti dokladov o vzdelaní. Vo väčšine prípadov išlo o žiakov, ktorí absolvovali posledný ročník stredoškolského štúdia na SŠ v zahraničí, alebo o občanov iných štátov, ktorí chceli pokračovať v štúdiu na vysokej škole na Slovensku. Vydaniu rozhodnutí predchádzali osobné návštevy žiadateľov, konzultácie odborných zamestnancov KŠÚ s MŠ SR, s MZV SR a školami, v ktorých sa realizovali rozdielové skúšky. Najviac rozhodnutí vydal KŠÚ v Bratislave (88), menej (21) v Košiciach a v Trnave (18).

KŠÚ finančne zabezpečovali okresné a krajské kolá **predmetových olympiád** a športových **súťaží** detí a žiakov, súťaží zručnosti žiakov odborných učilíšť, súťaží zručnosti a prehliadok záujmovej činnosti detí a žiakov so ŠVVP. Pri organizácii vedomostných súťaží spolupracovali s príslušnými okresnými centrami voľného času a športové súťaže pripravovali po vzájomnej dohode so Slovenskou asociáciou športu na školách.

Oddelenia kontroly KŠÚ vykonali v školách a v školských zariadeniach **kontroly zamerané na efektívnosť využívania finančných prostriedkov** pridelených MŠ SR. V priebehu kontrol dokumentácie začlenených žiakov sa zistili viaceré nedostatky a niektoré školy v Trnavskom kraji museli vrátiť neoprávnené použité finančné prostriedky. Kontroly zacielené na vydávanie vzdelávacích poukazov a na rozvojové projekty (školské knižnice, jazykové laboratória) nezistili neoprávnené použitie finančných prostriedkov či iné nedostatky. Školy mali všetky nákupy a výdavky dokladované. Cieľom kontrolnej činnosti v niektorých školách a školských zariadeniach bolo preveriť hospodárnosť a efektívnosť pri nakladaní s verejnými prostriedkami a dodržiavanie všeobecne záväzných právnych a rezortných predpisov. Nedostatky zistené v školách Bratislavského, Trenčianskeho, Nitrianskeho, Žilinského a Banskobystrického kraja boli v zaradovaní zamestnancov do platových tried a stupňov, v neúplnosti osobných spisov, v uznávaní dokladov o vzdelaní, v uzatváraní pracovných zmlúv, v evidencii majetku, zmlúv o nájme, v tvorbe a čerpaní sociálneho fondu, v úhradách preddavku z verejných prostriedkov bez predchádzajúcej písomnej dohody s dodávateľom, v dokumentácii verejného obstarávania, v účtovných dokladoch, vo vyplňovaní cestovných príkazov a pod. Vedúci kontrolovaných subjektov v súlade so závermi z vykonaných kontrol prijali opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a príčin ich vzniku.

Odborní zamestnanci KŠÚ sa podieľali na medzirezortnom pripomienkovaní pri prijímaní nových právnych noriem a aktívne sa zúčastňovali na zasadaniach odborných skupín. Poskytovali konzultácie zákonným zástupcom detí a žiakov so ŠVVP, organizovali verejné oceňovania pedagogických zamestnancov a talentovaných žiakov.

Predmetom činnosti zamestnancov KŠÚ v **Banskej Bystrici** bolo aj organizovanie seminárov pre riadiacich zamestnancov materských škôl a školských úradov zameraných na skvalitnenie riadiacej práce a výchovno-vzdelávacej činnosti (Súčasný trendy v didaktike materskej školy; Antididaktika verzus (pro) humánna didaktika materskej školy; Autoevalvácia v podmienkach materskej školy; Pedagogická tvorivosť učiteliek materských škôl). KŠÚ v **Trenčíne** pripravil a organizačne zabezpečil 2 regionálne konferencie pre pedagogických zamestnancov (Využite IKT vo vyučovacom procese so zameraním na využitie interaktívnych tabúl, Zdravie v školách). KŠÚ v **Prešove** zriadil zdrojové centrum v CŠPP pri ZŠ s MŠ pre žiakov so zrakovým postihnutím v Levoci, ktoré zastrešuje odborné poradenstvo pre deti a žiakov, ich zákonných zástupcov, pedagógov a verejnosť aj mimo regiónu. V územnej pôsobnosti KŠÚ v Prešove naďalej pretrvávali problémy s nepostačujúcimi priestorovými kapacitami ZŠ a so zabezpečením výchovno-vzdelávacieho procesu pre žiakov ZŠ v obciach s vysokou koncentráciou rodín zo sociálne znevýhodneného prostredia žijúcich v osadách.

4.2 Metodicko-pedagogické centrum

Výber z podkladového materiálu MPC, Tomášikova 4, Bratislava

MPC v školskom roku 2008/2009 **prechádzalo transformačným procesom**. V priebehu roka 2009 boli vytvorené nové regionálne pracoviská v Nitre, Žiline a v Košiciach. MPC realizovalo špecializačné kvalifikačné štúdium, špecializačné inovačné štúdium, priebežné vzdelávanie, prípravu vedúcich pedagogických zamestnancov a vzdelávanie zamerané na vykonanie I. a II. kvalifikačnej skúšky.

Ponuka vzdelávacích aktivít bola široká, vychádzala z analýzy potrieb pedagogických a nepedagogických zamestnancov a zohľadňovala odporúčania ŠŠI uvedené v správe za školský rok 2007/2008. Metodici MPC v rámci svojej odbornosti flexibilne reagovali na potreby pedagogických a nepedagogických zamestnancov a ponúkali prednášky na aktuálne témy týkajúce sa obsahu vzdelávania jednotlivých predmetov, študijných odborov ako aj teórie vyučovania. Okrem prednášok svoju činnosť zamerali na metodickú a odbornú pomoc pedagogickým zamestnancom a pedagogickým kolektívom, na konzultácie o aktuálnych problémoch (napr. pri spracovaní prác na kvalifikačné skúšky, prác na ukončenie iných druhov vzdelávania), vykonávali publikačnú a vydavateľskú činnosť. V školskom roku 2008/2009 bolo vydaných 35 publikácií na ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov.

Špecializačné kvalifikačné štúdium v školskom roku 2008/2009 ukončilo 325 účastníkov a 926 pokračuje vo vzdelávaní. Vzdelávacie programy boli zamerané na vyučovanie cudzích jazykov, informatiku, vzdelávanie vychovávateľov v špeciálnych školách, majstrov odbornej výchovy a asistentov učiteľa.

Špecializačné inovačné štúdium ukončilo 64 účastníkov a 82 pokračuje vo vzdelávaní. Vzdelávacie programy boli zamerané na prevenciu závislosti v ZŠ a SŠ, výchovných poradcov, informatiku, problematiku autizmu a využitie moderných IKT vo vyučovaní chémie.

Priebežné vzdelávanie ukončilo 8 167 pedagogických zamestnancov a 3 295 pokračuje vo vzdelávaní. Vzdelávacie programy boli zamerané na výchovu detí predškolského veku k prosociálnosti, grafomotoriku detí v MŠ, prevenciu narušenej komunikačnej schopnosti detí predškolského veku, rozvoj rozumových schopností detí predškolského veku, pedagogickú diagnostiku, uvádzanie začínajúcich pedagogických zamestnancov do praxe, etickú výchovu pre I. stupeň, jazyk ako nástroj komunikácie v ZŠ a SŠ, tvorivé techniky vo výučbe cudzích jazykov, osvojenie si základov rómskeho jazyka, metodiku výučby SJL podľa nových dokumentov, rozvoj čitateľskej a matematickej gramotnosti, praktickú slovenčinu pre učiteľov vyučujúcich v školách s VJM, cabri geometriu, mikro a makro geometriu, dopravnú výchovu, postavenie náboženskej výchovy v ŠVP, vzdelávanie zamerané na prierezové témy, interaktívne technológie vo vyučovaní, klasifikáciu a hodnotenie žiakov, moderné vyučovacie metódy v ŠkVP, tréning účinných metód a techník na zefektívnenie procesov učenia sa, metodiku výučby odborných predmetov, tvorbu ŠkVP, tvorbu didaktických testov, tvorbu maturitných заданий, postup pri integrácii dieťaťa so ŠVVP, ľudské práva a práva dieťaťa, spracovanie digitálneho obrazu, programovanie v Delphi pre pokročilých, Baltík programovanie, aplikačný softvér, využitie IKT vo vyučovaní, lyžiarsky a snowboardový výcvik, vzdelávanie školských koordinátorov Modelového európskeho parlamentu, tvorbu webových stránok, aplikovanú ekonómiu, podnikanie v cestovnom ruchu, relaxáciou proti stresu v škole, marketingové riadenie školy, rozvoj profesionality triedneho učiteľa.

I. kvalifikačnú skúšku vykonalo 679 a **II. kvalifikačnú skúšku** 575 pedagogických zamestnancov.

MPC v programovom období 2007 - 2013 pripravuje národné projekty pre Operačný

program Vzdelávanie na podporu ďalšieho vzdelávania pedagogických a nepedagogických zamestnancov. Národné projekty sa sústreďujú na vzdelávacie aktivity zamerané na rozvíjanie profesijných kľúčových kompetencií pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov štátnej a verejnej správy v oblasti školstva, vzdelávacie aktivity zamerané na rozvíjanie inovačných stratégií výchovy a vzdelávania. Projekty sú financované z prostriedkov Európskej únie. MPC v školskom roku 2008/2009 ukončilo 23 projektov podporených ESF.

Úspešnou realizáciou projektov sa MPC kvalitne etablovalo na vzdelávacom trhu. Indikátory kvality projektových výstupov potvrdili erudovanosť zamestnancov MPC a ich pripravenosť na ďalšiu etapu realizácie národných projektov. V školskom roku 2008/2009 pripravilo a predložilo MŠ SR na schválenie ďalšie dva **národné projekty** - Vzdelávanie pedagogických zamestnancov materských škôl ako súčasť reformy vzdelávania a Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov. Vzdelávanie pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít bolo pripravené v podobe projektového zámeru, jeho realizácia bola odložená na jún 2010.

MPC počas školského roka realizovalo **konferencie** a **odborné semináre** na aktuálne témy. Seminárov sa zúčastnilo 774 vychovávateľov. V mesiacoch február a marec sa uskutočnili odborné semináre na tému Stav a rozvoj funkčnej gramotnosti žiakov základnej školy. Na príprave a realizácii seminára participovali ŠPÚ a NÚCEM. Cieľom odborného seminára bolo informovať učiteľskú verejnosť o výsledkoch medzinárodných a národných meraní čitateľskej a matematickej gramotnosti a o stave funkčnej gramotnosti žiakov v ZŠ a definovať inovačné námety na rozvíjanie čitateľskej a matematickej gramotnosti v predmetoch ŠkVP v ZŠ. Odborného seminára sa zúčastnilo asi 1 700 učiteľov a zamestnancov verejnej a štátnej správy.

V poradí už 5. ročníkom pokračoval v školskom roku 2008/2009 **medzinárodný projekt** MEP určený pre žiakov stredných škôl. Regionálnym zasadnutiam MEP predchádzalo vzdelávanie prezidentov jednotlivých výborov, cieľom ktorého bolo získanie kompetencie na funkciu prezidenta regionálneho zasadnutia MEP. Vzdelávania prezidentov sa zúčastnilo 38 žiakov stredných škôl. Celkove na regionálnych zasadnutiach modelového európskeho parlamentu participovalo 107 škôl za účasti 466 delegátov, 40 prezidentov parlamentných výborov a 107 školských koordinátorov.

MPC predložilo Národnej agentúre Programu celoživotného vzdelávania **projekt** pod názvom Cestou rozvíjania odborných kompetencií k zlepšovaniu kvality školy. Na základe výberovej procedúry na rok 2009 v rámci programu celoživotného vzdelávania - Leonardo da Vinci - Mobilita bol schválený grant na realizáciu uvedeného projektu. Hostiteľskou krajinou je Severné Írsko, Derry. Cieľom projektu je výmena skúseností zameraná na oblasť kontinuálneho vzdelávania učiteľov a výmena skúseností týkajúca sa procesu výchovy a vzdelávania v odborných školách, získanie poznatkov o dobrej praxi v oblasti kontinuálneho vzdelávania a implementovanie získaných poznatkov a skúseností do kontinuálneho vzdelávania učiteľov v SR.

MPC v rámci medzinárodnej spolupráce v školskom roku aktívne pracovalo na Medzinárodnom projekte IDIAL, ktorý je zameraný na posilnenie interkultúrneho dialógu medzi jednotlivými štátmi Európy.

4.3 Štátny inštitút odborného vzdelávania

Výber z podkladového materiálu ŠIOV

ŠIOV sa v školskom roku 2008/2009 zamerlal na 7 oblastí. V **oblasti odborného-metodického riadenia** pri tvorbe ŠkVP zabezpečil odborné semináre pre zástupcov samosprávnych krajov a manažment SOŠ a odborné semináre v rámci jednotlivých krajov zamerané na školenie multiplikátorov pre tvorbu ŠkVP.

ŠIOV participoval návrhmi a pripomienkami na **tvorbe metodického pokynu** na hodnotenie a klasifikáciu, na **návrhu zákona** o ďalšom vzdelávaní, na **vyhláske** MŠ SR o procese akreditácií vzdelávacích programov, na vyhláske o podrobnostiach a organizácii školského roka a vyhláske o stredných školách, na štatúte Rady vlády SR pre odborné vzdelávanie a prípravu, na novele nariadenia vlády, ktorým sa ustanovujú podrobnosti rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre školy a školské zariadenia, na pedagogicko-organizačných pokynoch pre rok 2009/2010 a na dodatkoch tlačív pre ukončenie štúdia v SŠ.

Inštitút sa podieľal na **tvorbe a vydávaní učebníc a učebných pomôcok**. Inicioval konkurzy na učebnice pre SŠ, zabezpečil členov konkurzných komisií, komisií na verejné súťaže vydávania učebníc, realizáciu rokovaní a konkurzných konaní, vypracoval schvaľovacie protokoly pre MŠ SR, ponukové listy, spolupracoval na tvorbe edičného plánu, vypracoval databázu autorov a recenzentov a zabezpečoval ďalšie aktivity.

ŠIOV uskutočňoval **vzdelávacie aktivity** pre učiteľov odborných predmetov a majstrov odbornej výchovy v nadväznosti na potreby a trendy odborného vzdelávania a potreby trhu práce. Usporiadal semináre pre učiteľov odborných predmetov SOŠ, kurzy prípravy na tvorbu základných pedagogických dokumentov, kurzy IKT, metodické dni pre majstrov OV, školenia - sústreďovania žiakov a metodikov. Zabezpečil medzinárodný veľtrh cvičných firiem a medzinárodnú konferenciu Quo vadis.

V rámci rozvíjania tvorivosti stredoškolskej mládeže ŠIOV ako organizačný a odborný gestor zabezpečil celoslovenskú prezentačnú **výstavu** výrobkov a služieb stredoškolskej mládeže JUVYR i **projekt** zručnosti mládeže Euro Skills, Slovakia a **súťaže** - ZENIT, súťaž o mlieku a súťaž v spracovaní informácií na počítači.

V oblasti medzinárodnej spolupráce vstúpil do partnerstva realizujúceho **projekt** CRED-CHEM s cieľom experimentálneho vyskúšania kreditného systému v školách. Zabezpečoval tiež medzinárodný projekt na zlepšenie jazykových kompetencií VoLanT.

Od januára 2009 inštitút realizoval **projekty vzdelávania** učiteľov v súvislosti s tvorbou ŠkVP. V rámci projektov sa uskutočnil rad aktivít, ako Návrh štruktúry vzdelávacieho programu a kurzov, Koncepcia metodiky tvorby ŠkVP.

ŠIOV pravidelne informoval pedagogickú verejnosť o vzdelávacích aktivitách a aktuálnom dianí prostredníctvom informačného bulletinu. Vo svojej činnosti spolupracoval so vzdelávacími inštitúciami MŠ SR, ale aj inými rezortami. Prostredníctvom odborných komisií spolupracoval s vysokými školami a zabezpečil spoluprácu so zamestnávateľskými subjektmi.

4.4 Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania

Výber z podkladového materiálu NÚCEM

Celoslovenské testovanie žiakov 9. ročníka ZŠ sa konalo na všetkých ZŠ s vyučovacím jazykom slovenským, maďarským a ukrajinským. Testovania sa zúčastnili všetci žiaci 9. ročníka ZŠ okrem žiakov s mentálnym postihnutím. **Certifikačné testovanie** sa uskutočnilo z **matematiky, vyučovacieho jazyka a štátneho jazyka**. Zúčastnilo sa ho spolu 1 453 základných škôl a 53 709 žiakov (z toho bolo 2 787 žiakov so zdravotným znevýhodnením).

V celoslovenskom testovaní žiakov 9. ročníka ZŠ v školskom roku 2008/2009 NÚCEM vypracoval a následne použil štandardizované didaktické testy zo slovenského jazyka a literatúry, z maďarského jazyka a literatúry, z ukrajinského jazyka a literatúry, zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry a z matematiky a dotazník určený učiteľom zo škôl s vyučovacím jazykom národnostných menšín.

Test z **matematiky** obsahoval úlohy zamerané na štyri oblasti (aritmetika, algebra, geometria, kombinatorika, pravdepodobnosť a štatistika) podľa platných učebných osnov a vzdelávacích štandardov. V celoslovenskom testovaní dosiahli žiaci z matematiky priemernú úspešnosť **53,01 %**.

V teste zo **slovenského jazyka a literatúry** bola zastúpená jazyková zložka (zvuková stránka jazyka, lexikológia, morfológia, syntax a sloh) a literárna zložka. Zo slovenského jazyka a literatúry dosiahli žiaci spolu priemernú úspešnosť **61,27 %**.

Certifikačný test zo **slovenského jazyka a slovenskej literatúry** pozostával z otázok z jazykovej zložky a z literárnej zložky. Zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry dosiahli žiaci spolu priemernú úspešnosť **61,37 %**.

V teste z **maďarského jazyka a literatúry** bola zastúpená jazyková zložka a literárna zložka. Z maďarského jazyka a literatúry dosiahli žiaci spolu priemernú úspešnosť **67,55 %**.

Z **ukrajinského jazyka a literatúry** dosiahli žiaci spolu priemernú úspešnosť **64,78 %**.

NÚCEM administroval **dotazník pre učiteľov**, ktorým sa zisťovali názory na testovanie a obsah certifikačných testov zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry pre žiakov zo škôl s vyučovacím jazykom maďarským a slovenského jazyka a literatúry pre žiakov 9. ročníka ZŠ s vyučovacím jazykom ukrajinským.

Po druhýkrát sa konalo **testovanie kompetencií** žiakov 9. ročníka ZŠ. Testovania **matematickej a čitateľskej gramotnosti v slovenskom jazyku** sa zúčastnilo 2 852 žiakov zo škôl s VJS a VJU, **matematickej a čitateľskej gramotnosti v maďarskom jazyku** sa zúčastnilo 145 žiakov zo škôl s VJM.

Maturitnej skúšky sa zúčastnilo spolu 60 732 maturantov, z toho bolo 691 žiakov so zdravotným znevýhodnením. Vo vybraných školách sa realizovalo na vzorke 791 žiakov testovanie on-line formou z predmetov matematika a anglický jazyk.

Zo **slovenského jazyka a literatúry** maturovalo spolu 57 638 žiakov. Maturitnú skúšku z matematiky si zvolilo 9 250 žiakov, t. j. takmer 15,2 % všetkých maturantov, čo je porovnateľný záujem ako v minulom roku. Z **cudzích jazykov** si žiaci najčastejšie volili anglický jazyk v oboch úrovniach. Testy z AJ (úroveň B1 a B2) si zvolilo 39 678 žiakov, čo predstavuje 65,3 % z celkového počtu maturantov, z NJ (obe úrovne) si zvolilo 17 452 žiakov (28,7 %). Ako tretí v poradí si volili žiaci ruský jazyk (3,1 %). Nasledovali francúzsky jazyk (0,6 %), španielsky jazyk (0,1 %) a taliansky jazyk (0,04 %). U anglického a ruského jazyka to znamenalo mierny nárast v porovnaní s minulým rokom, žiaci si vyberali prevažne úroveň B1.

Oddelenie medzinárodných meraní realizovalo **medzinárodnú štúdiu** o vyučovaní

a vzdelávaní TALIS, ktorá ponúkla riaditeľom a učiteľom zúčastnených škôl príležitosť prispieť k analýzam vzdelávacieho systému a skvalitneniu vzdelávacej politiky. Štúdiu TALIS realizovala Organizácia pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj, zúčastnilo sa jej 23 krajín.

NÚCEM v spolupráci s ŠPÚ a MPC organizoval **seminár** Stav a rozvoj funkčnej gramotnosti ZŠ (matematická a čitateľská gramotnosť), ktorý bol určený predovšetkým riaditeľom a učiteľom základných škôl a ďalším odborníkom z oblasti vzdelávania. V spolupráci s KŠÚ a MPC zrealizoval **školenie** multiplikátorov pre školenia predsedov školských a predmetových maturitných komisií a hodnotiteľov otvorených úloh v testoch z vyučovacích a cudzích jazykov.

4.5 Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie

Výber z podkladového materiálu VÚDPaP

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie realizoval v školskom roku 2008/2009 rôzne **výskumné a nevýskumné úlohy**. **Metódy evalvácie poradenských a preventívnych programov v integrovanom systéme preventívnej a poradenskej psychologickkej starostlivosti o deti a mládež** bola úloha, v rámci ktorej bola vypracovaná definitívna verzia modelu integrovaného algoritmického systému psychologickkej, pedagogickkej a sociálnej činnosti preventívnych a poradenských zariadení v nadväznosti na model troch integrovaných kategórií (prevencia, intervencia a rozvíjanie) multidisciplinárneho poradenstva. V rámci úlohy **Sociálna začlenenosť detí s narušenou komunikačnou schopnosťou a možnosti jej ovplyvňovania v procese školskej integrácie** bol vytvorený a overený interaktívny stimulačný program na rozvoj vzájomného poznania a kooperácie v triedach s integrovaným vzdelávaním. Výskumná úloha **Osobnosť nadaného jedinca** bola zameraná na zisťovanie jednotlivých osobnostných charakteristík, ktoré môžu byť determinujúce pre podávanie mimoriadnych výkonov, úspešného zvládania problémových situácií, resp. ktoré môžu mať brzdiaci, alebo až negatívny dosah na nadaného jedinca. Viacero výskumných úloh bolo schválených na základe oponentúry projektu vo VÚDPaP. Úlohou **Optimalizácie edukačných postupov u rómskych žiakov** bolo vytvorenie UP a UO pre druhý ročník špecializovanej triedy v základnej škole. UP a UO pre prvý i druhý ročník boli aktualizované po schválení nového školského zákona. V rámci výskumu **Špecifiká kognitívneho vývinu rómskych detí** išlo o sledovanie vývinu kognitívnych schopností a niektorých mimointelektových faktorov u rómskych detí. Zistilo sa, že príčinou preradenia detí do špeciálnych škôl nie je ani tak mentálne zaostávanie, ale znížená výkonnosť v školských zručnostiach a schopnostiach. V rámci úlohy **Program kariérovej výchovy a poradenstva pre deti a mládež so ŠVVP v kontexte koncepcie pedagogicko-psychologického poradenského systému schváleného uznesením vlády SR č. 283/2007** sa pripravili a pilotne odskúšali informačno-poradenské programy pre žiakov a študentov s poruchami správania, pre deti s poruchami sluchu a pre deti zo SZP, pomocou ktorých sa zvýši pre nich dostupnosť, kvalita a rozsah informácií o povolaniach, zamestnaniach a potrebách trhu práce, rozvinie sa ich aktivita, sebazpoznanie a kľúčové kompetencie nevyhnutné pre úspešné zaradenie sa do sveta práce. Projekt **Včasná identifikácia a krátka intervencia pri rizikovitom pití** sa riešil v rámci medzinárodnej spolupráce s krajinami EÚ. Hlavným cieľom tohto projektu v SR bola adaptácia, preklad a potom rozšírenie metodiky včasnej identifikácie a krátkej intervencie pri rizikovitom a škodlivom pití alkoholu. V rámci projektu sa vyškolili skupiny lektorov a zaviedli sa Klinické smernice a Príručka výcvikového programu do praxe.

Ďalšie nevýskumné úlohy sú riešené priebežne. **Detské centrum** poskytovalo a poskytuje multidisciplinárne ambulantné služby deťom s postihnutím, s vývinovými poruchami učenia, s odchýlkami v emočnom a sociálnom vývine, školsky neúspešným deťom a ich rodinám. V rámci úlohy **Metodicko-výskumný kabinet výchovného a psychologického poradenstva a prevencie** sa zorganizovalo viacero metodických seminárov a kolokvií pre zamestnancov školského rezortu, dlhodobých systematických sociálno-psychologických výcvikov a supervíznych stretnutí. Zamestnanci **VÚDPaP** poskytovali aktuálne psychologické poznatky pedagogickej verejnosti. Realizovali sériu prednášok o problematike intelektovo nadaných žiakov pre MPC, prednášky v rámci špecializačných inovačných štúdií zamestnancov ČŠPP. Vydali metodické materiály a pripravila sa webová stránka psychologických služieb

učiteľom, výchovným poradcom, školským psychológom. Implementácia individuálneho reedukačného programu do rutinej praxe diagnostických centier a reedukačných domovov sa uskutočnila formou **metodických a supervíznych aktivít** zameraných na používanie metodiky Individuálneho reedukačného programu v rutinej pedagogicko-výchovnej praxi výchovných a prevýchovných zariadení. Realizovalo sa **špecializačné inovačné štúdium** Edukácia intelektovo nadaných detí v základnej škole, pre MŠ SR vypracoval VÚDPaP aktualizáciu troch pedagogických dokumentov týkajúcich sa edukácie intelektovo nadaných detí a pre ŠPÚ podklady k štátnym vzdelávacím programom pre žiakov s nadaním. Zorganizoval **medzinárodný seminár** Rovnocenný prístup ku kvalite vzdelávania pre deti zo SZP podporený z participačného programu UNESCO v Paríži.

VÚDPaP vydal **27** monografií a časopiseckých štúdií, expertízna činnosť zahŕňala projekty, štúdie a návrhy predpisov.

4.6 Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky

Výber z podkladového materiálu ÚVZ SR

Dlhodobu nemeniaci sa trend hygienickej úrovne existujúcich zariadení ovplyvnený s nedostatkom finančných prostriedkov, sa postupne začal zlepšovať. K optimalizácii podmienok došlo aj v niektorých zariadeniach, postavených z netradičných materiálov, ktoré boli postupne nahradené zdraviu neškodnými. Zlepšenie situácie nastalo najmä v tých školách, kde vedenie aktívne riešilo existujúce problémy.

Pozitívny bol prechod kompetencií na úseku školstva z orgánov štátnej správy na obce, ktoré v rámci plánov strategických rozvojov poskytovali podľa svojich možností finančné prostriedky z rozpočtu na menšie úpravy i základnú údržbu škôl. Na generálne rekonštrukcie budov alebo výstavbu objektov sa najčastejšie využívali finančné prostriedky z rozvojových fondov Európskej únie.

Zriadovatelia mnohých MŠ mali finančné problémy, napriek tomu venovali dostatočnú pozornosť dodržiavaniu hygienických zásad pri ich prevádzke a postupnému odstraňovaniu zistených nedostatkov, ktoré boli prevažne materiálno-technického charakteru. Vo viacerých zariadeniach v rámci výkonu ŠZD boli zistené nedostatky v kvalite ich vnútorného prostredia, čo poukazovalo predovšetkým na zlú izoláciu týchto objektov. Z hľadiska ochrany zdravia detí bolo pozitívom, že v mnohých MŠ sa v rámci výchovy k zdraviu do režimu odpočinku a práce zaviedli nové pedagogické prístupy a formy práce s deťmi. Niektoré MŠ mali vypracované v rámci ŠkVP projekty koncipované formou prijateľnou pre deti predškolského veku a zamerané na prevenciu drogových závislostí, na environmentálnu, ekologickú a prosociálnu výchovu.

V priebehu roka 2008 sa evidovalo postupné **vylepšovanie stavu niektorých objektov ZŠ** ich rekonštrukciou a zakúpením nového materiálno-technického vybavenia na základe vykonaných komplexných kontrol. Dlhodobým problémom bolo opakované nedodržiavanie zásad hygieny pedagogického procesu, najmä dlžok prestávok, nerešpektovanie fyziologickej krivky výkonnosti žiakov, zaraďovanie nultých hodín a pod.

V **oblasti stredného školstva** sa finančná situácia mierne zlepšila, podmienky prevádzky a výskyt zdravotno-hygienických nedostatkov v objektoch G a SOŠ boli porovnateľné so súčasnou úrovňou prevádzky základných škôl. Finančné prostriedky však nestačili na komplexnú modernizáciu často zastaraných budov, riešili sa predovšetkým havarijné stavy, ojedinele generálne opravy budov. Stav väčšiny stredných škôl zodpovedal všetkým stanoveným hygienickým požiadavkám a len malý počet z nich vykazoval nedostatky, u ktorých sa však nepredpokladal nepriaznivý vplyv na zdravie žiakov.

Úroveň zabezpečenia odbornej praxe sa pomaly zvyšovala, zamestnávateľia sa snažili vytvárať pre žiakov vyhovujúce pracovné podmienky. Pretrvávajúcim negatívom bolo, že praxujúci žiaci vo väčšine prípadov nevyužívali stravovanie zabezpečené na pracovisku, ale preferovali individuálne stravovanie.

V **špeciálnych výchovných zariadeniach** sa vyskytovali nedostatky týkajúce sa prevažne nevyhovujúcich stavebno-technických podmienok, a problematiqué bolo dodržiavanie stanovených hygienických požiadaviek.

ŠKD, strediská záujmovej činnosti a centrá voľného času čoraz častejšie navštevovali žiaci vyšších ročníkov. Činnosť týchto zariadení sa zameriavala na rôzne pohybové aktivity, nie vždy sa realizovali v optimálnych priestoroch.

Vo vybraných **ubytovacích zariadeniach pre deti a mládež** boli zistené nedostatky prevažne stavebno-technického charakteru, ktoré prevádzkovatelia postupne podľa aktuálneho

prísunu finančných prostriedkov odstraňovali. Nízky záujem o ubytovanie bol zo strany detí alebo žiakov so ŠVVP (vyťaženosť 65,7 %). Záujem žiakov konzervatórií o ubytovanie prevyšoval celkovú kapacitu ubytovacích zariadení o 1 až 2 %. Malý záujem o ubytovanie bol u žiakov stredných škôl. Kapacity stredoškolských ubytovacích zariadení sa čoraz častejšie využívali študentmi vysokých škôl.

V **ZŠ** v porovnaní s predchádzajúcim rokom nastalo mierne zníženie počtu žiakov navštevujúcich školu na zmeny. V šk. r. 2008/2009 chodilo do druhej zmeny 4 379 žiakov, čo je o 334 menej ako v minulom roku.

Problémy v zásobovaní zariadení pre deti a mládež pitnou vodou spôsobovala nestála kvalita vody z vlastných vodných zdrojov. V takýchto prípadoch zriaďovatelia vykonali opatrenia podávaním balenej vody z distribučnej siete.

Školské stravovanie predstavovalo vyhovujúci systém zabezpečenia plnohodnotnej výživy deťom a mladistvým počas vyučovacieho procesu najmä vtedy, ak boli v plnej miere pri zostavovaní jedálnych lístkov rešpektované odporúčania odborníkov v oblasti správnej výživy. Situácia v školskom stravovaní bola relatívne stabilizovaná, aj keď ju naďalej nepriaznivo ovplyvňovala pretrvávajúca zlá ekonomická situácia v rezorte školstva. Zistené nedostatky sa týkali najmä kríženia čistej a nečistej prevádzky, nedodržiavania zásad osobnej a prevádzkovej hygieny a zostavovania jedálnych lístkov. V opodstatnených podnetoch išlo najčastejšie o nesprávnu manipuláciu s hotovou stravou, nesprávnu manipuláciu s potravinami, nesprávne odkladanie vzoriek stravy, nedostatočné množstvo a frekvencia podávania čerstvého ovocia a zeleniny. Pitný režim bol vo väčšine prípadov zabezpečený v dostatočnom množstve, hygienicky vyhovujúcim spôsobom. Zo zdravotného hľadiska bolo nepriaznivým javom pretrvávajúce podávanie sladených nápojov.

ŠZD kontroloval dodržiavanie povinností súvisiacich s prevádzkou pieskovísk zriadených v rámci detských ihrísk, resp. zariadení pre deti a mládež.

V súvislosti so **školským mliečnym programom** sa nezistili žiadne významnejšie nedostatky. Hlavnými problémami pri realizácii školského mliečného programu v niektorých regiónoch bol i nedostatok technického vybavenia v školských stravovacích zariadeniach, zlá ekonomická situácia rodičov a nedostatok prevádzkových pracovníkov.

4.7 IUVENTA

Výber z podkladového materiálu ÚVZ SR

IUVENTA plnila úlohy v oblasti implementácie štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži v SR. Pri plnení úloh kládla dôraz na vytváranie nových koncepcií pre prácu s deťmi a mládežou a na metodické usmerňovanie organizácií a subjektov, ktoré sa aktívne podieľali na práci s deťmi a mládežou. Pripravovala **vzdelávacie a školiace aktivity** pre profesionálnych a dobrovoľných pracovníkov s deťmi a mládežou na miestnej, regionálnej a národnej úrovni. Svoje aktivity smerovala na kľúčové témy súvisiace s podporou a rozvojom práce s mládežou.

Vzdelávacie aktivity boli pripravované pre záujemcov z oblasti práce s mládežou, teda aj pre výchovných a pedagogických zamestnancov škôl a školských zariadení. Zúčastnilo sa ich 543 osôb, z toho 329 výchovných a pedagogických zamestnancov.

V oblasti výchovy mládeže k ľudským právam IUVENTA venovala pozornosť implementácii overených príručiek a metodík, ako napríklad manuál výchovy mládeže k ľudským právam KOMPAS alebo edukačný materiál Každý iný - všetci rovní, pripravila sériu regionálnych konferencií a tréning multiplikátorov Kompas. Zúčastnili sa na nich najmä výchovní a pedagogickí zamestnanci, ktorí pravidelne získavali aktuálne informácie z danej oblasti.

Ďalšou témou vzdelávacích aktivít na úrovni škôl a školských zariadení bola podpora participácie žiakov pri zakladaní a rozvoji žiackych školských rád. Na motivačné semináre k tejto téme, určené pre pedagogických zamestnancov stredných škôl, nadväzovala séria tréningov pre koordinátorov žiackych školských rád z radov učiteľov.

Pre **výchovných zamestnancov** centier voľného času boli pripravené dva tréningy v oblasti rozvoja a podpory dobrovoľníctva mladých ľudí zamerané na kvalitnú prípravu koordinátorov dobrovoľníkov.

Systémovou pomocou pre pedagogických a výchovných zamestnancov škôl i pre manažérov škôl bolo **školenie projektového manažmentu** v oblasti práce s mládežou zamerané na získanie informácií a zručností pri príprave a tvorbe projektov pre mládež v oblasti neformálneho vzdelávania. Súčasťou vzdelávania v oblasti tvorby projektov pre deti a mládež boli aj informačné semináre a konzultácie k programom finančnej podpory aktivít detí a mládeže v SR, ktoré MŠ SR prijalo pre roky 2008 - 2013.

Tradične IUVENTA zabezpečovala **vzdelávacie aktivity pre pedagógov**, ktorí pripravovali žiakov na predmetové olympiády a postupové súťaže.

Finančnú podporu aktivitám pre deti a mládež zabezpečili programy ADAM. Školy a školské zariadenia mali príležitosť požiadať o dotáciu MŠ SR prostredníctvom svojich zriaďovateľov. **Projektové aktivity** sa zameriavali na témy ako ľudské práva a interkultúrny dialóg, dobrovoľníctvo, participácia, zdravý životný štýl a výskum zameraný na deti a mládež. Všetky výzvy na predkladanie projektov v rámci programov ADAM boli orientované na neformálne vzdelávanie.

5 Zistenia z vykonaných inšpekcií v cirkevných školách

V cirkevných školách v školskom roku 2008/2009 bolo vykonaných celkovo **94** inšpekcií - tematických, informatívnych a následných. Realizovali sa v MŠ, ZŠ, G, SOŠ, ZUŠ, ŠZŠ a v konzervatóriu. Prehľad o počte vykonaných inšpekcií je uvedený v tabuľke.

Tabuľka 40 Počet inšpekcií vykonaných v cirkevných školách

Druh školy	Počet cirkevných škôl v SR	Počet vykonaných inšpekcií					
		TI	%	II	%	NI	%
MŠ	42	4	9,5	0	0	4	9,5
ZŠ	113	28	24,8	10	8,8	9	8
G	55	25	45,5	0	0	5	9,1
SOŠ	20	2	10	0	0	3	15
Konzervatóriá	1	0	0	0	0	1	100
ZUŠ	11	2	18,2	0	0	0	0
ŠZŠ	5	0	0	0	0	1	20

Materské školy

Pri **TI**, ktorých cieľom bolo **zistiť stav a úroveň výchovno-vzdelávacej činnosti a učenia sa detí**, sa priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania z hľadiska činnosti učiteľky a učenia sa detí sledovali hospitáciami v organizačných formách hry a hrovej činnosti, pohybové a relaxačné cvičenia, edukačné aktivity a pobyt vonku. Poznatky z vykonaných TI sa v cirkevných MŠ **neodlišovali** od zistení v štátnych MŠ.

Kontrola odstránenia nedostatkov zistených pri inšpekciách (**NI**) v cirkevných školách preukázala, že na rozdiel od štátnych škôl boli všetky odporúčania školskej inšpekcie akceptované a rovnako cirkevné školy splnili všetky prijaté opatrenia. Z uložených opatrení nebolo splnené 1, v cirkevnej MŠ v Košickom kraji. Vzťahovalo sa na prekročenie najvyššieho počtu detí v triede. V zmysle právnych predpisov Štátna školská inšpekcia upozornila na túto skutočnosť zriaďovateľa.

Základné školy

Pri **TI**, ktorých cieľom bolo **zistiť stav a úroveň vyučovania učiteľom a učenia sa žiakov vo vybraných predmetoch**, sa pozornosť zameriavala na výchovno-vzdelávaciu činnosť učiteľa z hľadiska kvality riadenia vyučovacieho procesu, výberu a uplatnenia vyučovacích metód, foriem a stratégií zameraných na rozvíjanie kľúčových kompetencií žiakov. Zistenia v cirkevných ZŠ boli **porovnateľné** so zisteniami v štátnych ZŠ. V rámci inšpekcií boli žiakom zároveň zadané testy, ktorých úlohou bolo zhodnotiť úroveň dosiahnutých vzdelávacích výsledkov z vybraných predmetov. Žiakom 4. ročníka bol zadaný test zo slovenského jazyka a literatúry, z matematiky a z prírodopisu. **Žiaci 4. ročníka cirkevných ZŠ boli v testovaní úspešnejší ako žiaci štátnych škôl.** Výrazne lepšie výsledky dosiahli najmä v prírodovede, kde ich priemerná úspešnosť bola o 13% lepšia ako priemerná úspešnosť žiakov štátnych škôl. Žiaci 9. ročníka pracovali s testami z matematiky, zo slovenského jazyka a literatúry, z anglického a nemeckého jazyka a žiaci 9. ročníka s vyučovacím jazykom maďarským zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry a z maďarského jazyka a literatúry. **Žiaci 9. ročníka cirkevných ZŠ s vyučovacím jazykom slovenským dosiahli v testovaní lepšie výsledky ako žiaci štátnych škôl. Žiaci 9. ročníka cirkevnej ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským (Trnavský**

kraj - 12 žiakov) v testovaní dosiahli slabšie výsledky ako žiaci štátnych škôl. Najnižší rozdiel v priemernej úspešnosti žiakov bol pri teste z anglického jazyka (žiaci cirkevných škôl dosiahli lepšiu úspešnosť o 0,6%), najvyšší pri teste zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry (priemerná úspešnosť v teste žiakov cirkevnej školy s vyučovacím jazykom maďarským bola o 14,6% horšia ako priemerná úspešnosť žiakov štátnych škôl).

V ZŠ sa vykonali aj **TI**, ktorých cieľom bolo zistiť **stav a úroveň dosiahnutých vedomostí žiakov 3. ročníka v matematike**. Priemerná úspešnosť žiakov cirkevných škôl bola horšia o 7,6% ako dosiahnutá priemerná úspešnosť žiakov štátnych škôl.

Pri **TI**, ktorej cieľom bolo zistiť **stav a úroveň dosiahnutých vedomostí žiakov 8. a 9. ročníka v slovenskom jazyku a slovenskej literatúre**, dosiahnuté výsledky žiakov cirkevných škôl 8. ročníka boli lepšie o 2,1% ako dosiahnuté výsledky žiakov štátnych škôl. Výsledky žiakov 9. ročníka cirkevných ZŠ boli horšie o 1,1% ako výsledky žiakov štátnych škôl.

Predmetom **II** bolo sledovať **priebeh a realizáciu celoslovenského testovania žiakov 9. ročníkov v základnej škole**. V priebehu testovania sa v cirkevných školách nevyskytli rušivé momenty, iba v jednej škole v Trenčianskom kraji sa vyskytli nedostatky v organizačnom zabezpečení testovania. Zistenia boli porovnateľné so zisteniami v štátnych ZŠ. Pri kontrole odstránenia nedostatkov zistených pri inšpekciách (**NI**) bolo overené, že v cirkevných školách v porovnaní so štátnymi školami boli odporúčania uložené školskou inšpekciou akceptované vo vyššej miere a prijaté opatrenia splnené na 100%.

Stredné školy

Prostredníctvom hospitácií na vyučovacích hodinách pri **TI** na G a v SOŠ, ktorých cieľom bolo **zistiť stav a úroveň vyučovania učiteľom a učenia sa žiakov vo vybraných predmetoch**, bola sledovaná výchovno-vzdelávacia činnosť učiteľa a učenie sa žiakov z hľadiska rozvíjania komunikačných, sociálnych, poznávacích a učebných kompetencií, kompetencií v oblasti informačných a komunikačných technológií, sledovalo sa rozvíjanie praktických návykov a zručností, rozvíjanie hodnotenia a sebahodnotenia. Zistenia zo sledovaných vyučovacích hodín v cirkevných školách boli **porovnateľné** so zisteniami v štátnych G a SOŠ. V priebehu inšpekcií sa zadávali žiakom **3. ročníka** na gymnáziu so štvorročným štúdiom vedomostné testy zo slovenského jazyka a literatúry, zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry, z matematiky, z anglického jazyka a v **kvinte** na gymnáziu s osemročným štúdiom vedomostné testy zo slovenského jazyka a literatúry, zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry, z matematiky, z maďarského jazyka a literatúry, z anglického a nemeckého jazyka. Úspešnosť žiakov sa posudzovala podľa stanovených kritérií. **Výsledky vo všetkých testovaných predmetoch žiakov 3. ročníka cirkevných gymnázií boli horšie ako výsledky žiakov v štátnych gymnáziách**. Najnižší rozdiel v priemernej úspešnosti žiakov bol pri teste zo slovenského jazyka a literatúry (žiaci cirkevných škôl dosiahli horšiu úspešnosť o 5,2%), najvyšší pri teste z anglického jazyka (priemerná úspešnosť žiakov cirkevných škôl bola v teste horšia o 7% ako priemerná úspešnosť žiakov štátnych škôl). Rovnako aj úspešnosť žiakov kvinty na osemročných cirkevných gymnáziách vo všetkých testovaných predmetoch bola horšia ako úspešnosť žiakov v štátnych osemročných gymnáziách. Najnižší rozdiel v priemernej úspešnosti žiakov bol pri teste zo slovenského jazyka a literatúry (žiaci cirkevných škôl dosiahli horšiu úspešnosť o 1,2%), najvyšší pri teste z matematiky (priemerná úspešnosť žiakov cirkevných škôl bola v teste horšia o 6,4% ako priemerná úspešnosť žiakov štátnych škôl).

Na cirkevných G a v cirkevných SOŠ sa vykonali **TI**, ktorých predmetom bola

realizácia externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky a TI, ktorých predmetom bola **realizácia ústnej formy internej časti maturitnej skúšky**. V kontrolovaných subjektoch sa nevyskytli závažné nedostatky a rušivé momenty. Zistenia boli **porovnateľné** so zisteniami v štátnych G a SOŠ.

Rovnako **porovnateľné** boli aj poznatky z **NI**. Prevažná väčšina odporúčaní školskej inšpekcie bola akceptovaná, nie všetky opatrenia prijaté kontrolovanými subjektmi alebo uložené školskou inšpekciou boli splnené.

Základné umelecké školy

Cieľom vykonaných TI bolo **zistiť stav a úroveň vyučovania a učenia sa vo vybraných odboroch ZUŠ**. V cirkevných školách sa sledoval hudobný, tanečný i výtvarný odbor. Zistenia boli **porovnateľné** so zisteniami v štátnych ZUŠ.

Konzervatóriá

Vykonaná NI v cirkevnom konzervatóriu sa vzťahovala na tematickú inšpekciu, uplatnené opatrenie (1) bolo splnené.

Špeciálne školy

Stav odstránenia nedostatkov sa kontroloval v **1** škole po komplexnej inšpekcii (Žilinský kraj) - v spojenej špeciálnej škole internátnej, v organizačnej zložke základná škola. V kontrolovanom subjekte sa uplatnilo **5** opatrení na odstránenie zistených nedostatkov, všetky boli splnené.

6 Zistenia z vykonaných inšpekcií v súkromných školách

V **súkromných školách** v SR bolo vykonaných **14** inšpekcií v MŠ, **7** v ZŠ, **12** na G, **42** v SOŠ, **9** v ZUŠ. Počty vykonaných inšpekcií v jednotlivých druhoch súkromných škôl v SR, percentuálne vyjadrenie vo vzťahu k celkovému počtu v SR uvádza nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 41 Počet inšpekcií vykonaných v súkromných školách

Druh školy	Počet súkromných škôl v SR	Počet vykonaných inšpekcií			Počet vykonaných inšpekcií v %
		TI	II	NI	
MŠ	56	8	0	6	25 %
ZŠ	34	4	1	2	21 %
G	40	6	0	6	30 %
SOŠ	89	27	0	15	47 %
ZUŠ	75	5	0	4	12 %

Materské školy

Zistenia z **kontroly stavu a úrovne výchovno-vzdelávacej činnosti a učenia sa detí v MŠ** sa v súkromných MŠ **neodlišovali** od zistení v štátnych MŠ.

Základné školy

Pri zisťovaní **stavu a úrovne vyučovania a učenia sa vo vybraných predmetoch** v ZŠ boli zistenia **porovnateľné** so zisteniami v štátnych ZŠ. **Hodnotenie úrovne dosiahnutých vzdelávacích výsledkov vo vybraných predmetoch** malo v porovnaní so štátnymi školami odlišnosti. **Žiaci 3. ročníka** (2 školy - Bratislavský, Banskobystrický kraj) dosiahli v predmete matematika o **5,8% lepšie** výsledky ako v SR. **Žiaci 4. ročníka** dosiahli v testovaných predmetoch celkovo **lepšiu** úspešnosť. V predmete slovenský jazyk a literatúra bola ich úspešnosť **lepšia o 3,4%**, v matematike o **1,2%**, v prírodovede o **4,9%**. Úspešnosť **žiakov 9. ročníka** (17 žiakov) v predmete anglický jazyk bola o **21,5% horšia**, ich dosiahnutá úroveň bola **nevyhovujúca**.

Stredné školy

Gymnázia

Pri zisťovaní **stavu a úrovne vyučovania a učenia sa vo vybraných predmetoch** na súkromných G boli zistenia **porovnateľné** so zisteniami na štátnych G.

Hodnotenie úrovne dosiahnutých vzdelávacích výsledkov vo vybraných predmetoch bolo v porovnaní so štátnymi školami rozdielne. V kvinte na gymnázium s osemročným štúdiom v teste zo slovenského jazyka a literatúry dosiahli žiaci málo vyhovujúcu úroveň (54%), o **12,6% horšiu** ako v štátnych školách. V teste z matematiky bola úspešnosť žiakov o **1,4% horšia**.

Pri kontrole realizácie **externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky** na gymnázium boli zistenia v 2 súkromných G v Bratislavskom kraji porovnateľné so zisteniami v štátnych G.

Pri kontrole realizácie **ústnej formy internej časti maturitnej skúšky** na 1 súkromnom gymnázium v Prešovskom kraji sa zistili nedostatky v zadaniach z predmetu anglický jazyk a náuka o spoločnosti, v ktorých neboli uvedené pomôcky. Pri schvaľovaní maturitných zadaní ústnej formy internej časti maturitnej skúšky ani v jednom predmete neboli uvedené dátumy schválenia riaditeľom školy a predsedami predmetových maturitných komisií. Na základe

zistení boli vedúcemu kontrolovaného subjektu uložené 2 opatrenia.

Počas 2 **následných inšpekcií** na Súkromnom gymnáziu, Bindt 20, Hnilčík, boli zistené viaceré nedostatky, vzhľadom na ich závažnosť bola škola (po podaní návrhu hlavnej školskej inšpektorky) vyradená zo siete škôl a školských zariadení.

Stredné odborné školy

Pri zisťovaní **stavu a úrovne vyučovania a učenia sa vo vybraných predmetoch v súkromných SOŠ** boli zistenia porovnateľné so zisteniami v štátnych SOŠ.

Pri kontrole realizácie **externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky** v SOŠ bolo v 2 školách (Prešovský kraj, Trnavský kraj) zistené nedodržanie pokynov pre školských koordinátorov. V 1 škole (Súkromná OA s VJM, Mostová) administrátori uviedli žiakom aj preklad zadania tém PFIČ MS.

Pri kontrole **realizácie ústnej formy internej časti maturitnej skúšky v SOŠ** boli príprava, priebeh a organizácia ústnej formy internej časti maturitnej skúšky bez vážnejších nedostatkov. V 1 škole nebol dodržaný počet členov PMK, nakoľko predsedníčka PMK bola súbežne v dvoch PMK. Ostatné zistenia boli porovnateľné so zisteniami v štátnych SOŠ.

Pri kontrole **realizácie záverečnej skúšky v 1 súkromnej SOŠ** (Banskobystrický kraj) bola úroveň spracovania vzorových tém SOPK pre praktickú časť ZS v dvoch učebných odboroch značne rozdielna. Technická dokumentácia a náročnosť tém v učebnom odbore elektromechanik nemala zodpovedajúcu úroveň, úlohy neboli formulované jednoznačne. Žiaci v uvedenom učebnom odbore využívali pri práci pripravené inštalačné panely, preto dĺžka trvania praktickej časti a jej náročnosť nezodpovedala požadovaným cieľovým zručnostiam žiakov vyplývajúcich z profilu absolventa. Zároveň bolo sťažené objektívne hodnotenie prác žiakov podľa stanovených hodnotiacich kritérií. Priestorové, materiálno-technické a prístrojové vybavenie dielní nebolo na požadovanej úrovni. Uvedené skutočnosti potvrdil aj delegovaný zástupca SOPK.

Kontrola odstránenia nedostatkov zistených pri inšpekciách sa vykonala v **súkromných SOŠ 15** následnými inšpekciami. V dôsledku **nesplnených prijatých opatrení** sa naďalej v niektorých predmetoch neplnia učebné osnovy, nedodržiava sa bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci a psychohygienické podmienky vo vyučovacom procese. Rozhodnutia nie sú vydávané v súlade s právnymi normami. Nesplnenie opatrení, ktoré sa týkali zabezpečenia normatívu priestorovej, materiálnej a prístrojovej vybavenosti pri výučbe odborného výcviku v učebnom odbore autoopravár majú negatívny dopad na kvalitu prípravy žiakov v odbornom výcviku.

Základné umelecké školy

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa vo vybraných odboroch (hudobný, tanečný, výtvarný) sa kontrolovali v **5 súkromných ZUŠ**.

V 1 ZUŠ v Košickom kraji ŠŠI uplatnila voči kontrolovanému subjektu opatrenia zamerané na skvalitnenie kontrolnej činnosti vedúcich zamestnancov v súvislosti so sledovaním účelnosti výberu metód a foriem práce učiteľov v oblasti rozvíjania komunikačných kompetencií žiakov, na dodržiavanie UP zabezpečením týždennej hodinovej dotácie povinných predmetov a na plnenie UO.

V Nitrianskom kraji uložila riaditeľovi kontrolovaného subjektu 2 odporúčania týkajúce sa podnecovania žiakov k aktívnemu vyjadrovaniu a sebahodnoteniu a zabezpečenia klasického strunového nástroja pre vyučovanie hry na klavíri.

Zriaďovateľovi bolo zaslané upozornenie na nesúlady názvu školy v zriaďovacej listine

so zaradením školy v sieti škôl a školských zariadení.

Ostatné zistenia **boli porovnateľné** so zisteniami v štátnych ZUŠ.

7 Implementácia školskej reformy v praxi, školské vzdelávacie programy, pripravenosť učiteľov vo vzťahu k reforme

Na základe vyjadrení MŠ SR, že školám bude poskytnutý dostatočný časový priestor na tvorbu a úpravu školských vzdelávacích programov (ŠkVP), ŠŠI zamerala v školskom roku 2008/2009 pozornosť na dostupnosť vzdelávania a informácií k ich tvorbe a na skutočnosť, či si ich školy vypracovali.

V materských školách sa podľa ŠkVP mohli deti vzdelávať od 01. 09. 2008. Z 229 kontrolovaných MŠ využilo túto možnosť 24 škôl. Sledované základné školy (289), gymnáziá (48) a stredné odborné školy (65) implementovali školskú reformu v praxi, na školský rok 2008/2009 mali vypracovaný ŠkVP a stanovenú výchovnú a vzdelávaciu stratégiu školy. Z 33 kontrolovaných základných umeleckých škôl jedna nemala ŠkVP vypracovaný.

Prevažná väčšina škôl mala ŠkVP zverejnené na dostupnom mieste (na svojich webových stránkach, informačných tabuliach alebo na verejne prístupnom mieste v priestoroch školy). Riaditelia a učiteľky **materských škôl** získavali informácie prevažne od autoriek ISCED 0 a ich multiplikátoriek počas vzdelávacích podujatí, ktoré zabezpečovalo MPC. Dopĺňali ich štúdiom odborných informačných zdrojov (Príručka pre tvorbu ŠkVP v MŠ, iná odborná a časopisecká literatúra, internet).

Riaditelia **základných škôl** a učitelia získavali skúsenosti a zručnosti k tvorbe školských vzdelávacích programov na seminároch, inštruktážach a pracovných poradách organizovaných ŠPÚ a MPC. Učitelia absolvovali školenia multiplikátorov k tvorbe učebných osnov jednotlivých predmetov. Značnú pomoc poskytli školám školské úrady a krajské školské úrady organizovaním porád pre riaditeľov škôl. Podnetné informácie, ako postupovať pri tvorbe ŠkVP, získavali školy prevažne z webových stránok ŠPÚ, MŠ SR, Učiteľských novín, zo vzdelávacieho portálu Moderný učiteľ, z dostupnej literatúry, z odborných publikácií vydaných vydavateľstvom RAABE, z dostupnej pedagogickej tlače. Pri tvorbe ŠkVP sa riaditelia a pedagógovia časti škôl inšpirovali skúsenosťami učiteľov z iných škôl v SR a v zahraničí, navštívili družobné školy. Zaujímavé a motivujúce podnety získali niektorí riaditelia z webových stránok Ministerstva školstva Českej republiky a zo zverejnených ŠkVP českých základných škôl.

Riaditelia všetkých **stredných škôl** profiláciu školy konzultovali s pedagogickými zamestnancami, rodičmi a radou školy, menej so zriaďovateľmi. Skúsenosti odborníkov zo zahraničia využilo 9,73% škôl. Profiláciu svojich škôl viac prispôbovali vlastným personálnym podmienkam, než záujmom žiakov a verejnosti. Hlavným zdrojom informácií pri tvorbe ŠkVP v stredných školách boli internetové stránky MŠ SR, ŠPÚ a ŠIOV. Okrem toho školy získavali informácie na pracovných poradách organizovaných zriaďovateľmi škôl, rozhovormi s kolegami z iných škôl a spoluprácou s odbornými zamestnancami MPC.

Pre **základné umelecké školy** semináre, inštruktáže a pracovné porady k tvorbe ŠkVP absentovali. Niektorí riaditelia škôl a učitelia sa zúčastnili stretnutia k problematike tvorby Štátneho programu výchovy a vzdelávaniu s metodickým usmernením, ktoré organizovala Asociácia ZUŠ - EMU Slovakia. Ďalšia pomoc im bola poskytnutá na poradách riaditeľov. Kvalita informácií bola podľa vyjadrení riaditeľov škôl motivujúca, avšak nepostačujúca. Vzorové vzdelávacie programy mali všeobecný charakter a informácie k tvorbe ŠkVP odborníkmi zo vzdelávacích a iných inštitúcií boli nedostatočné, menej zrozumiteľné a neúplné. Vyškolení učitelia - multiplikátori neposkytovali školám očakávanú pomoc a potrebné poznatky k vypracovaniu či k úpravám učebných osnov pre jednotlivé vyučovacie predmety. Najväčším problémom bola nejednoznačnosť informácií, chyby vo vzorových štátnych

vzdelávacích programoch a časté zmeny v usmerneniach pre tvorbu ŠkVP.

Vo vzťahu k školskej reforme a metodologickej príprave učiteľov zabezpečilo MPC rôzne vzdelávacie programy, ktoré boli zamerané na rozvoj čitateľskej a matematickej gramotnosti, využitie IKT vo vyučovaní, interaktívne technológie vo vyučovaní, prierezové témy, výchovu detí predškolského veku, postavenie náboženskej výchovy v štátnom vzdelávacom programe, klasifikáciu a hodnotenie žiakov, moderné vyučovacie metódy v školských vzdelávacích programoch a pod.

Na základe zistení z hospitácii po prvom roku reformy je nutné konštatovať, že učitelia v praxi aj naďalej používali málo efektívne metódy a formy vyučovania, čo malo negatívny vplyv na úroveň vyučovania v reformných, ale aj v ostatných ročníkoch.

8 Využívanie IKT vo vyučovacom procese

Kompetencie žiakov v oblasti IKT sa zisťovali prostredníctvom **hospitácií**. Jedným z indikátorov hospitačného záznamu sa sledovalo, či **učiteľ priamo** na vyučovacích **hodinách** zadával žiakom úlohy, ktoré vyžadovali využitie IKT a podnecoval žiakov k práci s dátami a informáciami.

Z celkového počtu **2 407** hospitácií vykonaných na **1. stupni ZŠ** boli učiteľmi zadávané úlohy, ktoré vyžadovali využitie IKT na **143** (13%) hodinách, z toho na 53 hodinách slovenského jazyka a literatúry, na 55 hodinách matematiky, 17 hodinách prírodovedy, na 4 hodinách vlastivedy, 4 hodinách cudzích jazykov, 3 hodinách výtvarnej výchovy, 2 hodinách hudobnej výchovy, ojedinele na iných predmetoch. Učitelia prevažne pracovali pri výklade a precvičovaní učiva s edukačnými programami, pri sprístupňovaní obrazových materiálov používali dataprojektor, využívali počítačové prezentácie, menej interaktívne tabule. Žiakom zadávali úlohy na získavanie informácií z internetu. Zo zistení možno konštatovať, že na 2 080 (86%) hospitovaných hodinách neboli zaradené úlohy rozvíjajúce kompetencie v oblasti IKT.

Na **2. stupni ZŠ** učitelia zadávali úlohy, ktoré vyžadovali využitie IKT na **428** (15%) hodinách z celkového počtu **3 957** hospitovaných hodín. Najvyšší počet hodín s využitím IKT bol v predmetoch: cudzie jazyky - 72, matematika - 64, biológia/prírodoveda - 63, slovenský jazyk a literatúra - 54, geografia/zemepis - 36, chémia - 33, fyzika - 30, občianska náuka/občianska výchova - 18, dejepis - 13, maďarský jazyk a literatúra - 11. V ostatných predmetoch menej ako 10 hodín. Učitelia sprístupňovali učivo prostredníctvom výukových CD programov, prezentáciou s využitím notebooku, dataprojektora a ojedinele interaktívnej tabule. Na vyučovaní zadávali žiakom úlohy na získanie informácií z informačných a komunikačných zdrojov ako samostatnú prácu, prácu vo dvojiciach alebo v skupinách. Pri domácich úlohách prevažovalo hlavne vypracovanie prezentácií a referátov. Zistenia potvrdili, že na 3 278 (82%) hospitovaných hodinách sa úlohy rozvíjajúce kompetencie v oblasti IKT vôbec nevyskytli.

Učebne IKT boli zriadené vo všetkých školách. V sledovaných školách pripadá na 1 počítač priemerne **8** žiakov. Na základe vyjadrení riaditeľov je potrebné zlepšiť vybavenie škôl počítačmi. Z 269 kontrolovaných škôl na 257 školách absolvovali učitelia vzdelávanie v tejto oblasti. Organizátormi vzdelávania boli prevažne Metodicko-pedagogické centrum, Asociácia projektu Infovek, Školské výpočtové stredisko Piešťany.

Na **gymnáziách** bolo vykonaných 1 146 hospitácií. Učitelia využívali IKT vo vyučovacom procese na 156 hodinách (13,61%), prevažne v matematike, prírodovedných predmetoch, ojedinele v slovenskom jazyku a literatúre a v cudzích jazykoch. Najviac rozvíjali kompetencie v oblasti IKT v predmete informatika, čo priamo vyplýva z cieľov učebných osnov predmetu. Interaktívne tabule využili na 7 hodinách.

Na **stredných odborných školách** sa vykonalo v študijných a učebných odboroch celkom 1 425 hospitácií. Kompetencie v oblasti IKT sa rozvíjali na 20% hodín. Úlohy, ktoré si vyžadovali využitie IKT, najčastejšie zadávali učitelia ekonomických a elektrotechnických odborných predmetov.

Učebne IKT boli zriadené vo všetkých kontrolovaných školách, okrem 1 súkromného gymnázia v Košickom kraji. Na gymnáziách priemerný počet žiakov na 1 počítač bol 13,26 a v SOŠ 7,58. Vzhľadom na počet žiakov vyjadriilo spokojnosť s počtom počítačov 83,33% riaditeľov stredných škôl v Banskobystrickom kraji, kde v priemere na 1 počítač pripadalo 5 žiakov.

Učiteľia jednotlivých predmetov na 45 gymnáziách (93,75%) a v 61 SOŠ (93,846%) sa priebežne vzdelávali vo využívaní IKT vo výchovno-vzdelávacom procese, ale len malá časť z nich na hospitovaných hodinách získané poznatky využila. Učiteľia niektorých škôl sa vzdelávali v rámci Inoveku a projektov Európskeho sociálneho fondu.

Aj napriek tomu, že školy majú vybavenie informačno-komunikačnými technológiami a väčšina učiteľov absolvovala vzdelávanie v tejto oblasti, túto kompetenciu u žiakov rozvíjajú nedostatočne. Uvedené zistenia sú však v rozpore s informáciami, ktoré poskytli riaditelia škôl školskej inšpekcii v dotazníkoch. Riaditelia škôl v nich uvádzajú, že s IKT sa v škole pracuje takmer na všetkých vyučovacích predmetoch a že učebne IKT využíva väčšina učiteľov. Z vykonaných hospitácií vyplynulo, že učebne sa využívajú prevažne na vyučovanie informatiky, v stredných odborných školách na odborných predmetoch ekonomických a elektrotechnických a len ojedinele na vyučovanie iných predmetov.

Na záver je možné konštatovať, že **rozvíjanie kompetencií v oblasti IKT** je na ZŠ a SŠ na **nevyhovujúcej úrovni**.

9 Prílohy

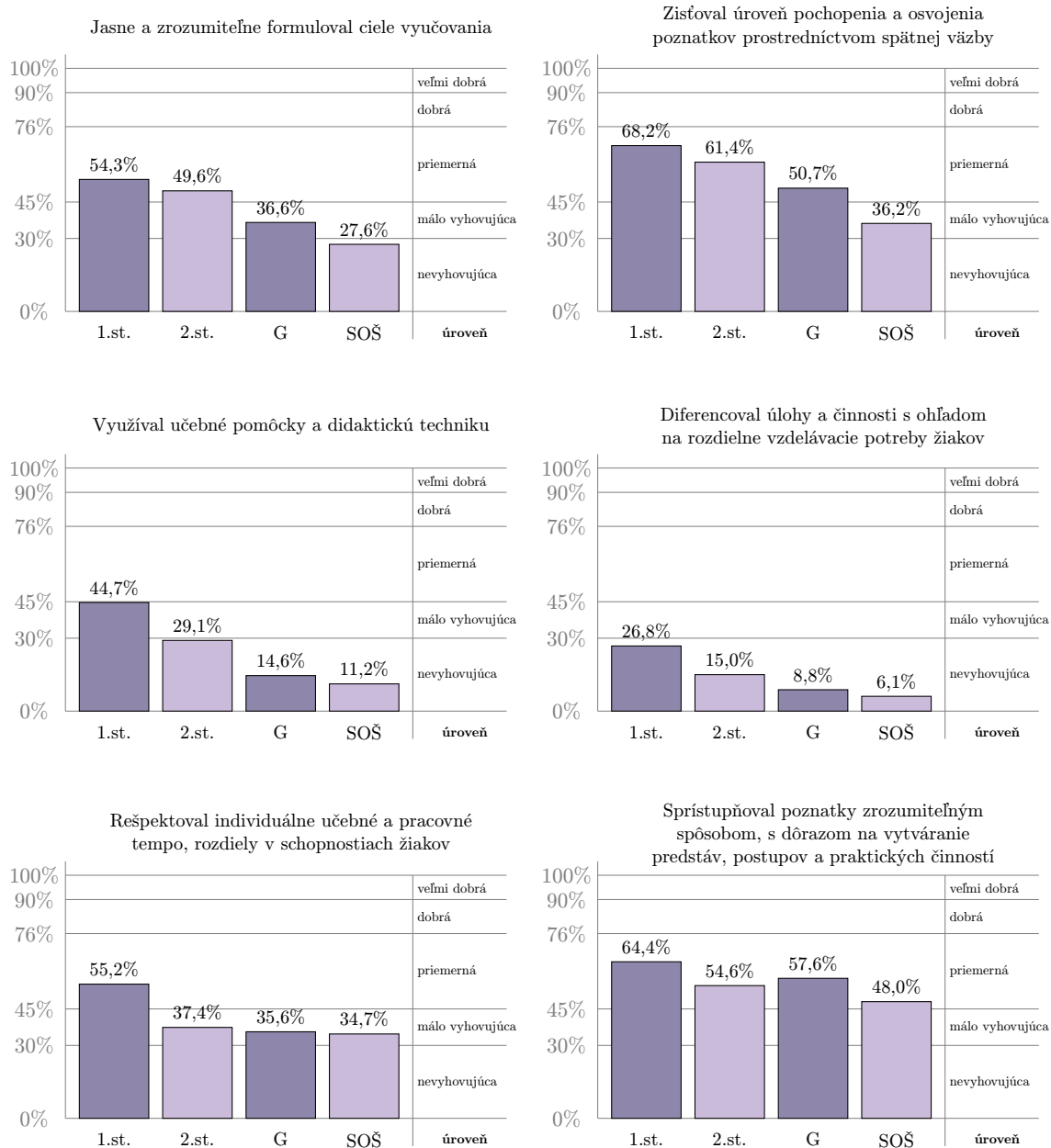
9.1 Prehľad o počte vykonaných inšpekcií

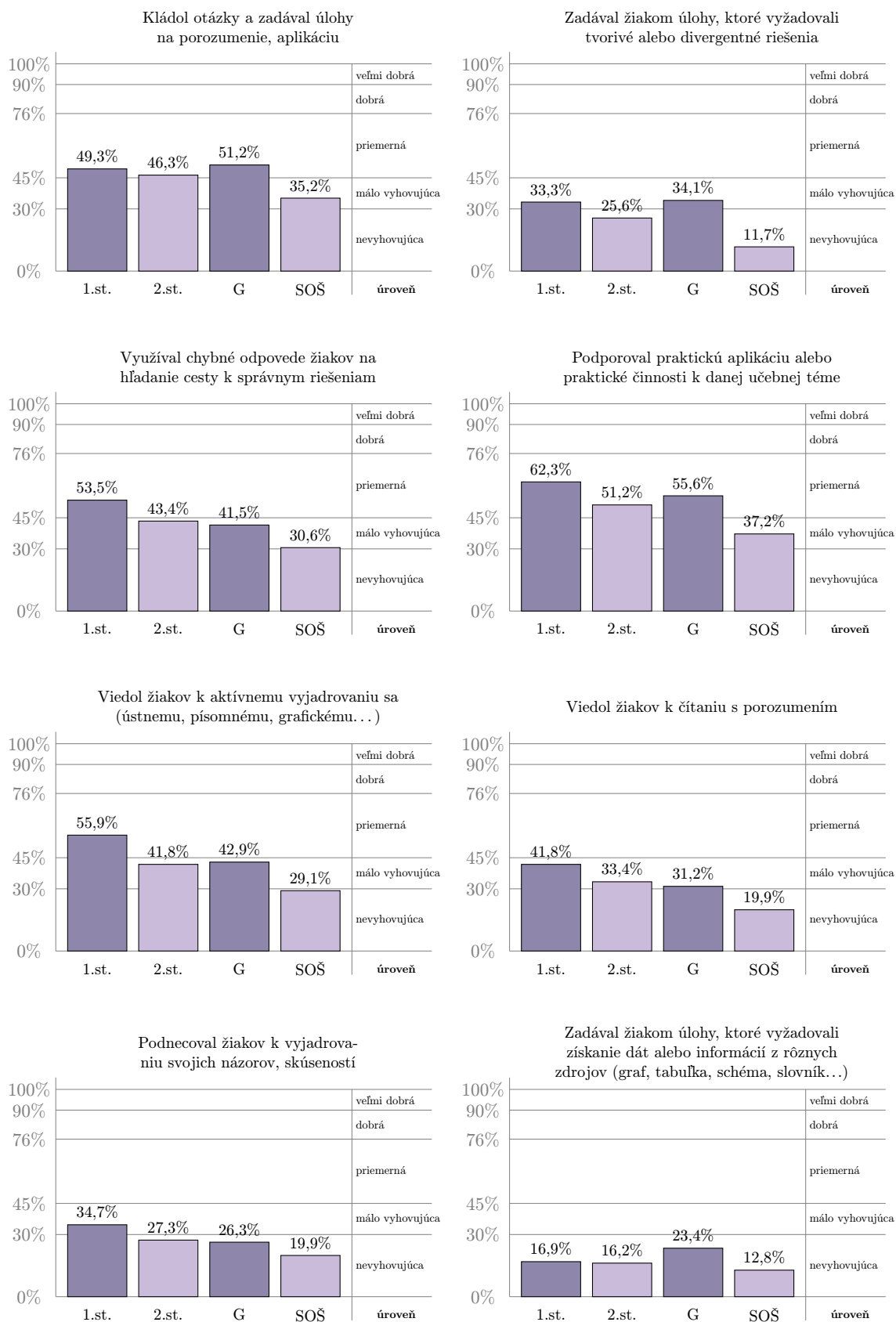
Druh školy	Počet inšpekcií				
	tematické	informatívne	následné	spolu	
MŠ	štátne	217	0	105	322
	cirkevné	4	0	4	8
	súkromné	8	0	6	14
	z toho len s VJN	10	0	17	27
	z toho s VJS/VJN	12	0	7	19
	MŠ celkom	229	0	115	344
ZŠ	štátne	566	157	199	922
	cirkevné	28	12	9	49
	súkromné	4	1	2	7
	z toho len s VJN	171	11	30	212
	z toho s VJS/VJN	21	4	5	30
	ZŠ celkom	598	170	210	978
G - 8	štátne	19	0	8	27
	cirkevné	7	0	3	10
	súkromné	5	0	4	9
	z toho len s VJN	1	0	0	1
	z toho s VJS/VJN	2	0	1	3
	G - 8 spolu	31	0	15	46
G - 4	štátne	65	0	13	78
	cirkevné	19	0	2	21
	súkromné	1	0	2	3
	z toho len s VJN	4	0	1	5
	z toho s VJS/VJN	3	0	0	3
	G - 4 spolu	85	0	17	102
G - 8 + G - 4 celkom	116	0	32	148	
SOŠ	štátne	167	0	78	245
	cirkevné	2	0	5	7
	súkromné	27	0	15	42
	z toho len s VJN	7	0	5	12
	z toho s VJS/VJN	11	0	8	19
	SOŠ celkom	196	0	98	294
SŽ SVVP	štátne	68	0	13	81
	cirkevné	0	0	1	1
	súkromné	1	0	2	3
	z toho len s VJN	2	0	0	2
	z toho s VJS/VJN	5	0	0	5
	SŽ SVVP celkom	69	0	16	85
ZUŠ	štátne	26	1	20	47
	cirkevné	2	0	0	2
	súkromné	5	0	4	9
	ZUŠ celkom	33	1	24	58
SZVPP	štátne	0	0	1	1
	cirkevné	0	0	0	0
	súkromné	0	0	3	3
	z toho len s VJN	0	0	0	0
	z toho s VJS/VJN	0	0	0	0
	SZVPP celkom	0	0	4	4
Iný druh	štátne	1	0	2	3
	cirkevné	0	0	0	0
	súkromné	2	0	1	3
	z toho len s VJN	0	0	0	0
	z toho s VJS/VJN	0	0	0	0
	Iný druh celkom	3	0	3	6
SR	štátne	1129	158	439	1726
	cirkevné	62	12	24	98
	súkromné	53	1	39	93
	z toho len s VJN	195	11	53	259
	z toho s VJS/VJN	54	4	21	79
	Spolu SR	1244	171	502	1917

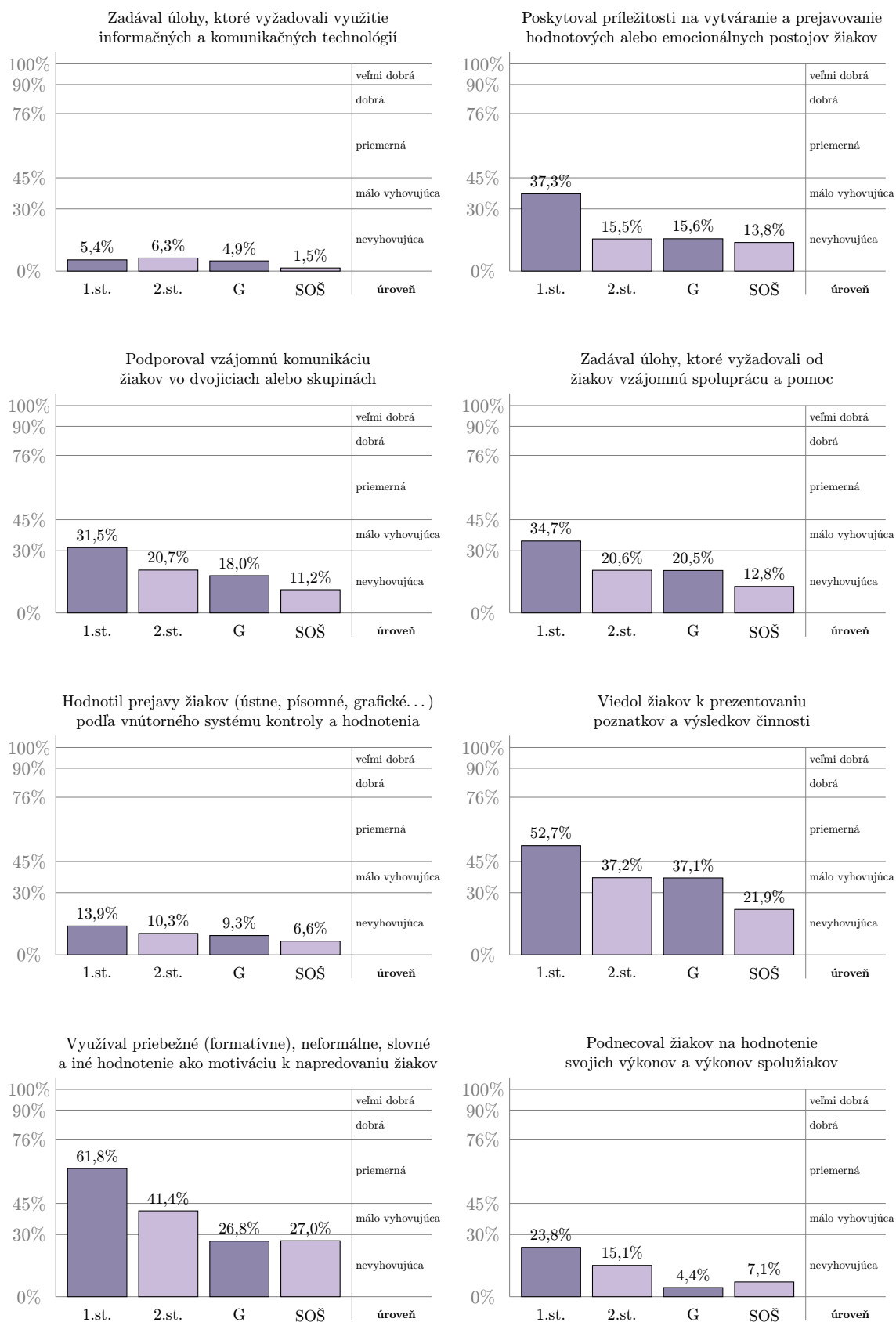
9.2 Vyučovanie učiteľom a učenie sa žiakov vo vybraných predmetoch

Z výsledkov hospitačnej činnosti v predmete matematika (1. stupeň ZŠ - 913 hodín, 2. stupeň ZŠ - 911 hodín, G - 205 hodín, SOŠ - 196 hodín) a slovenský jazyk (1. stupeň ZŠ - 959 hodín, 2. stupeň ZŠ - 822 hodín, G - 151 hodín, SOŠ - 167 hodín) sú zostavené nasledujúce grafy, ktoré znázorňujú úroveň vyučovania učiteľmi a prácu žiakov na jednotlivých druhoch a stupňoch škôl podľa vybraných indikátorov.

Matematika - vyučovanie učiteľom

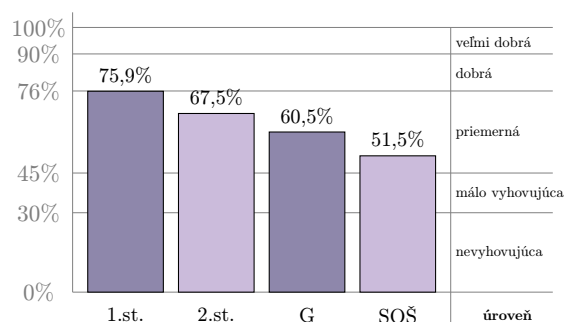

Vytváral a podporoval pozitívnu a priaznivú atmosféru

Rešpektoval osobnosť žiaka

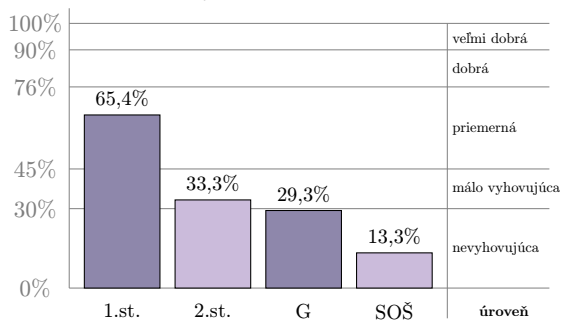

Posilňoval sebadôveru žiakov

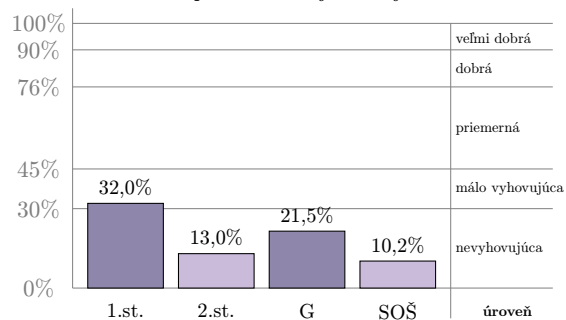

Matematika - učenie sa žiakov

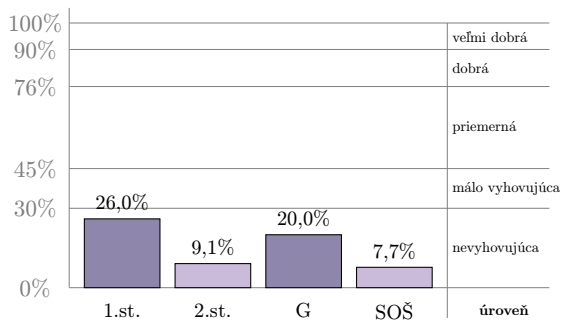
Prejavovali záujem o učenie, osvojovanie vedomostí a zručností

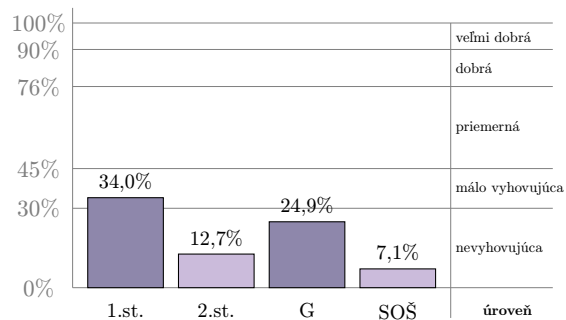
Vyjadrovali sa zrozumiteľne a vecne správne k danej učebnej téme

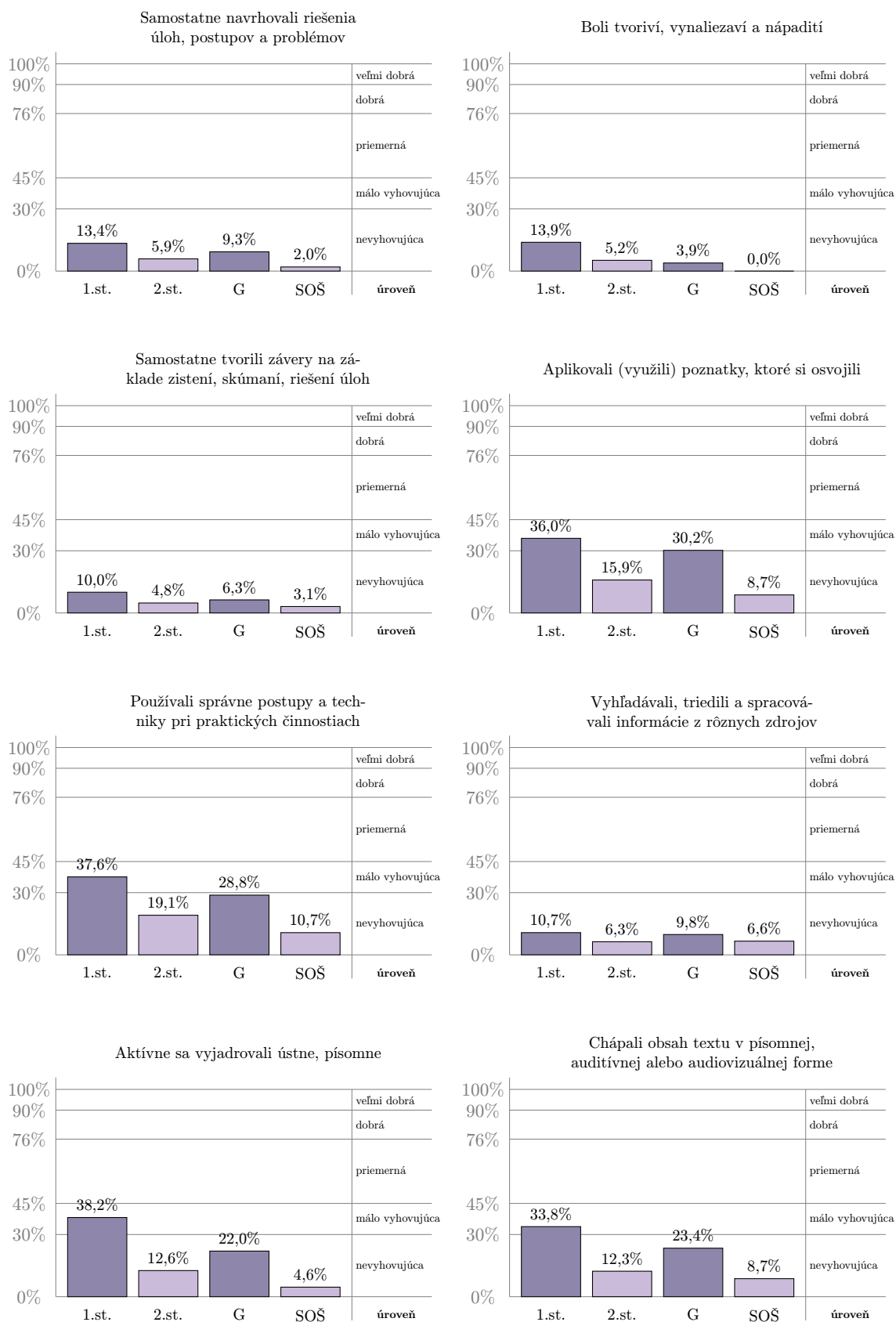

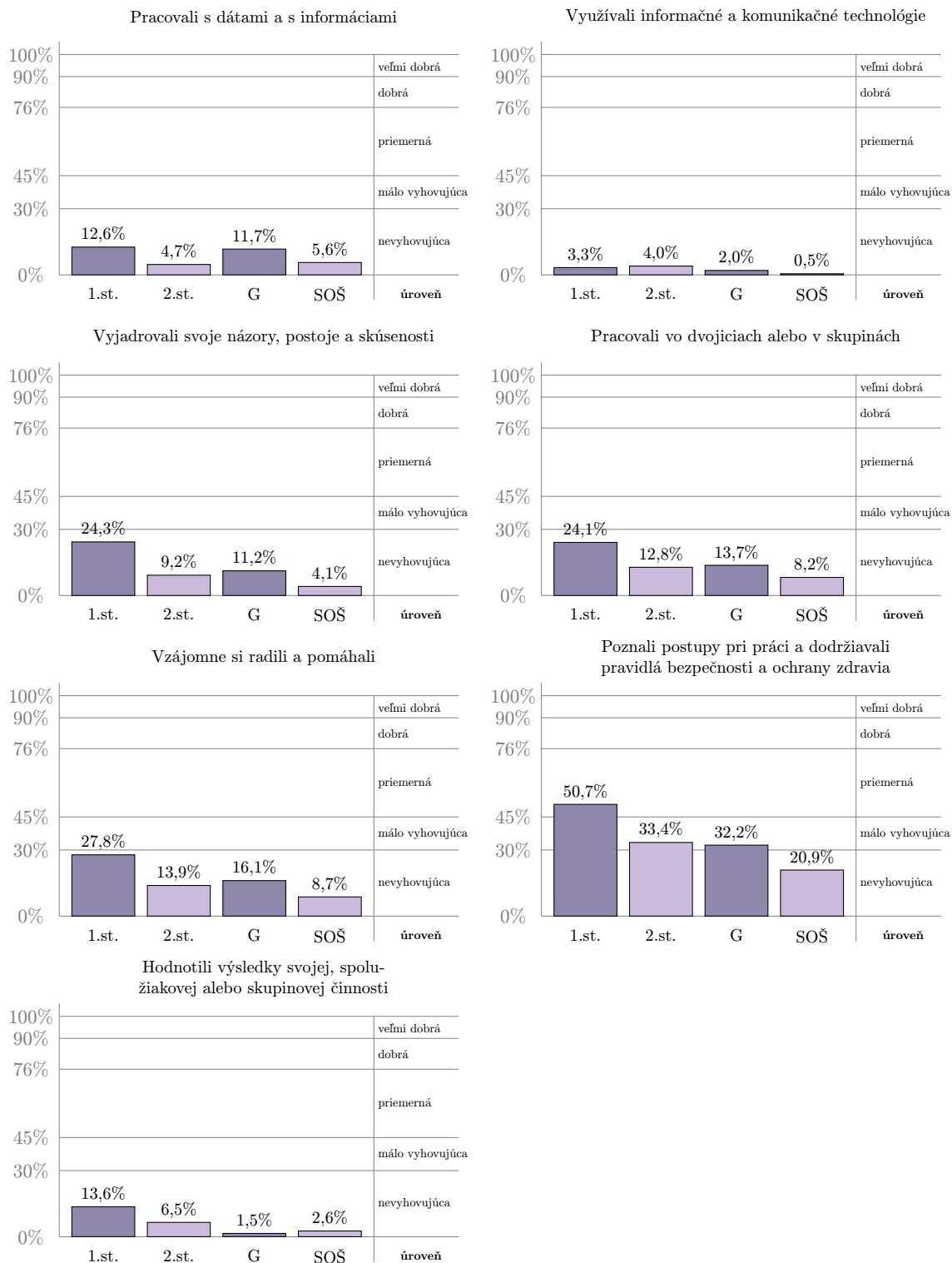
Správne odpovedali na otázky a riešili úlohy zamerané na rozvoj porozumenia a aplikácie

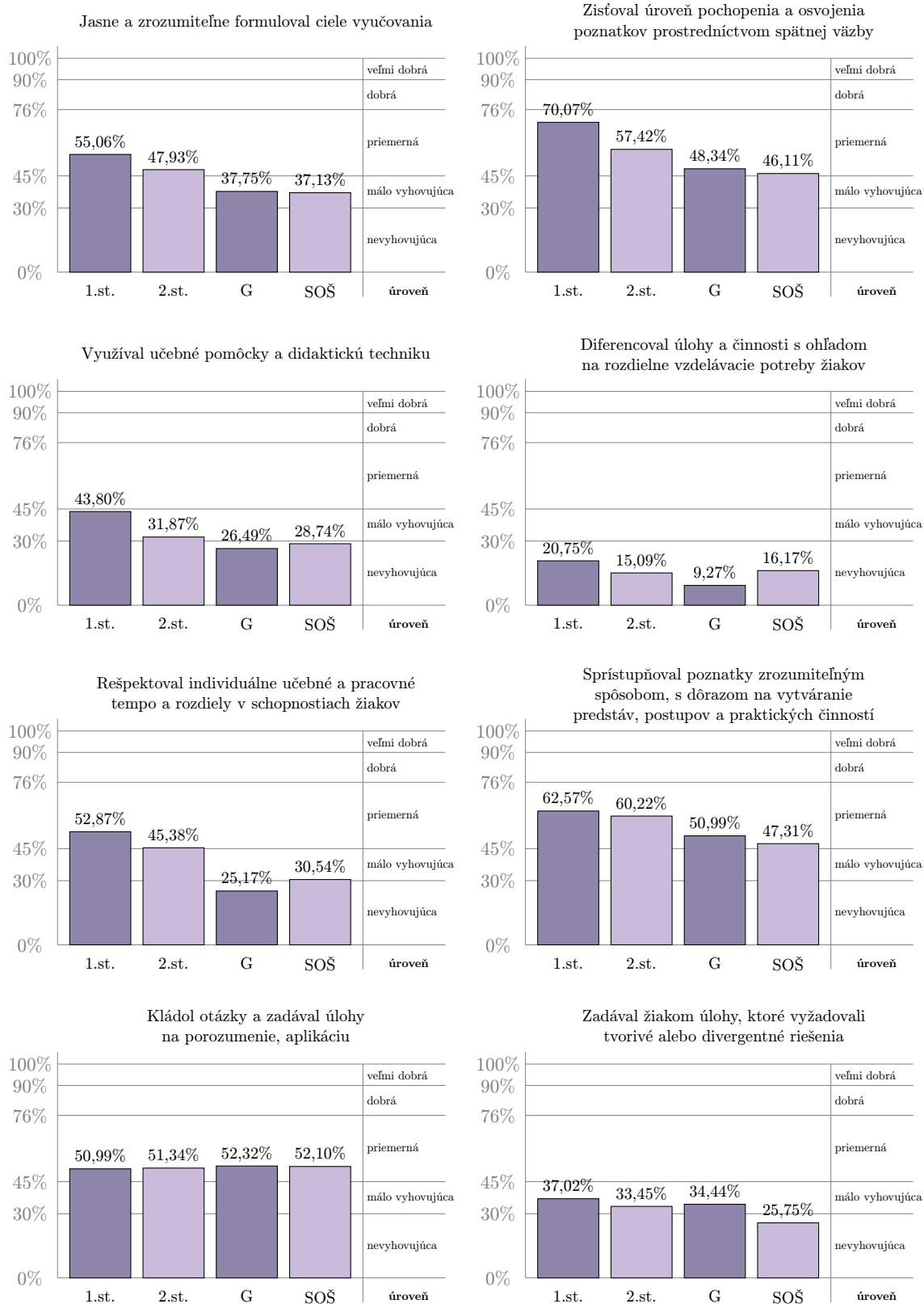
Prezentovali svoje poznatky a zručnosti

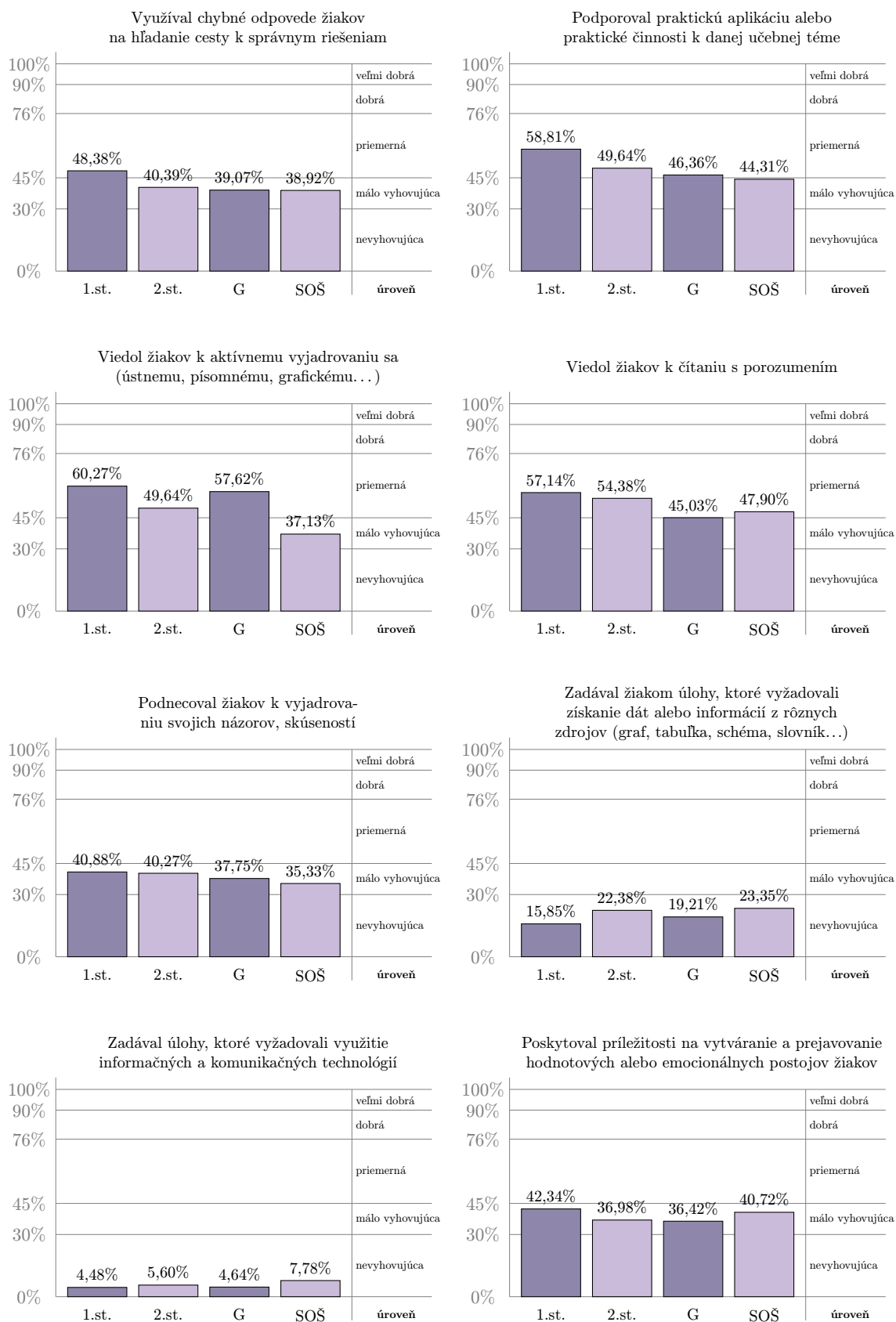

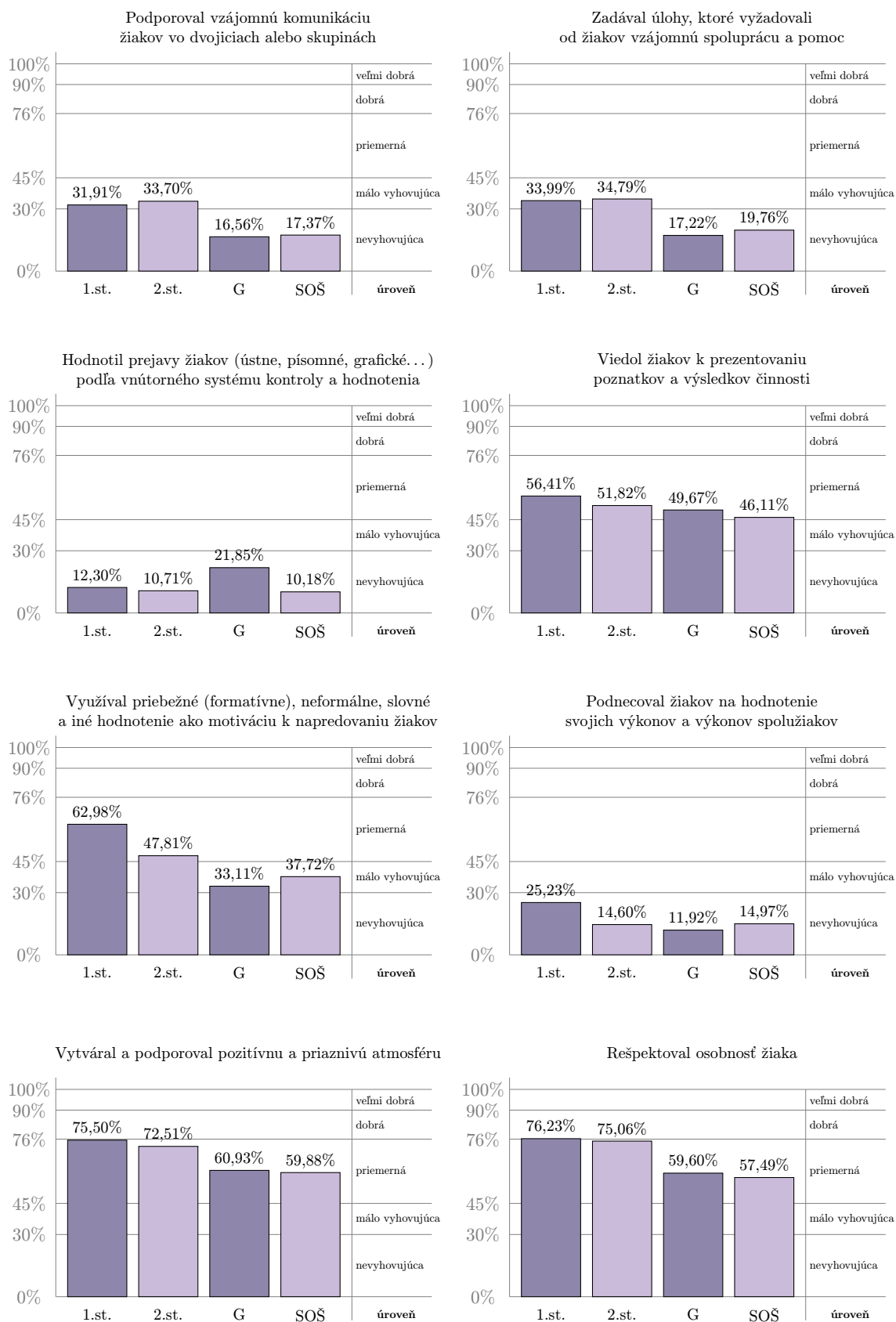

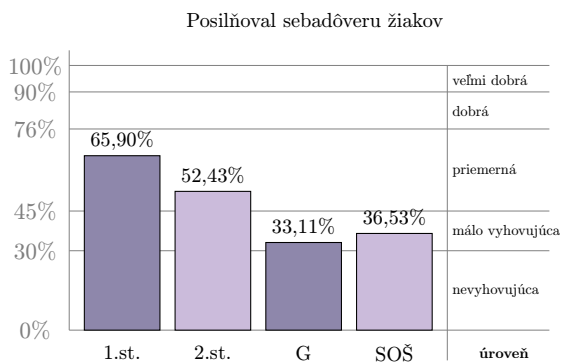

Slovenský jazyk a literatúra - vyučovanie učiteľom

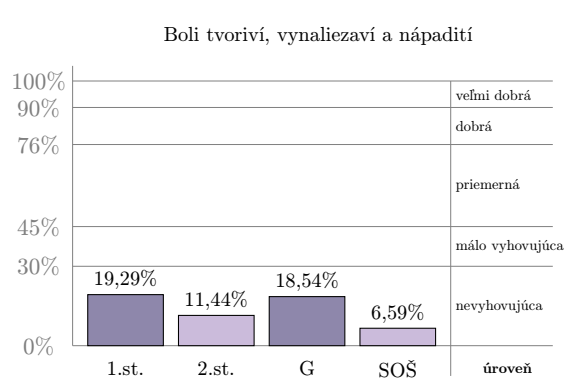
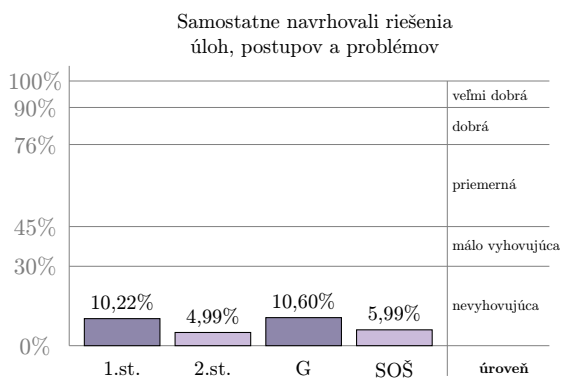
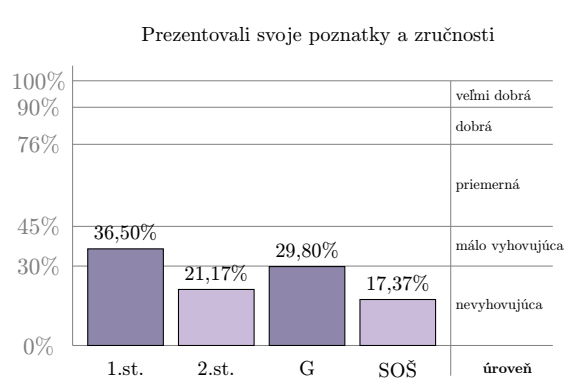
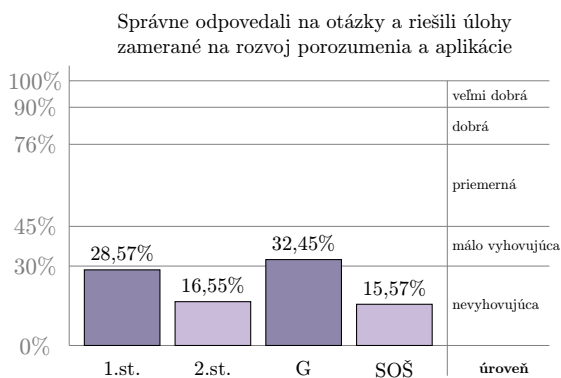
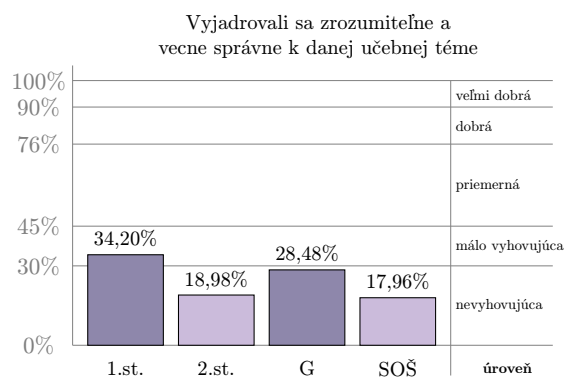
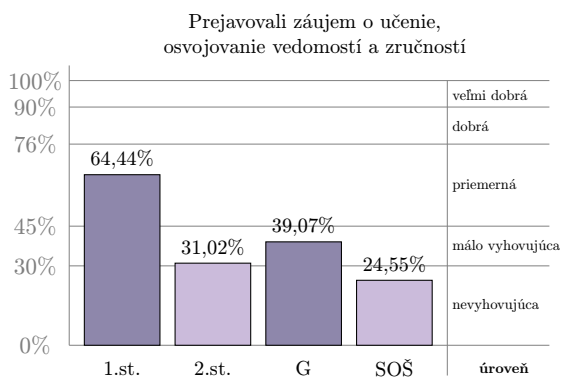

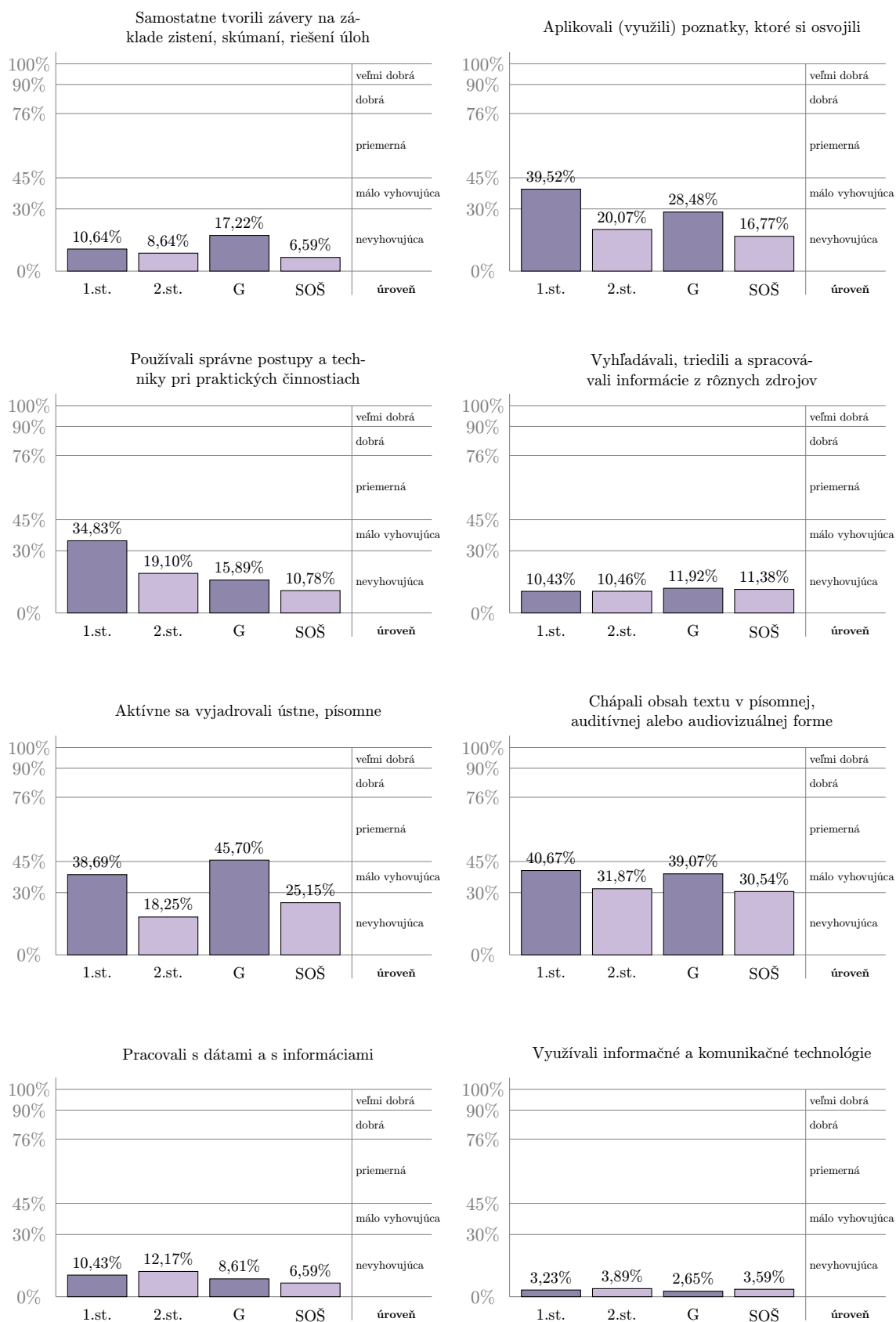

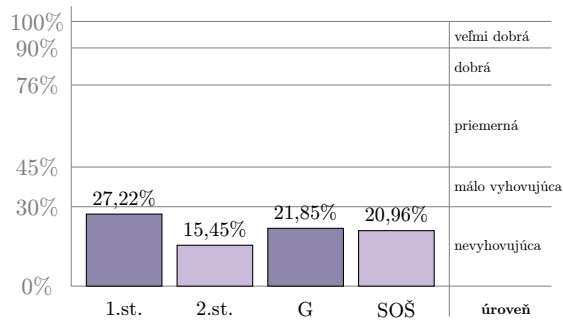

Slovenský jazyk a literatúra - učenie sa žiakov

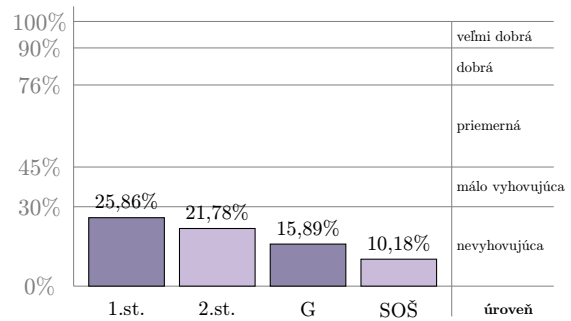

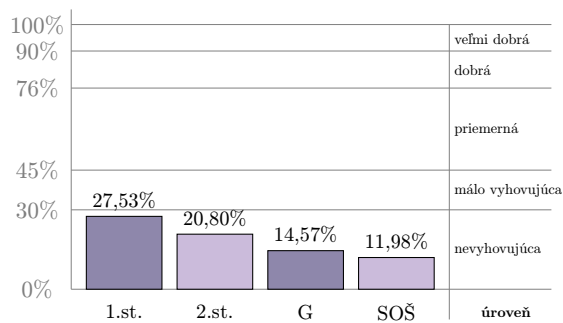
Vyjadrovali svoje názory, postoje a skúsenosti

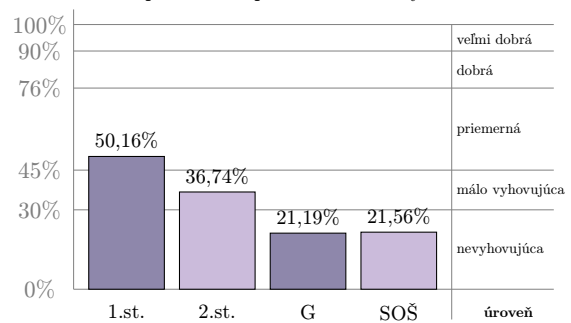
Pracovali vo dvojiciach alebo v skupinách

Vzájomne si radili a pomáhali

Poznali postupy pri práci a dodržovali pravidlá bezpečnosti a ochrany zdravia

Hodnotili výsledky svojej, spolužiakovej alebo skupinovej činnosti

